

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA O SCHÔDZKACH SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

Návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na vydanie zákona SNR o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady

Návrh Predsedníctva SNR na voľbu povereníkov, predsedov a členov komisií Slovenskej národnej rady a na niektoré zmeny v zložení komisií SNR

Zpráva o činnosti Predsedníctva a ostatných výkonných orgánov Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde KSČ a sjazde KSS

Zpráva povereníka SNR pre pôdohospodárstvo o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku

Zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 9. septembra 1966 k zpráve o ďalšom rozvoji potravinárskeho priemyslu na Slovensku a 10. septembra 1966 k zpráve o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby

Dotazy poslancov Slovenskej národnej rady

IV. volebné obdobie

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA

o 11. schôdzke Slovenskej národnej rady
v Bratislave 17. februára 1967

11. schôdzka Slovenskej národnej rady 17. februára 1967

Prítomní:

Predseda SNR Michal **Chudík**;

podpredsedovia Ing. František **Barbírek**, Ing. Ján **Marko**
a Jozef **Kríž**;

delegácia Národného zhromaždenia — členovia Predsedníctva
Jozef **Valo** a Josef **Borůvka**;

minister poľnohospodárstva Ing. Jiří **Burian**;

funkcionári a vedúci pracovníci z prerokúvaného úseku;

87 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

(Začiatok schôdzky o 9,00 hod.)

Predseda Chudík:

Vážená slovenská národná rada,
súдруžky a súdruhovia!

Otváram 11. schôdzku a zisťujem, že Slovenská národná rada je spôsobilá sa uznášať.

Na dnešnom rokovaní dovoľte privítať delegáciu Národného zhromaždenia — poslanca a člena Predsedníctva Národného zhromaždenia súdruha Jozefa Valu, poslanca a člena Predsedníctva Národného zhromaždenia súdruha Josefa Borúvku. (Potlesk.)

Ďalej dovoľte privítať člena vlády, ministra poľnohospodárstva Ing. Jiřího Buriana. (Potlesk.)

Vítam aj ostatných prítomných hostí.

Súдруžky a súdruhovia,
navrhujem, aby podľa § 15 rokovacieho a pracovného poriadku Slovenská národná rada pre 11. schôdzku zvolila si za overovateľov poslancov Šimona Žbirku a Martina Hrašku.

Kto súhlasí s návrhom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Ďakujem.

Prikróčíme k schváleniu programu 11. schôdzky.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady navrhuje tento program:

1. Návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na vydanie zákona SNR o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady.

2. Návrh Predsedníctva SNR na voľbu povereníkov, predsedov a členov komisií Slovenskej národnej rady a na niektoré zmeny v zložení komisií SNR.

3. Zpráva o činnosti Predsedníctva a ostatných výkonných orgánov Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde KSČ a sjazde KSS.

4. Zpráva povereníka SNR pre pôdohospodárstvo o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku.

5. Zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 9. septembra 1966 k zpráve o ďalšom rozvoji potravinárskeho priemyslu na Slovensku a 10. septembra 1966 k zpráve o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby.

6. Dotazy poslancov Slovenskej národnej rady.

Máte, súdružky a súdruhovia poslanci, pripomienky k navrhnutému programu?

(Neboľi.)

Kto súhlasí s navrhnutým programom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Ďakujem. Program je schválený a pristúpime k prerokovaniu prvého bodu programu, ktorým je

návrh Predsedníctva SNR na vydanie zákona Slovenskej národnej rady o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánoch Slovenskej národnej rady.

Návrh zákona ste dostali.

Zpravodajcom je povereník Slovenskej národnej rady pre spravodlivosť profesor Dr. Peter Colotka.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Dr. Colotka:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci!

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady predkladá dnešnému plénu Slovenskej národnej rady na prerokovanie a schválenie návrh zákona Slovenskej národnej rady o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady. Návrh zákona v znení, v akom ho schválila, resp. prerokovala Právna komisia Slovenskej národnej rady, bol vám, súdružky a súdruhovia, doručený.

Úvodom chcel by som poukázať na niektoré skutočnosti, ktoré vyvolali potrebu vykonať zmeny v štruktúre výkonných orgánov

Slovenskej národnej rady, ako sa navrhujú v predkladanom návrhu zákona.

Zavádzanie zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva vyžiadalo zo strany našich najvyšších štátnických i štátnych orgánov vykonať už celý rad opatrení, ktoré okrem iného sa museli odzrkadliť aj v organizácii a pôsobnosti niektorých ústredných orgánov i orgánov Slovenskej národnej rady. Koncom decembra roku 1965 bola zriadená Slovenská komisia pre techniku a v júni 1966 Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo. Naposledy, v decembri minulého roku, zaoberalo sa plénum Ústredného výboru Komunistickej strany Československa rozborom obsahu, metód a štýlu práce ústredných orgánov v podmienkach, ktoré prináša uplatňovanie zdokonalenej sústavy riadenia. Na podklade záverov rokovania pléna sa doporučilo, okrem iného, vykonať ďalšie zmeny v organizácii a pôsobnosti ústredných orgánov a v organizácii výkonných orgánov Slovenskej národnej rady.

V zmysle tohto uznesenia vykonalo Predsedníctvo Národného zhromaždenia zákonným opatrením č. 1/1967 Zb. príslušné zmeny v organizácii a pôsobnosti niektorých ústredných orgánov. V nadväznosti na tieto zmeny nanovo usporiadalo odbory štátnej správy, v ktorých podľa článku 85 ods. 2 ústavy pôsobia povereníci Slovenskej národnej rady. Zriadilo Slovenský štatistický úrad ako oblastný orgán Štátneho štatistického úradu, ktorý má pôsobiť súčasne ako orgán Slovenskej národnej rady. Napokon upravilo vzťahy oblastných riaditeľov Československého rozhlasu a Československej televízie a riaditeľa Československej tlačovej kancelárie pre Slovensko k povereníkovi Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie, ktorý má v tomto odbore štátnej správy pôsobiť. Zákonné opatrenie vytvorilo tak potrebné predpoklady, aby Slovenská národná rada v rámci svojej zákonodarnej právomoci vykonala zodpovedajúce zmeny v štruktúre svojich výkonných orgánov.

V predkladanej osnove zákona Slovenskej národnej rady navrhuje sa rozdeliť doterajší jednotný úsek školstva a kultúry na dva samostatné úseky — na úsek školstva a na úsek kultúry a informácií. Zlučuje sa úsek lesného hospodárstva, ktorý sa súčasne vyčleňuje z úseku pôdohospodárstva, a úsek vodného hospodárstva. Z doterajšieho orgánu Komisie ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady sa vyčleňuje úsek štatistiky a zveruje sa samostatnému orgánu.

Primerane k zmenám v štruktúre spomenutých úsekov treba predovšetkým upraviť skladbu komisií Slovenskej národnej rady.

Navrhuje sa preto vytvoriť tieto nové komisie: Komisiu Slovenskej národnej rady pre školstvo, Komisiu Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie a Komisiu Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo. Na úseku štatistiky navrhuje sa zriadiť Štatistická rada ako kolektívny orgán pre riešenie zásadných otázok súvisiacich s činnosťou Slovenského štatistického úradu.

Z novozriadených komisií Slovenskej národnej rady bude mať osobitné postavenie Komisia Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie.

Citovaným zákonným opatrením č. 1/1967 Zb. bol zriadený celoštátny iniciatívny a koordinačný kolektívny orgán — Výbor pre kultúru a informácie na čele s ministrom. Jeho zriadením sa sleduje zámer vytvoriť pre štátne orgány priaznivé predpoklady, aby v súčinnosti s príslušnými kultúrnymi a informačnými zariadeniami mohli účinne pôsobiť k upevňovaniu jednoty socialistickej spoločnosti.

So zreteľom na štruktúru orgánov Slovenskej národnej rady domnievame sa, že funkciu Výboru pre kultúru a informácie vo vzťahu ku kultúrnym a zpravodajským ustanovizniám a umeleckým sväzom na Slovensku môže v plnom rozsahu vykonávať Komisia Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie. Naopak, vytvorenie osobitného výboru by viedlo k prekryvaniu činnosti Komisie Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie, ktorá by bola aj tak nevyhnutná v našej zostave, s činnosťou takéhoto výboru. Preto sa neodporúča zriadenie osobitného výboru pre kultúru a informácie ako iniciatívneho a koordinačného orgánu Slovenskej národnej rady, ale volí sa také riešenie, aby Komisia Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie mohla, okrem úloh, ktoré jej prislúchajú ako komisií Slovenskej národnej rady, teda v jej typickom vyjadrení, plniť v plnom rozsahu aj koordinačné úlohy, ktoré by prislúchali, ak by sa bola tá alternatíva hodila, Výboru pre kultúru a informácie. Tomu primerane návrh zákona upravuje aj zloženie komisie tak, aby ako reprezentatívny sber, skladajúci sa — okrem poslancov Slovenskej národnej rady — z predstaviteľov kultúrnych a zpravodajských inštitúcií, umeleckých sväzov a z pracovníkov oblasti kultúry a informácií, bola spôsobilá ujednocovať kultúrnu politiku a prax na Slovensku, a to nielen vo vnútri štátu, ale aj vo vzťahu k zahraničiu.

V spojitosti so zriadením nových komisií, ako aj so zriadením Slovenského štatistického úradu, treba zrušiť doterajšiu Komisiu Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru a Komisiu Slo-

venskej národnej rady pre vodné hospodárstvo. Názov Komisie Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo a Komisie ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady sa primerane ich novoupravenej pôsobnosti zmení na Komisiu SNR pre poľnohospodárstvo v prvom prípade a v druhom na Komisiu ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady.

Vychádzajúc z nového usporiadania odborov štátnej správy, v ktorých majú pôsobiť povereníci Slovenskej národnej rady, budú podľa navrhovaného zákona, teda popri ostatných povereníkoch pôsobiť títo povereníci: povereník Slovenskej národnej rady pre školstvo, povereník Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie a povereník Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo. Súčasne sa navrhovaným zákonom začleňuje Slovenský štatistický úrad, zriadený ako oblastný orgán Štátneho štatistického úradu, do štruktúry výkonných orgánov Slovenskej národnej rady. So zreteľom na to, že sa z doterajšieho odboru pôdohospodárstva vyčleňuje úsek lesného hospodárstva, mení sa označenie povereníka Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo na povereníka Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo.

Predkladaným zákonom Slovenskej národnej rady upravujú sa, pochopiteľne, iba základné organizačné otázky v štruktúre výkonných orgánov Slovenskej národnej rady. Navrhovaným zákonom zriadené orgány budú naďalej pôsobiť v rozsahu právomoci, vymedzenej pre tie orgány, z ktorých vznikli. V tomto zmysle návrh zákona upravuje iba základné kritériá pre delimitáciu ich pôsobnosti podľa existujúcich predpisov, túto pôsobnosť vymedzujúcich. Takáto úprava, potrebná pre začiatočné obdobie ich činnosti, bude v súlade s požiadavkami na prehĺbenie ich riadiacej činnosti novoupravená, resp. doplnená osobitnými predpismi Národného zhromaždenia, vlády a Slovenskej národnej rady.

Súdružky a súdruhovia!

Tolko v stručnosti som považoval za potrebné uviesť k návrhu zákona Slovenskej národnej rady a zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady. Návrh zákona bol prerokovaný s poverenictvami a aparátom komisií Slovenskej národnej rady a bol dohodnutý s Predsedníctvom vlády a s príslušnými ústrednými orgánmi.

Z poverenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady odporúčam doplniť v § 4 za slovami „predstaviteľov umeleckých sväzov“ tiež slová „a spoločenských organizácií“, aby aj v tomto

ohlade naše spoločenské organizácie sa mohli uplatniť v tak významnej sfére nášho štátneho života.

Predkladaný zákon Slovenskej národnej rady o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady svojou formou a obsahom splňuje všetky predpoklady, aby sa na novousporiadaných úsekoch prehĺbila riadiaca činnosť Slovenskej národnej rady a jej nových orgánov v záujme ďalšieho hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska, a tým aj zvýšenia jeho podielu na ekonomickom, štátnom a všestranom kultúrnom rozvoji našej socialistickej republiky.

Z uvedených dôvodov odporúčam, aby Slovenská národná rada schválila návrh zákona Slovenskej národnej rady o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady v predkladanom znení, s doplnkom v § 4, tak ako som ho z poverenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady tu uviedol.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi povereníkovi Dr. Colotkovi za prednesenú zprávu.

Hlási sa, súdružky a súdruhovia, niekto o slovo k prednesenej zpráve?

(Hlási sa poslanec Hollý.)

O slovo sa hlási poslanec súdruh Hollý.

Poslanec Hollý:

Mal by som dotaz.

Pokiaľ sa týka §-u 16 v odseku e), kde sa hovorí „v odbore ľudovej kontroly — aparát Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady“. Prosím, ak by bolo možné, vysvetliť prečo takéto označenie?

Predseda Chudík:

Prosím ešte ďalšie dotazy.

(Neboli.)

Prosím zpravodajcu o vysvetlenie.

Zpravodajca Dr. Colotka:

Pokiaľ ide o výkonný aparát, treba vedieť, že je jednotný pre celú Slovenskú národnú radu, a pokiaľ dochádza i k jeho členeniu na jednotlivé úseky, v jednotlivých prípadoch sa hovorí o komisiách. V prípadoch komisií, ktoré pôsobia ako oblasťné orgány, bola zaužívaná aj legislatívne potvrdená tá prax, že ich nazývame aparátom.

Predseda Chudík:

Ja by som súdruhu Dr. Colotku ešte doplnil takto:

Niekde sú poverenictva, inde je aparát, napr. u Slovenskej plánovacej komisie, u Slovenskej komisie pre techniku, u Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady a donedávna i štatistiky.

Tak isto ako u ústredných orgánov nebolo Ministerstvo kontroly, ale bola Komisia ľudovej kontroly a štatistiky a ako jej výkonný aparát bol aparát tejto komisie.

Prosím, súdruh poslanec Hollý, stačí toto vysvetlenie?

Poslanec Hollý:

Áno.

Predseda Chudík:

Sú ešte ďalšie otázky?

(Neboli.)

O slovo sa už nik nehlási, **rozprava odpadá** a budeme hlasovať.

Kto súhlasí s návrhom zákona SNR o zmenách v organizácii a naplní niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady, ako ho odporučil zpravodajca, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh zákona jednomyseľne schválila.

Súdružky a súdruhovia,
v zmysle prijatého zákona Slovenskej národnej rady je potrebné

zvoliť komisiu Slovenskej národnej rady pre školstvo, Komisiu SNR pre kultúru a informácie, Komisiu SNR pre lesné a vodné hospodárstvo, ako aj povereníkov a predsedov uvedených komisií.

Dalej je potrebné

vykonať zmeny v zložení niektorých komisií Slovenskej národnej rady.

Príslušný návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady vám bol rozdáný ako tlač 44.

Máte, súdružky a súdruhovia poslanci, pripomienky k predloženému návrhu?

(Neboli.)

Pripomienok niet, prikrôčime k hlasovaniu, aby

poslanec František Hagara bol uvoľnený z funkcie povereníka SNR pre financie a predsedu Finančnej a rozpočtovej komisie SNR a zvolený za povereníka a predsedu Komisie SNR pre lesné a vodné hospodárstvo,

poslanec Jozef Gajdošík bol uvoľnený z funkcie povereníka a predsedu Komisie SNR pre potravinársky priemysel a zvolený za povereníka SNR pre financie a predsedu Finančnej a rozpočtovej komisie SNR,

poslanec Dr. Matej Lúčan bol zvolený za povereníka a predsedu Komisie SNR pre školstvo,

poslanec Štefan Fábry, aby bol uvoľnený z funkcie člena Predsedníctva Slovenskej národnej rady a za člena Predsedníctva SNR aby bol zvolený poslanec Anton Tážký.

K tejto poslednej uvedenej zmene dovoľte uviesť toto vysvetlenie:

Pripravuje sa vytvorenie Komisie Slovenskej národnej rady pre národné výbory na báze Komisie SNR pre miestne hospodárstvo. Z toho dôvodu bude potrebné, aby členom Predsedníctva Slovenskej národnej rady bol zvolený poslanec Anton Ťažký ako skúsený funkcionár národných výborov, ktorý bude poverený prípravnými prácami so zriadením Komisie SNR pre národné výbory.

Toto riešenie sa uskutočňuje z toho dôvodu, že počet členov Predsedníctva Slovenskej národnej rady je ústavou stanovený na 16 členov.

Má niekto, súdružky a súdruhovia, pripomienky k uvedeným návrhom?

(Neboli.)

Pripomienok niet, budeme hlasovať.

Kto súhlasí s týmito návrhmi, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady jednomyselne schválila.

Kto súhlasí ďalej s predloženým návrhom na voľbu členov Komisie pre školstvo, Komisie SNR pre kultúru a informácie, Komisie SNR pre lesné a vodné hospodárstvo, ako aj s návrhom na zmeny v zložení niektorých komisií SNR, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh Predsedníctva SNR jednomyseľne schválila.

Ďalším bodom programu je

zpráva o činnosti Predsedníctva a ostatných výkonných orgánov Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde KSČ a sjazde KSS.

Zpráva bola súdruhom poslancom rozposlaná.

Máte, súdružky a súdruhovia, pripomienky, dotazy, alebo hlási sa niekto o slovo k predloženej zpráve?

Pripomienok niet, preto prikráčime k štvrtému bodu programu, ktorým je

zpráva poverenika SNR pre pôdohospodárstvo o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku.

Zpráva bola súdruhom poslancom, ako aj všetkým pozvaným hosťom rozposlaná.

Súdruh povereník SNR pre poľnohospodárstvo prof. Dr. Kolo-
man Boďa sa prihlásil o úvodné slovo.

Dávam mu slovo.

Povereník MVDr. Boďa:

Vážená Slovenská národná rada!
Súdružky a súdruhovia!

Dovoľte mi, aby som skôr než pristúpim k uvedeniu vlastnej zprávy o ďalšej intenzifikácii rastlinnej výroby na Slovensku vrátil sa stručne do blízkej minulosti a informoval poslancov SNR i ďalších účastníkov nášho zasadnutia o plnení uznesenia posledného pléna SNR, na ktorom sme sa zaoberali problémami poľnohospodárstva.

Bolo to začiatkom roku 1964, kedy sme rokovali o problémoch rozvoja živočíšnej výroby na Slovensku. Na tomto zasadnutí sme

konštatovali, že situácia v živočíšnej výrobe, ale najmä v chove hovädzieho dobytku, je vo väčšine poľnohospodárskych podnikov neuspokojivá, čo sa odzrkadľovalo nielen v stavoch a v úžitkovosti zvierat, ale aj v celkovej nízkej úrovni plnenia spoločenských úloh v poľnohospodárstve na Slovensku.

Rozborom situácie sme dospeli k záverom, že príčiny tohto stavu boli predovšetkým v nedodržaní správnych proporcií medzi rastlinnou a živočíšnou výrobou a v dôsledku toho v nedostatčnom zabezpečení krmív pre živočíšnu výrobu. Tým dochádzalo v zimnom období k všeobecnému poklesu úžitkovosti, zhoršovaniu kondičného stavu, ako aj k predčasnému vyraďovaniu zvierat na jatočné účely.

Rozvoj chovu hovädzieho dobytku nepriaznivo ovplyvňovala aj nesprávna chovateľská prax v chove ošípaných. Značná časť poľnohospodárskych závodov na Slovensku zabezpečovala úlohy vo výrobe bravčového mäsa neúmerne vysokými stavmi ošípaných. V dôsledku toho pri schodkových bilanciách kŕmnych zrnín boli váhové prírastky ošípaných vo výkrme nízke. Vo väčšine poľnohospodárskych závodov ošípané spotrebovali aj časť krmiva pre hovädzí dobytok, čo postihovalo najmä chov jalovíc.

V záujme riešenia tejto situácie plénum SNR vtedy prijalo rad konkrétnych opatrení, ktoré sa týkali nielen kvalitatívnej, ale aj kvantitatívnej zmeny v štruktúre živočíšnej a čiastočne i rastlinnej výroby.

Osobitný dôraz bol kladený na výrobu krmovín. Poľnohospodárske závody boli orientované na zvýšený osev kŕmnych plodín, najmä na zvýšenú starostlivosť o pestovanie viacročných krmovín na lúkach i na ornej pôde, predovšetkým lucerny, aby sa dosiahli čo najvyššie hektárové výnosy, čo najviac stravitelných bielkovín z každého hektára absiatej pôdy a vyrovnaná výživa zvierat po celý rok.

Okrem krmovínovej základne boli riešené aj jednotlivé problémy ďalšieho rozvoja chovu hospodárskych zvierat, najmä problémy reprodukcie a zvýšenia úžitkovosti hovädzieho dobytku.

Po trojročnom časovom odstupe môžeme konštatovať, že tieto opatrenia Slovenskej národnej rady sa úspešne uplatňovali v poľnohospodárskej praxi a prejavili sa aj vo zvýšení úrovne chovu všetkých druhov hospodárskych zvierat i v plnení úloh nákupu živočíšnych výrobkov.

V chove hovädzieho dobytku prekonalí sme niekoľkoročnú stagnáciu v stavoch i úžitkovosti kráv. Z chovu sa postupne a cieľavedome vyraďujú máloproduktívne a ochore dojnice a základné stádo sa postupne skvalitňuje. Zvýšená starostlivosť o odchov

jalovic sa kladne prejavila vo zvýšenom ich telení. Ešte v roku 1964 sa otelilo na Slovensku zhruba o 15 000 jalovic menej ako sa vyradilo kráv na jatočné účely, takže sa nedosiahla ani jednoduchá reprodukcia ich stavov. Za posledné 2 roky i pri úspešnom plnení harmonogramu ozdravovania chovov hovädzieho dobytku od brucelózy a tuberkulózy vzrástli stavy kráv takmer o 20 000. Súčasne s rastom stavov zvýšila sa aj dojivosť. V roku 1963 bola na Slovensku priemerná ročná dojivosť na kravu 1550 litrov, v roku 1965 už 1752 litrov a v minulom roku 1891 litrov. Teda za 2 roky sa zvýšila o 340 litrov na kravu. V okresoch Dunajská Streda (2880) a Bratislava (2605 litrov) sa v dojivosti už prekračujú úlohy stanovené XII. sjazdom strany do r. 1970. Zlepšila sa situácia aj v starostlivosti o odchov teliat i v prírastkoch vo výkrme hovädzieho dobytku. V roku 1966 sa dosiahla priemerná váha jatočného hovädzieho dobytku 407 kg, čo je o 45 kg viac ako v roku 1963.

Zlepšenie situácie v chove hovädzieho dobytku sa odzrkadlilo aj v nákupe mäsa a mlieka. Plánované úlohy v nákupe jatočného hovädzieho dobytku vlni boli splnené na 107,4 %. Navyše plánu dodali poľnohospodári na Slovensku 9152 ton. Plán nákupu mlieka bol splnený na 108,1 %. Oproti plánu sa nakúpilo viac o 49 mil. litrov a v porovnaní s predchádzajúcim rokom viac o 76 mil. litrov.

Zlepšenie úrovne chovu hovädzieho dobytku je popri niektorých významných opatreniach v hmotnej zainteresovanosti chovateľov výsledkom zlepšenia situácie vo výrobe krmovín pre dobytok, ako aj lepšej chovateľskej starostlivosti o jednotlivé kategórie zvierat. V uplynulom roku vyprodukovali sme dostatok objemových krmív, takže celková potreba krmív pre hovädzí dobytok je krytá na 100 %. Viacročných krmovín sa v roku 1966 urodilo napríklad viac o 58,5 % ako bol priemer rokov 1961—1965.

Nadalej však ostáva problém zabezpečenia potreby jadrových krmív, u ktorých sú bilancie kryté iba na 65,5 %, čo nepriaznivo vplýva na výrobu bravčového mäsa i vajec. V chove ošípaných dosiahli sme požadovanej zmeny v stavoch, v produkcii odstavčiat i vo výrobe jatočných ošípaných. Skvalitnením základného stáda prasníc zvýšil sa odchov prasiec z 10 kusov v roku 1963 na 12,7 kusa na prasnicu. Prírastky ošípaných vo výkrme sa dosahujú v priemere 0,44 kg na kus a deň, kým v období extenzívneho výkrmu boli iba 0,26 kg. Taktiež znáška vajec sa pohybuje v uplynulom roku okolo 150 ks na nosnicu, kým v roku 1963 činila iba 104 vajec. Aj napriek týmto lepším výsledkom

zabezpečovanie plánovanej výroby jatočných ošípaných a konzumných vajec si s ohľadom na pokles stavov vyžiada v roku 1967 osobitnú starostlivosť.

Ďalšie úspechy a rast vo výrobe živočíšnych produktov, ktorá nadobúda stále viac charakter priemyselnej výroby, sú naďalej do značnej miery závislé od intenzity rastlinnej výroby, ktorá okrem toho plní však dôležitú a nenahraditeľnú úlohu v produkcii chlebového obilia, luštenín, zemiakov, zeleniny a ovocia pre výživu obyvateľstva. Vysokointenzívne poľnohospodárstvo je charakteristické vzájomnou podmienenosťou rastlinnej i živočíšnej produkcie, ktorých harmonický súlad v daných prírodných podmienkach určuje stupeň intenzity celej poľnohospodárskej výroby. On zahrňuje konečne aj celú biologickú podstatu poľnohospodárstva.

Keď sme pred 3 rokmi nastoľovali problém živočíšnej výroby a hlavne chovu hovädzieho dobytku, videli sme v tom v danej situácii začiatok pre nástup k intenzifikácii výroby predovšetkým na základe postupného riešenia, dočasne trebárs i extenzívneho, krmovinovej základne a produkcie bielkovín na pôde ako predpokladu pre rast výroby mlieka i hovädzieho mäsa a tým i kľúč k zvyšovaniu intenzity rastlinnej výroby všeobecne a obilovín zvlášť.

Po vytvorení takýchto predpokladov je len samozrejme a logické, že musí prichádzať veľmi akútne na porád dňa otázka cieľavedomého a programového zvyšovania intenzity rastlinnej výroby ako základu poľnohospodárstva. Jej podstata spočíva hlavne vo využití a zvyšovaní biologického potencionálu.

Rast i reprodukcia mnohobunecných živých a hlavne rastlinných organizmov spočíva v schopnosti využiť slnečnú energiu pre utilizáciu dostupných živín a zaisťovať tak svoj rast. Intenzita tohto základného procesu nezáleží len na vonkajších faktoroch, ale aj na vnútorných vlastnostiach živej hmoty, na jej genetickom základe. Keď počítame s nevyčerpatelnosťou slnečnej energie a jej neekonomickým využívaním rastlinami, je intenzita teda závislá na výžive a na dedične daných vlastnostiach, ktoré možno využívať a upevňovať v praktickej šľachtiteľskej práci. Využívanie týchto vnútorných vlastností dáva možnosť vytvárať a rozširovať také odrody, ktoré najviac odpovedajú daným prírodným podmienkam, sú odolné voči nemociam a efektívne využívajú i zvýšené množstvá živín. V tomto ohľade sú naše možnosti prakticky nevyčerpatelné. Preto je len samozrejme, že okrem optimálnej výživy musíme už dnes venovať veľkú pozor-

nosť problémom šľachtenia, ochrane vysokoproduktívneho organizmu rastlín a jeho rozmnožovaniu.

Postupnú praktickú cieľavedomú realizáciu týchto zámerov nám umožňuje stále sa zlepšujúca situácia v minerálnej i organickej výžive rastlín. Veď napríklad spotreba umelých hnojív vzrástla zo 76,2 kg čistých živín v roku 1963 na 113,6 kg v minulom roku a má dosiahnuť v roku 1970 na Slovensku 172,3 a v roku 1980 240 kg čistých živín na hektár poľnohospodárskej pôdy. Nazdávam sa, že rast výroby v roku 1966 u pšenice o 20,2 %, cukrovky o 34,6 %, sena viacročných krmovín o 52,8 % oproti päťročnému priemeru je treba okrem priaznivých klimatických podmienok v minulom roku pripísať tiež zvýšenej dotácii minerálnych a organických hnojív práve v rokoch 1965—1966 a stále sa zlepšujúcej agrotechniky všeobecne. Za takéhoto stavu je nesmierne dôležité využívať široko v praktickej činnosti výsledky šľachtenia doma i v zahraničí a dávať do súladu vlastností jednotlivých výkonných odrôd s rôznymi pôdnymi i klimatickými podmienkami s cieľom dosiahnuť pri dodržaní komplexu agrotechnických zásad maximum produkcie. Popri výžive rastlín je to šľachtenie a množenie výkonných odrôd, ich správna rajonizácia a ochrana pred chorobami, ktoré môžu v celom agrotechnickom komplexe zaručiť neustály rast rastlinnej výroby i, dosiahnutie stanovených dlhodobých cieľov.

V materiáli, ktorý sme predložili ako podklad k dnešnému rokovaniu, predpokladá sa zvýšiť hrubý objem rastlinnej výroby na Slovensku do roku 1970 oproti roku 1965 o 32 %. Tento zámer sa má dosiahnuť predovšetkým zvýšením hektárových výnosov oproti doterajšiemu 5-ročnému priemeru napríklad u pšenice z 20 na 26 q z hektára, jačmeňa z 20 na 25,5 q, cukrovej repy z 263 na 310 q, zemiakov z 90 na 140 q, sena z ľúku z 23 na 33 q a podobne.

V podkladovom materiáli sme sa sústreďovali na riešenie rozhodujúcich problémov rastlinnej výroby, ako je šľachtenie, semenárstvo, chemizácia, ktoré sú limitujúcimi faktormi zvyšovania hektárových úrod, ktorými možno úspešne ovplyvňovať úroveň výroby vo všetkých poľnohospodárskych závodoch. Vedome sme sa vyhýbali riešeniu problémov ostatných zložiek agrotechniky, ako sú napríklad otázky mechanizácie technológií, koncentrácie a špecializácie výroby, znižovanie strát a podobne preto, že s ohľadom na rozmanité výrobné podmienky si vyžadujú osobitný prístup k riešeniu na úrovni nadpodnikových orgánov a predovšetkým v samotných poľnohospodárskych závodoch. Nám išlo o posúdenie a programové nastolenie tých problémov,

ktorých riešenie môže ovplyvniť plošne celú poľnohospodársku výrobu. Dobré vybavené a organizované šľachtenie i semenárstvo a vysoká úroveň fytopatologickej služby musia sa stať nástrojom, prostredníctvom ktorého budú aplikovateľné výsledky vedy i šľachtiteľskej práce kvalitatívne ovplyvňovať celú rastlinnú výrobu. Ďalšie budovanie semenárstva a ochrany zohrá nie menej významnú úlohu vo zvyšovaní rastlinnej produkcie, ako napríklad krmovinársky priemysel v intenzifikácii živočíšnej výroby, a malo by dostať i adekvátnu podporu. Z tohto hľadiska je potrebné prehodnotiť i materiálne hodnoty, vkladané do tohto odvetvia.

Významné premeny v rastlinnej výrobe predpokladáme v prehĺbení a dobudovaní práve úseku šľachtenia a semenárstva. Vo vyspelých poľnohospodárskych krajinách pripisujú novým odrodám vyšľachteným na báze najprogresívnejších šľachtiteľských metód vyššiu účinnosť ako 25 %. Celý rad vyšľachtených nových výkonných odrôd či už našich alebo zahraničných má veľký genetický potenciál, ktorý napríklad u pšeníc sa rovná i u nás za optimálnych podmienok výživy a agrotechniky 50 metrákovým úrodám na veľkých plochách.

V Bulharskej ľudovej republike tým, že zmenili odrodovú skladbu ozimnej pšenice a osiali až 70 % plôch sovietskou odrodou Bezostá, vhodnou pre ich podmienky, dosiahli v priemere krajiny pri optimálnom dotovaní živinami vyššie výnosy pšenice o 10 q z hektára v priebehu okolo 3 rokov. Za príkladmi nemusíme však chodiť za hranice. U nás máme obdobu napríklad v okrese Dunajská Streda, kde v rokoch 1956—1963 pestovaním tradičných odrôd pšenice mali priemerný výnos z hektára necelých 24 q a v minulom roku osevom Bezostej na 40 % plôch zberali už vyše 33 q po hektári v priemere celého okresu. Využitím tejto odrody na JRD Hroboňovo zberali z 30 ha po 54 q, podobne na JRD v Opatovskom Sokolci, na JRD Bodza na 37 ha dosiahli nad 51 q pšenice z hektára a podobných príkladov by sa dalo menovať nielen z Dunajskej Stredy Západoslovenského kraja, ale i z ďalších poľnohospodárskych závodov i u sovietskych odrôd Mironovská a Belocerkovská a aj u našej odrody Diana, ktoré tiež vynikajú vysokým genetickým potenciálom.

Preto aj naša koncepcia sa opiera o tieto odrody, ktoré budú základom celého sortimentu pšenice na Slovensku v najbližších rokoch. Podľa našich skromných prepočtov týmto opatrením pri uplatňovaní ďalších zložiek agrotechniky možno zvýšiť produkciu pšenice na Slovensku v najbližších rokoch o vyše 100 000 ton.

Obdobný program prestavby odrodovej skladby chceme uplatňovať aj u ďalších plodín či už našimi alebo zahraničnými odro-

dami, ktoré v našich vnútrozemských podmienkach budú dávať preukázateľne vyššie a stabilné úrody.

— — —

V koncepcii semenárstva sústreďujeme mimoriadnu pozornosť na riešenie výroby semena d'atelovín a tráv. Tieto semená sú v našich podmienkach limitujúcim faktorom výroby kvalitných objemových krmovín. Bez nich nie je možná intenzifikácia trávnych porastov. Každoročne zápasíme s absolútnym nedostatkom týchto semien. Ani tento rok nie je výnimkou. Za účasti popredných odborníkov je spracovaný návod na semenárstvo lucerny, kde prichádzame s novými názormi. Doporučujeme zabezpečovať výrobu semena aj z prvého úžitkového roku a z prvých kosiť, ktoré sú najistejšie. Už pre tento rok sme s výrobnými poľnohospodárskymi správami upresnili rajonizáciu jednotlivých druhov d'atelovín a tráv a dohodli sa na semenárskych plochách. Veríme, že sa nám podarí už v najkratšom čase dosiahnuť sebestačnosť u týchto semien, zabezpečiť 50 % rezervu a pritom zásobovať sčasti najmä semenom lucerny aj české kraje, kde nie sú pre výrobu také podmienky ako na Slovensku. Do roku 1970 máme za cieľ obnoviť aj tradíciu vývozu najmä d'atelinových semien, čím by sme vytvárali potrebné zdroje na dovoz iných potrieb pre poľnohospodárstvo. Splnenie takýchto ďalekosiahlych cieľov vyžaduje vybudovať organizačné i materiálne životaschopnú organizáciu pre šľachtenie a semenárstvo.

Od 1. januára t. r. v rámci nového riadenia poľnohospodárstva sa zriadilo celoštátne Odborové riaditeľstvo šľachtiteľských a semenárskych podnikov v Prahe a Oblastné riaditeľstvo pre Slovensko v Bratislave. Treba povedať, že program, ktorý si na tomto úseku vytyčujeme i na dnešnom zasadnutí, bude hlavnou náplňou činnosti nového oblastného riaditeľstva, ktoré bude tieto úlohy zabezpečovať na Slovensku spolu s poverenictvom a výrobnými správami.

Hlavným programom tohto nového útvaru bude prehĺbiť špecializáciu semenárskych štátnych majetkov, ktoré ešte v mnohých prípadoch si svoje poslanie neplnia dobre. To sa nezaobíde bez dobudovania semenárskej technickej základne. Na Slovensku prakticky nemáme moderné čistiace zariadenia s paletizáciou a so servisom. Cieľom tejto organizácie musí byť okrem iného aj predaj osiva so zárukou, tak ako to začína robiť krmovinársky priemysel. To bude najschodnejšia cesta ako rešpektovať odrodovú rajonizáciu a ako chrániť cenný materiál vyšších stupňov

pre jeho ďalšie premnožovanie a použitie v poľnohospodárskych závodoch.

Moderné semenárstvo sa nezaobíde aj bez solídneho semenárskeho výskumu. Tento by bolo treba vybudovať, alebo riešiť tieto problémy v príslušných existujúcich špecializovaných výskumných ústavoch na vyššej úrovni ako doteraz.

Úlohy v rastlinnej výrobe si vynucujú, aby aj šľachtiteľská práca sa dostala na vyššiu úroveň. Bude treba premyslieť a postupne po vyskúšaní riešiť spôsob napojenia šľachtiteľov na ostatné výskumné úlohy, aby boli autormi nielen jednotlivých odrôd, ale aby boli tvorcami odrodovej agrotechniky.

V súčasnej etape vývoja nášho poľnohospodárstva budovaného na veľkovýrobných princípoch hospodárenia predpokladáme, že na zvyšovaní intenzity a efektívnosti poľnohospodárskej výroby sa budú stále väčšou mierou podieľať aj ostatné odvetvia národného hospodárstva, najmä chemický a strojársky priemysel. Tak ako uvádza aj rezolúcia XIII.sjazdu KSČ o poľnohospodárskej politike strany „títo výrobcovia a dodávatelia majú povinnosť a nesú pred celou spoločnosťou plnú morálnu i vecnú zodpovednosť za zabezpečovanie výroby prostriedkov na vysokej technickej úrovni, v množstve a kvalite zodpovedajúcej potrebám poľnohospodárskych podnikov. Musia vyrábať také výrobné prostriedky a poskytovať také služby, aké svojou úrovňou zodpovedajú potrebám vysokointenzívnej a produktívnej poľnohospodárskej veľkovýroby“. To obzvlášť platí v nových podmienkach zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva, ktorými sa zrušil prídelový systém a poľnohospodárske podniky si budú nakupovať tieto výrobky na báze dodávateľsko-odberateľských zmluvných vzťahov.

Chemizáciu rastlinnej výroby možno zatiaľ uspokojivo hodnotiť z hľadiska zvyšovania dodávok priemyselných hnojív a pesticídov. Horšie je to však z hľadiska kvality sortimentu hnojív, ich koncentrácie, balenia chemických prípravkov vôbec, kde zaostávame za svetovou úrovňou. Do roku 1970 sa predpokladá, že sa zlepši štruktúra hnojív najmä zvýšením podielu dusíkatých a kombinovaných hnojív. Naše úsilie popri zabezpečovaní nárokov poľnohospodárstva v tomto smere budeme sústreďovať najmä na racionálne využívanie zvýšených dávok hnojív na základe agrochemických rozborov pôdy a prednostne u tých plodín, ktoré na tieto hnojivá najviac reagujú výnosami. Mám na mysli viac využívať dusíkaté hnojivá napríklad na trávne porasty a k výrobe obilnín. Veľa si sľubujeme i od komplexného prieskumu pôdy, ktorý sa má ukončiť do roku 1970 a ktorého výsledky budú

návodom nielen pre efektívne hnojenie, ale i pre melioračné zásahy a umiestnenie výroby vôbec.

Ďalší významný faktor, ktorý rozhoduje o zvyšovaní intenzity rastlinnej výroby, najmä stabilizácii výnosov a znížení strát, je chemická ochrana proti chorobám a škodcom poľnohospodárskych plodín vrátane boja proti zaburineniu kultúr. Máme už v praxi overené, že dôsledným uplatňovaním ochrany rastlín účinnými chemickými prípravkami sa dosahujú v priemere vyššie výnosy až o 20—25 %. Pestovanie mnohých kultúr, ako napríklad zemiakov, vinnej révy, chmeľu, tabaku i ďalších špeciálnych a technických plodín vrátane ovocinárstva si bez aplikácie ochrany chemickými prípravkami v našich podmienkach nevieme ani predstaviť. Ničenie buriny chemickými prípravkami okrem toho znižuje nároky na živú prácu a umožňuje lepšie využívanie mechanizácie, čo tiež aktívne ovplyvňuje produktivitu práce v poľnohospodárskych podnikoch. Tomuto úseku činnosti sme už v posledných rokoch venovali zvýšenú starostlivosť a možno povedať, že používanie herbicídov, fungicídov a insekticídov v poľnohospodárskej praxi sa začína sľubne rozvíjať. Zvlášť v prípravkoch pre boj proti škodcom a hubovým chorobám máme pomerne dobrý sortiment, z ktorých časť sa vyváža aj do zahraničia. Na druhej strane u herbicídov je sortiment chudobnejší, a preto na prechodné obdobie musíme časť týchto nakupovať na zahraničných trhoch najmä pre cukrovú repu, strukoviny a podobne.

No i tak máme predpoklady rýchlejšie sa vyrovnáť so svetovou úrovňou v ochrane rastlín ako vo výžive. K tomuto účelu počítame s ďalšími dodávkami najvýkonnejších strojov pre poľnohospodárstvo pre pozemnú i leteckú aplikáciu. V okresoch sú pri strojových a traktorových staniciach zriadené strediská pre ochranu a výživu rastlín, ktoré zabezpečujú nielen ochranné zásahy, ale poskytujú aj poradenskú pomoc v tomto smere poľnohospodárskym závodom. Sústavná starostlivosť o ochranu pred chorobami sa musí stať stredom pozornosti celej našej agronomickej služby tak, ako je to u výživy rastlín.

Opatrenia, ktoré navrhujeme prijať pre zaistenie ďalšej intenzifikácie rastlinnej výroby, majú vytvoriť podmienky pre rýchle a sústavné prenikanie vedeckých poznatkov do praxe. Jedná sa o tú kategóriu prevodového systému, ktorá zaisťuje plošné uplatnenie nových poznatkov v rastlinnej výrobe.

Nemôže nám byť preto ľahostajný rozvoj základne, ktorá produkuje nové poznatky — teda vedecko-výskumnej základne a jej inštitúcií, od ktorých kvalitatívnej i kvantitatívnej úrovne závisí

ďalší osud a tempo i intenzifikácia rastlinnej výroby, úrovne šľachtenia, semenárstva i ochrany.

Preto v opatreniach, ktoré navrhujeme, uvažujeme aj o dobudovaní vedecko-výskumnej základne na tomto úseku. Tým dokonpletizujeme nutný mechanizmus organizačného, materiálneho i intelektuálneho pôsobenia na zvyšovanie intenzity rastlinnej produkcie.

Vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Tolko som považoval za potrebné povedať v úvode nášho rokovania v presvedčení, že materiál, ktorý sme vám zaslali, svojím rozsahom i obsahom s týmto stručným doplnkom sú dostatočným podkladom k úspešnému rokovaniu i k záverom pre tak dôležitú problematiku ako je rozvoj rastlinnej výroby na Slovensku.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi povereníkovi Boďovi za úvodné slovo do diskusie.

Súdružky a súdruhovia poslanci, dostali ste návrh uznesenia k zpráve o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku. Prosím, aby ste svoje pripomienky, prípadne námety k návrhu uznesenia odovzdali zpravodajcovi poslancovi Šimonovi Žbirkovi alebo predniesli v rozprave.

Prikročíme

k rozprave,

do ktorej sa zatiaľ prihlásili poslanci

Ing. Emil Píš,

Ján Lichner,

Ján Belovický,

Matej Berník,

Vilma Vaculová a

Tibor Bohdanovský.

Ďalej z radov prizvaných hostí

prof. Dr. Emil Špaldon, hlavný vedecký tajomník SAV,

prof. Ing. Vladimír Krajčovič, Vysoká škola poľnohospodárska v Nitre,

docent Ing. Alexander H u b a , CSc., Experimentálne laboratórium ochrany rastlín v Ivanke,

Ing. Anton P i r š e l, oblastný riaditeľ Šľachtiteľských a semenárskych podnikov a člen komisie SNR pre poľnohospodárstvo.

Dávam slovo poslancovi Ing. Emilovi P í š o v i.

Poslanec **Ing. Piš:**

Vážená Slovenská národná rada!

Súdružky a súdruhovia poslanci!

Prerokovanie otázky súčasného stavu a plánovaných úloh intenzifikácie a rozvoja rastlinnej výroby na Slovensku vychádza z uznesení XIII. sjazdu KSČ a dotýka sa širokej oblasti, v ktorej sme nedosiahli dostatočné rozvojové tempo. V rovine životnej úrovne obyvateľstva to potom znamená nedosiahnutie produkcie doporučených limitov výživy z rastlinnej výroby. Úsilie po dosiahnutí správneho tempa, aké predpokladajú plánované úlohy, je horizontom i životnej úrovne a zaslúži si plnú podporu, vyjadrenú v tom, že na tomto úseku vytvoríme všetky priaznivé podmienky veľmi komplexného charakteru pre dosiahnutie blízkych a vzdialených predpokladov, ako to možno badať v obraze k lepšiemu v rastlinnej výrobe v posledných 2—3 rokoch.

Možno to vidieť v snahe vyrovnáť úroveň poľnohospodárstva na úroveň priemyslu. Je to snaha s intenzifikačnými prvkami, ktoré je potrebné i naďalej posilňovať.

Ak sa i dosiahol celkove priaznivý obrat v rastlinnej výrobe, v jednotlivostiach komplexu nie je súlad a nie sú doriešené rozhodujúce vzťahy. V tomto kontexte sa chcem dotknúť niekoľkými poznámkami nášho ovocinárstva ako výrobnej oblasti v prospech zabezpečenia správnych noriem výživy i v prospech zabezpečenia surovínovej základne konzervárenského priemyslu. Na súčasný stav ovocinárstva odznelo hodnotenie, že v posledných dvoch rokoch tu nastal priaznivý obrat uplatnením smeru budovania veľkých produkčných, intenzívnych ovocných sádov vybraných druhov a sort. Vo všetkých ovocinárskych oblastiach sa vybralo 28 poľnohospodárskych závodov pre ovocinársku špecializáciu a celkový stav stromkov na Slovensku dosiahol čísla cez 12 mil. kusov.

Perspektívne sú tu však veľké a nevyužitú rezervy, vyjadrené v nedostatku sádov vhodných sort, v zanedbanosti sádov, v nedostatku ovocných podpníkov, škôlok, skladov na ovocie, mecha-

nizačných prostriedkov atď. Ilustrovať to môže niekoľko čísiel o ovocných stromkoch. Do roku 1945 poklesol počet ovocných stromkov v celej ČSSR z 53 mil. na 37 mil. Do roku 1963 podľa dokumentu o opatreniach k zveladeniu ovocinárstva mal vzrásť ich počet na 65 mil. Táto úloha sa znížila v roku 1959 na 58 mil. a v roku 1961 sa znovu upravila na 60 mil. do roku 1965. Skutočnosť však hovorí, že v roku 1964 bolo v celej ČSSR asi 50 mil. ovocných stromkov, teda asi 95 % predvojnovovej úrovne. Táto celoštátna krivka nás neopravňuje k optimizmu a k predpokladu, že sa rozvoj dostatočne podchytil a urobilo sa všetko, aby dosiahol správne tempo.

To sú celkové čísla a celková vývojová tendencia, ktorá je priemerom, zahrňujúcim mnohé výkyvy. Uvediem situáciu v Trenčianskom okrese. Počet stromkov od roku 1960 tu má klesajúcu tendenciu. Pokles činí za 4 roky 23 tisíc kusov. Príčin je viac. U socialistického sektoru narastajú mechanizačné prostriedky, pre ktoré ovocný strom v poli je prekážkou. Polia prv posiate ovocnými stromami sa preto vyrúbali. Namiesto týchto stromkov JRD a ŠM nezakladajú nové ovocné sady tak rýchlo, ako si to vyžaduje potreba. Aj súkromný sektor vrátane záhumienkov zaostáva s výsadbou ako dôsledok započítavania výmery záhrad do záhumienku. Ovocie malo nízku výkupnú cenu a výkupné organizácie nedokázali zvládnuť výkup ovocia. Ďalej stavebnému ruchu na obciach a rozširovaniu ciest podľahlo veľa stromkov, zvlášť čerešní. Nedostatočným ošetrovaním stromy rýchlejšie starnú a sú vystavené mnohým škodcom.

Týmto nedostatkom sa na druhej strane čelí rozširovaním sadov v okrese, predovšetkým prostredníctvom JRD, ktoré prevádzajú výsadbu intenzívnych ovocných sadov. Napríklad JRD Podolie — Kopanice vysadilo 25 ha intenzívnych sadov. JRD dŕžia výsadbu intenzívnych ovocných sadov. Napríklad JRD Mníchova Lehota a Čachtice do roku 1970 vysadia ďalších 80 ha. U ostatných pestovateľov sa do konca roku 1970 vykoná výsadba na 15 ha. Do konca roku 1970 sa plánuje s rozšírením intenzívnych sadov tak, aby celková výmera dosiahla 480 ha. Mimo intenzívnych sadov sa v okrese rozširujú aj plantáže jahôd a ríbezlí, napríklad JRD Mníchova Lehota vysadila roku 1964 2 ha jahôd, JRD Trenčianska Závada 5 ha ríbezlí. JRD Závažie 2 ha ríbezlí. Rozsiahle a odborne vedené plantáže zakladajú konzervárenské závody, ako napríklad Západoslovenské konzervárne a liehovary, n. p. Trenčín, závody Nové Mesto nad Váhom, Malacky a Dunajská Streda.

Zakladanie intenzívnych sadov a ovocných plantáží je všeo-

becne schodnou cestou, dovoľujúcou zlepšiť rozvojový trend a vyplniť medzeru nepriaznivých rokov. Premietnutie týchto snáh na problematiku konzervárenského priemyslu je jedinou cestou ako konzervárenským jednotkám zabezpečiť surovinovú základňu v podmienkach modernizácie, striktne závislú na odrodovej akosti ovocia.

Súčasná produkcia ovocia pre konzervárenské spracovanie je územne veľmi roztrieštená a často nezodpovedá ani prirodzeným pestovateľským podmienkam a ani pestovateľsko-ekonomickým zásadám. Často vyplynula zo subjektívnych miestnych a už prežitých vzťahov, zvyklostí a momentálnej, dnes už neplatnej a často zdanlivej a nepodloženej produktivity. Konzervárenská surovina sa celkom zbytočne priemiestuje so značnými stratami na veľké vzdialenosti a jej nevhodná druhová skladba a nepravidelné dodávky narušujú výrobný program závodov. Uzavieranie zmlúv s pestovateľmi je sťažené a rozmiesťovanie nových konzervárenských jednotiek a koncentrácia výroby nie sú založené na reálnych pestovateľských možnostiach kvalitatívneho charakteru. Ovocinárstvo, ako jedno zo zázemí konzervárenskej suroviny, nie je vybudované na racionálnejších vzťahoch, vyplývajúcich z potrieb výrobných jednotiek, z podrobného štúdia pôdných a klimatických podmienok a z pestovateľsko-ekonomických podmienok.

Pre konzervárenský priemysel má surovina prednostný význam, zvlášť teraz, v nových ekonomických vzťahoch, ktoré predovšetkých zdôrazňujú kvalitatívnu stránku, včítane rentability. A ovocinárstvo, ktoré sa v posledných rokoch začína priaznivejšie rozvíjať, má v týchto reláciách významné postavenie, ale aj záväzky. Na konto týchto záväzkov by sa mala riadiť intenzifikácia výsadby ovocných stromkov odrodami, ktoré okrem skladovateľnosti pre výživu mali by vyhovieť aj priemyselnému spracovaniu. Pre túto intenzívnu výsadbu by sa malo zabezpečiť dostatok kvalitných sadeníc a plne podporovať zakladanie plantáží na základe dobrých skúseností a výsledkov z doterajších už produkujúcich plantáží.

Riešenie týchto záväzkov je obsiahnuté v rozvojovom pláne do roku 1970 v predpoklade využitia veľkých rezerv, nevyužitých v prospech intenzifikácie ovocinárstva a v prospech vybudovania vhodných skladov. Zdôrazniť však treba význam plantážnického spôsobu, spojeného so zámernou odrodovou výsadbou a zabezpečeného odborným vedením a využitím mechanizačných prostriedkov.

Pre dobrú tradíciu a pre význam ovocinárstva na Slovensku

využijeme dobré rozvojové podmienky a zabezpečíme všetky základné podmienky, zakotvené v prednesenej zpráve v tejto oblasti, s citom pre miestne podmienky i pre racionálne posúdenie zásahov najbližších rokov, aby naše ovocinárstvo dosiahlo primerané napredovanie podľa svojho významu pre výživu obyvateľstva.

Nepochybujem, že i všetci poslanci podajú pomocnú ruku ovocinárstvu vo svojich obvodoch, aby tak pomoc nás všetkých vyústila v očakávaný úspech dobre založeného ovocinárstva. Naša pomoc nebude iste osihotená, ale sa pripojí k mohutnému prúdu pracujúceho obyvateľstva, kráčajúceho v šľapajách uskutočnenia uznesení XIII. sjazdu KSČ.

K otázkam rozvoja rastlinnej výroby dovoľujem si využiť interpelačné právo a položiť niekoľko otázok k tomuto námetovému okruhu:

1. Vybudovanie krmovinárskeho priemyslu je veľmi dôležité v našom národnom hospodárstve, a to nielen vo finančnom vyjadrení, ale aj zabezpečením požadovanej správnej kombinácie živín pre reálnejší rast živočíšnej výroby. Otázkou zostáva, do akej miery sa počíta s rozvojom krmovinárskeho priemyslu a na akej základni, ak doteraz napríklad vybudované výrobné jednotky sušených kŕmnych bielkovín nesplňujú predpokladané parametre a ich hospodársky efekt je skôr negatívny, zvlášť po úprave cenových relácií základných surovín atď. Minule bola kritizovaná stavba aj v okrese Zvolen-Brezinky. Táto stavba tiež už mala ísť v tomto roku do prevádzky a zatiaľ sa oddiaľuje.

2. V kopaničiarskych oblastiach Trenčianskeho okresu, a myslím i v iných okresoch, sú všeobecné ťažkosti na neúmernosť predpísaných dodávok z obrábanej pôdy, vyplývajúcu z nesprávneho ohodnotenia a zatriedenia bonity pôdy. Nepriaznivé zloženie pôd kopaníc určuje výnosy a ľudia tu žijú len z tejto pôdy, vzdialení od sveta, kultúry, úradov. Ich dodávková povinnosť je pomaly vyššia ako u JRD a dodávkové povinnosti si nemôžu plniť v dodávkach hovädzieho dobytku. Nie je možné v prospech rozvoja kopaníc previesť správne zatriedenie kopaníc — pôdy a dovoliť plniť dodávky v priaznivejšom plnení povinnosti na dodávky hovädzieho dobytku?

3. V zahraničí sa začína racionálne využívať pestovanie rastlín hydroponickou technikou v rozmeroch továrenskej produkcie. Nebolo by možné využiť túto cestu k vyplneniu našej medzery v oblasti rastlinnej produkcie?

4. V mnohých výrobných jednotkách odpadá nevyužitý kyslíčnik uhličitý, dôležitý pre asimiláciu zelených rastlín. S úspechom

sa preto používa v pestovaní zeleniny napríklad v Maďarsku. I v našich podmienkach je dosť odpadného CO₂, ktorý by bolo možné využiť. Nepočíta sa potom s využitím odpadného produktu v širšom merítke i v našich podmienkach?

Tolľkoto v dopytoch.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi P í š o v i.

Ďalej prehovorí poslanec Ján L i c h n e r.

Poslanec Lichner:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky poslankyne a súdruhovia poslanci!

Už samotná skutočnosť, že na dnešnom plenárnom zasadnutí Slovenskej národnej rady prerokúvame zprávu o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku, dokazuje jej dôležitosť a vážnosť. Mimoriadny zreteľ si zasluhujú tie časti zprávy, ktoré upriamujú pozornosť najmä na otázky, o ktorých sa v minulosti veľa hovorilo, neboli však tak komplexne spracované a podané na prerokovanie v Slovenskej národnej rade ako je to teraz.

Vedíme a nabádame poľnohospodárov na dodržovanie agro-technických zásad, správne hnojenie maštalnými i priemyselnými hnojivami, venujeme nemalú starostlivosť osivám a sadivám a vynakladáme vysoké hodnoty na mechanizáciu nášho poľnohospodárstva. Naproti tomu však nie dosť starostlivo hospodárime s pôdnym fondom. O tom bolo už veľa uznesení, ale s malou účinnosťou. Ubúda nám pôda na občiansku a priemyselnú výstavbu, inžinierske siete, ale tiež na ťažbu štrkopieskov. Po ťažbe zostáva pôda ako devastovaná ležať ľadom. Túto pôdu treba vracať pôvodnému účelu. Nevyužívame toky riek a potokov, bohatých na štrkopiesky, ako základnú ochranu pôdneho fondu. Keby sme v oveľa väčšej miere ťažili štrk a piesok z riek a potokov, okrem úbytku pôdneho fondu zabránili by sme zaplavovaniu a podmokaniu pôdy a priblížili by sme ťažbu stavbárom bližšie k stavbám.

Ďalšie ubúdanie ornej pôdy zvlášť v horských a podhorských oblastiach spočíva v zmene ornej pôdy na trvalé pasienky. Horské pasienky sa pritom postupne zalesňujú. Je to výsledok vtedajšieho nepremysleného plánovacieho systému, pri ktorom sa jed-

notné roľnícke družstvá a štátne majetky vzdávali horských pasienkov v prospech lesného hospodárstva a náhradou za ne robili si pasienky na ornej pôde. Chybné sa postupovalo aj v zalesňovaní. Lesné závody zalesňovali predovšetkým nižšie položené pasienky, aby neprekračovali výrobné náklady ako prémiového ukazovateľa a vyššie a vzdialenejšie položené pasienky zanedbávali a ani doteraz nie sú ešte všetky zalesnené. V budúcnosti bude treba v horských a podhorských oblastiach lepšie organizovať lesnú i poľnohospodársku výrobu i za cenu vyšších štátnych investícií, zvlášť na Slovensku, pretože na Slovensku horské a podhorské pasienky a lúky svojou rozlohou a výmerou sú veľkou rezervou tak zelenej pastvy, ako aj sušeného sena.

Ani sústava strojov, akú dnes v týchto oblastiach používame na rekultivačné práce, neuspokojuje. Na mnohých týchto miestach máme plytké pôdy s veľmi malým obsahom humusu. Používaním buldozérov pri odstraňovaní rôznych porastov a kríkov veľmi porušujeme pôdnu štruktúru. Naš strojársky priemysel by mal vyvinúť taký ľahký stroj, ktorým sa dá vykonať vyčistenie lúk a pasienkov bez podstatného narušenia pôdnej štruktúry.

V Turci je už roky zaužívaný spôsob vypásat vyššie položené pasienky mladým dobytkom a ovcami, čím sa šetrí krmivo pre zimné obdobie. Lesné závody hodlajú postupne pasienky zalesňovať a vytláčajú pasenie mladého dobytku na ornú pôdu. Poukazujú na skutočnosť, že mladý dobytok na týchto vyššie položených pasienkoch ničí humusovú pôdu a pôda sa devastuje. Lesné závody majú mnoho pravdy, ale ak sa má v Turci dodržať plánovaný stav dobytku, je treba v údolí rieky Turca vybudovať veľké množstvo močovkových a hnojovicových závlah a takto zvýšiť úrodnosť pasienkov. V okrese Martin bolo ku koncu roka 1966 13 hnojovicových a močovkových hospodárstiev. Závody, ktoré vedú hospodáriť na močovkových závlahách, dosahujú veľmi dobré hospodárske výsledky (JRD Dubové, Jasenovo, Ďanová, ŠM Sklené). Sú však u nás aj také poľnohospodárske závody, ktoré s tým istým zariadením nevedia hospodáriť a stavby nevyužívajú.

Pestovanie zemiakov v našich horských a podhorských oblastiach je tiež jedným z dôležitých odvetví poľnohospodárskej výroby. Musíme sa snažiť pestovať hodnotnú a zdravú sadbu, kvalitné zemiaky pre konzum i na priemyselné spracovanie. V zpráve sa hovorí o poklese výnosov zemiakov u nás zvlášť v porovnaní s českými krajinami. Dôsledky spočívajú v tom, že ešte všade nezaorávame maštalný hnoj na jeseň a nedodržuje sa základná agrotechnika v orbe. Neorie sa dvakrát v jeseni, ale

pováčšine iba raz a v mnohých prípadoch na jar, čím sa pôda dlávi a jej štruktúra narušuje.

Vážny nedostatok skladovacích priestorov na uskladňovanie zemiakovej sadby má ďalekosiahle následky na kvalite a na hektárových výnosoch. Sadíme často zemiaky nezdravé, pre výsadbu na čas nepripravené a nežiadúco vyklíčené vplyvom tepla v pivniciach alebo v hrobľoch, čím z nich ubudlo veľa živín, potrebných pre nových jedincov. Pre nepripravenosť zemiakovej sadby výsadba zemiakov trvá dlhý čas, pripravená pôda vysychá, čo zapríčiňuje horšie schádzanie zemiakov.

Na svahoch ničíme zemiakovú kultúru aj kultivačnými strojmi a mechanizmami, ktoré nie sú konštrukčne prispôsobené na prácu na svahoch. Naše plečky takto podrývajú trsy a stáva sa, že pekný porast po kultivačnom zásahu ožikne. V budúcnosti bude snáď dobre v takýchto podmienkach použiť viac herbicidov na ničenie škodcov a buriny, k čomu by mali povedať svoje slovo poľnohospodársky výskum a agrochémia. Popri výkonných odrodách konzumných zemiakov treba nám ešte odrody bohaté na vysoký obsah škrobu pre potreby nášho priemyslu, obzvlášť škrobárenského.

Maštalnému hnoju nevenuje sa ešte dôkladná pozornosť, i keď v jeho ošetrovaní sa už veľa zlepšilo. Mnohokrát sa hnoj zaoráva do pôdy čerstvý a nevyzretý. Ideálne by bolo vyvážať hnoj do poľných hnojísk, ale žiaľ, nie je to vždy možné. Jednou z príčin sú zablatené a neupravené hospodárske dvory a zlé poľné cesty, po ktorých v daždivom počasí nemožno jazdiť traktormi s vlečkami. Pri maštalňach JRD a ŠM mali by sa budovať čím skôr, najlepšie súčasne s komplexnou výstavbou, spevnené cesty a tvrdé hnojiská, aby vývoz hnoja bol možný v akomkoľvek počasí. Takéto budovanie investícií musí byť rentabilné. Na niektorých hospodárstvach máme totiž také hospodárske dvory, na ktorých ani pásový traktor nemôže vlečku z hnojišťa odtiahnuť v daždivom počasí.

Dôležitým činiteľom pre výživu rastlín a zvyšovanie hektárových výnosov sú aj priemyselné hnojivá. I keď z roka na rok obsah čistých živín dávanych do pôdy sa zvyšuje, chybou je, že tieto sa do pôdy nedostávajú načas a nie vždy vo vyhovujúcom zložení. Dodávatelia i v novom riadení nie sú schopní dodať potrebné hnojivá čo do sortimentu a odvolávajú sa na dodanie živín, avšak nie v lehotách podľa zásad agrotechniky. Nekomplexné dodávanie priemyselných hnojív spôsobuje poľnohospodárskym závodom zvýšené náklady, pretože sú nútení každý potrebný druh do pôdy zapracovať osobitne a vzniká im škoda tiež nedosiahnu-

tím hektárových výnosov. Dodávateľ, t. j. Poľnohospodársky zásobovací a nákupný podnik, uzatvára síce zmluvy na štvrtročné dodávky, ale čo z toho, keď liadkové hnojivá sú potrebné v marci a v apríli a dodané sú až v júni? Nehovorím, že je to vždy tak, ale z praxe viem, že veľmi často.

Na zvyšovanie rastlinnej výroby podstatne vplýva kvalitné zapracovanie priemyselných hnojív do pôdy. Pri používaní priemyselných hnojív a ich kombinácií používame však lopaty, výsledok čoho sa nám nutne ukáže na kultúrach. Poľahnuté pásy sa striedajú so žltými alebo slabo vyvinutými a následkom toho sú straty pri zbere obzvlášť u obilovín a trávnych porastov. Toto si nutne vyžaduje urýchlene budovať väčšie strojové miešarne priemyselných hnojív pri nákupných a zásobovacích podnikoch a zabezpečiť, aby priemyselné hnojivá boli dodávané v kvalitných obaloch, najlepšie v igelitových, aby boli chránené proti tvrdnutiu a strate živín. Doterajší systém dodávok hnojív je veľmi náročný u poľnohospodárskych závodov na množstvo pracovných síl a vysoké finančné náklady tak pri dovoze, skladovaní a miešaní, ako aj pri zapracovávaní do pôdy.

Nízke percento živín v hnojivách predstavuje veľkú, absolútnu váhu a znamená veľkú prácnosť, ktorá má vplyv na intenzitu výroby i na náklady pestovateľov. Náš chemický priemysel by si mal všimnúť zloženie priemyselných hnojív a výšku percenta živín v iných vyspelých poľnohospodárskych štátoch a snažiť sa čo najskôr vyrábať priemyselné hnojivá s podstatne väčším obsahom čistých živín, pretože by sa tým podstatne znížilo množstvo vyrábaného a prepravovaného hnojiva.

Zapracovanie priemyselných hnojív na lúkach a pasienkoch v podhorských a horských oblastiach je veľmi náročné na ľudskú prácu, pričom nepravidelným rozmetaním nedosahuje sa taká úroda, aká by sa mohla dosiahnuť pravidelným a rovnomerným strojovým rozmetaním. V týchto oblastiach sa rozmetávanie nedá uskutočniť ani letecky pre vzdušné nepriaznivé víry. Treba uvažovať nad granulovanou výrobou priemyselných hnojív — najmä Thomasovej štrusky, ktorá je najvýhodnejším fosforečno-vápenatým hnojivom, lebo sa ťažšie rozpúšťa a vodou vyplavuje.

Veľký význam na zvyšovanie rastlinnej výroby má správny vodný režim v pôde. Voda rozpúšťa živiny a rastliny ich môžu prijímať. Správny režim možno dosiahnuť odvodnením alebo zavodnením. V našom okrese Martin treba viac odvodňovať. Ako to vyzerá k dnešnému dňu?

Obhospodarujeme 46 361 ha poľnohospodárskej pôdy, z čoho súkromný sektor má 5925 ha, väčšinou v horskej oblasti. Z tejto

pôdy podľa pasportizácie k 31. decembru 1966 je odvodnené 8940 ha.

Z toho role 7684 ha, čo predstavuje 87 %,
 lúky 1221 ha, čo predstavuje 12,5 % a
 pasienky 35 ha, čo predstavuje 0,5 %.

V okrese je celkove odvodnené 19,3 % poľnohospodárskej pôdy. Nedostatkom je skutočnosť, že poľnohospodárske závody uvoľňujú veľmi malé prostriedky na údržbu odvodnenej pôdy. Na údržbu by sa malo preinvestovať najmenej jedno percento, čo ročne činí 902 000 Kčs. Za rok 1966 sa prestavalo 37 000 Kčs. V predchádzajúcich rokoch temer nič. Príčina tkvie v tom, že údržba sa má uskutočňovať z prevádzky, t. j. na úkor pracovných jednotiek. Poľnohospodárske závody na údržbe odvodnenia šetria a údržbu nevykonávajú. Bolo by treba vydať nariadenie, aby sa na jeden hektár odvodnenej pôdy ročne plánovalo a prestavalo na údržbu najmenej 100 Kčs a toto zakotviť v CPV na JRD a ŠM.

Pretože sa neupravuje tok Turca, toto sťažuje i melioračné práce na pozemkoch v jeho povodí. Vyústenie odvodných kanálov do rieky sa nedá vykonať, čo je len na škodu poľnohospodárskej pôdy. Miesto odtoku do kanálov by sa dostala voda z Turca, takže odvodnené pozemky by sa ešte viac zavodnili. Tak je tomu na ŠM Diviaky, hospodárstvo Slovenské Pravno.

JRD a ŠM sa usilujú odovzdať melioračným organizáciám pozemky na zahájenie prác na dohodnutý čas. Očakávajú zúrodnenie. Melioračné organizácie v mnohých prípadoch nedodržia termíny odovzdávania pozemkov skončením prác, čím zapríčiňujú neplnením zmluvy škodu jednotným roľníckym družstvám a štátnym majetkom a umŕtvenie vložených investícií, ktoré sa majú prejaviť vo vyšších hektárových výnosoch.

Okres Martin má 328 km vodných tokov. Z toho je regulácia prevedená na 46 km, čo činí 11 %. Najviac starostí nám robí Turiec, ktorý zaplavuje 1670 ha pôdy. Vylieva sa po každom výdatnejšom daždi, odnáša humus a úrodu, najmä sená. I keď sme seno dopestovali, zber pre sušenie sa zdrží. Preto je potrebné zelenú hmotu spracovať buď na siláž, alebo výhodným mechanizačným spôsobom súčasne na mletie, ako sa to už robí vo vyspelých štátoch, ktoré majú vybudované sušiarne. Pre neprevedenú reguláciu je zvoz mnohokrát nemožný.

Uznesením Komisie SNR pre školstvo a kultúru číslo 30 z 25. mája 1966 bola rieka Turiec vyhlásená pre výskyt hlávátky za chránenú oblasť. Je to správne, ale to neznamená, že sa má chrániť na úkor poľnohospodárstva. Vzťahy sa dajú vyriešiť, o čom nech rozhodnú odborníci a poverené inštitúcie. Okrem Turca treba

regulovať ešte potok Žarnovicu, Sučanský potok, Vricu a Belanku. Potoky pretekajú cez obce. Jednotlivé MNV žiadajú o úpravu tokov v obciach, čo je asi päťkrát nákladnejšie ako úprava potokov medzi obcami v chotároch. Úprava v obciach vyžaduje veľké náklady, čím sa kráti prostriedky na úpravu tokov, ktoré priamo slúžia na vylepšenie pôdneho fondu. Je potrebné, aby finančné prostriedky na úpravu tokov v obciach boli plánované samostatnou kapitolou cez príslušné plánovacie odbory ONV a nie z prostriedkov poľnohospodárstva. Doterajší spôsob poľnohospodárov poškodzuje.

Zmienim sa aspoň krátko o našich výnosoch v obilovinách a príčinách strát pri zbere. Na niektorých JRD a ŠM sme dosiahli priemerný výnos u obilovín 28—30 q na jeden hektár. To bolo všade tam, kde sa dodržala agrotechnika a správna výživa. Máme však veľké straty pri zbere. Najväčšou príčinou strát pri zbere je nepriaznivé počasie. Treba sa nám zamyslieť, či mzdová politika a normy nemajú podiel taktiež na týchto stratách. Mám na mysli, keď zodpovedný pracovník bol viazaný normou a určenou mzdou, čo nemohol zmeniť, hoci vhodnou úpravou mohol pre spoločnosť zachrániť veľké hodnoty. Verím, že v novom riadení, kde bude aj väčšia právomoc, ale aj zodpovednosť, bude možné operatívne konať, čím sa vyhne zbytočným stratám, najmä pri zbere.

Vážená Slovenská národná rada!

Ak všetky rezorty, ktorých povinnosťou je plniť si záväzky voči poľnohospodárstvu, tieto záväzky splnia, určite si poľnohospodári svoje povinnosti splnia čestne.

Dovoľte mi ešte, i keď to nepatrí na dnešné rokovanie, zmieniť sa o problémoch môjho volebného obvodu. Ide o stavbu skupinového vodovodu v Turčianskych Tepliciach. Tu sa už pracuje na záchyť vody. Práca na tomto vodovode sa má začať v treťom štvrtroku tohto roku. To je v poriadku. Na tento vodovod mala byť zapojená aj obec Horná Štubňa. Táto však ani v tomto volebnom období nie je plánovaná. Obec nemá vodu a často sa tu vyskytuje žltáčka. Je tu viac ako 2000 obyvateľov, z ktorých polovica je nemeckej národnosti. Majú veľa príbuzných v NDR a v Západnom Nemecku. Tito sem chodia na návštevu. Už tretie volebné obdobie majú vodovod sľubovaný. Viem, že máme všeliaké nepredvídané okolnosti. Pokiaľ sa však nebudoval vodovod pre Turčianske Teplice, Dolnú Štubňu a Diviaky, boli Hornoštubňania ešte spokojní. Teraz sú však veľmi nespokojní. Prosil by

som Slovenskú plánovaciú komisiu, či by sa v tejto veci nedalo niečo urobiť v záujme uspokojenia týchto občanov a v záujme dobrého mena nášho socialistického štátu. Je to vec, ktorá si zasluhuje pozornosť a verím, že kompetentní činitelia a inštitúcie urobia, čo sa vôbec v tejto veci urobiť dá, aby mohla byť aj výstavba vodovodu pre Hornú Štubňu realizovaná. *(Potlesk.)*

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi **Lichnerovi**.

Urobíme si 20 minútovú prestávku.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Podpredseda Ing. Barbírek:

Súdružky a súdruhovia poslanci!

Pokračujeme v rozprave.

Slovo má profesor Dr. **Špaldon**.

Prof. Dr. Špaldon:

Vážené Predsedníctvo, vážení poslanci!

Je pre mňa ako pracovníka Vysokej školy poľnohospodárskej skutočne veľkou ctou, že môžem s niektorými názormi, ktoré máme u nás na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre v rastlinnej výrobe, vystúpiť a takto sa pokúsiť o doplnenie toho úsilia, ktoré má celý náš národ, dostať poľnohospodársku výrobu rýchlym tempom dopredu.

K materiálom, ako sú predložené, pokiaľ ide o základné smery rozvoja, nemám veľa pripomienok, a plánované či už štruktúru osevu alebo výnosy možno považovať skutočne za reálne a primerané možnostiam, dokonca také, ktoré by sme mohli za určitých predpokladov skutočne bez veľkých komplikácií prekonať,

prekročiť. Ale pri takom krátkom štúdiu materiálov, ako sú formulované, iste by sa stratili niektoré pohľady, ktoré musíme mať pred sebou, keď sa chceme dostať s rastlinnou výrobou naozaj celkom dopredu.

Pokúsím sa to ukázať na príklade obilnín a na príklade cetej rastlinnej výroby, ktorá v minulom roku sa nepatrne zvýšila a vyčísľuje sa niečo cez dve percentá, pričom sa obilniny na tom podieľajú 2,1 q. Tak naoko nie je to veľa, ale keby sme si to doplnili v číslach relatívnych, treba povedať, že obilniny a vedľa toho cukrová repa ukázali najprogresívnejší rast u nás v posledných rokoch vôbec, pretože 2,1 q reprezentuje niečo okolo 12 % alebo vyše 12 %, a to je už veľké číslo, to už niečo hovorí, že sa tu niečo dosiahlo.

Ďaleko zložitejšia vec je, keď sa na celý problém pozrieme oblasťne, a to — myslím — by malo mobilizovať všetkých pracovníkov, najmä vo Východoslovenskom a Stredoslovenskom kraji, aby sme tie disproporcie vo výsledkoch, ktoré sú sčasti dané konkrétnymi agroekologickými podmienkami, pokúsili sa nie celkom odstrániť, ale aspoň zmierniť.

Robil som taký rozbor v minulom roku pre pšeničnú konferenciu, ktorú usporiadal Západoslovenský krajský národný výbor, a z čísiel, ktoré tam máme, sa jasne ukazuje, že aj v tomto najproduktívnejšom slovenskom kraji varírujú u nás výnosy v rozpätí až 160 % v priebehu roka. To je znak toho, že aj vtedy, keď dosahujeme dobré výsledky, ešte nemôžeme hovoriť o tom, čo musí byť konečný cieľ rastlinnej výroby, jej celku, t. j. dosiahnuť stále vysoké výnosy.

V tomto smere sme si vo výskume a tiež na našej vysokej škole stanovili úlohy, ako agrotechnickým komplexom ovplyvniť podmienky, za ktorých pestujeme poľné plodiny, aby sme postupne odstránili tieto veľké ročníkové výkyvy. S touto otázkou sa už zaoberáme u pšenice napríklad siedmy rok a u jačmeňa štvrtý rok. Výsledky veľká časť našich súdruhov poslancov pozná z praxe. Nečakali sme s tým, než sa celý výskum ukončí a uzavrie, urobí za ním bodka, ale tie variácie pokusov, ktoré sme videli, že sa javia ako optimálne, sme odporúčali v primeranej miere na tvorivé uplatnenie v praxi.

A táto otázka, myslím, že by mohla slúžiť súčasne ako taký vzor, na ktorom dokazujeme a dokážeme, že predsa len je v praxi ďaleko väčší záujem o výsledky vedy, než si hovoríme. Lenže musia sa toho chytiť ľudia. To znamená, musia sa toho chytiť sami autori výsledkov, čo sa veľmi často nestáva, pretože jedna úloha nadväzuje na druhú a nie je žiadna zainteresovanosť pre

vedeckých pracovníkov, takže nie je ich vedecká česť taká silná, že chcú vidieť výsledky svojej práce. No a potom musia sa toho chytiť ľudia z praxe.

Nám sa táto vec skutočne dosť dobre darila a máme celý rad okresov, kde boli vytvorené také kolektívy odborníkov vedených a združených okolo okresných výrobnno-poľnohospodárskych správ, STS a celej agronomickej služby až na JRD, kde sme prebudili v ľuďoch záujem o agrotechnickú prax vrátane delenej výživy a dosiahli také výsledky, že Západoslovenský kraj a v ňom okres Dunajská Streda môžu sa pochváliť takými výsledkami, aké v našej histórii sme nikdy nemali.

Z tohto hľadiska by som odporúčal, aby aj uznesenie bolo tak trochu pozmenené. Tým, že vykazujeme v zpráve, že sme zvýšili obilniny o 2,1, pšenicu a iné viac alebo menej, mohlo by sa dospieť k záveru, že môžeme byť spokojní, tu je to dobré a netreba tomu venovať takú pozornosť, akú sme venovali v posledných rokoch. To by bol veľký omyl. Obilniny majú kľúčové postavenie v celej rastlinnej výrobe, a to tak čo do množstva, ako aj čo do kvality. V množstve reprezentujú zrniny takmer 60 %, a my, keď si chceme dať do poriadku pôdnu úrodnosť, musíme ísť na to, čo robí väčšinu celej poľnohospodárskej, najmä ornej pôdy. Preto to, čo sme postupne dosiahli dobrého, musíme ďalej dostať do všetkých okresov a do všetkých závodov. Preto je potrebná starostlivosť o obilniny, ktoré majú skutočne kľúčové postavenie, a vysvetlím, prečo tie musia byť predmetom pozornosti naďalej a natrvalo. V čom je to kľúčové postavenie?

Keď chceme poľnohospodársku výrobu dostať dopredu, musíme hľadať tie miesta, v ktorých s jestvujúcimi materiálnymi prostriedkami dostaneme najrýchlejšie zvýšenie výnosov a potom prostredníctvom toho ďalej úžitkovosť. Ťažiskovým bodom je úrodnosť humusu; jeho zvyšovanie chemickými prostriedkami, agrochemikáliami, najmä hnojivami, ktoré budeme mať k dispozícii, sa nepodarí. V celej sústave rastlinnej výroby si tu musíme nájsť ten uzol, ktorý nám bude najlepšie pretať, ktorý najlepšie nám bude reagovať na zvýšenie výnosov. To sú obilniny, pretože hrajú rozhodujúcu úlohu čo do množstva podielov v osevnom postupe. U obilnín zvyšovanie dávok hnojív a ich správne delenie v súlade s biologickými potrebami najrýchlejšie reaguje na zvýšenie výnosov. Zvýšenie výnosov obilnín sa prejaví zvýšením produkcie chlebovín, ale tiež jadra a súčasne aj slamy. To znamená, že vytvárame predpoklady pre lepšiu krmovinovú základňu a pre lepšie podstielanie, čo sa nám späť vráti do pôdy formou

maštalného hnoja a zvyšuje obsah humusu a zvyšuje tiež úrodnosť pôdy.

Takto upravená úrodnosť pôdy vytvára predpoklady pre zvýšenie celej druhej časti rastlinnej výroby vrátane krmovín a zas sa nám to prejaví, resp. premietne v zlepšenej úžitkovosti. A takto môžeme tento začarovaný kruh skutočne cestou zvýšenej starostlivosti o agrotechnický komplex využiť, pretože zákon o zachovaní hmoty platí nemilosrdne aj v rastlinnej výrobe. Takto môžeme teda celú poľnohospodársku výrobu vrátane živočíšnej pohnúť dopredu.

Druhá vec, ktorá s tým úzko súvisí, je to, že obilniny nemožno riešiť dielčimi časťami, teda dielčimi opatreniami. V zpráve je naznačené, že tu význačnú úlohu zohrali sorty. To sa dá skutočne potvrdiť. Sorty zohrali význačnú úlohu. Ale ani Hemingway by nebol napísal svoje krásne dielo *Starec a more*, keby bol na rozhraní života a smrti. Nepomohlo by mu ani jeho veľké nadanie a schopnosti k tomu, aby mohol tak vysoko hodnotné dielo, ktoré bolo vyhodnotené Nobelovou cenou, napísať. A tak isto aj naše sorty, aj sorty, ktoré budeme rajónovať a dovážať, keď im nedáme agrotechnický komplex vrátane zvýšeného materiálneho zásobovania — mám na mysli priemyselné hnojivá — nedostaneme sa dopredu, pretože práve tie najintenzívnejšie typy sort poľných plodín, vrátane pšenice a jačmeňa atď., vyžadujú ďaleko väčšiu starostlivosť a akékoľvek vynechanie ktoréhokoľvek ohnívka v tom agrotechnickom komplexe znamená potom stratu priestoru biologického materiálu.

Otázkou komplexnej agrotechniky u jestvujúcich rajónovaných sort zaoberáme sa na našej vysokej škole aj výskumne. Ako som spomínal, čiastočne sa nám podarilo dostať do praxe výsledky. A tu musím povedať, že varianty označené ako optimálne, majú v praxi ďaleko väčší efekt ako v našich výskumných prácach. To je podľa mojich poznatkov prvý prípad, že maloparcelové pokusy nemajú takú vysokú efektívnosť ako majú potom ich spracované výsledky v praxi. To je veľmi pozoruhodné a ukazuje sa, že rezervy, ktoré máme v prirodzenej úrodnosti pôdy v agroekologických podmienkach, sú skutočne ďaleko väčšie ako sme si pôvodne mysleli, a že správnym zosúladením všetkých zložiek je možné dostať sa rýchle dopredu. Výsledkom tejto práce je odporúčanie našej praxi zaviesť tzv. sortovú agrotechniku, ktorú zosúladiť aj s oblastnými podmienkami. To znamená, že v rastlinnej výrobe musíme ustúpiť od generálnych receptúr, ktoré v učebniciach máme popísané a podľa ktorých sa ešte aj dnes učí. Pravda, už nie na vysokej škole, ale ináč stále v učebniciach je to

zakotvené. Musíme viesť odborníkov k tomu, aby sa snažili lepšie poznať biologické materiály, lepšie poznať pôdne a podnebné podmienky a lepšie poznať aj konkrétnu parcelu, na ktorej budú dotyčné plodiny pestovať.

V tejto sústave je zaradená aj delená výživa a hnojenie dusíkom, ktorú sme nazvali podľa talianskeho slova *nitratazione* nitratacia; odvodené od nitrátu, čiže liadku. V podstate je to liadkovanie a celý proces viažeme na tzv. biologickú kontrolu, pre ktorú sa v okresoch vybudovali na STS laboratóriá, odkiaľ sa potom sledujú biologické procesy vývojové a rastové, na základe ktorých sa potom vstupuje do porastu a robí sa príslušný agrotechnický zákrok. To je pre myslenie našich ľudí na dedine revolučný krok dopredu, pretože dnes už nepoužívajú prachy, ale používajú dusíkaté hnojivá, fosforečné a draselné, a vedia, že nie je jedno, v akom pomere a kedy to dajú do pôdy.

To je prvá etapa našej práce a predpokladám, že sa skutočne stane všeobecným majetkom celej našej praxe. Teraz je otázka, ako sa ďalej treba zaoberať týmto procesom, pretože predsa len trikrát vstupovať do porastu v priebehu jeho vývoja a rastu je veľa. Vyžaduje to veľa organizátorskej práce, i keď ťažisko je v zimnom období, kedy je v rastlinnej výrobe dosť slabá sezóna. Preto v takej dlhšej spolupráci s chemickým priemyslom rozpracujeme možnosť skrátenia celého procesu, ktorý odporúčame v troch fázach na jeden vstup do porastu v zimnom období, kde účinnok delenia dusíkatého hnojiva nahradzujeme trojakou formou dusíka, ktorý postupne bude dávať k dispozícii rastlinám porastu dusík tak, ako to ich vývojový a rastový rytmus vyžaduje.

Máme už dielčie výsledky, ktoré ukazujú, že je to záležitosť skutočne v prvom rade sortová. Z jestvujúcich sort, ktoré sú známe, Diana na to reaguje vcelku rovnako ako delenie. To znamená, že tam to môžeme odporučiť už dnes našej praxi, ale ostatné sorty, to znamená Košútska, Bezostaja, Harakvaj a ďalšie, na to reagujú miernym znížením úrody, ktoré je väčšie ako zvýšený náklad na delenie na trikrát. To znamená, keď to berieme podľa hľadiska ekonomiky, tak predsa len by sme to ešte nemohli odporučiť. Bude potrebné v tomto pracovať intenzívne ďalej.

V súvislosti s tým by som rád chcel upozorniť na to, že v rastlinnej výrobe niet čarovných prútikov. Niet jednotlivých opatrení, ktoré nám môže revolučne zvýšiť výrobu a kvalitu produktov. Je potrebné, aby sme v práci s ľuďmi im toto vštepovali, aby oni pochopili, že pokrokové opatrenie v agrotechnike je len také, ktoré keď uplatníme v celej sústave agrotechnickej, prinesie nám

väčši hospodársky výsledok ako je náklad na toto opatrenie. A my v socializme hovoríme, že sme spokojní, keď to bude aspoň také zvýšenie, ktoré pokryje náklady. To je to minimum, čo musí byť. Ale tu platí jedno, že to musí byť v celom agrotechnickom komplexe. Ináč potom dôjde k rozčarovaniu a k strate — povedal by som — dôvery voči vedeckému opatreniu. A to by sme skutočne nechceli.

Vrátim sa ešte k tomu problému komplexnej agrotechniky, ktorý ďalej ideme rozpracúvať. Už som spomenul, že je to otázka skrátenia celého postupu a je to súčasne otázka hľadania takých biologických materiálov, ktoré budú schopné na zvýšené dávky hnojív reagovať zvýšenou úrodou.

Naše výsledky ukazujú, že každá sorta má — by som povedal — taký ekonomický strop pôsobenia hnojív, či ich delíme alebo nedelíme. Tento ekonomický strop zodpovedá zhruba dávke čistých živín, ktoré majú mať 70 — 5. To znamená, že z toho nutne vyplýva požiadavka na nový biologický materiál a nové sorty, ktoré budú schopné nám zabezpečiť ďalšie podstatné zvýšenie výnosov oproti tým, ktoré dnes pestujeme, ktoré dnes plánujeme a máme.

Veľmi pekné výsledky sme dosiahli so zahraničnými odrodami. Je to zo sovietskych Bezosta, Mironovská, tiež východonemecká sa nám celkovo dobre uplatnili. Z toho potom vyplýva, že naši šľachtitelia — od nich to budeme požadovať — musia tento strop, ktorý sú schopné naše odrody v praxi rájónované dosiahnuť, prekonať. Teda práca šľachtiteľov má veľmi vysoko latku. A z toho hľadiska tie ciele, ktoré sú v materiáli naznačené, bude treba doplniť o to, že musia prekonať tieto veľmi výnosné odrody, ktoré by ináč prax zaviedla a o naše sorty by potom nestála.

V súvislosti s tým bude sa musieť vyvíjať aj odrodová skladba, ako je naznačené v materiáli, bude postupne dopĺňovaná o nové sorty, ktoré budú prekonávať tieto sorty staré. No od nových sort budeme musieť žiadať aj ďalšieho ukazovateľa. Nielen aby bolo veľa úrody, ale aby z nej aj gazdinky dokázali chleba upiecť, pivovary uvariť dobré pivo a spotrebiteľ aby získal kvalitnejšie výrobky. V tomto smere hlavne u pšenice sa v posledných rokoch najmä zavádzaním niektorých sortových materiálov z východného Nemecka urobil krok dozadu. Sorty z našich hlavných výrobných oblastí pšenice sa vyznačovali vysokou akosťou a v posledných rokoch zavedenie Pavlovickej znamená skutočne zhoršenie kvality, alebo zavedenie východonemeckých sort, takže naše nové sorty budú musieť aj v týchto ukazovateľoch prekonať tú latku, ktorá je naznačená takou Bezostou alebo Mironovskou. To bude úloha skutočne veľmi ťažká, takže keď zakotvíme sústavnú

starostlivosť podľa okresov a krajov, v tom 15. bode je to tak všeobecne naznačené, keď to zavedieme na celom Slovensku, tak sa zase môžeme dostať rýchlejšie dopredu na vyššiu úroveň. To je vec, povedal by som, lepšie vykročiť smerom k praxi a to je aj boj proti stratám. V budúcnosti bude nemysliteľné mať okolo 15—20 % strát. Pomyslime si na okres Dunajská Streda. Vlni sme tam mali priemer 34 q aj niečo. Keby sa nám bolo podarilo z poľa dostať ešte tých 5 q, pravda, vlni to naozaj nebolo možné, boli veľmi ťažké podmienky — keby sme to boli dokázali pozberať, tak už vlni v okrese by sme sa boli dostali na úroveň najpoprednejších poľnohospodárskych oblastí v európskom meradle. No to je predsa výsledok, s ktorým by sme mohli byť — keby sa nám to podarilo zohnať — na Slovensku veľmi spokojní.

Ďalej by som odporúčal vypustiť z materiálu zmienku o jačmeni, ktorý podľa materiálu by s manipuláciou s dusíkatými hnojivami nemohol dať lepšie výsledky. Výsledky našej práce na vysokej škole ukazujú, že tu je možné sa dostať dopredu, ale tu musí dusík zohrať úlohu, ako to formuluje klasik marxizmu Engels: „Dusík, to je život!“. Tu musí zohrať túto úlohu, to znamená musí byť tým motorom, usmerňovačom celých procesov, aby potom zvýšené dávky fosforu a drasla zaplňovali nepriaznivú časť zložky činnosti dusíka a vytvorili predpoklady pre rast hmoty tak vegetatívnej, ako aj generatívnej.

Výsledky našej práce budú oznámené na konferencii, ktorá bude v budúcom týždni v Nitre, a aj táto cesta bude schodná a výsledky možno dosiahnuť. Ale to vyžaduje veľmi citlivý prístup, pretože keď prejdeme na biologizáciu procesov a riadenia organizácie poľnohospodárskej výroby podľa biologických prístupov, vtedy musíme okrem toho, že poznáme biologické rytmy, lepšie organizovať našu prácu. A keď intervencie k niektorým prvkom agrotechnického komplexu, povedzme v tomto prípade dusíkom, vyžadujú, aby sme prišli v tretej etape organogenézy, vtedy, keď sa formujú orgány úrody, lebo tu je limitujúcim prvkom čas.

U pšenice máme na to podľa charakteru zimy a jari, a hlavne zimy, niekedy aj tri mesiace času. Tam môžeme toto urobiť letecky, prípadne strojovo a nakoniec aj rukou, keď to bude pre družstvo ekonomickejšie, ale u jačmeňa máme na to len 3 dni alebo 4 dni. To znamená, že to je mimoriadne náročné na ľudí v praxi. A keď to nebudú vstave urobiť, potom povieme, že platí téza, že sa nedá s dusíkom nič robiť. A tvrdím, že robiť sa dá a je to vecou našich ľudí a ich organizátorskej úrovne, aby sme to dokázali.

Ďalšia moja poznámka sa týka jednej veci, na ktorú sa všetci

v poľnohospodárstve v rozhovore s nami sťažujú, a síce medzi-rezortných vzťahov, pokiaľ ide o výrobky iných rezortov, dodávajúcich do poľnohospodárstva, a ich kvalitu pre našu prácu, pre prácu našich poľnohospodárov. Myslím, že tú by sme mali ofenzívnejšie požadovať. Nie je mysliteľné, aby sme my, to znamená štát s takým vyspelým strojárskym priemyslom, ktorý vie vyrobiť stroje, ktoré sú automatizované a diaľkovo riadené a dobre pracujúce, známe vo svete, aby sme vyrábali stroje, ktoré nám po niekoľkodňovej činnosti musia ísť hneď na veľké opravy. Táto otázka smerom k priemyslu by sa mala veľmi tvrdo postaviť, pretože v takom prípade, keď to nezvládnú, tak závlahy je škoda budovať. Stroje nebudú využité, pretože poruchovosť v zavlažovanom systéme je tak veľká, že to skutočne odrádza ľudí od používania týchto strojov. A tam sú potom aj ďalšie kvalitatívne prvky. Nemci Manes-Mann dokážu vyrobiť rúry, ktoré dvaja ľudia na ukazovákoch dokážu zdvihnúť, hoci má 7 m a je pevná, vydrží spojky, je dobrá atď. Ale aby naše rúry niekto mohol zdvihnúť, na to už musí byť atlét. A my chceme drinu z poľnohospodárstva dostať von a musíme ju dostať. Preto nech priemysel tejto veci viac úsilia venuje.

Rovnako náročne treba ísť aj na chemický priemysel. Chceme, aby hnojivá — v tej základnej línii, ako ich pripravujú, sú správne myslené, kombinované — hlavne komplexné hnojivá, boli správne vzorkované a dobre balené, aby sme ich mohli mať k dispozícii a mohli s nimi pracovať tak, že si neohrozíme zdravie, a treba dbať tiež na to, aby sme v tom čase, ktorý je charakterizovaný prípadne problémami pri dovoze, viacej využívali domáce zdroje. Na Slovensku máme veľmi zaujímavé domáce zdroje drasla. Aj to je jedna práca rozpracovaná u nás na škole, ktorá ukazuje, že by sme mohli dosiahnuť ďaleko viac ako doteraz, že by sme používali rozličné odpadky z cementárni, ktoré ako úlety znepríjemňujú život okoliu, aby sme ich zachytili a dodali poľnohospodárstvu. Ale treba ich dodávať tak, aby poľnohospodárstvo ich mohlo zaplatiť, alebo aby ich mohlo ekonomicky využiť, a nie tak, ako sa to robí, že sa hneď vykalkuluje taká cena, že sa to nedá zaplatiť. A k tomu je ešte tá obrovská hmota prevážania na veľké vzdialenosti, takže túto vec treba doriešiť.

Výskum v chemickom priemysle v oblasti priemyselných hnojív je tiež pre nás veľmi interesantný. Naši chemici v agrochemickom priemysle v ústavnom pracovisku v Ústí urobili objav, ktorý je svetovo prioritný. Konštruovali chemické látky protipolymerov nitrátu fosforečného, ktoré obsahujú pri prepočte na čistý dusík a P205 148 % svojej váhy účinných látok. Spočiatku bola veľká

averzia proti tomu aj v tej fabrike, v ktorej je továrenská výroba, alebo kde ten ústav je ústavom toho závodu, nemali veľký zmysel pre podporu, tak sme našli miesto v pláne akadémie vied, aby táto úloha bola ďalej skúmaná. Ale tak ako sme informovaní, vo výhlade do roku 1980 počítajú s postavením závodu. Keby sme to vedeli technologicky zvládnuť a keby sme dokázali zdravotnú nezávadnosť a agrotechnickú využiteľnosť takéhoto hnojiva, tak to bude znamenať niekoľko miliárd len v dovoze a vезení hnojiva po republike. Tak si myslím, že by sme mali také veci na blízkyh rezortoch skutočne tvrdsie presadzovať, pretože nie je mysliteľné, aby sme do nekonečna zvyšovali balastné látky v pôde, kým takéto techniky výskumu ukazujú, že by sme otázky balastu mali riešené, pretože prakticky by sme dostali do poľnohospodárskej výroby látky bez balastu.

Moja posledná poznámka sa týka návrhov na dobudovanie domu výskumnej základne, ako je tu naznačené. V princípe je správne, že s ohľadom na odlišnosti v pôdnych a podnebných podmienkach na Slovensku sa má a musí riešiť problém jednotlivých plodín v podmienkach, v ktorých sa potom budú pestovať. To je v princípe správne a aj napriek našim reklamáciám, ktoré máme z vedeckej rady, napr. Výskumného ústavu obilninárskeho, kde som členom, nepodarilo sa nám dosiahnuť, aby sa trebárs tie optimálne variácie z agrotechnických pokusov robili aj v iných oblastiach, nielen v okolí toho ústavu, prípadne niečo okolo Nitry. To nŕe je nemysliteľné. Takto by sme sa nedostali tak rýchle do predu ako potrebujeme. Je preto potrebné dobudovať výskumnú základňu aj na Slovensku. A tu by som chcel jednu vec povedať; tlačí nás aj na vysokej škole v Nitre. V Nitre za veľkej pomoci našich politických a štátnych orgánov sme vybudovali skutočne krásnu vysokú školu, ktorá dobré meno robí hlavne našim projektantom a učiteľom. Projektantom za krásny projekt z vonkajšieho pohľadu a učiteľom za dobré organizovanie vnútornej prevádzky, ktoré skutočne je moderné a dobré. No menšiu starosť by z toho mali mať stavbári, ktorí čo mohli pokaziť, skutočne do značnej miery aj urobili. Budova po dvoch rokoch preteká. Ale — prosím — to sa snáď dá odstrániť. Ale iné chcem v tejto súvislosti povedať. Je tam vybudovaný komplex pre prácu a výchovu poľnohospodárskych inžinierov, kde bude pracovať okolo 300 odborníkov. Výukové priestory budú postačovať, i keď sa nasadí aj druhá a poltá smena, pretože pôvodný objekt bol stavaný na 1350 študentov a dnes ich je tam vyše 3000, no na druhej strane výuková a výchovná činnosť neabsorbujú celý čas, ktorý musí pedagogický pracovník venovať práci. To preto, že

rátam s tým, že v podstate tretinu času musí učiteľ venovať vedecko-výskumnej práci, lebo len ten učiteľ, ktorý sám tvorivo pracuje, môže dobre vychovávať, učiť a zapalať mládež pre využívanie a poznanie vedy.

Pre plné využitie tohto veľkého kolektívu nie sú dostatočné podmienky v tej základni, ktorá je vybudovaná pri vysokej škole v Nitre. Tu je potrebné dobudovať experimentálnu časť. A ja sa domnievam, že poľnohospodársky rezort by si mal považovať za svoju národnú hrdosť a česť dobudovať túto časť a vybaviť ju tiež chybujúcimi ľuďmi, technikmi a pomocnými silami, aby sme mohli plne využiť to veľké bohatstvo, ktoré v mozgoch našich učiteľov na vysokej škole máme. Treba odstrániť tie rezortné bariéry a povedať si, že je to naša vysoká škola, i keď je v školskom rezorte, slúži poľnohospodárom, pre nich vychováva kádre, pomáha zvyšovať výnosy a úžitkovosť a treba ju dobudovať. Preto si myslím, že by už v tejto päťročnici, ak sa nájdú prostriedky na dobudovanie poľnohospodárskeho výskumu i v rezorte poľnohospodárskom, boli použité na dobudovanie tejto základne, pretože bude slúžiť poľnohospodárstvu, bez ohľadu na to, v ktorom rezorte je.

Žiaľ, stretávame sa skutočne s úzkym rezortným prístupom veľmi často, keď chceme, aby sme mohli viac dať aj našej praxi než dávame.

Neviem, či by v tomto smere nebolo užitočné aj nejaké uznesenie Slovenskej národnej rady, ja by som ho vrele odporúčal a prosil.

Chcem v závere ubezpečiť Slovenskú národnú radu, že celý kolektív pracovníkov Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre rovnako ako aj všetci výskumníci a tiež aj biologické pracoviská Slovenskej akadémie vied budú robiť všetko, čo je v ich silách, aby obohatili nielen studnicu vedy a poznatkov, ale aj poznatkov takých, ktoré budú použiteľné pre rozvoj poľnohospodárstva. (Potlesk.)

Podpredseda Ing. Barbírek:

Ďakujem profesorovi súdruhovi Š p a l d o ň o v i.

Slovo má poslanec Ján B e l o v i c k ý

Vážené súdružky, súdruhovia!

Zpráva o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku, ktorú dnes prejednáva Slovenská národná rada, objektívne a vecne hodnotí súčasný stav a ukazuje cestu, ako v súlade s uzneseniami sjazdu KSS a XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa a zásad zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia poľnohospodárstva uspokojovať potreby obyvateľstva základnými potravinovými článkami. Starostlivo a vecne spracovaný materiál a výhľady rozvoja hrubej rastlinnej produkcie do roku 1970 umožňujú Slovenskej národnej rade už dnes na dnešnom plenárnom zasadnutí prijať také opatrenia, ktoré budú napomáhať celkovému rozvoju poľnohospodárstva na Slovensku.

Predložený rozbor vývoja rastlinnej výroby sa značne dotýka aj problémov v Stredoslovenskom kraji. Preto sme materiál na Stredoslovenskom KNV starostlivo preštudovali a zamysleli sme sa nad tým, ako v podmienkach nášho kraja dosiahnuť takých výsledkov, aby sme v rozhodujúcich ukazovateľoch neboli pod priemerom Slovenska.

Pri hodnotení stavu rastlinnej výroby v kraji za posledných 5 rokov sme dosiahli niektoré dielčie úspechy. Sme však toho názoru, že rast hrubej rastlinnej produkcie nezodpovedá možnostiam, ktoré v kraji máme. Treba otvorene povedať, že nízky rozvoj rastlinnej výroby okrem iných faktorov, bol sčasti ovplyvnený aj extrémnymi klimatickými podmienkami, ktoré v mnohých prípadoch obmedzovali vykonávanie základných agrotechnických úkonov a spôsobili nášmu poľnohospodárstvu i značné finančné a materiálne škody.

Tak ako v iných oblastiach Slovenska, aj v Stredoslovenskom kraji dosiahli sme v roku 1966 určitý vzostup výroby. Oproti roku 1961 zvýšila sa výmera obilnín, hlavne pšenice. Spotreba priemyselných hnojív bola vyššia asi o 20 % ako pred 5 rokmi.

Vďaka priaznivým klimatickým podmienkam a iniciatíve mnohých poľnohospodárskych závodov, dosiahli sme v poslednom období v kraji výrazné zlepšenie v hektárových úrodách na trávnych porastoch. Počet družstiev a štátnych majetkov, kde z jedného ha zbierajú 60 q sena, stále rastie a máme dobré predpoklady, že v budúcnosti môžeme aj na tomto úseku dosahovať ďalšie pozitívne výsledky. Najvyššie hektárové úrody dosiahli poľnohospodárske závody v okrese Liptovský Mikuláš, Lučenec, Zvolen a Žiar nad Hronom. V okrese Zvolen dosiahli 4 poľnohospodárske závody na výmere 563 ha dokonca väčšiu úrodu ako 70 q/ha.

Medzi ne patria JRD Terany 85 q, Sliach 75 q, Sása 74 q a Dvorníky 71.5 q.

Starostlivosť o trávne porasty sa neprejavila len vo vyšších hektárových úrodách, ale aj vo zvyšovaní úžitkovosti dobytká, hlavne v horských a podhorských oblastiach. Rád na dnešnom zasadnutí konštatujem, že na dosiahnutí týchto výsledkov spoločne s nami v kraji sa vo veľkej miere podieľali i Ústredný výbor KSS, jeho Predsedníctvo a orgány Slovenskej národnej rady. Ide predovšetkým o aktívnu účasť pri výstavbe hnojovicových hospodárstiev, ktoré nám značne pomáhajú pri zvyšovaní úrod. Ďalej, aktívnym prístupom a riešením horských a podhorských oblastí, ktorých v Stredoslovenskom kraji je neúrekom. Konkrétna pomoc bola ďalej poskytnutá poľnohospodárskym oddelením Ústredného výboru KSS, Poverením pôdohospodárstva a Vysokou školou poľnohospodárskou v Nitre.

Dovoľte mi, súdruhovia, prosím, aby som sa v mene našich poľnohospodárov a v mene svojom súdruhom za pomoc srdečne poďakoval.

Pri zvyšovaní výroby trávnych porastov vyskytujú sa i značné ťažkosti, ktoré vyplývajú z členitosti terénu a z extrémnych podmienok horských lúk a pastvín. Možnosti rýchleho zvyšovania úrody máme asi na 30 % plôch, u ktorých je možné správnou výživou dosiahnuť rekordné hektárové úrody. V týchto podmienkach sú vhodné možnosti na používanie mechanizačných prostriedkov.

Dosiahnuť vyššiu úroveň vo výrobe krmovín a ostatných 70 % plochy si vyžiada značné finančné náklady. Najmä preto, že bez radikálnych úprav vodných pomerov a rekultivácií nie je možné dosiahnuť priaznivé výsledky. V roku 1967 v kraji plánujeme meliorovať 2562 ha, rekultivovať 8400 ha lúk a pasienkov a vybudovať ďalšie hnojovicové a močovkové závlahy na výmere 1100 ha. Za účelom riešenia strát pri uskladňovaní krmovín plánujeme v kraji s výstavbou 40 000 m³ senníkov a 15 senážnych veží typu Moravia.

Smie si plne vedomí, vážené súdružky a súdruhovia, toho, že celkový vývoj zabezpečovania krmovínovej základne je závislý aj od správneho využívania extrémne položených lúk a pastvín. Preto budú poľnohospodárske závody, národné výbory a riadiace orgány kraja hľadať ďalšie a ďalšie možnosti, aby ekonomické nástroje zdokonalenej sústavy riadenia poľnohospodárstva aktívne pôsobili aj na túto významnú oblasť.

Správnym uplatňovaním ekonomických nástrojov riadenia, musíme aktívne pôsobiť na zvyšovanie hektárových úrod krmovín,

kde máme veľké rezervy. V kraji nás znepokojuje, že vlani 123 poľnohospodárskych závodov obhospodarujúcich 25 % lúk, dosiahlo úrodu pod 25 q/ha. Preto musíme v národných výboroch spolu s VPS venovať zvýšenú starostlivosť o lúky a pastviny v Stredoslovenskom kraji. Našu starostlivosť a pomoc musíme orientovať hlavne do okresov Martin, Žiar nad Hronom, Liptovský Mikuláš a Banská Bystrica, kde sú pre výrobu krmovín najlepšie podmienky.

Riešenie základných problémov rastlinnej výroby a zabezpečovanie krmovínovej základne je v našom kraji dôležité nielen z hľadiska očakávaného rastu do roku 1970, kedy rastlinná výroba sa má zvýšiť o 20,7 %, ale aj z hľadiska aktívneho pôsobenia na rýchlejší rozvoj živočíšnej výroby. Pre ďalší rýchly a kvalitný zber krmovín v horských a podhorských oblastiach nášho kraja dávam SNR na zváženie, ak to situácia národného hospodárstva bude dovoľovať, dovoz ďalších motorových kosačiek z Rakúska značky Reform. Treba otvorene povedať, že tieto kosačky poskytujú veľmi dobrú a cennú službu našim poľnohospodárom, znižujú náklady na výrobu a šetria značné množstvo živej práce. Povedané ekonomickou rečou, dosahuje sa tým značný finančný efekt na 1 ha výroby.

Pri intenzifikácii rastlinnej výroby v Stredoslovenskom kraji považujeme ochranu pôdneho fondu za veľmi významný faktor nielen z hľadiska obmedzovania, znižovania výmery úrodnej pôdy, ale aj z hľadiska rozširovania ornej pôdy tam, kde sú vhodné podmienky na pestovanie veľmi náročných plodín.

V predloženom materiáli na rokovanie SNR sa veľmi správne a konkrétne poukazuje na nepriaznivý vývoj v ochrane pôdneho fondu.

Obdobné problémy, ako sú uvedené v zpráve, vyskytujú sa aj v našom Stredoslovenskom kraji. Čiastočné zastavenie úbytku pôdy nastalo vtedy, keď sa centrálné orgány zaoberali ochranou pôdneho fondu a prijali rúzne opatrenia v tejto oblasti. V poslednom čase v tejto oblasti sa zmenila situácia v tom, že požiadavky na zaberanie pôdy sú menšie ako v minulosti, čo kladne ovplyvnil — a to treba povedať — aj povinný odvod finančných prostriedkov štátu.

V súčasnom období národné výbory okrem iných úloh považujú ochranu pôdneho fondu za prvoradú úlohu. Pri uplatňovaní zákona v kraji nepripustíme neodôvodnené zaberanie pôdy a národné výbory v plnej miere budú využívať možnosti znižovania odvodov za vykonanú rekultiváciu.

Túto možnosť začíname v kraji konkrétne realizovať. Národné

výbory spolu s VPS vedú poľnohospodárske závody k tomu, aby viazali vyňatie pôdy z pôdneho fondu vykonaním vhodných rekultivácií. Týmto opatrením sa aspoň čiastočne nahradí strata, ktorá vznikla úbytjom pôdy pre nepoľnohospodárske účely.

Konkrétny prípad pri vyčlenení pôdy pre rozšírenie závodu Kovosmalt vo Filákovke ukazuje, že takéto možnosti sú, preto ich budeme v maximálnej miere uplatňovať. Uvedený závod miesto odvodu vo výške 4 mil. Kčs vykoná na pozemkoch štátneho majetku rekultiváciu v rozsahu predpísaného odvodu.

Okrem ochrany pôdneho fondu v kraji považujeme za veľmi naliehavé urobiť úpravu odtokových pomerov v okresoch Lučenec a Rimavská Sobota, kde rieky Ipel, Slaná a Rimava každoročne zaplavujú niekoľko tisíc hektárov vysokoúžitkovej poľnohospodárskej pôdy. Plochy by sa dali intenzívne využiť pre pestovanie náročných poľnohospodárskych kultúr. Aby sa tak mohlo stať, musíme dokončiť základné vodohospodárske úpravy na rieke Slanej v úseku Šafárikovo — Čoltovo, na rieke Rimave v úseku Šimonovce — Rimavská Sobota, na potoku Turiec v úseku Žiar — Kameňany a vykonať úpravy na hraničnom úseku Ipľa, ktorý robí vážne starosti aj našim susedom v Maďarsku. Úpravami, o ktorých som hovoril, sa ochráni viac ako 17 000 hektárov poľnohospodárskej pôdy. Tým sa výnos na 1 ha zvýši o 3500 až 4500 Kčs. Na vodohospodárske úpravy by mali naväzovať hydromelioračné opatrenia, najmä závlahy. Po zavlažení by sa mali podľa našich odborníkov výnosy na týchto plochách ešte ďalej zvyšovať.

Niektoré z úprav, ktoré som uviedol, sú zahrnuté v pláne do roku 1970, ale ich ukončenie vzhľadom na nízky objem finančných prostriedkov sa predpokladá až v piatom päťročnom pláne. Domnievam sa, vážené súdružky a súdruhovia, že i keď vieme, aké sú možnosti v súčasnom období v národnom hospodárstve, z hľadiska projektovej prípravy týchto stavieb a ich kapacitného zabezpečenia by bolo reálne niektoré z nich, najmä úpravu Rimavy a Ipľa, podľa možnosti urýchliť a tak konečne vyriešiť naliehavé a opodstatnené žiadosti poľnohospodárov a národných výborov v tejto oblasti. Tento problém súdruhovia veľmi dobre poznajú aj na ÚV KSS a na slovenských národných orgánoch, preto ho nejdeme ďalej rozvádzať.

Pri tejto príležitosti chcem poprosiť orgány Slovenskej národnej rady, konkrétne Povereniečstvo poľnohospodárstva, aby nám pri zabezpečovaní tejto vážnej celospoločenskej úlohy aj v budúcnosti pomáhali. Veď ide o najproduktívnejšiu oblasť v Stredoslovenskom kraji a chceme ju pre spoločnosť plne ekonomicky využiť.

Súdružky a súdruhovia!

V severnej oblasti Stredoslovenského kraja okrem opatrení pre zabezpečovanie výroby krmív a tým aj živočíšnej výroby sa v poslednom období veľmi vážne v stranických, štátnych orgánoch a na VPS zaoberáme možnosťami zvyšovania úrovne pestovania zemiakov.

Vzhľadom na to, že pri výrobe zemiakov sa stretávame s rôznymi ťažkosťami, treba povedať i bolesťami, dovoľte mi, prosím, povedať niekoľko poznámok k tejto dôležitej plodine. Hektárové úrody v kraji sú už niekoľko rokov nižšie ako priemer Slovenska, a to najmä pri poklese osevných plôch. Výroba a zber zemiakov je uskutočňovaná väčšinou malovýrobným spôsobom. Prevažná časť plôch zemiakov sa nachádza v horských a podhorských oblastiach, kde je svahovitosť väčšia ako 8 stupňov. Preto pri výrobe zemiakov je len čiastočne možné používať doteraz vyvinuté mechanizačné prostriedky. V dôsledku nepriaznivej konfigurácie terénu sa ročne v kraji vysádza 17—20 % plôch ručne, čo značne zvyšuje náklady na výrobu a znižuje záujem pestovateľov o túto dôležitú plodinu pre naše národné hospodárstvo.

Zemikárstvo v našom kraji, najmä v produkčných okresoch Čadca, Dolný Kubín a Žilina, je značne ovplyvnená úrovňou pestovania súkromne hospodáriacimi roľníkmi, ktorí obrábajú až 54 % celkových plôch zemiakov. Zemiaky vysádzajú na 20 118 hektároch, zatiaľ čo JRD na 12 110 hektároch a štátne majetky na 3194 ha plochy.

Úroveň pestovania zemiakov u jednotlivých hospodáriacich roľníkov je nízka najmä preto, že pravidelne neobmieňajú zemiakovú sadbu a priemyselné hnojivá používajú iba vo veľmi obmedzenom množstve. V podmienkach malovýroby nemajú možnosť ochrany proti chorobám a škodcom, pričom v mnohých prípadoch nevykonávajú ani základné preventívne opatrenia, i keď sú k tomu národnými výbormi vedení.

V Stredoslovenskom kraji vznikajú každoročne vážne problémy pri zbere zemiakov v socialistických poľnohospodárskych závodoch pre nedoriešenú mechanizáciu zberu. V dôsledku toho sa stále pri zbere uplatňuje len malovýrobná technológia, ktorá je veľmi náročná na pracovné sily, a tým sa zvyšujú náklady poľnohospodárskych závodov. Chcel by som upozorniť, že v niektorých oblastiach nášho kraja takmer celý zber zemiakov je zabezpečovaný výlučne brigádniccky, čiže cez školskú mládež a brigádnikov zo závodov, úradov alebo ďalších spoločenských organizácií. Ide

najmä o okresy: Liptovský Mikuláš, Martin, Zvolen, Žiar nad Hronom a niektoré ďalšie okresy Stredoslovenského kraja.

Rozvoj zemiakárstva v našom kraji je značne brzdený tým, že zber sa rieši zastaralým spôsobom a neobsahuje takmer žiadne prvky priemyselnej veľkovýroby. V kraji máme veľa družstiev, ŠM, kde celá úroda zemiakov prejde cez ruky a chrbáty niekoľkých družstevníkov, pracovníkov ŠM a jednotlivo hospodáriacich roľníkov.

Dovolím si poznamenať, že sme v tejto oblasti nášmu poľnohospodárstvu veľa a veľa dlžní. S takouto úrovňou výroby a zberu dlho nepostačíme. Prosím, aby sa nad touto kritickou pripomienkou vážne zamysleli aj naše vývojové a výskumné pracoviská.

Aktívnu pomoc pri zbere zemiakov musia poskytnúť nákupné organizácie, a to vybudovaním veľkokapacitných triediacich liniek. V našom kraji počítame s tým, že do roku 1970 poľnohospodársky nákupný a zásobovací podnik vybuduje 7 takýchto liniek o kapacite 2100 vagónov.

Myšlienka je správna. Touto cestou chceme ísť aj v budúcnosti, čo prinesie značnú úsporu v nákladoch a ušetrí veľké množstvo živej práce. V rozširovaní pestovania zemiakov v socialistických poľnohospodárskych závodoch, ale aj u súkromne hospodáriacich roľníkov značne nám v kraji pomôžu ekonomické nástroje, ktoré dáva nová sústava plánovitého riadenia poľnohospodárstva.

Záverom môjho vystúpenia chcem znovu podčiarknuť, že materiál na rokovanie Slovenskej národnej rady je vecný, skutočne konkrétny a cieľavedomý a pomôže riešiť rad problémov v poľnohospodárstve na Slovensku. Preto ho odporúčam Slovenskej národnej rade aj s návrhom opatrení schváliť.

• Súdružky a súdruhovia!

I keď teraz prerokúvame zprávu o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku, dovoľm si k rokovaniu SNR povedať dve poznámky:

Po prvé: vzhľadom na úlohy v poľnohospodárstve, ktoré máme na Slovensku do roku 1970, odporúčam na úrovni Predsedníctva SNR vážne a náročne prehodnotiť zabezpečovanie investičnej výstavby v poľnohospodárstve. To prosím vykonať čím skôr, aby sa podľa možnosti ovplyvnil ešte plán na rok 1967 najmä výstavbou bytov, ktorá v oblasti poľnohospodárstva vážne zaostáva. Dodávateľské organizácie riadené centrálné nechcú ísť do rozptylu, všetko sa tlačí do OSP, ktoré nemajú potrebnú kapacitu. Dovolím si poznamenať, že pre OSP, riadené NV, platí tiež nová

sústava plánovitého riadenia hospodárstva a jej ekonomické nástroje. Ak s rozvojom výroby neporíšeme byty a tým i stabilizáciu pracovníkov a ďalšie stavebné kapacity v poľnohospodárstve, vrátane krmovínárskeho priemyslu, dovoľm si otvorene povedať, že nesplníme uznesenia sjazdu KSS a XIII. sjazdu KSČ v tejto dôležitej oblasti pre celé naše hospodárstvo. Preto potom právom sa nás môže strana opýtať, čo sme my, komunisti, vlastne urobili. Právom strana nás môže brať na zodpovednosť, že sme tento dôležitý problém činnosti investičnej politiky nezabezpečovali. Ak to nebudeme riešiť, súdružky a súdruhovia, zostaneme na polceste stáť. Preto prosím, aby sa tento problém za účasti krajov a podnikov Pozemného stavitel'stva na Slovensku prehodnotil a riešil v Predsedníctve Slovenskej národnej rady. Mám k tomu takýto dôvod, súdružky a súdruhovia. V tomto týždni v utorok sme za účasti Povereníctva stavebníctva, generálneho riaditeľ'stva a podnikov Pozemného stavitel'stva uzavreli tretiu fázu krajského harmonogramu. I keď v novej sústave plánovitého riadenia fakticky neexistuje tretia fáza, ukázalo sa, že podniky a organizácie riadené centrálné nevidia celospoločenské hľadiská, teda úlohy, ktoré musíme všetci spoločne zabezpečovať, aby naša republika bola krajšia a bohatšia, ale vidia podnikové záujmy, podnikové efekty a podnikovú efektívnosť, teda osobné hľadiská stavajú pred celospoločenské.

Preto prosím, aby sa tento problém skutočne riešil na takom dôležitom mieste, ako je Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, keď chceme dať „zelenú“ tým opatreniam, ktoré sú dnes pripravené na rokovanie SNR.

Druhá poznámka, ktorú chcem povedať, je táto. Plne súhlasím s opatreniami, ktoré boli vykonané na posilnenie právomoci slovenských národných orgánov, a jednoznačne sa staviam za uznesenie. Je to v súlade s našou socialistickou ústavou, s ďalším prehĺbovaním socialistickej demokracie a zabezpečovaním jednotnej československej ekonomiky na Slovensku. Je to v súlade s líniou XIII. sjazdu KSČ a sjazdu KSS.

Na záver svojho diskusného príspevku len toľko: chcel by som ubezpečiť Slovenskú národnú radu, že my, poslanci, VPS, pracovníci v národných výboroch a v poľnohospodárskych závodoch Stredoslovenského kraja vykonáme všetko pre to, aby sme uznesenia Slovenskej národnej rady z dnešného rokovania v podmienkach nášho kraja čestne splnili. To bude i príspevok poľnohospodárov a pracovníkov národných výborov Stredoslovenského kraja do spoločnej klenotnice k 50. výročiu Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie.

Ďakujem za pozornosť. (Potlesk.)

Podpredseda Ing. Barbírek:

Ďakujem poslancovi Jánovi Belovickému.

Do rozpravy sa prihlásil minister poľnohospodárstva Ing. Burian.

Dávam mu slovo.

Minister Ing. Burian:

Vážení soudruzí poslanci,

v úvodu mi dovoľte, abych jménem vlády a Ministerstva zemědělství ocenil úsilí, které věnuje Slovenská národní rada rozvoji zemědělské výroby. V poslední době to byly zejména otázky živočišné výroby, krmivové základny a hospodářství horských a podhorských oblastí a dnes je projednávána další intenzifikace rostlinné výroby.

Realizace uznesení k rozvoji živočišné výroby na Slovensku, se zvláštním zřetelem na rozvoj chovu skotu, přineslo — jak blíže uvedl pověřenec soudruh Bodá ve svém úvodním slově — dobré výsledky v mnoha směrech, ať už to bylo ve zvýšené výrobě mléka, masa, struktury stáda a v zlepšení jeho kvality.

Shodujeme se jistě v tom, že podmínkou dalšího rozvoje živočišné výroby — klíčové otázky zemědělství vůbec — je vyřešení rychlejšího tempa růstu rostlinné výroby. Považuji proto za významnou skutečnost, že dnešní jednání Slovenské národní rady se zabývá hodnocením dosavadního vývoje a opatřeními k další intenzifikaci rostlinné výroby na Slovensku.

Přijaté závěry přispějí nejen k dalšímu prohloubení a zkvalitnění živočišné výroby, ale současně znamenají konkrétní řešení úkolů XII. a XIII. sjezdu naší strany k dalšímu rozvoji zemědělství v celostátním měřítku a maximálního zabezpečení výživy obyvatelstva z vlastní produkce.

Nejen u nás, ale ve všech hospodářsky vyspělých zemích se vlády a vědci zabývají otázkami zabezpečení výživy obyvatelstva. Tisk uveřejnil fakta, že ze 3 miliard lidí na světě nemají 2 miliardy vyřešenu normální výživu, na 30 milionů lidí ročně umírá z hladu nebo na jeho následky. Světová výroba potravin se ročně

zvyšuje v průměru asi o 2 až 2,5 %, avšak přírůstek lidí v některých oblastech dosahuje až 3,5 %. Jen v Asii přibývá měsíčně 2 700 000 lidí. Problém výživy je stále více světovým hospodářským problémem. Těžiště opatření se proto všude zaměřuje na maximální využití půdního fondu a na rychlý progresivní rozvoj rostlinné výroby.

Naše strana a vláda považují rozvoj zemědělství a v něm přednostní rozvoj rostlinné výroby za prvořadý celospolečenský úkol. Sem jsou také orientována i všechna rozhodující materiální, organizační a kádrová opatření v posledních letech.

V poválečných letech bylo u nás dosaženo určitého vzestupu rostlinné produkce. Intenzita výroby na 1 ha zemědělské produkce se ve srovnání s průměrem let 1934—38 zvýšila o 8 % a oproti roku 1948 o 22,5 %. Výraznějšího vzestupu celkové výroby bylo dosaženo u některých plodin, např. u pšenice (o 760 000 tun), cukrovky (o 2 730 000 tun), naproti tomu méně vyrábíme brambor (o 3 900 000 tun) proti předválečným letům. Pomalejší růst rostlinné výroby vytvářel disproporci mezi živočišnou výrobou, která se rozvíjela rychlejším tempem, ale to se neobešlo bez zvyšování dovozu krmiv. Celkově se však naše zemědělská výroba přes nedostatky, které má, řadí svou intenzitou mezi přední státy v Evropě i ve světě.

Na Slovensku byl vývoj rostlinné výroby v dílčích směrech rovněž pozitivní. Např. hektarové výnosy pšenice, jačmene, kukuřice v letech 1961—65 ve srovnání s průměrem let 1934—38 jsou v průměru vyšší o 5,5 q, u cukrovky dokonce o 66,5 q. Velmi dobrých výsledků bylo dosaženo v min. roce zejména v Západoslov. kraji, např. průměrný výnos 397 q cukrovky je největší v historii pěstování cukrovky vůbec. Kraj se umístil také na prvním místě v rámci republiky s úrodou 29,5 q pšenice. Okres Spišská Nová Ves dosáhl loni průměrného hektarového výnosu 210,7 q brambor, v tříletém průměru pak 158 q. Obdobně tak i sousední okres Poprad. Okres Lučenec sklídl loni 42,81 q sena z každého ha luk. Tak bych mohl dále uvádět příklady vynikajících výsledků v rostlinné výrobě. Je to především zásluhou obětavé a usilovné práce lidí ve výrobě, zemědělských techniků a inženýrů v zemědělských podnicích a řídicích orgánech, kterým také patří zasloužené ocenění.

Přes tyto nesporné výsledky však nemůžeme nevidět, že vývoj rostlinné výroby je poznamenán značnou nerovnoměrností, že jsou velké rozdíly v jednotlivých oblastech, mezi jednotlivými podniky. A tyto rozdíly snižují celkový objem výroby, takže potom docházíme k závěru, že v poslední pětiletce od roku 1960

až 1965 rostlinná výroba stagnovala, ba v některých oblastech zaznamenala pokles proti předcházející pětiletce. Proti předválečným letům index rostlinné výroby kolísá od 100 do 115 a rok od roku se zvyšuje napětí mezi vývojem živočišné a rostlinné produkce výroby.

Jedinou a rozhodující cestou k odstranění této vnitřní disproporce a prohlubující se napjatosti je všestranná a ekonomicky efektivní intenzifikace rostlinné výroby. Proto kladně hodnotíme iniciativu SNR, která vedla k rozboru dosavadního vývoje rostlinné výroby a k propracování zásadních opatření směřujících k rychlejší intenzifikaci celé rostlinné výroby do roku 1970. Analýza ukazuje, že rozhodujícími články jsou:

- efektivní využití půdního fondu a jeho ochrana,
- efektivní využití materiálně-technické základny,
- využití zemědělské vědy a pokrokových zkušeností praxe.

Možnosti vzestupu rostlinné výroby jsou nesporné. Musíme ale důsledně využít všech dostupných opatření organizačních, technických a hmotných, které by proces rozvoje urychlily. Proto mi dovozte, abych se vyjádřil k některým problémům.

Za základní podmínku intenzifikace a rozvoje rostlinné výroby považuji zlepšení hospodaření s půdou. Nový zákon o ochraně zemědělského půdního fondu vytváří k tomu příznivé předpoklady. Bude ovšem záležet na tom, jak ho dokážeme v práci důsledně uplatňovat.

Předložené konkrétní opatření zaměřené na důsledné plnění zákona o ochraně půdního fondu jistě přinese pozitivní výsledky. Vzhledem k závažnosti tohoto úkolu počítáme s tím, že kromě opatření uvedených v materiálu vyhodnotíme oblasti, které je nutno především chránit z hlediska zemědělské výroby. Budeme usilovat o to, abychom dosáhli rozhodujícího obratu především v hospodaření s půdou u největších investorů a také při zemědělské investiční výstavbě, neboť samo zemědělství má vysoký podíl na ztrátách zejména orné půdy. Ministerstvo zemědělství přepracovalo a nyní projednává nové předpisy o ochraně a využívání půdního fondu v ochranných hygienických pásmech, aby byly uvedeny v soulad půdy určené k výstavbě a pod. se zákonem o ochraně půdy.

Druhou stránkou dobrého hospodaření s půdou je naše odpovědnost za maximální využití veškeré půdy. Stále zjišťujeme nevyužití půdní rezervy. I na Slovensku máme některá místa, která zčásti leží v příznivých klimatických podmínkách a jejichž zúrodnění a zapojení do intenzivní výroby musíme urychlit.

Rychlost a intenzita růstu hektarových výnosů odvisí od pro-

vádění celé soustavy zúrodnovacích opatření včetně intenzivního hnojení, vápnění, prohlubování půd a pod. Právě závěry komplexního průzkumu půd nám ukazují, kam soustředit v tomto období pozornost. Nedaří se nám však plně, aby všechny zemědělské podniky, pro které se průzkum hlavně dělá, plně ho využívaly pro zlepšení a zefektivnění výživy rostlin.

Je nezbytné, abychom vyvinuli veškeré úsilí k tomu, aby zemědělské závody, kde byl proveden průzkum, zpracovaly dlouhodobý plán zúrodnovacích opatření. Zdrojů, které můžeme pro zúrodnění půdy použít, máme dostatek v zemědělství, ve městech i v průmyslu. Okolo měst a závodů se hromadí velká množství různých hnojivých odpadů, které zabírají velké půdy, vytvářejí nehygienické prostředí a v zemědělství by byly velkým přínosem pro zvýšení úrodnosti půdy. Vezměme si jen saturační kaly z cukrovarů. O jejich likvidaci by se měly postarat cukrovary a vytvořit pro zemědělské závody přijatelné podmínky pro jejich odběr. Každý producent odpadu je povinen likvidovat svůj odpad a zavázal-li se zemědělská organizace k jeho odběru, pak by se s ní měl dohodnout o podmínkách odběru. Je naším nedostatkem, že plnění této povinnosti, která je zakotvená v zákonu č. 61/1964 o rozvoji rostlinné výroby, nedovedeme ještě plně využít.

Důležitým předpokladem vysokých hektarových výnosů jsou nesporně výkonné odrůdy. Jejich šlechtění, rozmnožování a využívání v široké zemědělské praxi věnujeme stále větší množství prostředků. Odrůdová skladba hlavních druhů plodin, s kterou se v návrhu počítá, je v plném souladu s výsledky státních odrůdových zkoušek a s celkovým hodnocením odrůd Státní odrůdovou komisí. Velkým přínosem v rostlinné výrobě na Slovensku jsou odrůdy v posledním období nově povolené. Mám na mysli ozimnou pšenici Mironovská, Bezostá, odrůdy jarního ječmene Dvoran a Diamant, kukuřičný hybrid HCE I, odrůdu cukrovky Bučany VS a řadu dalších odrůd. Ve státních zkouškách máme některé další výkonné odrůdy.

K odrůdové skladbě našich plodin je třeba odpovědně říci, že odrůdová skladba je dobrá, že výnosy, které plánujeme do roku 1970, můžeme stávajícím sortimentem při vysoké kvalitě ostatních opatření plně zajistit. Proto úsilí zemědělských podniků soustředíme na zabezpečení dobré semenářské kvality osiva, na doržení základních agrotechnických podmínek, především dobrou přípravou půdy, včasnost osevu, na žádoucí počet jedinců, na vysokou úroveň výživy, stejně tak jako na včasnou a bezetrátovou sklizeň.

Nedaří se nám to plně; o tom svědčí rozdíly ve výnosech. Každá výkonná odrůda k plnému využití svých vlastností a produkčních schopností vyžaduje do jisté míry i odlišnou agrotechniku, technologii a organizaci výroby. Na to musí naše praxe citlivě reagovat. Ukazuje se, že v odrůdových zkušebnách i zemědělských podnikách, kde se tato zásada dodržuje, jsou výnosy podstatně vyšší, často o desítky procent. Tak např. zatímco v letech 1961-64 dosáhl na Slovensku průměrný výnos pšenice 19,6 q/ha, u stejných odrůd dosáhly odrůdové zkušebny ve stejných podmínkách 38,1 q, t. j. o 88 % více. Podobné rozdíly byly zjištěny i u všech ostatních plodin. To je důkaz velkých rezerv, které máme především nejenom v odrůdách, ale v komplexním uplatňování správné agrotechniky. Podle odrůd a podle výrobních oblastí vidět především těžiště úrodnosti půdy. Myslím, že tyto otázky jednoznačně potvrdilo vystoupení profesora Špaldoně a mohla by to potvrdit řada předních zemědělských závodů v naší republice.

Pokud jde o koncepci v ovocinářství a vinařství, plně s ní souhlasíme a budeme její realizaci plně podporovat.

Rovněž orientaci k zvýšení hektarových výnosů zeleniny považuji za správnou. Maximální úsilí chceme soustředit na teplomilné druhy zeleniny, pro jejichž pěstování a vysoké výnosy zde máme stejné dobré předpoklady, jako zráty, z nichž je ve stále větším množství dovážíme.

Abychom předešli některým potížím odběru zeleniny, budeme usilovat o uzavírání dlouhodobých smluv, rozšíříme sortiment a zvýšíme jakost zeleniny. Současně i třídění a balení. Pokud to náš domácí trh nebude potřebovat, budeme vyrábět i pro vývoz.

Jde nám o to, abychom z jednotky plochy vyrobili maximum při nízkých nákladech na jednotku výrobku, dobře zpeňžili výrobky a dodali každému spotřebiteli včas a kvalitní zeleninu.

Pokud jde o komplex opatření intenzifikačních, je správně zdůrazňována v podkladech nutnost zkvalitnění struktury rostlinné výroby ve prospěch nejintenzivnějších plodin, a s přihlédnutím k přírodním podmínkám.

Podíl intenzivních ploch okopaninového typu by měl u vás nepochybně stoupnout na míru zajišťující soustavný růst úrodnosti půdy. Ústup od cukrovky a kukuřice, který se projevil v posledních letech v nížinných oblastech, stejně jako u brambor v podmínkách podtatranských okresů, je jistě nezdravým jevem.

Zvyšování podílu trvalých pícnin na orné půdě není přitom často provázáno zvýšením výnosů v důsledku extenzivního obhospodařování ploch a špatného stavu porostů. Výsledky, které přinesl

loňský rok právě u cukrovky, kukuřice a brambor při zvýšené úrovni agrotechniky včetně výživy, budou nepochybně podnětem k širokému uplatnění intenzifikačních opatření.

Zvýšení úrovně minerální výživy je rozhodujícím článkem intenzifikace celé zemědělské výroby. Vysoká efektivnost komplexního hnojení při středně vysokých dávkách do 170 kg čistých živin je zcela průkazná a zvýšení cen průmyslových hnojiv by nemělo být překážkou jejich rozšířeného používání, zejména u vysoce produktivních plodin, jako je cukrovka a kukuřice v nížinných oblastech, nebo brambory a řepka a jednoleté a vytrvalé pícniny v bramborářských, popřípadě horských oblastech. Zvláštní pozornost si výhledově zaslouží dusíkatá hnojiva, zejména pokud jde o formu aplikace především u pšenice, kukuřice, cukrovky a travních porostů, včetně luk. Opomíjí se vápnění, pro něž novodobá technika pneumatického rozmetání vytváří široké možnosti uplatnění, zvláště na Slovensku, kde jsou rozsáhlé zdroje dolomitických vápenců.

Jako hospodáři se zamýšlíme nad správným využitím hnojiv. Uvažme jen, že v této pětiletce zemědělské podniky na Slovensku nakoupí celkem asi o 870 tisíc tun čistých živin více než v třetí pětiletce. Na 1 ha to představuje v průměru obou pětiletěk zvýšení o 70 %.

Zvýšené dávky průmyslových hnojiv odpovídají vašemu požadavku na zvýšení intenzity výroby. Zároveň však musíme usilovat o to, aby každý zemědělský podnik udělal vše pro jejich efektivní využití a zabezpečil co nejrychlejší návratnost vložených prostředků. K tomu důrazně požadujeme, aby celá naše agronomická služba na výrobních zemědělských správách a zemědělských podnicích rázně skoncovala s takzvaným práškováním a přešla k hnojení podle průzkumu půd a potřeb jednotlivých plodin. Ve správném použití průmyslových hnojiv máme ještě velkou výrobní rezervu.

V analýze dosavadního vývoje rostlinné výroby je rovněž správně upozorňováno na nedostatečnou péči o statková hnojiva i využívání zeleného hnojení. Chci připomenout, že zvláštní pozornost zelenému hnojení by měla být věnována v územích písčitých půd, zejména pak na Záhoří, kde by toto hnojení se mělo stát organickým doplňkem rozsáhlých melioračních zásad.

V podmínkách jižního a východního Slovenska mají mimořádný význam závlahy, kde jsou značné rezervy ke zvýšení intenzity zemědělské výroby. O tom svědčí výsledky mnoha zemědělských podniků.

30—40 sledovaných zemědělských podniků na Slovensku v období let 1961—1964 využitím závlah zvýšilo hrubou produkci:

- u cukrovky o 47 % při snížení vlastních nákladů na 1 q cukrovky o 25 %,
- u vojtěšky o 45 % při snížení nákladů na 1 q o 10 %,
- u kukuřice na zrno o 50 % při snížení nákladů o 38 %,
- u raných brambor o 46 % při snížení nákladů o 20 %.

Na závlahové soustavě Šaľa-Kolárovo dosáhly zemědělské podniky při 5-ti dávkách vody 706 q cukrovky oproti 352 q na nezávlahované ploše při stejných dávkách hnojiv,

Velkou rezervou pro zvyšování intenzity rostlinné výroby a její stabilizaci jsou meliorace, jako odvodnění, závlahy, úpravy zemědělských toků, a výstavba vodních nádrží a další opatření. Proto v rámci možností 4. 5LP počítáme, že na Slovensku bude odvodněno 83 000 ha a vybudováno 102 000 ha závlah.

Realizace těchto závlah a ostatních melioračních prací však vyžaduje věnovat více péče otázkám výstavby. Ukazuje se, že ani plánovaných prostředků všude dostatečně nevyužíváme. V roce 1966 např. byly meliorace v kapacitách na Slovensku splněny jen na 84,9 %, z toho odvodnění na 86,7 %, závlahy na 83,5 % a závlahy hnojivé pouze na 76,3 %. Za poslední tři roky zůstalo na Slovensku neprostavěno v melioracích celkem asi 137 mil. Kčs, což představuje meliorace více jako na 12 tisících hektarech. To vyžaduje, aby plnění plánu meliorací byla věnována zemědělskými podniky a výrobními zemědělskými správami maximální pozornost.

Nemenší pozornost musíme věnovat kvalitě prováděných melioračních prací, jejich údržbě a provozuschopnosti. Tak např. na Východoslovenské nížině jsou již 2 roky po vybudování hlavních odvodňovacích recipientů některé zaneseny a neslouží svému účelu proto, že nejsou vodohospodářskými organizacemi v resortu ministerstva lesního a vodního hospodářství vždy řádně udržovány.

Výstavba závlah si vyžádá značných investic. Chceme, aby všechna zařízení byla dostatečně využívána a přinášela tak svůj efekt ve výrobě. Provedeme proto důkladné zhodnocení, jak je závlah a dalších melioračních opatření využíváno ke zvýšení rostlinné výroby a jak se vrací společnosti to, co bylo na tyto účely vynaloženo.

Soudružky a soudruzi.

v celkovém komplexu navržených opatření v rostlinné výrobě, které budeme postupně realizovat, měli bychom v rozhodující míře soustředit naše úsilí na tyto úseky:

- na zvýšení výnosů obilovin a snížení výkyvů ve sklizních,
- na dostatečnou výrobu krmiv, především cestou plného využití luk a pastvin,
- na rozvoj semenářství, zejména vojtěšky a travin.

O nutnosti a směrech rozvoje našeho obilnářství bylo již ústředním výborem a vládou řečeno jasné stanovisko.

Chci se proto zmínit o velké přirozené rezervě v zabezpečení krmivové základny, kterou je nedostatečné využívání luk a pastvin. Na Slovensku se louky podílejí 23 % a pastviny 64,5 % na celostátní výměře. Současný stav obhospodářování travních porostů zejména v podhorských a horských oblastech, kde jsou louky převážně koncentrovány, je stále ještě neuspokojivý a neodpovídá našim možnostem. Nechci dnes rozebírat opatření a úkoly, které je nutno zabezpečovat k tomu, aby naše louky dávaly to, co od nich můžeme očekávat. To bylo řečeno velmi podrobně již v prosinci 1964 na lokařské konferenci v Banské Bystrici. Myšlím však, že jsme na tomto úseku zůstali mnoho dlužni.

I vaše předložené materiály hovoří o nutnosti věnovat pozornost loukám a pastvinám. Bude správné i v usnesení více pamatovat na opatření k využití přirozené rezervy krmiv, luk a pastvin. Řešení intenzity výroby na loukách a pastvinách je svým významem a potřebou pro rozvoj našeho zemědělství rovnocenné řešení obilního problému u nás. Je to velká rezerva k zabezpečení rozvoje chovu skotu, k zvýšení a ke zlevnění výroby mléka a masa, ke zlepšení celkových výsledků hospodářství.

I když například výrobu osiva vojtěšky i červeného jetele nám zvláště loni narušily nepříznivé klimatické podmínky, je skutečností, že mnohé zemědělské podniky nedostatečně využívají vhodné přírodní podmínky pro zabezpečení dostatku vlastních kvalitních osiv jetelovin.

Nedostatek osiva vojtěšky pro letošní rok nelze řešit dalším dovozem, neboť nejsou k dispozici další nezbytné devizové prostředky. Uskuteční se plánovaný dovoz 700 tun, z čehož slovenské kraje obdrží asi 340 tun. Situaci jsme projednávali ve vedení ministerstva. Přes výrobní zemědělské správy děláme opatření k zajištění náhradních osevů krmných plodin.

Pokud jde o výrobu osiva vojtěšky a ostatních jetelovin pro rok 1968, zajistíme, aby letos ponechaly zemědělské podniky pro

výrobu semene vojtěšky i ostatních jetelovin všechny vhodné porosty bez rozdílu, zda jde o množitelské nebo ostatní plochy.

Vedle úvah o smluvním pěstování vojtěšky v Bulharsku, které v současné době projednáváme, mám za to, že musíme pro její výrobu využít právě výhodné oblasti jižního Slovenska a některých dalších oblastí v českých krajích.

Považoval jsem za potřebné ukázat na tyto tři úseky rostlinné výroby. Nepochybuji o tom, že úkoly a další cesty rozvoje rostlinné výroby, tak jak jsou předkládány v materiálu, jsou důležité. Měl jsem však na mysli, aby v tom velkém množství úkolů, které projednáváme, nezapadlo to hlavní, nejdůležitější, co má rozhodující vliv na celkový rozvoj zemědělské výroby.

Významným činitelem pro rozvoj zemědělství je věda a výzkum. Jejich účinnost je dána především dostatečným rozsahem vědecko-výzkumné základny, tematickým zaměřením k nejzávažnějším problémům praxe, potřebnou hloubkou vědeckého bádání a rychlým uplatněním výsledků vědy a výzkumu do zemědělské praxe. V tomto směru máme plnou podporu ústředního výboru strany a vlády. Zejména v materiálním a kádrovém zabezpečení vědecké a výzkumné činnosti.

Také výstavba vědecko-výzkumné základny na Slovensku je v rámci celkových možností a plánovaného rozvoje uspokojivě dotována asi 134 mil. Kčs. Na úseku rostlinné výroby se vybudovala řada velkých objektů (8) a do roku 1970 počítáme s výstavbou dalších 8 velkých zařízení (např. výzkumný ústav luk a pastvin v Banské Bystrici, komplexní zemědělská výzkumná stanice v Michalovcích, která má velký význam pro výrobu na Východoslovenské nížině, dostavbu výzkumného ústavu kukuřice v Trnavě a s dalšími akcemi). Počet pracovníků zde v roce 1970 dosáhne přes dva a půl tisíce lidí (t. j. růst o $1/4 = 500$ pracovníků).

Ústavy na Slovensku celkem vyřešily za posledních pět let 137 úkolů z rostlinné výroby. Mnohé z nich z oblasti základní agrotechniky, výživy rostlin, závlah a ochrany rostlin významně přispěly pro vzestup výroby v celém státě.

V dnešním projednáváním materiálu se navrhuje posílení vědecko-výzkumné základny o pracoviště, která by se zabývala zeleninářstvím, květinářstvím, ovocinářstvím, cukrovou řepou, bramborami, obilovinami a luskovinami. Navrhují, abychom ještě návrh společně s pověřenectvem přezkoumali, aby z celostátního hlediska nedošlo k budování duplicitních kapacit a aby bylo plně využito stávající vědecko-výzkumné kapacity.

V každém případě se však domnívám, že bude správné vybu-

dovat na Slovensku další výzkumná pracoviště pro pěstování vojtěšky, konopí a některých teplomilných plodin a rozšířit síť šlechtitelských stanic a odrůdových zkušeben, zejména ve Středoslovenském a Východoslovenském kraji.

V celkovém rozmístění výzkumných ústavů vycházíme ze zásady, že výzkumné ústavy zemědělské v českých krajích nebo na Slovensku mají celostátní působnost. Aby mohly lépe než dosud plnit svoji úlohu, počítáme s tím, že v různých ekologických podmínkách budou vytvořeny komplexní stanice, které budou řešit pro tyto ústavy různé vědecko-výzkumné problémy a mimo to budou mít pro danou oblast i úlohu ověřovací a demonstrační.

Hovoříme-li o podílu vědy a výzkumu na rozvoji zemědělské výroby, pak je nutno vždy zkoumat a hodnotit, jak je výsledků vědy a výzkumu využíváno a jak je zabezpečováno jejich nejširší uplatnění v praxi. Např. Výzkumný ústav rostlinné výroby v Piešťanech vyřešil některé otázky výživy plodin, vhodnosti orby, pěstování jednoletých a víceletých píceň a některých teplomilných rostlin, jako je soja, cirok a pod. Výzkumný ústav kukuřičný v Trnavě předložil několik významných závěrečných zpráv z výzkumu agrotechniky vysokých úrod kukuřice, z výzkumu genetiky a šlechtitelských metod u kukuřice. Výzkumný ústav lukářský a pastvinářský v Banské Bystrici nové zásady výživy a využití travních porostů, problematiku hnojiv, závlah, kejď a p. Významné zprávy předložily také ostatní výzkumné ústavy, jako výzkumný ústav závlahového hospodářství, výzkumný ústav vinohradnický a vinařský, laboratoř půdoznalství a další specializovaná pracoviště.

Máme sice řadu příkladů dobrého využití těchto výsledků v praxi (z iniciativy VÚ luk a pastvin v Banské Bystrici a VSZ v Nitře bylo vybudováno celkem 330 hnojivých závlah na výměře větší než 21 000 ha s nákladem 138,6 mil. Kčs), avšak s celkovým využitím nejsme spokojeni. Situaci bych charakterizoval asi takto: mnoho je známo, ale dosud málo realizováno. Využití všech účelných vyřešených výzkumných úkolů spolu s uplatněním zkušeností předních JZD, státních statků a jednotlivců v široké praxi je velkou rezervou v rozvoji výroby.

Soudružky a soudruzi!

Předkládaný materiál — jak je uvedeno — se nezabývá v celém komplexu problémy rostlinné výroby. Omezil se hlavně na otázky šlechtění, semenářství a výživy rostlin. Neřeší otázky mecha-

ce, technologie, specializace, koncentrace, snižování ztrát a podobně.

I když se dnes s nimi nezabýváme, bude nutné při realizaci uznesení o rozvoji rostlinné výroby plně s nimi počítat zejména v jednotlivých zemědělských podnicích a okresech. Nemůžeme například přehlédnout zhoršující se ekonomiku nákladů, zejména na mechanizaci a investiční výstavbu. Jenom za poslední léta — od roku 1960 — vzrostlo vybavení mechanizačních prostředků na 1 ha zemědělské půdy o 53 %, ale náklady na mechanizaci, včetně odpisů, vzrostly o 75 %. Nové velkoobchodní ceny stavebních hmot ještě zvyšují dosavadní vysoké náklady na zemědělskou investiční výstavbu.

Intenzifikaci rostlinné výroby pokládáme za rozhodující. Tím není řečeno, že živočišná výroba zůstane zcela stranou tohoto procesu. Investiční náročnost tohoto odvětví zemědělské výroby nutí ovšem k uvážlivému postupu a k výběru nejefektivnějších cest postupného uskutečňování intenzifikačního programu jak v celostátním měřítku, tak i na Slovensku. Přednostně však musíme hledat i cesty neinvestiční povahy, důsledně využívat vlastních vnitřních zdrojů a rezerv, jako zvyšování kvality a organizace práce, technologické kázně, hospodárnosti ve využití prostředků, snižování ztrát a hmotnou zainteresovanost.

Vážení soudruzi!

Za důležité pokládám získat pro splnění navržených opatření široký aktiv funkcionářů a zejména agronomů, kteří budou v praxi usnesení realizovat.

A zde nemám na mysli jen pracovníky s vysokoškolským vzděláním. Rozhodující silou pro okamžité zvýšení řízení výroby jsou naše středně-technické kádry, lidi, kteří dobře rozumí své práci a jsou bezprostředně spjati s výrobou. Na dobrých výsledcích dosažených zejména v Západoslovenském kraji mají tito odborníci velké zásluhy.

Kvalitní osiva, dostatek kvalitních hnojiv, vědecké poznatky — je jenom část úspěchu. Schopní, vzdělaní a zkušení vedoucí pracovníci v praxi na rozhodujících úsecích výroby zaručují celý úspěch. S nimi a hlavně s nimi je potřeba neustále pracovat, seznamovat je s nejnovějšími poznatky vědy a techniky i s výsledky práce škol, pokrokovými zkušenostmi a se vším, co pomáhá zvyšovat intenzitu zemědělské výroby. To je podle mého cesta, kterou musíme nastoupit ve všech okresech, na všech zemědělských

závodech. To je úkol číslo jedna, ktorý musí zabezpečovať zemědělské výrobní správy.

Chtěl bych říci, že naše práce se neobejde ani bez zvýšené pomoci vědeckých a výzkumných pracovníků, a to nejen ze slovenských krajů, ale i z celé naší vědecko-výzkumné základny. Ujišťuji vás, že ministerstvo zemědělství poskytne veškerou pomoc při realizaci usnesení, neboť rozvoj rostlinné výroby na Slovensku je nezbytným předpokladem rozvoje zemědělské výroby v celé republice a odpovídá naléhavým potřebám naší společnosti. *(Potlesk.)*

Podpredseda Ing. Barbírek:

Ďakujem súdruhovi ministrovi za vystúpenie.

Prerušujem rokovanie.

Popoludňajšie rokovanie zahájime o 14,15 hod.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Podpredseda Barbírek:

Súdružky a súdruhovia poslanci,
budeme pokračovať v rokovaní.

Slovo má poslanec Matej B e r n í k.

Poslanec Berník:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Vo svojom vystúpení chcel by som poukázať na rozvoj rastlinnej výroby za posledné roky v našom Spišskonovoveskom okrese, povedať niekoľko slov, ako riešime problémy v rozvoji zemiasťárstva, zúrodňovanie lúk a pastvín v našich horských a podhorských podmienkach.

Od roku 1963 hrubá rastlinná výroba vzrástla o 37 % u jednotlivých roľníckych družstiev a štátnych majetkov. Keď roku 1963 činila 1634 ha poľnohospodárskej pôdy, v roku 1964 činila už 2236 ha poľnohospodárskej pôdy. Uvedené čísla nám názorne ukazujú, že za posledné obdobie nastal v rastlinnej výrobe aspoň skromný vzrast. Podiel na týchto výsledkoch treba hľadať vo viacerých rozhodujúcich činiteľoch. V prvom rade v cieľavedomej a plánovitej práci JRD a štátnych majetkov v zúrodňovaní pôdy, pri správnom vedení zo strany VPS.

Pôde, ako základnému výrobnému prostriedku, bola venovaná stála starostlivosť, počnúc od okresných orgánov až po posledného družstevníka a pracovníka štátneho majetku, že sa prakticky zúrodnenie pôdy a výživa rastlín dostali dolu medzi našich ľudí v praxi.

Za uvedené obdobie pre nedostatok maštalného hnoja sme do okresu doviezli 8100 vagónov vitahumu a rašeliny na kompostovanie. Veľkú pozornosť sme venovali kompostovaniu a zelenému hnojeniu. V každom poľnohospodárskom závode ročne sa zostavovala bilancia potreby a krytia organických hnojív a podľa toho sa zostavoval plán dovozu organických hnojív, zeleného hnojenia a kompostovania. Za sledované obdobie v okrese bolo vyrobených 274 800 m³ kompostov a podľa rozborov boli to komposty dobrej kvality. Takto sme dokázali v okrese organickými hnojivami ročne vyhnojiť približne 19—22 % z výmery ornej pôdy.

Nemenšia starostlivosť bola v okrese venovaná ošetrovaniu maštalného hnoja. Za týmto účelom boli zriadené na jednotlivých poľnohospodárskych závodoch výživárske čaty, ktoré mali konkrétnu náplň a úlohy súvisiace so zúrodňovaním a výživou rastlín.

Zvláštnu pozornosť venujeme v okrese sústavnému zúrodneniu lúk a pastvín, ktoré zaberajú v našom okrese 46 % z výmery poľnohospodárskej pôdy a sú jednou z najväčších rezerv pri výrobe krmív. Zúrodnenie týchto trvalých trávnych porastov sa prevádza podľa vypracovaných plánov, ktoré sa zostavujú na základe klasifikácie lúk a pastvín. Prvú a druhú klasifikačnú skupinu zúrodňujeme cestou intenzívneho hnojenia priemyselnými hnojivami, pri ktorých sa používa dávka 200 a viac kilogramov čistých živín na 1 ha. Táto cesta zúrodňovania sa nám ukázala ako veľmi progresívna a za posledné obdobie 3 rokov v okrese bolo takto vyhnojené 9100 ha lúk a pastvín. Na extrémnych vysoko položených pastvinách, pre dopravu ťažko prístupných, praktizujeme košarovanie ovcami a mladým dobytkom. Tento spôsob zúrodňovania lúk a pastvín je pomerne najlacnejší a vy-

soko efektívny. Za posledné tri roky v našom okrese sa vykošarovalo 3100 ha ovcami a mladým dobytkom. Tieto úspechy v košarovaní sme mohli dosiahnuť aj preto, že do okresu boli dodané ľahko prenosné trubkové košiare, ktoré sa v praxi veľmi dobre osvedčili. Nemenšiu úlohu v tomto smere však zohrala aj hmotná zainteresovanosť ošetrovateľov dobytká a oviec, ktorí dostávali za košarovanie základnú odmenu a za kvalitné prevádzanie košarovania prémie priamo z JRD alebo štátneho majetku, ale aj v rámci celookresnej socialistickej súťaže z prostriedkov výrobnéj poľnohospodárskej správy. Táto investícia sa nám veľmi vyplatila, keď priemerný hektárový výnos na vykošarovaných plochách v suchom sene bol 41,5 q.

Ďalší zdroj zúrodňovania lúk a pastvín je efektívne využitie močovky cestou močovkových a hnojovicových závlah a rozstrekovania fekálnymi vozmi. V minulom roku sme mali v prevádzke 5 hnojovicových hospodárstiev a 4 ďalšie vybudované močovkové závlahy. Týmito závlahami v minulom roku bolo vyhnojených močovkou a hnojovicou 270 ha lúk a pastvín. Najlepšie výsledky sme dosiahli na najstaršom hnojovicovom hospodárstve ŠM Spišské Vlchy, kde z jedného hektára sa vyrobilo 34 q sene a počas celého pastevného obdobia na ploche 60 ha sa vypáslo 120 kusov dospelého hovädzieho dobytká. Aj na ďalších jednotných roľníckych družstvách a štátnych majetkoch sa dosiahli dobré výsledky.

Prax ukázala, že tie plochy lúk a pastvín, na ktorých sa nachádza výdatný vodný zdroj, možno veľmi rýchle zúrodiť hnojovikovaním a močovkovaním. Treba sa však uberať cestou budovania lacných stavieb, letných prístreškov, kde je rýchla návratnosť vložených investícií.

Na zúrodňovaní lúk a pastvín koncepčne pracujeme ďalej. Chceme využiť všetky rezervy, ktoré na tomto úseku máme. V tomto roku plánujeme vykošarovať ovcami a mladým dobytkom finitívne sa rozhodne o delimitácii tých plôch vykazovaných lúk a pastvín, ktoré sa žiadnym agrotechnickým zásahom nedajú zúrodiť a po stránke poľnohospodárskej výroby ani racionálne využiť. V našom okrese sa jedná o výmeru 7750 ha, ktoré budeme musieť delimitovať v prospech štátnych lesov na zalesnenie.

Ďalej budeme pokračovať v intenzívnom hnojení tých lúk a pastvín, na ktorých sa dá použiť mechanizácia a zber sene nie je vysoko nákladný. Rátame s tým, že intenzívne hnojenie v dávke 200 kg čistých živín a viac použijeme na výmeru 2000 ha. Ďalej v tomto roku plánujeme vykošarovať ovcami a mladým dobytkom 1200 ha. Problém, ktorý máme nedoriešený, je to ešte stále

zber sena najmä z tých plôch, na ktorých prevádzame košarovanie ovcami a mladým dobytkom vôbec v celej horskej oblasti.

Mechanizácia zberu čiastočne na vysokohorských lúkach je riešená, a to najmä kosba. Ručné motorové kosačky rakúskej výroby sa osvedčili, ako hovoril už aj súdruh poslanec Belovický. Bolo by ich treba viac. No a čo je rozhodujúce, tie, ktoré máme, nemáme na ne zabezpečené náhradné diely, hoci v niektorých prípadoch sa jedná len o lacnú súčiastku a pretože ich nemožno nikde zakúpiť, tieto dobré stroje sú nevyužitú. Náš názor je taký, že tie stroje, ktoré sa v horách a podhorách osvedčili, bolo by treba ďalej dovážať, a nie ako doposiaľ, ale dovážať celé kompletne linky na zber sena z vysokohorských lúk, čím by sme podstatne vedeli znížiť náklady na 1 q sena.

Keď som u tých kosačiek rakúskych, súdružky a súdruhovia, mám dotaz na ministra poľnohospodárstva súdruha Ing. Buriana:

- prečo sa teda prestalo s dovozom rakúskych kosačiek, keďže sa tieto pri kosbe sena v horských oblastiach veľmi dobre osvedčili a prečo nie sú súčiastky na tieto kosačky?
- ďalej by nás súdruh minister mohol informovať a oboznámiť, či v našej republike už máme vyvinuté kosačky a kedy ich dostanú naši poľnohospodári do praxe. Pravda, ak to nie je nejaké štátne tajomstvo.

Máme dobré skúsenosti aj z nášho vzorového pracoviska, ktoré máme zriadené na JRD Nižné Repaše, ktoré hospodári v extrémnych horských podmienkach, kde lúky a pasienky sú v 800—1000 metrov nadmorskej výške. Uplatňovaním najnovších vedeckých poznatkov a celého komplexu v zúrodňovaní lúk a pastvín dosiahla sa priemerná hektárová úroda v minulom roku u lúk 43 q a špičkové výnosy toto JRD dosiahlo až 70 q sena po ha. Vysoké hektárové úrody dosiahli sa i u pastvín, o čom svedčí aj dosiahnutá dojivosť za minulý rok na jednu kravu 2749 l u pinzgavského plemena na uvedenom JRD, čo už je slušná úžitkovosť.

Spomínané vzorové pracovisko využívame ako školu pre ostatné JRD a ŠM a na praktických skúsenostiach dokazujeme, že aj v extrémnych podmienkach pri dobrom hospodárení sa dajú na lúkach a pastvinách dosahovať vysoké hektárové úrody.

Vážené súdružky a súdruhovia!

V ďalšej časti by som sa chcel zmieniť o jednej z hlavných plodín, ktoré v okrese pestujeme — o zemiakoch. Spišský spôsob pestovania zemiakov bol a je ďaleko známy. Plne vyhovoval pre

rozdobenú poľnohospodársku malovýrobu. V podmienkach socialistickej veľkovýroby bolo treba hľadať nové formy obrábania zemiakov s využitím techniky a mechanizácie. To, čo bolo dobré pri spišskom spôsobe pestovania zemiakov v malovýrobe, osvojili sme si aj vo veľkovýrobe. To, čo nám nevyhovovalo, sme zanechali a hľadali sme spôsob jeho nahradenia novým. Zásady v agrotechnike a výžive však ostali, a preto hľadali sme ďalšie cesty, ako tieto správne zásady pestovania vylepšiť a prispôbiť novej technológii výroby zemiakov. Bolo treba úplne zmeniť niektoré teórie, aj myslenie ľudí i funkcionárov; napríklad v spôsobe zaorávky maštalného hnoja nie na jar, ale na jeseň, zmenou osevných postupov a striedania plodín, v príprave sadby odstrániť krájanie zemiakov na sadbu, ktoré sa bežne používalo, sa kategoricky odstránilo, ďalej v počte vysadených jedincov na 1 hektár, v zavádzaní semenárskych dielcov a výrobe vlastnej sadby, ďalej v zlepšovaní odrodovej skladby, chemizácie, výživy priemyselnými hnojivami, teda celý komplex opatrení v agrotechnike.

Za takejto situácie v okrese a s takýmito problémami sa začalo rozvíjať hnutie za dosiahnutie 200 q zemiakov po ha. Zodpovedne s touto problematikou okolo rozvoja zemiakárstva sa v okrese zaoberali stranické orgány i národné výbory. Bol vypracovaný a schválený dokument o rozvoji zemiakárstva, ktorý vytyčoval cieľ a zásady zvyšovania hektárových úrod zemiakov. Začalo sa s výchovou ľudí, najmä agronómov JRD a ŠM. Temer na každom zasadnutí okresného výboru strany, rady okresného národného výboru sa hovorilo o zvyšovaní úrody zemiakov a celej problematike okolo pestovania zemiakov. Veľmi vhodným spôsobom sa táto problematika zamesla dolu medzi družstevníkov, stranické organizácie a miestne národné výbory. Rýchle sa doriešila v okrese odrodová skladba, najmä perspektívnych odrôd zemiakov. Zaviedol sa systém dvojstupňových semenárskych dielcov, robili sa pravidelne verejné prehliadky zemiakových porastov, bola zriadená škola pokrokových skúseností v pestovaní zemiakov na JRD „Nový Spiš“ Studenec. Tento celý komplex uvedených opatrení a ďalšie opatrenia mali veľký vplyv na ľudí vo výrobe. Najcennejšie na tomto hnutí je to, že dnes JRD i ŠM, priamo ľudia dolu, sú organizátorom výroby zemiakov, je to organizácia dolu, nejde len o agitačné hnutie zhora, ale u nás sa celé kolektívy stali majstrami vysokej úrody zemiakov, je to už v ľuďoch, a to je to najcennejšie.

Výsledok sa nám dostavil v roku 1963, keď sme priemerné hektárové úrody v okrese dosiahli 154,5 q. S týmto prvým úspechom nadobudli ľudia sebaistotu v pestovaní zemiakov. Hnutie

za vysoké hektárové výnosy zemiakov vnieslo do celej práce v rozvoji zemiakárstva plánovitosť a cieľavedomosť, sústavne sa zavádzali najnovšie vedecké poznatky, vylepšovali sa jednotlivé agrotechnické zásady, výživa a odrodová skladba. Jednotné roľnícke družstvá aj štátne majetky si osvojili spôsob výroby vlastnej sadby a množiteľské hospodárstva už v tomto roku dodávali vysokokvalitnú sadbu. Pre rok 1964 boli vytvorené dobré materiálne podmienky, vedomosti ľudí a organizačné schopnosti boli na výške. Dokázali sme zemiaky včas zasadiť, správne ošetrovať, pestovali sa už len vysokovýkonné odrody, a preto dosiahla sa aj rekordná úroda v okrese, 209,5 q v priemere za celý okres v roku 1964.

Ešte stále nebola docielená chemizácia a preventívny boj proti plesni, čo ukázal rok 1965, kedy plesneň nám zničila podstatnú časť zemiakových porastov a znížila tak úrodu. Museli sme sa znovu vrátiť k školeniu ľudí, aby si osvojili chemický boj proti plesni, dokázali ho organizačne zvládnuť tak, aby bol prevádzaný preventívne. To sa nám podarilo aj uplatniť už v roku 1966 v praxi, kedy sa dostavil aj zaslúžený výsledok a okres v priemere dosiahol po hektári 210,7 q zemiakov, čo bola najlepšia hektárová úroda v okrese vôbec, a tiež náš okres v súťaži sa umiestil na prvom mieste v republike.

Aj pre tento rok sme sa na pestovanie zemiakov pripravili už v jeseni minulého roku. Celá plocha, na ktorej sa plánujú pestovať zemiaky, bola vyhnojená organickými hnojivami. Máme dostatok vysokokvalitnej sadby perspektívnych odrôd, stroje pre prípravu pôdy, výsadbu a kultiváciu sú pripravené. Fosforečných a draselných hnojív podľa uzatvorených zmlúv bude dostatok. Obávame sa však, že budeme pociťovať značný nedostatok síranu amónneho, ktorý bol pre výkupné organizácie limitovaný, a požiadavky jednotných roľníckych družstiev a štátnych majetkov sú pokryté len na 50 %.

V tomto období diferencovane pripravujeme ľudí na plnenie úloh, vyplývajúcich z rozvoja zemiakárskeho hnutia. Funkcionárov z tých družstiev, kde boli dosiahnuté nižšie hektárové úrody ako bol okresný priemer, školíme osobitne. Urobili sme previerky a rozobrali sa príčiny nízkych hektárových úrod v niektorých JRD. Vidíme, že práve tam sú značné rezervy vo výrobe zemiakov a využitím týchto môžeme výrobu zemiakov v okrese ešte zvýšiť.

Vo svojom vystúpení som rozobral len tie úseky rastlinnej výroby, ktoré sú pre naše okresné podmienky rozhodujúce. To ukazujú aj hospodárske výsledky za rok 1966, keď sme mali vysoké

hektárové úrody zemiakov, dostatok objemových krmív, a to v konečnom dôsledku sa prejavilo, že v rámci okresu nám vyšli všetky JRD a ŠM finančne dobre a nemáme ani jedno preplatkové JRD. Dosiahnuť vysoké výnosy zemiakov je súčasne aj dôležité z hľadiska nového riadenia. Riešia sa tým ekonomické problémy. Nie však náhodile, ale cieľavedome. Vidíme, že to je ekonomická nutnosť aj pre konsolidáciu družstiev.

Aj naďalej plánujete a rozmysľene pôjdeme za zvyšovaním rastlinnej výroby, pôjdeme za jej efektívnosťou a v konečnom dôsledku za rozvoj celej poľnohospodárskej výroby.

Podpredseda Ing. Barbírek:

Dakujem poslancovi súdruhovi Berníkovi.

Do rozpravy sa prihlásil člen Predsedníctva Národného zhromaždenia súdruh Borůvka.

Dávam mu slovo.

Poslanec NZ Josef Borůvka:

Vážená Slovenská národná rada,
soudružky a soudruzí poslanci!

Děkuji za milé přivítání mezi vámi, protože jsem byl delegován předsednictvem Národního shromáždění a taktéž v zastoupení zemědělského výboru Národního shromáždění k vašemu velmi důležitému pořadu.

Já jsem dostal písemný materiál včas. Měl jsem možnost ho dobře prostudovat. A potom aj doplňující referát B o d i. Dosud vystoupivší poslanci a náš ministr zemědělství vyjádřili skutečně celou škálu vážných myšlének. Já, když dovolíte, bych chtěl zaujmout stanovisko jen ke dvěma otázkám. Kladu si otázku: všichni víme, že zemědělství je důležité. Všichni o tom hovoříme. A teď si kladu otázku: A proč se tedy tato problematika neřeší rychleji? A myslím si, že je to celkem zákonitý zjev naší společnosti, že jak tady všichni sedíme, každý má některý jiný problém na starosti. Ať už kdybych začal s průmyslem, co je tam věcí, že? Kdybych hovořil s člověkem, který má na starosti školství a kdybych hovořil jen se zdravotní sestrou, tak má celou hlavu

plnu problémů a myslí si, a nejen myslí, ale skutečně věří, že to její je to nejvážnější.

Mám zato, že my, pověření z vůle lidu, máme přímo historický úkol tento veliký problém spleť, uzlů správně vzít a rozmotat. A já bych chtěl uvést právě dvě věci. Nejdříve postavit fakta, která se nedají upřít. A potom teprve názor.

Především v semenářství. A teď mi dovolíte fakta. Je to, zdá se mně, až mnoho pravdy najednou, že se zdá nepravděpodobná. Já jsem měl možnost být v sobotu na ministerstvu zemědělství v Praze, kde se rozdělovaly medaily z Erfurtu. Dostali jsme jich celkem 365. Daleko za námi zůstali Dánové a Holanďané, kteří jsou světovými producenty ať už květin, nebo ovoce, nebo aj semen a podobné.

Ukazuje se tedy, že předpoklady u nás jsou. A teď podívejte se. Máme v Jaroměři na 3 ha závod, který se zabývá pěstěním květin. To totiž jsou ta fakta. Zbral 12 kg pepny, z nichž každý gram stojí 7—10 dolarů. Čili za toto jedno — jak vy říkáte — vrecko, sáček bychom mohli koupit 20 000 vrecek pšenice. Za jedno podpaží ho odnesu, ale 20 000 vrecek pšenice bych dovezl.

Stejně tak je tomu i ve filmu, který bude teď promítán, kde se dokazuje na faktech, co necelých 2000 lidí v Rožnově pod Radhoštěm vyrobí. A když by, ano, vyrobili semena, docílí hodnotu téměř 400 mil. dolarů, co představuje víc, než platíme Kanadě za pšenici, vlastně do celého kapitalistického světa.

To jsou fakta.

A teď mi právem řeknete: proč nám tady kážeš o těchto věcech? Když o nich tak dobře víš, a proč tedy je neděláš? Toto je přirozená reagence. A já zase ne na omluvu, ale na prosté skutečnosti chci dokázat: není doslova tolik vinou zemědělství, že je na té úrovni, jako je. My — málo platné — žijeme v obrovské revoluční době, kdy zemědělství prodělává takový proces, že o něm bude jednou historie psát s úžasem. Bude se vůbec ptát, co my jsme dělali v té době, jestli vůbec byl čas na spaní, na rodiny a já nevím na co, že vůbec byl čas něco ještě dělat mimo toho, co se tu děje.

Uvážíme, že zemědělství povstává ze zaostalosti za průmyslem o celých 100 až 150 let. A teď v celém tom procesu přírody je takový odhad: buď není třeba, zaostává a zahyne jak brontosauri a předpotopní ještěři, poněvadž ho příroda odhodí, nebo je nezbytně nutné a potom ve společnosti nikdy nemůže být spor o toto zemědělství, které nyní přímo milovými kroky dohání revolučním rozmachem to, v čem zaostalo. A my jsme ti, kteří jsme toto prožívali, túto technickou revoluci v zemědělství, můžeme ji

nazvat splašenými koňmi, nebo jestli chcete, mladými koňmi, které jsou plny elánu a teď je máme naučit tahat. Mnozí se bojí, že zvrátí vuz, že zlomí oje, a proto je radši vážou u žlabu a tam je nechají stát, protože to je velký problém.

Uvažme, že v současné době, odhadem pravda, je na světě asi 350 milionů zemědělských rodin a z toho ještě dnes 250 milionů má k obdělávání pouze motyku aneb nějaký hák bez potahu; jenom 90 milionů rodin má pluh, který táhnou nějaké koně, muly, prostě potah. A jenom 10 milionů rodin pracuje s trakční silou. A my jsme vytvořili podmínky pro velkovýrobu a současně sobě i veliké problémy. Protože dokud bylo zemědělství malovýrobní, mohlo si všechno možná na 85, možná i 90 % pro svou existenci vyrobit samo. Nikomu po tom nic nebylo. A najednou my vytvoříme velké podmínky velkovýroby a zemědělství už žádá víc než 65 % od jiných sektorů, aby vůbec mohlo růst, protože nevyrobí si. Uvedu vám jenom jeden příklad. Nechci vás dlouho zdržovat, ale jenom jeden příklad. Vezměte si dopravu v zemědělství. Je potřeba, aby to už někdo spočítal. My vlastně jsme výroba, která pořád něco vozí, něco za sebou táhne. Pořád se kola točí. Tato doprava dříve, za soukromé malovýroby, byla jediné a bez výhrady věcí samotného závozu. Potah, nalihni si hříbě, vychovej si vola, nauč tahat krávy, nauč tahat mezka a jestliže nemáš, tahej to sám, anebo netahej. Áno? A dej mu nažrát, aby šel! Nedáš, tak nebude chodit! Nás nic nezajímá, jenom bič si ulom, nějakou lísku. No a teď? Teď, prosím vás, co? Zemědělství v dopravě si pro sebe nevyrobí nic. Valník, benzin, nafta, olej, a já si vždycky říkám, i to skličko vzadu, to červené, když není, aj SNB honí a já si ho nevyrobím a sehnát ho nemůžu. (Smiech.) Tak. A máš ho mít.

Takže tu stojí potom takováto fakta. Vidíme, že cíl je dál. Víme. Můžeme. V semenářství, v obilnářství, v dobytčářství. Můžeme vyvážet kulturu, vyvážet rozum a ptát se: Uživí naše zemědělství naši republiku? Určitě uživí, a ještě zbude. Ale nechtít konkurovat laciné pšenici na velkých plochách, vyrábět, co můžeme umět. To, co je bezpečně dáno tradicí, to, co se naučíme. Vyvážet víc rozum, vyvážet to, co ve světě má velký odbyt a bude mít odbyt.

No a teď jenom k tomu, co dělat. Nepřišel jsem, věřte, sem, na vaši Slovenskou národní radu s prázdnýma rukama. Mám tady celý elaborát toho, co sami začínáme dělat u nás, v našem družstvu, a ještě asi v 10 ostatních a 3 státních statecích. My totiž jsme hluboce přesvědčení, že rozhodující pro rostlinnou výrobu v současné době je úrodnost půdy. Ponechám stranou všechno to, co

z toho potom bude. Ale představte si. My tu půdu dostaneme do chodu, ona začne rodit! Víte, až to naroste, až tady bude úroda, tak to bude nutit aj k mechanisaci, protože lidé nesnáší, když se něco ničí. Vyjst prostě z úrodnosti půdy. A základem úrodnosti půdy, málo platné, je chlévský hnůj, jak vy říkáte, maštalný hnůj. Produkujeme ho v naší republice 50 mil. tun. Dnes byla cena zvýšená, upravena na 5 korun za 1 q, čili 50 korun tuna, 2 a půl miliardy hodnot! A nejméně 40 %, a v mnohých okresech 50 až 60 % se strácí. Tohle ovšem bylo už 100-krát řečeno. Dokonce knihy byly o tom napsány. Je už protivné o tom hovořit. A proto jsme si řekli: už nebudeme protivně hovořit a začneme tu věc řešit.

Máme združení družstev, které se nazývá „pro zúrodnění půdy a vztahů zemědělských komunikací“. A už máme začátky. Nejde to snadno. Každá nová věc právě proto, že je progresivní a nova, se musí prorážet. Víte, ta konzervativnost úřadů, to je peklo. To se musí rozbít, to se musí jako lokty rozhrnout a jít dopředu. My si představujeme tak, že budeme pracovat kolečkovými bagry. Na kolejnicích. Jeden člověk to spracuje na jednom místě. A jak říkal soudruh ministr, spolu s odpady, kterých máme dost, nastavíme ještě další humus v půdě. A vy máte na Slovensku, soudruzí, jednu ohromnou přednost. Já vám ji závidím, ale nedá se nic dělat. Vy máte slunce. A máte ho tolik, až je protivné, protože je málo vody, že? My ho nemáme. Loňského roku v našem družstvu byla malá úroda, protože nebylo slunce. Všechno půda dostala. Ale 800 mm srážek a málo slunečního svitu. Vy ho tu máte a to je to základní, objektivní a hlavní.

Vodu už musíme dodat. A jenom humusem do půdy. Aby ona sama se bránila vysychání, aby ona sama byla schopna bojovat, protože všechno v zemědělství je neustálý rozpor a boj. A tak si myslíme takhle. V našem družstvu kupříkladu produkujeme 10 000 tun chlévského hnoje. Je možno ho nastavit různými odpady na 20 až 30 000 tun. Když některý hon nebude poslouchat, nebude chtít rodit, tak mu dáme 1000 tun. A když mu to bude ještě málo, tak mu dáme 1500 tun. A pak už poslechně. To je to, co člověk může.

A tak si myslím, víte, že by potom to, co začínáme dělat, bylo výzkumem. Už jsme dostali dokonce výzkumní úkol, my sme teď výzkumníci. To je velká věc. Dalo to práci, ale už jsme. Státní komise pro vědu a techniku uznala těchto 10 družstev jako výzkumné pracoviště a dala mu číslo AOO-29036. Já si toho čísla nesmírně vážím. Víte, že my jsme v tomto případě existence jistá. (Smiech.) Říkám si takhle: půda, to je přece

sama příroda. Člověk se na ni dívá, žije z ní, ona je milá a štědrá, a současně zlá, současně neúprosná. Jako na vašem Dunaji. Snad proto, ale musíte se k ní vrátit. Bez ní to nejde. Snad proto, že je rodu ženského, že? Ta příroda. Ale to jen tak, abychom pořád nemysleli v takových vážných představách. A člověk si řekne. Může člověk? Může. Říkali jsme, pravda, poručíme větru, dešti. Můžeme poručit, ale ně že budeme přikazovat jenom usněšenými. To ne! My musíme respektovat, velmi vážně respektovat půdní a přírodní zákony.

Já si to vždycky převedu na nějaké přirovnání, protože to člověk lepší absorbuje, lepší stráví. Teď je móda: elektronkové stroje. Ne móda, ale je to dobré, musí to být. Člověk si řekne: žádný sebedokonalejší stroj, který by měl třeba 200 000 nebo půl milionu kmitů za hodinu, ještě sám nic neznamená. Z hlouposti když to tam natukám, nevytvořím modrost. To musí člověk, ano? A příroda trestá přísně hloupost, když by si s ní chtěl někdo zahrávat.

A tak si myslím, víte, to pak jenom už na závěr, že když my víme kráčet, když víme o co jde, a když víme jak, no tak je potřeba méně řečí, jde se, a pak už se radit za pochoď. Já se, sou-druzi, domnívám, to je můj názor, došel jsem k němu nějakou logikou úvah, že je to závod s časem. Už snad proto, že jsme překročili ten horizont, přes 50 let, já osobně už taky nemám čas. Já už chci něco vidět, ano? Kolik je nás tady takových? A kdyby tí, co víc pamatují, řekli: nemáme čas a popohnali to, ano? Aby ještě videli, co se bude všechno dít. Vždyť my jsme tomu, co teď je, musíte přiznat, rádi dali nejlepší léta svého života. A proto nemáme čas.

Myslím si, že jako je energie, hmota nezničitelná, tak je nezničitelný aj čas. A on se nám projeví tím, když ho promárníme na různých sezeních. Potom zůstáváme najednou pozadu. To je ten promarněný čas. Nestratí se ze světa. A my potřebujeme jít vpřed, my potřebujeme také ukazovat. A ještě si myslím, že my v nové společnosti těžko budeme na socialistickou podnož roubovat americký, dánský anebo jiný roub. Můžeme se podívat, ale opisovat asi nepůjde. Protože jen hlupáci vždycky opisovali. Málo platné. My musíme tvořit. To je velká věc. Víte, to je to. A nevzrušuje člověka, ať je to tím obtížnější. Musí tvořit. No a k tomu jsou tato sezení. Proto myslím, že každý z nás dá tomu co může.

A poslední věc mi dovolíte? Možná, že nemám pravdu. Že ve-dle toho celkového, celostátního, co musíme řešit, si má lidský člověk vzít nějakou věc, o které je přesvědčen, že je dobrá,

a která nejde na svět. Já jsem si vzal tady toto. Říkal jsem si, musím to tam na té radě ukázat. Toto! (*Ukazuje.*) Takhle se to rozdělá a je to rychlospojka na hydraulické spojení traktorů a vlečných vozů. Zatím se vyrábí za 260 korun a je dvojnásobně těžká a složitá. Nosím to už tři roky a konečně se mi to podařilo prosadit. Ono to bude za 80 korun. A těchto věcí se dělá 30 000 za rok až 50 000. A víte, proč jsem to sem vzal? My bychom chtěli, aby to vyráběla Snina, Vihorlat. Tam při mají kapacitu. Technometra v Praze to nechce měnit proto, že 265 korun je víc než 80 na plnění akumulace. Možná že řeknete, že jsem to trochu přehnal, ale já — soudružky a soudruzi — nechci, aby byla lacná popularita. Já si jenom myslím, že předsed jenom každý z nás by nějakou tu rychlospojku někde měl tlačit kupředu. A nás je 300 poslanců, vás tady je předsed — jak jsem to počítal — 100. (*Hlas 92!*) Ale to je se vším tam vzadu. A kdyžbychom všichni něco vzali a vedle toho celostátního protlačili, víte, co je problému? Ono by se to muselo hnout kupředu. A proto říkám, že stojí za to žít v té dnešní veliké době, bez nadsázky, protože právě vzrušuje tím, že je tak složitá. To vzrušuje, ne? Stojí za to se s tím servat. A myslím si, že právě tenhle ten sbor Slovenské národní rady a lidi, co jsem tady s nimi hovořil a znám je, bez nadsázky a bez jakéhokoliv vymlouvání se, má všechny předpoklady, aby onen historický úkol beze zbytku splnil. (*Potlesk.*)

Podpredseda Ing. Barbírek:

Ďakujem súdruhovi B o r ů v k o v i.

Slovo má poslanec T i b o r B o h d a n o v s k ý.

Poslanec Bohdanovský:

Súdružky a súdruhovia, poslanci!

Chcel by som na dnešnom zasadnutí Slovenskej národnej rady, na ktorom sa prerokúvajú otázky ďalšieho rozvoja rastlinnej výroby na Slovensku, hovoriť o probléme, ktorý predpokladá vôbec poľnohospodárska výroba, o problémoch pôdneho fondu a jeho ochrany. Túto otázku považujem za veľmi dôležitú preto, lebo keď na iných úsekoch výroby možno zabezpečovať intenzitu a rast výroby, zabezpečovať technickú revolúciu formou racionalizácie, zlepšenia organizácie a technologických procesov, tak v poľnohospodárstve — ako je nám všetkým známe a samozrej-

mé — bez pôdneho fondu nie je možné myslieť o poľnohospodárskej výrobe.

Sudruh povereník v úvodnom slove spomenul, aký význam malo prerokovanie otázok živočíšnej výroby na pléne Slovenskej národnej rady. Bezpochyby, že aj prerokúvanie otázok rastlinnej výroby neminie sa účinku poľnohospodárskej praxe. Otázka ochrany a využitia pôdneho fondu stáva sa vo svete z roka na rok aktuálnejšou, a to v súvislosti s potrebami zvyšovania poľnohospodárskej výroby. A tento stav si právom vynucuje aktivizovať všetky existujúce prostriedky pre maximálne zvyšovanie poľnohospodárskej výroby. A to už pochopili v celom svete. Preto nás neprekvapuje, že v niektorých kapitalistických štátoch sa investujú veľké prostriedky nielen na zintenzívňovanie výroby, ale najmä na rozšírenie pôdneho fondu. V Holandsku problém pôdneho fondu riešia vysušaním a zúrodňovaním morských zátok.

O tomto mimoriadnom probléme rokujú a vedecky i v praxi pracujú vo všetkých štátoch výskumné ústavy a je na nich sústredená pozornosť veľkých kolektívov vedeckých pracovníkov. Nie je náhoda, že Ústredný výbor našej strany, jeho Predsedníctvo a vláda už niekoľkokrát rokovali a prijímali zásadné uznesenia k problému pôdneho fondu. Nie je ďaleká minulosť, keď sa u nás bezhlavo — ako sa hovorí — bez ladu a skladu zaberali stovky a tisícky hektárov najúrodnejšej pôdy do výstavby rôznych i menej dôležitých kapacít. Keď rodinné domčeky stavali sa ďaleko vysynuté z areálu obcí, keď sa s pôdnym fondom hospodáril ako s niečím cudzím, nám neprislúchajúcim.

Ekonomické upevnenie JRD a ŠM už v tejto etape vedie, čo je len samozrejmé, k zvýšenej starostlivosti o pôdny fond. V intenzívnych oblastiach v našej republike už neexistuje opustená pôda už nemusia ju na základe príkazného listu obhospodarovat národné výbory. Pôda sa stala cenným výrobným prostriedkom a mnohé obce, ktoré sa pred pár rokmi zbavovali pôdneho fondu, dnes vynakladajú veľké úsilie, aby ju získali späť od tých, ktorí pred pár rokmi sa jej s veľkou radosťou zbavovali. Obyvatelia našich dedín správne pochopili, že základom životnej úrovne dedinského ľudu je dobrý a kvalitný pôdny fond. Pochopili to už však všetci, ktorí mohokrát rozhodujú o ďalšom osude pôdneho fondu? A práve o tejto otázke sa chcem zmieniť. Búrlivý rozvoj industrializácie Slovenska zasiahol pôdny fond, čo je len samozrejmé.

Tisícky hektárov úrodnej pôdy dnes slúži dielňam našich fabrik, skladom, obytným domom a všetkému, čo sa na pôde postavilo. Mnohokrát, pravda, len aby sa urýchlila výstavba fabriky alebo

iného investičného celku, dávala sa pôda bez ohľadu na to, akej bola kvality a bonity, tam, kde to najlepšie vyhovovalo investorom. Samozrejme, odhladiac od toho, aký to bude mať dopad na poľnohospodársku výrobu a tým aj na zásobovanie obyvateľstva. I keď dnes sú už tieto časy zhruba za nami, predsa pri umiestnení investičného celku ešte aj dnes prevládajú všetky iné názory a v pozadí sú iba názory o ochrane pôdneho fondu.

Nová sústava riadenia núti do určitej miery investorov vyhľadávať staveniská, ktoré z hľadiska vynaloženia nákladov na výstavbu sú najefektívnejšie. Dokonca spočítajú, že je efektívnejšie platiť za kvalitnú pôdu, i keď sa platí za ňu viac, ako by sa išlo na menej úrodnú pôdu pri zvýšení investícií na výstavbu. Samozrejme, že podnikové záujmy mnohokrát sú v rozpore s celospoločenskými záujmami. Sme si plne vedomí toho, že výstavbu investičných celkov nie je možné robiť nikde inde, len na pôde. Z toho musíme vychádzať pri uplatnení zákona o ochrane pôdneho fondu, ktorého realizáciou je poverené Povereníctvo poľnohospodárstva.

V tejto súvislosti zdôrazňujem, že investičné celky, ktoré majú byť umiestnené na Slovensku, ich výstavba nebude brzdená uvoľnením potrebných pozemkov pre investičnú výstavbu. Avšak otvorene hovoríme, o to preto, že na zasadnutí sú prítomní aj riaditelia výrobných poľnohospodárskych správ, že i naďalej trvá benevolentný stav pri uvoľňovaní pôdneho fondu, a to z dvoch hľadísk:

Za prvé: mnohokrát sa uvoľňuje dobrý, kvalitný pôdny fond, i keď fabrika by sa dala umiestiť na menej hodnotnej pôde.

Za druhé: požiadavky investorov sa vôbec neskúmajú, čo sa týka veľkosti uvoľneného pôdneho fondu. Ako vieme, okresné národné výbory môžu uvoľniť pôdu do výmery 1 ha a krajské národné výbory výmery do 5 ha. O uvoľnení nad 5 ha rozhoduje Povereníctvo poľnohospodárstva. A tu mnohokrát to vyzerá ako hra na skrývačku. Uvoľní sa 5 ha, avšak v plnom vedomí toho, že o rok-dva bude treba ďalších 5 ha, len aby sa nemuselo žiadať uvoľnenie od tzv. vyšších orgánov.

A keď sa už žiada uvoľnenie od povereníctva, nestal sa ešte prípad, že by pri rokovaní nenastalo zníženie výmery oproti pôvodnej žiadosti. Pravda, dohadovačky nie sú ľahké. Avšak omnoho je to zložitejšie, keď sa jedná o výbere staveniska. Tam už nastáva niekedy priam dramatický boj. A to práve z dôvodov, o ktorých som už hovoril. Súdruhovia z obcí sú veľmi citliví na to, aby investičný celok bol v ich chotári, i keď v susednom je menej kvalitná pôda. Podozrievanie okresov a krajov, že chceme

sabotovať spriemyselné okresu alebo kraja. Otvorene poviem, že sú to nechutné vyjednávania o týchto otázkach. A poviem aj to, že mnohokrát pod vplyvom rôznych intervencií, vyhrážok i prosieb v minulosti, hlavne pokiaľ sa týkalo prípadov ťahajúcich sa 4 až 5 rokov, niekedy aj ustúpili. O takomto prípade písala naša ústredná tlač - Pravda pred niekoľkými dňami v súvislosti s umiestnením veľkého potravinárskeho kombinátu v Nitre. V článku uvedenými faktami sa budeme zaoberať.

Vzhľadom na nedostatky, ktoré sú v obhospodarovaní s pôdnym fondom, pripravujeme súhrnnú zprávu o ochrane pôdneho fondu, o realizácii zákona o ochrane pôdneho fondu, ktorá zpráva by sa prejednávala v straníckych a štátnych orgánoch. Ochrana pôdneho fondu nemôže byť len vecou jedného orgánu, musí sa stať vecou celonárodnou. Z tohto hľadiska obracame sa na všetkých prítomných na tomto zasadnutí, aby v okruhu svojej pôsobnosti tejto otázke venovali zvýšenú pozornosť.

Naším cieľom je, aby sa pre ďalšiu investičnú výstavbu všetkých druhov používala pôda najhoršej kvality a v čo najmenšom rozsahu. Veď je paradoxná situácia, keď z prostriedkov štátu i družstiev venujú sa veľké investície do zúrodňovania menej výnosných pôd a na druhej strane najkvalitnejšia pôda sa vypúšťa pre nepoľnohospodárske účely. Aby sme sa v tejto otázke vyhlí živelnosti, chceme spolu s Komisiou SNR pre techniku a Slovenskou plánovacou komisiou na základe dlhodobého plánu rozvoja investícií na Slovensku v predstihu prejednať s okresmi umiestnenie investičných celkov, aby sme vyhlí prípadom, že sme nútení pod vyhrážkami, že projekty sú hotové, že premiestnenie staveniska by stálo viac ako investičný zámer, dať konečne súhlas na uvoľnenie pôdneho fondu.

Myslím, že takéto perspektívne riešenie umiestnenia investícií z hľadiska záberu pôdneho fondu prispeje k odstráneniu uvedených nedostatkov.

Druhou otázkou zvýšenia intenzity rastlinnej výroby je ochrana a čistota ovzdušia. Rozvojom chemického priemyslu na Slovensku, keby sa neurobili účinné opatrenia, vyradili by sa celé oblasti z intenzívnej poľnohospodárskej výroby. Preto podmienkujeme uvoľnenie pôdneho fondu pri stavbách takéhoto závodu zárukou, že exhalácie nebudú mať vplyv na zvyšovanie intenzity poľnohospodárskej pôdy.

O tomto probléme rokujeme s Odborovým riaditeľstvom chémie pri umiestnení veľkého chemického kombinátu v okrese Dunajská Streda. Budeme prísne strážiť, aby výstavba chemického kombinátu na Žitnom Ostrove nestala sa brzdou pre rozvoj poľnohos-

podárskej výroby, ale aby plne umožnila a urýchlila tempo zintenzívnenia poľnohospodárskej výroby v tejto našej úrodnej oblasti. A predstavitelia Odborového riaditeľstva chémie na tieto otázky reagujú dosť nervózne. Avšak o to kludnejší sme my. Kým nebude záruka, že exhaláty z chemického kombinátu nebudú škodiť poľnohospodárskej výrobe, že odpadové vody nebudú ešte viac znečisťovať naše toky, výmer na uvoľnenie pôdneho fondu nedáme nikomu za žiadnu cenu!

Sme presvedčení, že v tomto snažení nájdeme plné pochopenie u všetkých orgánov, ktoré spolu s nami riešia uvoľnenie 250 hektárov pôdy pre výstavbu chemického kombinátu.

Súdružky a súdruhovia!

Rozviedol som širšie problém ochrany pôdneho fondu v súvislosti s dnešným programom rokovania nášho pléna. Postavil som tieto otázky preto, lebo sme si plne vedomí, že len rozvoj oboch častí nášho národného hospodárstva, t. j. priemyslu i poľnohospodárstva, môže zaručiť harmonický rozvoj celej našej spoločnosti. Nemôžeme byť jeden druhému brzdou. Musíme podmieniť rozvoj jedného rozvojom druhého.

Chceme skutočne v súlade s národohospodárskymi plánmi, s plánmi rozvoja miest a obcí dať do súladu uvoľňovanie pôdneho fondu, i keď budeme brať hľadisko minimálneho množstva a takej bonity, aby sa nenarušil ani plán rozvoja poľnohospodárstva toho-ktorého podniku. Takýto súlad sa dá vytvoriť a v desiatkach prípadov už vytvorený bol. A sme presvedčení, že i ďalšie prípady budú úspešne doriešené tak, aby to bolo v plnom súlade s potrebami nášho národného hospodárstva. (*Potlesk.*)

Podpredseda **Ing. Barbírek:**

Ďakujem súdruhovi **B o h d a n o v s k é m u.**

Slovo má profesor Ing. Vladimír Krajčovič z Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre.

Prof. Ing. Krajčovič:

Vážené Predsedníctvo,
vážená Slovenská národná rada!

Dovoľte mi pár slov prehovoriť k problematike krmovinovej základne ako dôležitej zložke rastlinnej výroby. Už sa tu viac-

krát o tom hovorilo. Jednak súdruh minister Burian i ďalší hovorili o tejto otázke. V prvom rade by som sa chcel vrátiť k problematike doterajšieho vývoja a z toho vyvodiť nejaké používanie. V zpráve sa hovorilo o tom, že v minulých rokoch sa plochy krmovín sústavne zvyšovali na úkor obilnín a hlavne okopanín. No v rastlinnej výrobe sa tento efekt nejakým neprejavil.

Ďalej sa v zpráve hovorí, že percento zvyšovania výroby krmovín nebolo adekvátne percentu zvyšovania stavu hovädzieho dobytká; ale keď sa pozrieme bližšie na vec, zisťujeme predsa len to, že na jednu dobytčiu jednotku sa plocha krmovín sústavne z roka na rok znižovala. Teda je to tendencia, ktorú možno hodnotiť ako intenzifikačný faktor. Chceme, aby na každý kus hovädzieho dobytká bolo postupne čím menej plochy, ale viacej krmu, teda aby boli väčšie úrody na jeden hektár. V tejto otázke sme však stagnovali, resp. ako to zo zprávy vyplýva, v niektorých krmovinách dokonca došlo k poklesu úrody, čo sa tu zdôrazňuje.

Predovšetkým sú to najmä dusíkaté hnojivá. To je jeden taký moment, ktorý sám osebe ukazuje, že predsa len to zvyšovanie plôch nebolo ešte dostačujúce na to, aby sme zlepšovali krmovinovú základňu.

Súčasne však, keď sa hodnotí kvalitatívny podiel jednotlivých zložiek krmovín v rámci tej plochy, pripadajúcej na jeden kus krmnej dobytčej jednotky, ukazuje sa, že sa znižoval podiel plochy viacročných lucernovitých krmovín, i keď zasa v celkových číslach sa hektáre lucerny a ďalšieho druhu zvyšovali. Ale akonáhle sa to prehodnocovalo na jeden kus dobytká, ukázalo sa, že sa plocha znižuje.

Naopak, zvyšovala sa plocha dopĺňajúcich krmovín, najmä krmná slama, kukuričné rezky a skrajky. Keď si to premietneme z kvalitatívneho hľadiska, teda pomer medzi bielkovinami a uhľohydrátmi sa rozširoval, čiže začal sa prejavovať sústavne viacej a viacej nedostatok bielkovín.

To je taký druhý moment, ktorý poukazuje na to, prečo vlastne nestúpila dojivosť u kráv.

No je tu ešte ďalší, tretí moment. Rozširovanie veľkovýroby a najmä veľkovýrobných technológií zberu krmovín akosi viedlo k presadzovaniu viacej silážovania krmovín na úkor sušenia, z toho silážno-senového typu krmenia sme prešli všeobecne opačne, na typ senovo-silážny, to znamená prevaha siláže, a seno, ktorého sme kedysi dávali 6—7 kg, teraz najviac 1 kg a pod. To sa akosi neprejavovalo vtedy, keď sme posudzovali siláž ako samotnú, pretože je fakt, že veľkovýrobná technológia, mecha-

nizácia pre výrobu siláže sa zlepšovala progresívnejšie než napríklad sušenie sena. S tým i doteraz boli problémy.

Ale keď sme začali preverovať najmä problémy uplatňovania systému harwerstor alebo všeobecnejšie konzervovanie za zníženej vlhkosti krmovín, teda vyrábanie nie siláže, ale senáže, a porovnávalo sa to s výrobou siláže, došlo sa k zaujímavým poznatkom. Siláže sa spotrebuje viac. Zvieratá spotrebujú veľké množstvo siláže. Ale nakoniec v tom veľkom množstve prijali napríklad maximálne len 9 kg sušiny, kdežto pri uplatňovaní nového systému moderného konzervovania senážovaním môžu prijať až 12 kg sušiny. A nie je rozhodujúca voda, ale sušina. Čiže to je taký tretí moment, ktorý práve prevodom na silážny typ kŕmenia nám vyvolal vlastne zníženie spotreby toho, z čoho zviera tvorí organickú hmotu, čiže zníženie spotreby sušiny.

Z týchto poznatkov vyplývajú dve také požiadavky.

Predovšetkým treba venovať zvýšenú pozornosť správne a objektívnemu prehodnocovaniu štruktúry osevov. Hovoríme, že sa zvyšuje celková plocha krmovín a pritom celkove sa nezvyšuje. Ale treba sa na to hlbšie pozrieť a uplatňovať také ukazovatele, ktoré idú na podstatu veci, a nie tie relatívne hodnoty, ktoré by zdanlivo ukazovali progres v určitom smere, napríklad vo vývoji plôch krmovín.

Za druhé, by bolo treba skutočne vážne prehodnotiť uplatnenie senážno-silážneho typu aj kŕmenia a prejsť vo väčšej miere na uplatňovanie senáže, v čom už sa určité výsledky ukazujú. Jednak overované prevádzky harwerstor, ktoré sa overujú na celoštátnej poľnohospodárskej výstave v Nitre a na Štátnom majetku v Bajči. A nakoniec aj náš prvý typ, systém MORAVIA, ukazuje, že skutočne bude možné dosiahnuť nielen zvyšovanie produkcie hovädzieho dobytku, ale že sa tu podstatne zvyšuje aj produktivita práce pri zbere i pri kŕmení hospodárskych zvierat, a to je významný moment v našej veľkovýrobe.

V súvislosti s riešením týchto otázok, pretože máme na starosti výskumne overovať tieto nové prevádzky, sa nám ukázal príliš veľmi významný moment — uplatňovanie dočasných lúčnopasienkových mešaniek na ornej pôde pre letné kŕmenie. V čase po kritizovaní trávopojnej sústavy, keď sa d'atelino-trávne miešanky úplne odsúdili u nás, hovorilo sa o tom, že to nie je správne, že treba uplatňovať len čisté d'atelinoviny. Pravda, v tom čase sme nemali dusík, ktorý je tu rozhodujúci. Začíname mať väčšie množstvo dusíkatých hnojív a pritom práve tieto miešanky ukazujú možnosť podstatného zjednodušenia výroby krmu pre letné kŕmenie. Pretože zasejeme len miešanku, ktorú môžeme

pestovať na jednom mieste 3—4 roky, teda sejeme len štvrtinu plochy oproti jednoročným krmovinám, kde bolo treba plochu niekoľkokrát do roka orať, siať atď., zháňať celý rad osív, tu stačí jedenkrát. A pritom sa nám ešte nestalo, že by tieto miešanky vymrzli. Keď to porovnáme s lucernou, tam vždy každý druhý alebo tretí rok sa musí vyorávať veľká plocha.

Pritom v pokusoch sme dokázali pri intenzívnom dusíkatom hnojení úrody 400 — 500 q zelenej hmoty a v dusíkatých látkach 1200 — 1500 kg na jeden ha dusíkatých látok, čo sa rovná, ba častokrát dáva aj viacej ako lucerna.

Čiže z týchto aspektov sa nám javí veľmi výhodné zaviesť tieto miešanky. Už aj spolupracujeme na zavedení napr. na celoštátnej poľnohospodárskej výstave, na ŠM v Bajči, Aleksinciach, kde tak isto vo veľkoprevádzke sa ukazuje táto miešanka výhodná. Môže sa skrmovať od začiatku apríla do konca októbra, pričom systémom správneho hnojenia najmä dusíkom, doplnkovou závlahou môžeme si produkciu načasovať na kedy potrebujeme. Teda to sa spomína aj v tejto zpráve, že sa musia rozširovať tieto miešanky, že je to skutočne dôležité.

Treba tu azda zdôrazniť ešte jeden ďalší moment, že pri uplatňovaní tejto miešanky v kombinácii lucerna plus kukurica hlavne pre zimné obdobie podstatne zjednodušíme sortiment krmovín, a to už vedie k špecializácii a intenzifikácii výroby.

To je taký dôležitý moment, ktorý vidíme ešte ďalej v tom. No — samozrejme — chyba jedine zatiaľ je v tomto — ako tu spomínal súdruh poslanec B o r ť v k a — že tomu rozširovaniu miešaniek bráni nedostatok osív, najmä tráv. Tieto sa veľmi výhodne vyvážajú do zahraničia. Ale budeme ich potrebovať pre naše potreby, čiže javí sa tu predovšetkým pre slovenské podmienky, lebo tu máme ešte množstvo rekultivácií lúk a pasienkov, že bude treba rozvinúť semenárstvo tráv a dätelinovín: V zpráve sa to veľmi výrazne zdôrazňuje. Pravda, k tomu bude potrebné ešte viac práce na šľachtiteľských staniciach, ktoré by sa mali zaoberať šľachtením vhodných odrôd dätelinovín a tráv. No ukazuje sa, že na šľachtiteľských staniciach všeobecne bude treba trochu zintenzívniť prácu aj zavedením oddelení, ktoré tak fyziologicko-geneticky, trochu teoreticky budú na vyššej úrovni riešiť šľachtenie, než sa robí u nás dosiaľ.

Toľko k tejto problematike. Pravda, pre Slovensko je významným problémom — ako už viacerí v diskusii hovorili — predovšetkým zúrodňovanie lúk a pasienkov. Veď keby sa nám podarilo dosiahnuť zmenu produkčnej schopnosti na 31 % poľnohospodárskej pôdy a napr. v kraji Stredoslovenskom je to vyše 50 %,

v niektorých okresoch dokonca 70 % plochy lúk a pasienkov, tak by sme rozhodne podstatne mohli zvýšiť poľnohospodársku výrobu na Slovensku.

Pravda, tento problém lúk a pasienkov nie je významný len v horských oblastiach. I v južných oblastiach máme, najmä v povodiach riek — a to práve predseda KNV v Banskej Bystrici spomínal oblasť Ipľa — podobne ako aj na východnom Slovensku, i tu na západnom Slovensku máme rieku Moravu, kde je mnoho lúk, ktoré môžeme zaradiť kvalitou, pokiaľ nie sú zamokrené, za najlepšie lúky, aké vôbec na Slovensku máme. Len tak pre informáciu. V pokusoch, ktoré sme robili pri intenzívnom hnojení — samozrejme, v päťročnom priemere — sme na Požitaví dosahovali úrody — a pokus pokračuje ďalej — od 120 do 150 q sena na jednom ha. Boli lúky, kde bolo 170 q/ha. To závisí aj trochu od počasia. Sami sme boli týmito úrodami prekvapení. Mali sme tak trochu teóriu, že Slovensko má trochu kontinentálnejšie klíma, že výsledky, ktoré sú známe zo zahraničia, povedzme z Holandska, Anglicka a Dánska, nebudeme môcť dosahovať, ale dá sa dosiahnuť aj takáto úroda. Skúšali sme to aj v praxi. Napríklad mnohé JRD v Novozámockom okrese dali vyššie dávky hnojív a úrody boli pekné. Ale povedali, že radšej nebudú toľko hnojiť, pretože kto to všetko zoberie?

To je jeden problém. A to isté bolo aj v Banskej Bystrici. Tam sme začali pred pár rokmi s hnojivicovými hospodárstvami. Aj okresní činitelia sa o to zaujímali, však je tu súdruh Slanec, a hovorili, že nemôžeme pohnojiť, lebo nebudeme môcť potom zobrať úrodu.

Ludia z praxe si tu neuvedomujú jednu vec, že akonáhle začneme intenzívne hnojiť, musíme začať aj skôr kosiť. Ukazuje sa, že už v druhej polovici mája musíme kosiť porasty a vtedy môžeme dosiahnuť tri kosby. Čiže takto čiastočne zmiernime tú špičku, ktorá príde práve v čase monsúnových júnových dažďov — začiatkom júna — kedy sa pokosí a potom na to naprší a náklady na hnojivá nie sú potom efektívne využité.

Tak to je jedna vec. Proste vedieť si zadeliť zber, a to súvisí aj so správnym systémom hnojenia. Nie všetko pohnojiť naraz. Niečo na jar, niečo neskôršie, aby sa úroda rozdelila.

Druhá vec je — a to sa tu už tiež spomínalo — mechanizácia. Treba tu uplatňovať komplexne mechanizované linky. Už sú vyvinuté. Nemožno povedať, že sú najhoršie, okrem materiálu, a to je stará bolesť. Ale zatiaľ ich je málo. Keď má družstvo jednu linku, to nestačí na tie plochy, ktoré sú na družstve, kde je väčší podiel lúk a pasienkov.

Je tu však jeden problém s týmito údolnými lúkami, a to by som rád práve na tomto fóre predniesol, lebo sa to netýka len poľnohospodárov, najmä teraz už nie, keď sa to rozčlenilo. Totiž tými reguláciami riek, tými technickými odvodňovaniami čiastočne strácame práve tieto intenzívne lúky. Už je to viac prípadov, po takomto odvodnení a regulácii tam nemáme ani dobrú ornú pôdu. Číže je v tom, zrejme, chyba. A projekty sú urobené vo veľkom rozsahu, prakticky hádam všetko je vyprojektované. Že budú pôdohospodárske úpravy, to je správne, pretože s vodou si nevieme rady. Ale musíme si uvedomiť, že okrem slnka aj v južnej oblasti voda hrá veľmi dôležitú úlohu a že nemali sme jej urobiť najkratšie koryto a pustiť ju dolu na Dolnú zem, do Maďarska a do mora. Rozhodne takto sa nedá hospodáriť.

Už sme o tom hovoril najmä v kruhoch SAV v rámci výskumu, že by bolo treba vyvolať také jednanie medzi novým Poverením pre lesné a vodné hospodárstvo a Poverením poľnohospodárstva a výskumom, ktorí sa zaoberajú lúkami, i s botanikmi z akadémie a potom s pracovníkmi z ústavu biológie SAV, ktorí by spoločne predsa len prišli k určitým záverom a tú technickú melioráciu, ktorá dosiaľ u nás platí a ktorá sa má za veľké investície prevádzať, doplniť biologickou melioráciou, pretože mnohokrát tým, že pohneme vlhkú lúku, intenzívne znížime vlhkosť a dosiahneme také vynikajúce porasty kvalitatívne, že tam nie je potrebné robiť ďalšie zásahy v odvodňovaní. Pravda, trávne porasty bez vody nikdy nebudú.

Teda toto je otázka, ktorá by sa mala skutočne riešiť, a to na najvyššej úrovni. I keď sa majú vynakladať veľké prostriedky na to, bolo by treba tieto veci zo všetkých strán prerokovať, a to i z vedeckého hľadiska. Perspektíva takých úrod, aké som spomenul na Požitaví, iste je lákavá a mali by sme ju využiť.

Pravda, problém zúrodňovania trávnych porastov je trochu ťažší v podhorských a horských oblastiach. Možno seabedome poviem, že otázky — ako my nazývame ich — prototechnické nemusia pre nás byť takým problémom. Keď budeme mať dostatok hnojiva, budeme môcť zvyšovať úrody lúk a pasienkov a myslím, že keď tam budeme mať tých 170 kg, aj to, čo robia na lúkach a pastvinách a iných krmovinách, ešte nám pridajú aj z ostatných plodín najmä dusíka, čiže to by nebol problém. A súčasne sa ukazuje, že aj v horských oblastiach — nakoniec súdruh poslanec zo Spišskej Novej Vsi tu hovoril, že sa u nich tiež dosahujú veľké úrody — a podhorských oblastiach sa dajú dosahovať vysoké úrody. Ale keby sme si to premietli do pokusov, ktoré sme robili v priebehu 4—5 rokov, intenzívneho hnojenia, rozdiely medzi

údolnými riekami a horskými lúkami sa celkom vyrovnali. Kým — povedzme — tam bolo 16 — 20 q predtým a dolu 40 — 50 q, nakoniec pri intenzívnom hnojení po štvrtom roku sa všade dosahuje 90 — 100 — 110 q. Teda rozdiely sa oveľa znížia pri zintenzívnení výroby v horských oblastiach, a to je významný moment. Číže skutočne sa nám ukazuje, že využitím lúk a pasienkov a nakoniec na čistej pôde ohrozenej zakladaním dočasných lúčnych a pasienkových porastov by sme mohli v horských oblastiach skutočne vytvoriť silnú bázu chovu najmä hovädzieho dobytká a oviec, ktorý by nám zabezpečil celoštátne podstatné zvýšenie výroby mlieka, mäsa a pod.

Teda tieto problémy sú nám živé. Na Slovensku bolo urobených veľa pokusov. Robil ich ešte akademik Maloch a po roku 1948 a ešte viac od roku 1950, kedy začal svoju činnosť výskumný ústav, skutočne výsledkov je dosť. Len si to ešte vyžaduje syntézu, ale v tom by sme — zdá sa — vedeli akosi ísť. Jediný taký problém, ktorý vo vás môže vyvolať nejasnosti, to je otázka vápnenia lúk a pasienkov. Ak dovoľíte, ešte by som povedal pár slov k tejto otázke, pretože to by mohlo vzbudiť dojem, že nie správne sa na to dívame. Nám je vápno jasné. Ale treba si uvedomiť, že trávy na lúkach a pasienkoch nikdy nepotrebujú toľko vápna, také zvýšenie kyslosti pôdy ako lucerna alebo cukrovka atď. Z osemročných pokusov, ktoré sa robili na Štrbe, kde dvakrát prebehli, a každé 4 roky sa vápnilo podľa predpisu, výsledky medzi plochami, kde sa používali len minerálne hnojivá bez vápna, a tými, kde sa používalo vápno, boli skoro rovnaké. Rozdiel bol minimálny, len 1 — 2 q sena.

Číže keď sme prejednávali zprávu a keď sa prejednávali materiály na zúrodnenie trávnych porastov na Slovensku, sme si povedali, že do roku 1970 nám ide predovšetkým o to, podstatne zvýšiť výrobu sena a paše. A tu je rozdiel, či budeme zabezpečovať toto všetkými opatreniami, teda vrátane vápnení, kde musíme dostať na každý ha 20 q vápna, alebo bez vápna. Pokusy nám jasne ukázali, že vápno nám zhorší celú situáciu najmä ekonomicky. Nám ide o to, aby sa zvýšili úrody čo najskôr na úroveň, aby sa živočíšna výroba dostala v horských oblastiach hore a upevnila sa.

Teda sme si povedali, že zatiaľ vápnenie, najmä keď začneme intenzívnejšie hnojiť — pretože vápno je aj v iných hnojivách — obmedzíme, aby sme ekonomickejšie dosiahli lepšie úrody. Číže vô vápnení je celá vec. Pravda, niektorí súdruhovia sú toho názoru, že by to tak nemalo byť. Ale máme 8-ročné pokusy a my tak isto robíme pokusy už 6 rokov na jednom mieste a ešte sa ne-

stalo, že by došlo k degradácii porastov. Prvé obdobie skutočne môžeme hnojiť bez vápna a dosiahneme presne tie isté výsledky.

To nie je vedecká problematika, ale riešili sme to ako organizačnú otázku. A myslím, že je to tak správnejšie, aby sme lacnejšie dosiahli prakticky tú istú úrodu.

Toľko k tejto veci.

Pravdaže, viacej problémov v lúkarstve a pastvinárstve je tam, kde v horských oblastiach je rekultivácia, napríklad kde to stojí veľké náklady. Ak chceme tam robiť mechanizáciu, je potrebné robiť rekultivácie. Ale rozvoj, ktorý tu bol za posledné roky, pretože sme obmedzili subvencie, sa zastavil. V budúcnosti to má ísť len zo stabilizačných odvodov. To možno stačí pre dve družstvá v okrese, ale pre viacej nie.

Myslím, že táto otázka tak isto sa bude musieť riešiť širšie. V novej sústave riadenia sa bude musieť postaviť na inú bázu ako je daná teraz.

Rovnako závažný problém v tých horských oblastiach, kde máme na mnohých družstvách v jednom komplexe 200-400-500-1000 ha, je organizácia výroby na týchto plochách. Zatiaľ je to tak, že družstvo má anonymný plán koľko bude hnojiť, a za to je zodpovedný agronóm družstva. Ľuďi má len tých, ktorí pracujú aj v rastlinnej výrobe. Prakticky je to anonymné. A to vedie k tomu, že niet zainteresovanosti na zúrodňovaní a nielen na zúrodňovaní — pohnojiť sa to pohnojí — ale na tom využití porastov správnym pasením a zberom sena, prípadne silážovaním alebo senážovaním tejto hmoty.

Preto sme navrhovali, aby sa vytvorili z týchto veľkých celkov také menšie celky 50—100-hektárové ako lúčno-pasienkové hospodárstva, na ktoré by sa dosadili všade 2—3 ľudia, proste výrobná skupina, ktorá dostane dobytok, prináležajúci podľa úrodnosti na danú plochu, bude mať na starosti zúrodnenie, využitie porastov v lete pasením a aj bude musieť zabezpečiť seno, prípadne siláž na zimné obdobie. S tým, že táto skupina bude zainteresovaná na tomto lúčno-pasienkovom hospodárstve. Sú také možnosti napríklad na hnojovicových hospodárstvách, ktoré sú takými 50—100-hektárovými celkami. Ale ani tam sa to nedarí, pretože i keď sú tam dvaja, nestačia všetko zvládnuť, pretože nemajú dostatočné mechanizačné prostriedky. Každá skupina by mala mať vlastnú kosačku a k tomu aj ďalšie veci pre horské oblasti: obrábače, zhrnovače sena atď., ktoré môžu aj na strmých svahoch pracovať. Tieto stroje máme vyvinuté aj u nás. Odpovedal by som za súdruha ministra. Máme horský traktor s kosačkou aj obracačom. Ale situácia je taká, že teraz najnovšie tento trak-

tor stojí 40 000 Kčs, čiže družstvá radšej chcú rakúske kosačky, ktoré sú lacnejšie než tieto traktory, ktoré sú nákladné, a keby mali mať na každých 100 ha pre každé hospodárstvo jednu takúto sústavu strojov, to by pre družstvo momentálne znamenalo veľké prostriedky.

Isteže bude treba túto otázku nejak riešiť a akosi aj ceny upraviť, najmä v prvom začiatku. Neskoršie potom družstvá na tej ploche môžu už dosiahnuť aj vynikajúci ekonomický efekt.

Pravdaže, takéto intenzívne hospodárenie na tých lúčnych hospodárstvach si vyžaduje aj vyššiu kvalifikáciu pracovníkov. Obvyčajne keď aj sú tam tí ľudia na hnojovicových hospodárstvach, do ktorých sa vložilo veľa peňazí, sú to ľudia, ktorí — možno povedať — z toho družstva sú najzaostalejší. Tých tam vysunú do terénu. To, prirodzene, potom znamená, že tá prevádzka nie je na úrovni. Oni si nedajú nič povedať, i keď my často ideme na družstvá, a to potom viazne celá vec. Čiže ukazuje sa, že sa budeme musieť starať systematicky o doškoľovanie ľudí pre tento moderný, intenzívny spôsob lúkarstva a pasienkárstva. Lenže si myslím jedno, že tých doškoľovaní, ktoré sa robia týždenne už celé roky, je zase strašne veľa a nie je z nich žiadny efekt. Pretože vždy príde nejaký iný človek a častokrát aj ten, čo celkom iné robí, ani nevie odovzdať dobré skúsenosti zo školenia. Čiže tento spôsob školenia sa nám javí nesprávny, lebo sa naň vynakladajú veľké prostriedky z Povereníctva i Ministerstva poľnohospodárstva a bude ho treba nahradiť niečím iným, takým systematickejším. Navrhujeme, aby sa uplatnilo postgraduálne školenie pre vysokoškolákov na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre, pre ostatných SPTŠ alebo na majstrovských školách. To bude znamenať potom podstatné zvýšenie rozvoja.

Zatiaľ toľko k tejto problematike. (*Potlesk.*)

Podpredseda Ing. Barbírek:

Ďakujem súdruhovi profesorovi **K r a j č o v i č o v i**.

Slovo má poslankyňa **V i l m a V a c u l o v á**.

Poslankyňa Vaculová:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky poslankyne, súdruhovia poslanci,
vážení hostia!

Dovoľte mi, aby som sa aspoň v krátkosti vyjadrila k niektorým otázkam uvedeným v zpráve súdruha poverenika pre poľnohospodárstvo, ako aj k návrhu predmetných uznesení obsahujúcich opatrenia na intenzifikáciu a rozvoj rastlinnej výroby na Slovensku. V predloženej zpráve i v návrhu opatrení sa správne konštatuje a poukazuje na hlavné príčiny zaostávania rozvoja rastlinnej výroby. V minulosti sme obdobný rozbor výsledkov rozvoja rastlinnej výroby v našom okrese previedli na úrovni VPS, Poľnohospodárskej komisii pri OV KSS i na pléne OV KSS. Pri analýze príčin rastu ha výnosov oproti rastu vkladov, ktoré boli vložené vo forme priemyselných hnojív, chemických prípravkov, budovania závlah, nákupu mechanizačných prostriedkov a pod., sme dospeli k záveru, že problém treba vidieť v celom komplexe faktorov.

Pri porovnávaní účinnosti jednotlivých činiteľov sa nám ukázalo, že výšku ha úrod ovplyvňovalo osivo. Tento fakt nám potvrdil napríklad u ozimnej pšenice s odrodou Mironovská, Diana a Bežostá, u jarného jačmeňa s odrodou Jantár a Valtický, ktoré prevyšovali doteraz pestované odrody o 5—10 q po hektári. Použitie výkonnejších odrôd si pritom prakticky nevyžiadalo žiadne ďalšie materiálové ani finančné náklady. Pracovníci poľnohospodárskych podnikov si uvedomili, že osivo výkonných odrôd je prvým predpokladom pre dosiahnutie vyšších hektárových úrod, a preto majú mimoriadny záujem o maximálne využitie tohto faktora. Doterajšie skúsenosti získavania kvalitných osív vyvolávajú však aj obavy, ako sa táto činnosť bude vyvíjať.

Pri zabezpečovaní zákonných opatrení prijatých Národným zhromaždením v zákone č. 61 z marca 1964 o rozvoji rastlinnej výroby boli prijaté uznesenia i pre úsek výroby a uznávania osív, sadív a školkárskych výpestkov. V zmysle tohoto zákona je organizovaná výroba osív a sadív, tiež školkárskych výpestkov aj v našom Galantskom okrese. Vzhľadom na to, že náš okres patrí medzi okresy s intenzívnou poľnohospodárskou výrobou a slušným podielom prispieva k plneniu úloh na úseku poľnohospodárstva, myslím, že je nutné diferencovane pristupovať k realizácii intenzifikačných procesov.

Poľnohospodári nášho okresu považujú rozvoj osivárstva za jednu z kľúčových otázok rastlinnej výroby. Preto sa v krátkosti zmienim o týchto problémoch. Doterajší systém výroby osív mal rad nedostatkov. Určovanie plánu množenia osív centrálne nuspokojovalo vždy potreby spotrebiteľov, hlavne pokiaľ išlo o odrôdovú skladbu. Zaostávalo sa s množením výkonných odrôd. V minulom roku to bolo napríklad u ozimných pšeníc, teraz u jarného jačmeňa, kde je namnožené veľké množstvo odrôd, ktoré budú v dohľadnom čase vylúčené z pestovania a na druhej strane je nedostatok osív odrôd perspektívnych. Preto si myslím, že plán množenia má byť určovaný na základe požiadaviek pestovateľov a musí predvídať vývoj niekoľkých rokov dopredu.

Ďalšou nevýhodou je, že výrobou vyšších stupňov osív bol poverený len Šľachtiteľský a semenársky podnik a tak získal monopolné postavenie. Tým, že sa stali jediným výrobcom, nevznikla konkurencia vo výrobe, ale u spotrebiteľa, niečo obdobné ako u náhradných dielcov pre poľnohospodárske stroje. Mám vážne obavy z toho, aby obdobná situácia nevznikla pri organizovaní výroby osív aj v tomto období, ak bude zachované monopolné postavenie vo výrobe osív vyšších stupňov a školkárskych výpestkov.

Toto by malo ešte väčší dosah teraz, keď sa počíta pristúpiť k voľnému nákupu osív a k voľnej tvorbe cien. Sme toho názoru, že výrobou i vyšších stupňov osív mohli a mali byť poverené najvyspelejšie poľnohospodárske podniky, bez rozdielu na to, do ktorého rezortu patria. Týmto by sa vytvoril základ pre zdravú súťaž i na tomto úseku činnosti. Ďalej pri spracovaní plánu množenia upustiť od starej praxe, keď okres vyrába nižšie stupne osív len v takom rozsahu, aká bola okresná potreba. Som toho názoru, že osivá je potrebné množiť v najpriaznivejších oblastiach v takom rozsahu, aby boli pokryté požiadavky aj pestovateľov z okresov, kde nie sú pre výrobu osív vyhovujúce podmienky. Z toho hľadiska sa málo využíva aj náš okres, ktorý má tradíciu vo výrobe osív, obilnín, strukovín i niektorých iných plodín. Vychádzajúc z týchto pohľadov, poľnohospodári nášho okresu sa oprávnenne dožadujú, aby im bolo umožnené sa zaoberať aj touto činnosťou viac, než bolo dosiaľ.

Do popredia vystupuje i problém využitia kalibrovacej stanice na kukuricu, kde objem výroby osiva kukurice možno zabezpečiť v priaznivých klimatických podmienkach, ako aj pôdných podmienkach okresu oveľa viac než je tomu dosiaľ, pričom z celospoločenského hľadiska je treba vidieť zvýšené náklady, ktoré toho času sú, keď sa dováža na kalibrovačku osivo zo vzdialených

okresov. Zrušenie rajonizácie a zmeny, ktoré sa navrhujú na úseku osivárstva, sú ďalším predpokladom pre zvyšovanie ha úrod. Tým však budú kladené väčšie nároky na agronómov poľnohospodárskych podnikov, pracovníkov VPS a PNZZ, ako títo budú schopní usmerňovať túto činnosť. Pri úvahách nového návrhu osivárstva nemôžeme sa zbaviť predsudku, že PNZZ túto činnosť bude brať čiste z hľadiska obchodného. Obávame sa, aby sa nevytvorila taká situácia, že bude namnožené väčšie množstvo osív, menej výkonných odrôd a zmnožením výkonnejších odrôd sa nebude intenzívne pokračovať len preto, aby bol zaistený odbyt osiva o nižšej biologickej hodnote. Zrušením plánovanej obmeny a voľnou tvorbou cien osív môže sa u mnohých poľnohospodárskych podnikov vyvolať nežiadúca situácia v tom, že v snahe znížiť náklady na osivá, budú používať tieto z vlastnej výroby, ktoré budú mať nižšiu biologickú hodnotu. Obdobné názory máme i na otázku výroby ovocných stromkov a sadeníc hrozna. Pokiaľ poľnohospodársky podnik vyrába podpníkový materiál a očká a pritom spĺňa všetky predpoklady pre výrobu kvalitných výpestkov, povoliť mu túto činnosť prevádzať. V tomto období, keď je katastrofálny nedostatok predmetných produktov, keď chceme v okrese realizovať výsadbu viac než 1000 ha viníc a obdobne i sádov, je nutné túto činnosť zachovať. Pokiaľ družstevníci vedia vyrábať kvalitnejšie a lacnejšie, myslím, že táto činnosť je opodstatnená. Na úseku výroby ovocných stromkov navrhujeme, aby naďalej boli ponechané škôlky aj iným organizáciám. Je to napríklad ovocná škôlka Komunálneho podniku v Galante, ktorá na plnení úloh pre novú výsadbu intenzívnych sádov veľmi zodpovedne plní svoje poslanie, by mala byť zrušená z titulu novonavrhovaných opatrení. Som toho názoru, že toto nie je správne, je nutné túto škôlku naďalej ponechať, aby slúžila svojmu poslaniu, čím bude daná možnosť spotrebiteľovi rozhodnúť sa pre výber materiálu a myslím, že takto sa rozhodne o ich ďalšom osude.

U zemiakovej sadby z hľadiska potrieb južného Slovenska treba doriešiť výrobu dostatočného množstva sadby skorých zemiakov. Nie sú vykrývané potreby zemiakovej sadby, kde je široký sortiment odrôd, medzi ktorými je málo tých, ktoré zodpovedajú našim požiadavkám.

Ďalším veľmi vážnym problémom v našom okrese je budovanie a využívanie veľkoplošných závlah. Z titulu organizačných zmien sa tieto nedoriešili komplexne, takže o osude vyvolaných investícií nie je zatiaľ rozhodnuté. Teraz, keď sú poľnohospodárske podniky našej oblasti preťažené odvodmi, nemôžu poľnohospodárske podniky z vlastných zdrojov tieto náročné investície reali-

zovať. Preto vyvstáva otázka rentabilného využitia týchto zariadení. I keď by poľnohospodárske podniky chceli si zaobstarať potrebné prostriedky, ako napríklad sušičky lucerny, alebo obdobné univerzálne zariadenia, tieto nie je možné zaobstarať. Podľa skúseností, i keď zo starého typu a k tomu jednocelové zariadenia na sušenie lucerny, usudzujeme, že obdobné zariadenia v oblasti veľkoplošných závlah majú plné opodstatnenie a že veľkým podielom budú vplývať na vyriešenie zladenosti rastlinnej a živočíšnej výroby. Preto, vážené súdružky a súdruhovia, upozorňujem na tento moment, lebo riešiť vyvolané zložité a nákladné investície na to nemáme sily a vlastné zdroje poľnohospodárskych podnikov a taktiež tieto dôležité zariadenia. Ich prísun by mal byť pojatý do úloh súdruha poverenika pre poľnohospodárstvo.

K predloženej zpráve nemám viac pripomienok a súhlasím s ďalšími návrhmi a opatreniami na zabezpečenie rozvoja rastlinnej výroby.

Podpredseda Ing. Barbírek:

Ďakujem súdružke V a c u l o v e j.

Prerušujem rokovanie na 20 minút.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Podpredseda Kríž:

Súdružky a súdruhovia poslanci!

Budeme pokračovať v rokovaní.

Do diskusie je prihlásený docent Ing. Alexander H u b a .

Dávam mu slovo.

Ing. Alexander Huba:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené Predsedníctvo!

Ako pracovníkovi v oblasti patológie rastlín dovoľte mi vysloviť pár slov k materiálom dnes predloženým v Slovenskej národnej rade, k statiam, pojednávajúcim o ochrane poľnohospodárskych kultúr a aspoň stručne povedať niekoľko slov všeobecnejšie o ochrane rastlín.

Z rozboru stavu ochrany rastlín na Slovensku, ako i z koncepcie a orientácie do roku 1970, jasne vyplýva radostný rozvoj tejto činnosti v našom poľnohospodárstve. Je akosi jasné uvedomenie, že bez účinnej ochrany rastlín nemožno dnes zaistiť trvalé úrody, úrody bez nebezpečných pre plánovité hospodárstvo výkyvov vo výnosoch.

Nutnosť neustáleho zdokonaľovania ochranných opatrení vyplýva zo zdokonaľovania modernizácie rastlinnej výroby. Modernizáciou rastlinnej výroby nenarastá rovnomerne miera náročnosti jednotlivých jej zložiek a možno konštatovať, že ochrana rastlín je v značnej nevýhode. Modernizačné — ak by sa tak dalo povedať — tendencie v rastlinnej výrobe ju poväčšine v podstate komplikujú. Oprávnené sa môžeme domnievať a predpokladať, že v raných počiatočkoch poľnohospodárskej výroby neboli s ochranou rastlín veľké problémy. Pestované rastliny boli blízke pôvodným divo rastúcim formám, pestovali sa na viacmenej malých parcelkách uprostred veľkých, poľnohospodárom nenarušených územných celkov. Choroby a škodcovia rastlín boli, občas sa aj premnožili, isté je však jedno, že dlhé stáročia sa obišla rastlinná výroba bez náročnej ochrany rastlín. Dnes tým viac v perspektíve by sme o úspechoch rastlinnej výroby bez náročnej ochrany rastlín hovoriť nemohli.

Vyplýva to akosi z viacerých skutočností. Človek svojou poľnohospodárskou činnosťou narušil, a je celkom prirodzené, že stále viac a viac naruša pôvodné, životaschopné celky. Naruša pôvodné biocenotické rovnováhy. Zavádza do prírody jedného člena biocenózy, v našom prípade sitocenózy rastlinného spoločenstva, niekedy viac, niekedy menej na úkor ostatných členov. Príroda sa snaží vytvoriť zaužívanú, stáročiami zabehanú pôvodnú biocenotickú rovnováhu. Mobilizuje regulačné faktory, čo sú poväčšine rastlinné parazity, objekty záujmu ochrany rastlín. Treba rátať s tým, že čím viac urobíme pestovateľských zásahov do prírody, čím viac ju voči pôvodnému stavu pozmeníme, tým väčší bude

treba bojovať prirodzeným vyrovnávacím fenoménom proti chorobám a škodcom rastlín.

Dnešné veľkovýrobné tendencie a špecializácie celých oblastí na určitý typ výroby, na pestovanie z ekonomicko-organizačných dôvodov len malého počtu špeciálne výnosných plodín, podstatne problém zvýrazňujú.

Ďalšia skutočnosť, ktorá dokazuje, že pokrok v rastlinnej výrobe nemožno úspešne zaistiť bez zvýšenej aktivity ochrany rastlín, je to, že u väčšiny druhov, čím je odroda ušľachtilejšia, tým je vzdialenejšia od pôvodných divorastúcich foriem. Menej je prispôbena celému komplexu podmienok a ľahšie zraniteľná.

Čiastočne zmierňuje túto skutočnosť šľachtenie na odolnosť.

Častejšie používanie mechanizačného zariadenia poškodzuje pletivá rastlín, otvára cesty k choroboplodným zárodkom. Dali by sa uvieť ešte viaceré skutočnosti, nezbytné sprievodné javy zdokonalenia rastlinnej výroby, ktoré súčasne však kladú zvýšené nároky na ochranu rastlín.

Uvedenými slovami chcel som len objasniť súvis progresívneho vývoja rastlinnej výroby so zákonitým narastaním problémov ochrany rastlín. Vyplýva z toho, že problémy ochrany rastlín treba chápať ako problémy dynamické a trvalé, nemožno ich rásť prevždy uspokojivo vyriešiť, rozvojom rastlinnej výroby zákonite musia akosi narastať.

Súčasne chcel som tým zdôrazniť význam predkladaného materiálu, v ktorom sa rozvoj rastlinnej výroby úzko viaže s rozvojom a organizačným zdokonaľovaním ochrany rastlín.

Zdokonalenie náročnej organizácie ochrany rastlín v našich podmienkach zriadením strediska pre ochranu a výživu rastlín alebo návrhom zriadenia týchto stredísk pri výrobných poľnohospodárskych správach treba prijímať s najväčším uspokojením. Ďalšia delba práce, ďalšie jasné vymedzenie povinností medzi inštitúciami môže len a len prispieť k správnomu usmerňovaniu ochrany rastlín. Takej ochrany rastlín, ktorá by v dnešnej rastlinnej výrobe stále objektívnejšie a objektívnejšie pomáhala plniť náročné poslanie ľudskej spoločnosti.

Z toho hľadiska mimoriadne kladne treba hodnotiť i obnovenie organizátorov ochrany rastlín v jednotlivých poľnohospodárskych závodoch. Žiaducu — dalo by sa akosi povedať — biologizačnú obrodu proti častým zjednodušovacím tendenciám ochrany rastlín, bez takej účelnej delby práce v našich podmienkach — podčiarkujem, že v našich podmienkach — by sme nemohli previesť. Podmienky Slovenska sú dosť špecifické. A z tohto hľadiska mimoriadne náročné. Slovensko je geograficky neobyčajne členené,

na severe ohraničené mohutným karpatským oblúkom, s vlhkými chladnými oblasťami, na juhu je otvorené k Panonskej nížine s výrazne kontrastujúcou teplou suchou klímou. Na pomerne malom území sa stretáme s neobyčajne veľkými klimatickými rozdielmi. Na tieto rozdiely zvlášť citlivo reagujú choroby a škodcovia rastlín. Druhy chorôb hlavne hubového pôvodu na severe Slovenska veľmi škodlivé často sú na juhu úplne neškodné. Opačne zase, druhy škodlivého hruzu, na južnom Slovensku mimoriadne škodlivé, často nemajú na severnom Slovensku ani len podmienky existenčné. Tak napríklad jeden z týchto druhov v ovocinárstve dosť hojný, červek sanchodský, má podmienky vývoja v okolí Bratislavy presne také ako v okolí Sofie v Bulharsku a v severných údoliach Oravy — teoreticky, širšie sa tam nevyskytuje — presne také ako vo Vaze vo Fínsku.

Celú škálu klimatických pomerov z hľadiska týchto škodlivých činiteľov od Fínska po Balkanský poloostrov nájdeme u nás na malom územnom celku napríklad v tomto prípade v Považí. Podobne aj iné druhy hmyzu alebo chorôb majú severnú hranicu európskeho areálu pod Karpatským oblúkom na Slovensku. To znamená, že rentabilnú a všeobecne prospešnú ochranu rastlín nemôžeme u nás organizovať tak, ako v mnohých iných, keď aj nepomerne väčších, ale rovinných štátoch paušálnymi, pre celú zem jednako platnými ochrannými metódami. Ale musíme mať možnosť pružne podľa priebehu počasia a skutočnej, nielen predpokladanej potreby si ich metódy akosi prispôbovať.

Prísne karanténne opatrenia prevádzané v oblastiach, kde nie sú podmienky pre škodnosť príslušného škodcu, sú z hľadiska spoločenského významu neužitočné. Podobne paušálne často akosi prevádzané chemické ochranné opatrenia, prevádzané v oblastiach nevhodných pre zhubné pôsobenie škodlivého činiteľa, bývajú nielen stratou drahých chemikálií, plytvaním nie vždy príjemnou a bezpečnou prácou, ale často aj zbytočným znižovaním konzumnej hodnoty produktov a znečisťovaním prostredia.

Jedinou možnosťou ako klimaticky v tak rôznorodej krajine ako je Slovensko zaistiť účelnú ochranu rastlín, je dostatok pracovníkov a správna deľba práce. Dostatok pracovníkov, ktorí by poznali detailne svoje okolie a každú mikroklimaticky výraznú polohu vedeli správne odhadnúť a tvorivo zaradiť do systému ochranných opatrení.

Predložené materiály a návrhy v nich túto požiadavku rešpektujú. V predkladanom materiáli do roku 1970 navrhuje sa ako ochranná metóda hlavne chemická metóda. Iné spôsoby, aj keď neradi priznávame, sa zatiaľ ťažšie uplatňujú. Navrhovaná kon-

cepcia, orientácia ochrany rastlín podľa predložených materiálov má všetky predpoklady — zase pri tom zaiste.í pracovnými silami, špecialistami — účinne prispieť k prijateľnému zdokonaľeniu používaných chemických metód. Má možnosť prispieť k všeobecným dnes snahám na základe prognóz a signalizácie používať chemické látky v čo najmenších dávkach, v čo najmenších koncentráciách i v čo najmenej početných opakovaníach a dosahovať úsporným systémom čo najväčších ochranných efektov. Keďže dnes už dobre vieme — a dúfam, že to nebude akosi demobilizačne znieť — že skutočnú spoločenskú prispesnosť chemickými metódami môžeme dosiahnuť len vtedy, keď neprekročíme v užívaní chemických látok, pesticídov, prijateľnú mieru.

Dnes už lepšie po odstupe času týchto posledných 20 rokov vieme, ako v rokoch nástupu mohutnej chemizácie ochrany rastlín, že chemické metódy nie sú celkom bez nedostatkov. Nedostatočne premyslené nežiadúco nám ovplyvňujú biocenózy, rastlinné a živočíšne spoločenstvá vylučujú zo spoločenstiev užitočné členy a narúšajú nevýhodne pre nás biocenotické rovnováhy. Prichádza častejšie ku kalamitám. Musíme si uvedomiť, že 80 % rastlín je odkázané na opelenie hmyzom, vylučuje sa aj táto zložka, bez ktorej by sme si plody rastlín tiež nemohli predstaviť.

Často žiadúco vplývajú na zdravie človeka — o tom sa už akosi hovorilo — po chuťovej i výživnej stránke narúšajú rastliny, niekedy i živočíšne produkty, nežiadúco ovplyvňujú fyziologické procesy rastlín, priamo i nepriamo môžu ovplyvniť sterilitu rastlín a nejeđen z používaných aj u nás prípravkov vykazuje chemomutagénu, často taktiež veľmi nežiadúcu účinnosť. Aby sme nežiadúcim stránkam chemického boja vedeli čeliť, musíme k nemu stále viac a viac pristupovať ako biológovia, vidieť problematiku v širších súvislostiach a vylučovať z ochrany rastlín zjednodušujúcu — v dobrom slova zmysle — technizačnú tendenciu.

Znova treba zdôrazniť, že možno to dosiahnuť len s dostatočným počtom pracovníkov-špecialistov, dobre odborne pripravených pre tieto úlohy, schopných účelne organizovať a kontrolovať chemické metódy boja. Možnosť získania dostatočného počtu pracovníkov je daná — ako som už viac razy dnes spomenul — predkladanou zprávou, koncepciou do roku 1970. O odbornosti a pripravenosti pracovníkov pre stále náročnejšie a náročnejšie úlohy, o ich biologický prístup k biologickým problematikám postarať sa budú musieť starší, dnes už dobre skúsení pracovníci v ochrane rastlín. Nové, z hľadiska zdravia človeka a prosperity rastlinnej výroby dokonalejšie metódy, pokiaľ možno nie jed-

nostranné, ale čo najviac integrálne metódy, musia zabezpečiť predovšetkým výskumníci.

Predložený materiál rieši i túto problematiku výskumu a slúbuje do budúcnosti podstatné zlepšenie. Ochrane rastlín viac ako doteraz mohli by prospieť príslušní odborníci na špecializovaných ústavoch rastlinnej výroby. Chemický boj by podstatne u nás mohli zdokonaľiť pracovníci Ústavu agrochemickej technológie, keby okrem priamej účinnosti chemického prípravku, účinnosti na škodlivého činiteľa živočíšneho pôvodu alebo psytopatogenného činiteľa mohli študovať alebo aj študovali následné účinnosti, čiže pretváranie perzistencie toxistických reziduí voči človeku, voči užitočným organizmom, ako som už vravel: opeľovačom alebo kontrolórom pre množenia, študovať jemné vplyvy pesticídov i chemických látok na fyziologické procesy v rastlinách, ktoré nám taktiež môžu znižovať úrodu, študovať vplyvy v rámci následných účinností na prejavy sterility i prípadne prejavov nutácií.

Podstatnejšie pokroky mal by vykonať v oblasti výskumu aj bádateľský výskum, štúdiu autekológie, dobrého poznania každého psytopatogenného činiteľa, štúdiu fyzikálnych, o ktorých sa dnes hovorilo, hormonálnych, a biologických metód boja.

Záverom dovoľte mi ešte raz zdôrazniť, že zprávu o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku, ktorú predložil alebo doplnil súdruh povereník B o d' a, s radosťou vítajú pracovníci ochrany rastlín, keďže rieši možnosť dokonalejšej organizácie tejto významnej poľnohospodárskej činnosti a vytvára reálne predpoklady ďalšieho zdokonaľovania rastlinnej výroby cestou ešte lepšie domysleného boja proti chorobám a škodcom rastlín, aby mohla rastlinná výroba poskytovať našej spoločnosti, nám, hlavne potraviny vysokej konzumnej, a nielen, ako to často býva, vysokej tržnej hodnoty.

Podpredseda Križ:

Ďakujem docentovi Ing. H u b o v i.

Teraz dávam slovo súdruhovi Ing. P i r š e l o v i.

Ing. Piršel:

Vážená Slovenská národná rada,
súдруžky a súdruhovia!

Súdruh povereník profesor B o d' a vo svojom úvodnom preslove zaoberal sa i otázkou šľachtienia a semenárstva a jeho výz-

namom pri zabezpečovaní úloh v rastlinnej výrobe. Tak ako rastlinná výroba je základom celej poľnohospodárskej výroby, tak šľachtenie a semenárstvo je jedným z hlavných faktorov, ktorý rozvoju rastlinnej výroby v rozhodnej miere napomáha. Len vysokovýkonné organizmy, ktorých tvorcom sú šľachtitelia vo forme vyšľachtených odrôd, sú schopné v príslušných ekologických podmienkach využiť všetky ostatné zásahy, ktoré pri pestovaní tejto plodiny prevádzame. Chcel by som podčiarknuť, že sú to odrody, ktoré jedine môžu efektívne využiť poskytnutú výživu, závlahu a dávajú možnosť uplatneniu mechanizácie.

V krátkosti, vážená Slovenská národná rada, by som chcel poukázať na rozvoj šľachtenia na Slovensku. Šľachtenie plodín v podmienkach Slovenska je úzko späté so socialistickou výstavbou našej spoločnosti. Rozvoj šľachtenia prakticky datujeme od roku 1948. Od tohto obdobia sa datuje kvantitatívny a čiastočne i kvalitatívny rozvoj šľachtiteľskej a semenárskej práce.

V spomínaných rokoch bola prevedená výstavba úplne nových šľachtiteľských staníc v počte 12 s príslušnými doplnkovými zariadeniami, ako sú skleníky, snopkárne, sušiarne, klimatizované sklady a pod. Ďalšie šľachtiteľské stanice boli rekonštruované a adaptované, aby aspoň sčasti zodpovedali požiadavkám, ktoré na šľachtiteľskú prácu kladíme. V súčasnosti je začatá výstavba vinárskych šľachtiteľských staníc. Vytvoriť materiálnu bázu šľachtenia si vyžiadalo celý rad rokov a trvalo hlavne v období rokov 1948—1960. Pri riešení materiálnej základne ďaleko zložitejší problém bolo a ešte je kádrové obsadenie šľachtiteľských staníc. Až na niekoľko jedincov, ktorí sa v minulosti zaoberali šľachtením, bolo potrebné naše stanice obsadzovať mladými kvalifikovanými ľuďmi, avšak začiatočníkmi. To viedlo tiež k značnému pohybu pracovníkov na staniaciach, pretože byť dobrým šľachtiteľom, kritérium vysokoškolskej kvalifikácie je iba predpokladom stať sa dobrým šľachtiteľom. Tu nám bola poskytnutá veľká pomoc popredných vedeckých pracovníkov a šľachtiteľov z Čiech, preto ich mená, ako súdruhovia Stehlík, Hruška, Šimon, Bareš a ďalší, sú spojené s budovaním šľachtenia na Slovensku.

Dnes na šľachtiteľských staniaciach pracuje celkom 94 samostatných šľachtiteľov a 73 pomocných šľachtiteľov — technikov. Je to málo na dané nám úlohy. Do novošľachtenia je zapojených 75 poľných plodín mimo ovocných drevín, kde je značná škála sortimentu. Udržovacie šľachtenie sa prevádza u 82 odrôd, z ktorých 53 odrôd bolo vyšľachtených v povojnovom období na Slo-

vensku. Treba povedať, že tak ako narastala materiálna základňa šľachtenia a kádrové obsadenie, i metódy šľachtenia boli prispôbované týmto podmienkam. Mnohé odrody vznikali selekciou z rôznych populácií, najmä krajových, tiež ako krížence z dostupného sortimentu. V súčasnom období sme do značnej miery uvedené metódy šľachtenia vyčerpali. Pokračovať úspešne ďalej v šľachtení dnes už predpokladá úzku náväznosť šľachtiteľa s prácou teoretických ústavov, a to v prvom rade v oblasti genetiky, fyziológie, biochémie i matematiky atď.

Naši šľachtitelia cez dlhé roky a ešte i dnes nemajú dostatočný kontakt so zahraničím, najmä osobný. Nemali možnosť takto poznať metódy šľachtiteľskej práce a tieto rýchle využívať. Tak sa stalo, že dnes nemáme na úrovni dnešného poznania vo svetovom meradle dostatočné poznatky aké šľachtiteľské metódy voliť cieľom získania nových výkonných odrôd.

Treba sa nám priznať, že nás mierne prekvapili výsledky práce sovietskych vedcov v oblasti šľachtenia ozimných pšeníc, pretože až potom, keď sa ich pšenice dostali do našej bežnej praxe, sme sa dozvedeli o menách týchto autorov, ako je akademik Lukanenko, Remeslov, Sokolov, Kadžinov a ďalší. Naši šľachtitelia musia mať syč s poprednými šľachtiteľmi v zahraničí, ako sme to napríklad videli v Bulharsku, že tamojší šľachtitelia boli u akademika Lukanenka celé mesiace a výsledok tejto práce už tu povedal súdruh povereník B o d' a.

Naše teoretické ústavy Československej a Slovenskej akadémie vied musia venovať mimoriadnu pozornosť genetike, fyziológii, biochémii, aby na základe týchto poznatkov šľachtitelia mohli dostávať najmodernejšie metódy šľachtiteľskej práce cieľom tvorby nových odrôd. Predchádzajúcu stagnáciu musíme rýchle prekonať. Bude žiadúce pozývať popredných vedeckých pracovníkov zo zahraničia a poriadat' s nimi u nás sympóziá, besedy za účasti šľachtiteľov, aby sme tak prekonalí tie ťažkosti, ktoré v súčasnosti z hľadiska metodického máme.

I vybavenie šľachtiteľských staníc musí sa podstatne zmeniť a skvalitniť. Laboratórne zariadenia a vôbec laboratórna technika nie je na primeranej úrovni, aby novošľachtenie mohlo byť dostatočne testované na kvalitatívne znaky, o ktorých tu už hovoril profesor Š p a l d o ň.

Veľmi zaostalá alebo možno povedať prakticky žiadna moderná technika neprišla na pomoc našim šľachtiteľom pri zakladaní, ošetrovaní a zbere rozsiahlych pokusov, ktoré na šľachtiteľských

staniciach máme. Používajú sa rôzne staré sejačky, dnes už nevyhovujúce. U mláťačiek sú to primitívne stroje, ktoré si vyžadujú veľkú obsluhu i značnú nákladovosť a nezabezpečujú ani primeranú kvalitu. Naš priemysel žiadne takéto zariadenia nevyrába. Budeme musieť teda pristúpiť k hľadaniu možnosti ako takéto zariadenia zo zahraničia zadovážiť.

Niekoľko slov chcem venovať aspoň hlavným plodínám a aká situácia v oblasti šľachtenia tu je. Použijem viac-menej iba heslá.

U ozimnej pšenice máme celý rad dobrých a vysoko výkonných odrôd, avšak nemáme odrody, ktoré by boli dostatočne vhodné najmä pre kukuričnú výrobnú oblasť. Tu sa budeme musieť orientovať na sovietske odrody, ktoré v plnej miere musíme využívať do toho času, kým naši šľachtitelia vyšľachtia odrody pre túto oblasť vhodné, ktoré by sovietske odrody predčili.

U jarného jačmeňa je úroveň šľachtenia dobrá. Dá sa povedať, že naše sorty svojou výkonnosťou i kvalitou patria medzi popredné. V súčasnom období pôjde najmä nové odrody rýchle rozmnožiť a dostať ich do širokej poľnohospodárskej praxe.

U obilnín je nedoriešený problém hodnotenia svetového sortimentu a jeho využívania práve v tejto produkčnej oblasti južného Slovenska. Dnes je svetový sortiment sústredený na Výskumnom ústave rastlinnej výroby v Ruzyni a Kroměříži. V podmienkach uvedených ústavov je však ťažko možné pozorovať také vlastnosti odrôd, ako je suchovzdornosť alebo náchylnosť na vymŕzanie. Pre naše podmienky sú však tieto vlastnosti nesmierne dôležité. Je teda žiadúce, aby sa sortiment obilnín rozhodne založil i na Slovensku, špeciálne pre južnú oblasť, aby šľachtitelia mali k dispozícii rozsiahly materiál, ktorý budú môcť využívať vo svojej práci.

U kukurice nám chýbajú najmä skoré hybridy, ktoré by súčasne poskytovali vysoké úrody. V súčasnosti je rozpracovaný rozsiahly materiál v novošľachtení a dá sa očakávať, že v priebehu pár rokov sa sortiment kukurice značne zmení.

U cukrovej repy nám dnes ide hlavne o to, aby sme vyšľachtili nové odrody geneticky jednoklíčové, pritom aby sa svojou výkonnosťou vyrovnávali súčasným odrodám. Pravda, je to kritérium veľmi ťažké a nič obdobné sa ešte vo svete nestalo. Všeobecne geneticky jednoklíčové odrody zhruba o 10 % zaostávajú za odrodami diploidnými. I v tejto oblasti sa zoširoka pracuje a jedna odroda zo ŠS Bučany sa už nachádza v štátnych skúškach.

Pokiaľ ide o zemiaky, podarilo sa vyriešiť, že dnešné odrody sú značne rezistentné proti virózam, kde sme mali nesmierne

problémy. Robí nám však znovu ťažkosť fytoftóra. Chýbajú tiež skoré odrody vhodné pre závlahu, aby sme takto mohli využiť dobré podmienky južného Slovenska pre produkciu a skorý konzum zemiakov.

U krmovín, hlavne u d'atelinovín, v širokej praxi sa v podstate pestujú krajové odrody, lepšie povedané krajové populácie. I keď sú vyšľachtené nové odrody, ako posledne Nitranka, tieto sa v praxi akosi strácajú a treba nájsť cestu, ako uznané odrody dokonale podchytiť a rozšíriť.

Šľachtiteľskú prácu dnes už musíme orientovať i na vyšľachtenie odrôd, ktoré budú vhodné pre závlahy, ktoré v teplých južných oblastiach budujeme a budeme budovať.

I keď som čiastočne kriticky hodnotil súčasný stav šľachtenia a najmä novošľachtenia u hlavných plodín, treba povedať, že v bežnej poľnohospodárskej praxi i dnešné naše odrody sú ešte zďaleka nie plne využívané. Chcel by som sa tu odvolať na prácu Dr. doc. Ing. F o l t ý n a, riaditeľa Ústredného výskumného ústavu rastlinnej výroby v Prahe — o čom čiastočne súdruh minister hovoril — ktorý previedol hodnotenie odrodových pokusov za roky 1961 až 1964 u hlavných plodín, kde porovnal výsledky odrodových skúšobní v rôznych výrobných oblastiach s výnosmi, ktoré sa dosahujú v poľnohospodárskej praxi. Výsledkom jeho práce je, že v súčasných našich odrodách, napríklad u pšenice, ak berieme výnosy dosahované v praxi za 100 % v jednotlivých výrobných oblastiach a porovnávame ich s priemerom všetkých skúšaných odrôd, tak na Slovensku je to u pšenice 188 %, u raži 210 %, u jačmeňa 203 % a u krmovín, hlavne u d'atelinovín je to 304 % až 359 %. U ovsu dokonca 253 %, u kukurice 215 % a u zemiakov až 315 %. Z toho vidieť, že v oblasti využívania súčasného sortimentu vzhľadom na biologický potenciál, ktorý tieto odrody majú pri spojení s dobrou agrotechnikou, vysokou úrovňou výživy a bezstratového zberu, máme ešte obrovské rezervy.

Šľachtiteľia však musia pracovať najmenej s 10-ročnou perspektívou. To je obdobie, v priebehu ktorého je možné vytvoriť novú sortu. Preto potrebujeme veľmi úzky kontakt šľachtiteľov s celou vedecko-výskumnou základňou u nás i v zahraničí, aby sme volili také šľachtiteľské metódy, ktoré budú zodpovedať týmto perspektívnym požiadavkám. Značnú pomoc očakávame i od novo sa tvoriaceho Ústredia poľnohospodárskeho výskumu na základe uznesenia Ústredného výboru strany.

Sebevyššia úroveň šľachtenia vo forme vyšľachtených odrôd by však nevedla k úspechu, ak by sme súčasne so šľachtením nemali

vybudovanú na príslušnej úrovni a organizácie semenársku činnosť.

Terajšia organizácia semenárstva je rozčlenená do dvoch organizačných foriem, kde šľachtiteľské a semenárske podniky zabezpečujú výrobu vyšších stupňov, hlavne u masových plodín a u plodín špeciálnych s celkovou výrobou osív, a poľnohospodárske nákupné a zásobovacie podniky zabezpečujú výrobu nižších stupňov.

Šľachtiteľské a semenárske podniky pre množenie osív majú na Slovensku 18 semenárskych štátnych majetkov, ktoré ďalej budeme pre túto ich semenársku činnosť špecializovať a skvalitňovať. Vzhľadom na to, že šľachtiteľská práca môže mať svoj konkrétny odraz v bežnej poľnohospodárskej praxi len cestou osív, je žiadúce, aby sa uvažovalo, ako tu i súdruh povereník profesor B o d a povedal, o jednej špecializovanej organizácii. Je to potrebné preto, že všetci pracovníci, ktorí sa zaoberajú šľachtiteľstvom a semenárstvom, objektívne musia tvoriť jednotný kolektív. Agronóm-semenár musí poznať šľachtiteľskú prácu, netrpezlivo čakať na jej výsledky a nové odrody rýchle rozmnožovať pre potreby poľnohospodárskej praxe. Potrebuje poznať vlastnosti novej odrody prv než sa ona do množenia a poľnohospodárskej praxe dostane, aby vedel rýchle ovplyvňovať množiteľov ako príslušnú odrodu pestovať, akú agrotechniku u nej voliť a na základe množiteľských plôch už tieto demonštračne využívať na oboznámenie širokej verejnosti, že ide o novú sortu, s akými vlastnosťami a do akých podmienok sa najlepšie hodí. Len v úzkom kontakte šľachtiteľa a agronóma-semenára sa dajú potom využívať poznatky, ktoré sa v šľachtení dosahujú.

Dnes sa dá povedať, že prakticky nestojí nič v ceste, aby sme dostatok osív v príslušných stupňoch nevedeli dorobiť. Problémom ale je, a to veľmi vážnym, že nemáme vybudovanú základňu pre zabezpečenie kvalitných osív. Niet totiž dostatok skladov s dokonalou čistiacou technológiou, moriace a iné zariadenia, ktoré upravujú a vplyvajú na kvalitu osív, ale smé odkázaní viac-menej na provizória, výsledkom čoho je, že dorobené osivá pri manipulácii na skladoch strácajú na svojich semenárskych hodnotách a tak podľa prírodných podmienok, podľa toho, v ktorom období tieto sú nepriaznivé, nielen že nemáme dostatok osív, ale strácajú sa nám stupne množenia a príslušná návaznosť na celý tento semenársky reprodukčný proces. Uvediem príklad. Vlačajšie počasie bolo nepriaznivé počas zberu obilnín a nevybavenosť skladov špeciálnymi sušiarenskými zariadeniami viedla k tomu, že napríklad u jarnej pšenice v nižších stupňoch takmer všetka pše-

nica nezodpovedá semenárskym normám. Ak príde nepriaznivé počasie na jeseň, máme takúto situáciu i u kukurice. Ak je nepriaznivá zima, odzrkadlí sa to zase na zemiakovej sadbe a pod.

Nadišiel teda čas, keď musíme technickej základne semenárskej venovať značné prostriedky, aby sa táto dostala na potrebnú úroveň. Bude to rozhodne veľmi efektívne. Treba vybudovať sklady, tieto vybaviť modernými čistiacimi zariadeniami, v každom prípade sušiarňami, pretože ak chceme zachovať biologickú hodnotu osív, treba ich sušiť v každom roku bez ohľadu na počasie. To potom umožňuje vytváranie potrebných rezerv bez obáv, že by preskladňované osivá utrpeli na ich hodnote. Potrebné sú sadzačkárne pre zemiakovú sadbu. Konečne musíme venovať i veľkú pozornosť technike a úrovni balenia osiva a sadby. Pestovateľ musí dostať návod, aké osivo dostal a ako s ním narábať. Budeme musieť prejsť ku garancii dodaného osiva a sadby. Nový systém distribúcie osív predpokladá, že si agronómi na poľnohospodárskych závodoch na základe ich vlastných poznatkov zvolia tú najvýhodnejšiu odrodu pre ich podmienky a semenárska organizácia vychádzajúc z rajonizácie ako návođu, bude musieť mať dostatočné zásoby požadovaných odrôd.

V súčasnosti budujeme rozsiahly krmovinársky priemysel. Vybavuje sa modernými stavbami a technológiou. Iste je to správne. Je však žiaduce, aby sme takouto modernou technikou vybavili aj semenársku organizáciu, aby šľachtiteľská práca v plnej miere sa podieľala na rozvoji rastlinnej výroby, aby sme ciele, ktoré si v rastlinnej výrobe kladieme, mohli v plnej šírke splniť i prekročiť, ako to hovoril profesor Š p a l d o ň.

Chcem vás, vážená Slovenská národná rada, ubezpečiť, že naši šľachtitelia a semenári vynaložia maximálne úsilie a um vo svojej práci a prosia vás súčasne o potrebnú a rýchlu pomoc. (*Potlesk.*)

Podpredseda Kríž:

Ďakujem súdruhovi P i r š e l o v i.

Teraz má slovo poslanec Š t e f a n F e r e n c e i.

Poslanec Ferencei:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia!

Otázka intenzifikácie poľnohospodárskej výroby, ktorou sa zaoberá na dnešnom zasadnutí Slovenská národná rada, je z hľa-

diska potrieb spoločnosti, ale i pracujúcich v poľnohospodárskych závodoch veľmi dôležitá. XIII. sjazd strany otvoril tento problém, problém intenzifikácie — chceme povedať — po prvýkrát tak otvorene, s takou dôležitosťou, ako sme ho my, poľnohospodári dole s celým dopadom pociťovali. Keď som dostal tento materiál Slovenskej národnej rady, úprimne povediac, som ho študoval s veľkým uspokojením predovšetkým z toho hľadiska, že tento problém, problém intenzifikácie sa nastoľuje s takou otvorenosťou a v takejto šírke. Keď si vezmeme len problém intenzifikácie poľnohospodárskej výroby z hľadiska hovädzieho dobytku na Slovensku, len z hľadiska dojivosti, mlieka, keby sme dosiahli opatrenia, ktoré sú navrhované a dovedli poľnohospodársku výrobu k stupňu, ktorý je dnes dosažiteľný, povedzme, že by sme naložili na naše dojnice 1000 litrov mlieka, tak keď predpokladáme 600 tisíc kusov, hneď by to znamenalo na Slovensku 600 miliónov litrov mlieka. Nehovoriac o tom, čo by tento faktor znamenal v životnej úrovni nášho družstevného roľníctva, že by to znamenalo asi 1,4 mld. Kčs, možno povedať 90 % čistých, a že by sme nemuseli mať taký stav v tejto sfére aký máme.

To som chcel povedať predovšetkým úvodom.

Pokiaľ ide o predkladaný návrh opatrení pre rozvoj rastlinnej výroby na Slovensku, myslíme si, že zohľadňuje súčasné potreby poľnohospodárskej praxe pre ďalšie zvýšenie intenzity rastlinnej výroby v najbližších rokoch. Zvýšená výroba v dodávke priemyselných hnojív, ale zvýšený podiel dusíkatých hnojív pre najbližšie roky je správny, čo potvrdzujú i dosiahnuté výsledky v našom okrese za posledné roky.

Veľmi správna a odôvodnená je požiadavka na kombinované granulované hnojivá. Nemalý význam budú mať opatrenia ochrany rastlín proti škodcom, burine, rozšírenie závlah a množenie osív. Navrhované opatrenia, ich splnenie vytvárajú komplexné podmienky a možnosti, aby nastal významný intenzifikačný proces celej rastlinnej výroby.

Vďaka komplexnému zabezpečeniu agrotechniky v našom okrese, u jednotlivých rastlín už v uplynulom roku naše závody dosiahli pozoruhodných výsledkov, ako to už spomínal napríklad aj súdruh Šald oň u pšenice. JRD dosiahli 34 q na celej ploche. Keď vezmeme cukrovú repu, na celej ploche dosiahli 440 q, keď vezmeme kukuricu, 40,5 q na celej ploche.

Keď skúmame tento intenzifikačný problém poľnohospodárskej výroby z hľadiska možností — aké možnosti sú nám poskytnuté danými podmienkami — ktoré nám socialistické výrobné vzťahy a teda aj s tými nedostatkami a ťažkosťami vytvárajú, ukazuje

nám to skutočnosť niektorých popredných poľnohospodárskych závodov. Hroboňovo na 320 ha dosiahlo 39,63 q, pritom špičkový výnos Bezostej na 30-ha ploche malo 54 q. Opočná na 428 ha dosiahla 42 q priemerný výnos pšenice. Veľké Blahovo, Opatovský Sokolec, Svojka a ostatné sa približujú k 40 q výnosom.

Podobne ako u pšenice i u kukurice popredné poľnohospodárske závody vysoko prekročili okresný priemer. Trhové Mýto zobralo na kukurici na celej ploche 55 q/ha, to bolo zhruba asi na 300 ha, Kráľovičove Kračany 56 q v zrne, prepočítané na suchosť májovú, a niektoré iné poľnohospodárske závody dosiahli podobných výsledkov. Veľké Blahovo 53 q a pod.

U cukrovej repy sme dosiahli na celých plochách vo Veľkom Blahove 584 q, v Kľúčovci 548 q, vo Vrakuni 539 q, Čalove — stojí za dôležité, aby som, i keď trochu viac tých čísel spomínam, ukázal situáciu v týchto kritériách — ktoré hospodári na 6700 ha pôdy, na 1231 ha dosiahli pšenice 38,1 q. Na 373 ha dosiahli 553 q cukrovej repy a kukurice 187,46 q

Uvedené príklady som uviedol preto, lebo potvrdzujú, čo je schopná naša zem vtedy, keď pre starostlivé ruky nášho roľníka sú vytvorené dobré podmienky pre plné uplatnenie a keď je pre tieto starostlivé ruky plné pochopenie. Myslím si, a ja k tomu, čo som už povedal, dodám, že nastolený návrh opatrení a vôbec problematika intenzifikácie nielen otvorí bránu k riešeniu týchto problémov na Slovensku, ale jednoznačne dá odpoveď tým tendenciám a názorom, ktoré doteraz doslovne sedeli na extenzívnom stave nášho poľnohospodárstva a dusili, doslovne dusili v kusoch dobytku, v kusoch ošípaných a ja neviem v čom všetkom, proste dusili, dusili, dusili životnú úroveň takého nízkeho stupňa, aká ona dnes tam je.

Neustály rast výnosov rastlinnej výroby je hlavnou možnou cestou intenzifikácie v živočíšnej výrobe. Chcel som povedať na adresu tých teórií viacej mlieka, viacej kráv a pod. a z tohto hľadiska chcem ukázať na vyriešenie tohto základného problému z hľadiska rastlinnej výroby, ale aj hustoty hospodárskych zvierat.

V našom okrese sme práve v dôsledku rastu výnosov v rastlinnej výrobe a v tom i bielkovitých krmív za uplynulý rok dosiahli u 21 000 ks 2680 litrov priemernej dojivosti na jednu dojniciu. U ošípaných asi 120 000 ks, ktoré máme, máme nad 50 g/kg prírasty mäsa. Na jednu nosnicu v priemere v okrese u socialistického sektoru 182 ks vajčiek.

Teda proces intenzifikácie rastlinnej výroby, ako aj živočíšnej výroby, nám umožnil od roku 1960 zvýšiť osobný fond druž-

stevníkov o viac ako 100 %. V roku 1966 priemerný zárobok družstevníka činil 18 594 Kčs.

Čo znamená intenzifikácia poľnohospodárskej výroby z hľadiska životnej úrovne, dovoľte mi uviesť skutočnosť z produkcie mlieka. Keby sme v našich podmienkach nášho okresu — okresu, o ktorom sa hovorí, že je tam bohatá zem, a niekedy sa mi to zdá ako keby inde bola zem chudobnejšia, a preto niet toho, čo by mohlo byť — chceli porovnávať a uviesť na tomto jednom príklade v akom vzťahu je vlastne intenzifikácia k životnej úrovni pracujúceho človeka, roľníka, keby sme klesli na priemernú úroveň dojivosti, ktorú dosahujeme na Slovensku, v našom okrese, tak by sme na osobnom fonde družstevníkov stratili 30 mil. Kčs. Máme 8 300 družstevníkov a osobný fond je 145 mil. korún za vlaňajší rok. Hodnota pracovnej jednotky by nám klesla asi na 18 Kčs, pritom som nehovoril o intenzifikačných procesoch, ktoré nám do osobného fondu kúsok po kúštičku umožňujú, ako je pšenica atď.

Len tento jediný príklad sám osebe postačuje na to, aby potvrdil skutočnosť, že vyššia životná úroveň našich družstevníkov nie je daná niektorými zvláštnymi pomermi v našom okrese. Ani nadprirodzenými silami, ale je výsledkom tvrdej a poctivej roboty, tak ako o nej hovoril tu súdruh Borůvka, zameranej na využitie tých možností, ktoré nám na súčasnom stupni poskytuje socialistická spoločnosť. K týmto záverom dochádzame, pretože si myslíme, že nízky stupeň intenzity rastlinnej výroby nie je len v dôsledku doterajšieho toku investícií, tak ako to materiál predkladá, v úbytku pôdy a v úbytku pracovných síl z poľnohospodárstva. Vytvorenie socialistických poľnohospodárskych závodov a proces spriemyselnovania poľnohospodárskej výroby vytvárajú predsa objektívne prebytok pracovných síl v poľnohospodárskych závodoch. Zaostávanie rastlinnej výroby bolo vyvolané práve nedostatčným organizovaním podmienok. Preto je potrebné, aby sme využili možnosti, ktoré máme. Na druhej strane sa nestotožňujem so súdruhmi, ktorí v tomto smere naše výskumné ústavy a šľachtiteľské stanice stavajú do svetla, kde sa hovorí o nedostatkoch, ale sa tam aj mnoho urobilo; v tejto sfére, pokiaľ ide o výskumné ústavy a šľachtiteľské stanice, strojársky a chemický priemysel urobil menej ako mohol a teda zaostával a zaostáva za požiadavkami našich poľnohospodárskych závodov. Pravda, nie za tými poľnohospodárskymi závodmi, kde trebárs nemá kto robiť — naša prax potvrdzuje, že v súčasnom období práve nedostatok kvalitných vlastných osív, chemických a strojárskych výrobkov skrýva

v sebe ohromné rezervy ďalšieho rastu poľnohospodárskej výroby. Stále nemôžeme byť spokojní s tým, že máme nedostatok vlastných kvalitných odrôd pšenice a hlavne jačmeňa na úrovni možností v hnojivách. Nechcem vypočítat, čo by sme ušetrili na nákladoch len pri prevoze umelých hnojív, keby ich čistá hodnota sa zvýšila na úroveň vyspelých priemyselných štátov.

Pravda, nemalý význam pre našu prax má využitie vedeckých poznatkov, ktoré tu boli spomínané a ktoré sú praxou overené. V tejto súvislosti chcem povedať na tomto fóre to, že za výsledky, ktoré sme dosiahli u pšenice, vďačíme tomu, že sme sa opierali o dobré rady súdruha Š p a l d o ň a.

Záverom môjho vystúpenia chcem povedať ešte toľko, že sa stotožňujeme s navrhovanými opatreniami, pretože dobré a kvalitné osivá, ochranné prostriedky, umelé hnojivá, stroje, závlahy sú faktory, ktoré najmenej 50 % ovplyvňujú ďalší rozvoj rastlinnej výroby. Chcem povedať ešte toľko, že naši ľudia v poľnohospodárstve s uspokojením prijali novú sústavu, nové ekonomické podmienky pre poľnohospodárstvo, podmienky, ktoré vytvárajú väčší priestor. A tomu sa tešíme pre väčšiu samostatnosť, aby sme mohli reálnejšie pristupovať k riešeniu niektorých výrobných problémov a aby bolo menej formalizmu. Priali by sme si však, aby rozumné uznesenia neboli niektorými výkonnými orgánmi byrokraticky vybavované. Myslíme na také veci, že je nezdravé, keď už končíme výrobné-finančné plány na družstvách, aby okresy dostávali povedzme včera alebo predvčerom dodatočne úlohy aj napriek tomu, že prijali spoločenské objednávky a pod. Chceli by sme požiadať, aby sa uvážili, pokiaľ ide o ďalšie východisko intenzifikácie, ešte tieto problémy.

Pokiaľ ide o pôdu, aby prostriedky na záber poľnohospodárskej pôdy od investorov boli použité na rekultiváciu pôd, budovanie závlah a na ďalšie opatrenia smerujúce k zvýšeniu úrodnosti pôdy a intenzifikáciu výroby. Myslíme aj na štrk a ostatné zásahy do pôdy, ktoré priemysel alebo iné inštitúcie robia.

Odporúčam, aby do tematických úloh vedeckého výskumu boli zahrňované požiadavky praxe jednotlivých okresov. Pravda, bolo by správne uvažovať aj o nejakom hmotnom zainteresovaní výskumných ústavov a šľachtiteľských staníc, aby pomaly predávali tak ako predáva JRD svoju prácu, aby v nejakej takejto závislosti predávali to, čo donesú na povrch.

Za tretie, by sme odporúčali zvážiť cenu kŕmnych strukovín, pretože ony v živočíšnej výrobe majú mimoriadne veľký význam, a to každý z nás vie. A hlavne preto, že súčasná cena podľa

našich názorov v porovnaní s ostatnými zrninami znižuje záujem produkovať ich do štátnych fondov.

Súhlasíme s už aj tu spomínanou otázkou — neviem, myslím, že to spomínala súdružka V a c u l o v á z Galanty — s otázkou investičnej politiky pri výstavbe kapacitných stavieb, ktoré investície sú vyvolané z titulu buď veľkoplošných alebo strednoplošných závlah.

Mal by som ešte jednu pripomienku, ktorá je spiata s prestavbou, s ekonomickými problémami, s hodnotovými problémami. Dostal sa nám do ruky materiál, podľa ktorého štátne majetky dostávajú veľmi významné subvencie, i na diferencovaných príplatkoch i na dotáciu metráka kŕmnych zmesí. Trebárs Treboň dostane 35 korún na q kŕmnych zmesí, Mimoň 38, Šmirice 28. Nechcem pre naše Čalovo viac alebo menej, ale pokiaľ ide o túto dotáciu, aby sa skutočne veľmi seriózne zvažilo, či v týchto štátnych majetkoch je potrebný takýto vysoký stupeň peňažných dotácií, ale aj naturálnych dotácií, teda krmív, keď je dosť jednotných roľníckych družstiev, ktoré by snád' aj bez tých veľkých peňažných dotácií vyrobili väčšie kvantá mäsa, potrebného pre našu spoločnosť. V našom okrese by sme boli ochotní prevziať bez týchto veľkých dotácií snád' s pár šestákmí trebárs 500 alebo 400 vagónov mäsa do výroby.

Chápem problematiku štátnych majetkov. Nechcem jednostranne posudzovať túto skutočnosť. Ale myslím si, že ani v tomto, ani v trustoch, ani v rôznych reorganizáciách nenájdeme východisko.

Ešte by som chcel poprosiť, keby sa preskúmala z hľadiska rastlinnej výroby táto skutočnosť: nám stojí 50 DT traktorov, na ktoré nemôžeme zohnať súčiastky.

Ďakujem za pozornosť.

Podpredseda Kríž:

Ďakujem poslancovi Štefanovi F e r e n c e i m u.

Posledným z doteraz prihlásených je súdruh Alojz P a s t i e r i k vedúci komplexnej výskumnej stanice poľnohospodárskej v Michalovciach.

Dávam mu slovo.

Alojz Pastierik:

Vážená Slovenská národná rada,
súдруžky a súdruhovia!

Pre nás poľnohospodárov na Východoslovenskej nížine je dvojnásobne vítaná skutočnosť, že Slovenská národná rada prejednáva dnes taký významný dokument o rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku. V podmienkach Východoslovenskej nížiny a Východoslovenského kraja vôbec — ako už tu bolo aj spomínané — značne zaostávame za slovenským priemerom, ako aj za celoslovenským priemerom. Možno povedať, že dosahujeme len 65 % úrovne hrubej poľnohospodárskej produkcie. Hlavne rastlinná výroba nesie so sebou celý rad problémov, ktoré sme začali riešiť komplexne a ktoré, dúfam, i za pomoci dnešného rokovania Slovenskej národnej rady a opatrení, ktoré sa tu prijímú, budeme riešiť ešte úspešnejšie.

Možno povedať, že ani jedna oblasť v našom štáte za posledných 5 rokov nebola tak vysoko dotovaná spoločenskými prostriedkami pri zúrodňovacom procese ako práve Východoslovenská a Moldavská nížina. Za posledných 5 rokov — ako je známe — bolo investované v tejto oblasti 634 mil. Kčs, a to boli prvé kroky, ktoré urobili seriózne základy pre trvalý rozvoj rastlinnej výroby na Východoslovenskej a Moldavskej nížine. Je to skutočnosť: práve naša socialistická spoločnosť bola prvá, ktorá v histórii poľnohospodárstva východného Slovenska dala také významné prostriedky. Za to sme nesmierne vďační. I keď možno povedať, že tieto investičné prostriedky sú celospoločenského charakteru, že slúžia aj na rozvoj energetickej základne, pre zlepšenie podmienok života obyvateľstva, pre odstránenie následkov povodní, ale predsa naše poľnohospodárstvo na Východoslovenskej nížine dostalo týmto seriózne podmienky pre odstránenie tých vplyvov, ktoré v histórii brzdili rozvoj tejto oblasti, rozvoj poľnohospodárskej výroby.

Týmto naša práca ešte len začína a čakajú nás veľmi vážne úlohy v oblasti zvyšovania úrodnosti pôd cestou meliorácií a intenzifikácie rastlinnej výroby. Boli urobené už niektoré kroky, ktoré smerujú k dosiahnutiu trvalého zlepšovania výsledkov a v priebehu posledných rokov aj samotné Ministerstvo poľnohospodárstva prijalo celý rad významných opatrení súborných pre intenzifikáciu rastlinnej výroby vo Východoslovenskom kraji. V jeseni minulého roku predsedníctvo Krajského výboru strany prijalo významné opatrenia pre využívanie výrobných možností na

Východoslovenskej a Moldavskej nížine, ktoré boli zakotvené do plánov jednotného postupu Mestského výboru strany i okresných výborov strany v Michalovciach a Trebišove a ktoré začíname v súčasnosti uvádzať do života.

Záver, ktoré dnes prijme Slovenská národná rada v tejto oblasti, budú pre nás ďalším významným vodidlom, ako zlepšovať svoju prácu v tejto oblasti.

V posledných rokoch aj na úrovni plemenárstva na Východoslovenskej nížine boli urobené významné opatrenia. V Trebišovskom okrese boli zriadené tri semenárske štátne majetky, dobudovaná jedna šľachtiteľská stanica v Trebišove, v súčasnosti sa buduje šľachtiteľská stanica v Orechovej, zameraná na rozvoj vinohradníctva v tomto významnom sobraneckom rajóne, a taktiež aj ostatné výskumné zložky, ako je Výskumný ústav závlahového hospodárstva, dosiahol v posledných rokoch vo svojej práci v Somotore významné závery, ktoré teraz budú aplikované v podmienkach budovania veľkoplošných závlah.

Podobne aj Výskumný ústav meliorácií vytvoril pracovisko, UKSUP má vytvorené tri odrodové skúšobne. Uvažuje sa, ako je v materiáli uvedené, o ďalších, ktoré budú reprezentovať ťažké glejové pôdy. V Michalovciach sa buduje odrodová skúšobňa pre podmienky zavlažovaného odrodového skúšobníctva, a to sú významné faktory, ktoré prispesú k rozvoju rastlinnej výroby.

Aj my, výskumníci, v Michalovciach, zriadili sme v minulom roku komplexnú poľnohospodársku výskumnú stanicu asi podľa tých myšlienok, ako vo svojom vystúpení hovoril súdruh minister predpoludním, že chceme spojiť všetky doterajšie snahy tých organizácií, ktoré boli spomínané, do jedného komplexného celku a riešiť to skutočne komplexne, nie vytrhnúť jednotlivé problémy, a takto urobiť syntézu opatrení vysokých a trvalých úrod v podmienkach Východoslovenskej nížiny. Zostavili sme si taký plán postupu a plán rozvoja vedy a techniky, ktorý je v naprostom súlade s rezolúciou XIII. sjazdu KSČ o poľnohospodárskej politike strany, a tieto ožehavé problémy, ktoré sú u nás dvojnásobne výpuklé, budeme riešiť v našich výskumných úlohách. Máme na zreteli najmä zvýšenie úrodnosti pôdy, využívanie meliorácií pri zúrodňovaní závlah, syntézu agrotechnických opatrení vysokých úrod pri riešení obilného problému, najmä pri sústredení sa na zvyšovanie úrod pšenice a jačmeňa sladovníckeho, riešenie strukovín a lucerny ako hlavnej plodiny pre riešenie bielkovinovej schodkovej bilancie krmovínovej základne, ďalej riešenie medzi-plodín a jednoročných krmovín z hľadiska lepšieho využívania pôdy v podmienkach závlah. Riešime ďalej problém kukurice,

cukrovej repy, lucerny, skorých zemiakov ako hlavných intenzifikačných plodín v podmienkach závlah, a riešime aj niektoré špeciálne kultúry vinohradníctva, ovocinárstva a zeleninárstva.

Všetky tieto problémy chceme riešiť tak, že potom budeme z nich robiť syntézu z hľadiska ekonomiky, budeme všetky opatrenia v podmienkach poľnohospodárskych závodov, v poloprevádzkových podmienkach súčasne aplikovať a syntetizovať tak, aby sme mohli správne vyčíslieť ekonomický efekt týchto opatrení, ktoré budeme v našich podmienkach overovať a súčasne zavádzať do výroby. Takže práca našej komplexnej stanice v Michalovciach je svojho druhu experimentom vo vedecko-výskumnej základni Ministerstva poľnohospodárstva a výsledky tejto našej práce budú aj určitým podkladom pre budovanie ďalších komplexných výskumných staníc v republike.

Dovoľte mi, vážené súdružky a súdruhovia, aby som pripomenul pri tejto príležitosti nejak mienku našich družstevných roľníkov na Východoslovenskej nížine v súvislosti s tým, že som navštívil niekoľko výročných schôdzí strany a výročných schôdzí JRD, kde aj poslanci skladali svoje účty voličom, a najmä v oblasti Bánovskej doliny sa veľmi hovorí o naliehavej potrebe doriešiť odvodňovací systém. Keďže v tejto časti Východoslovenskej nížiny je podmáčané takmer 5000 ha úrodnej pôdy, kde sa len seje, orie, hnojí a neberie sa už dva roky úroda, toto malo nesmierne negatívny dopad na hospodárske výsledky týchto poľnohospodárskych podnikov, a preto hlasy ľudí dolu sú také, že prosia a žiadajú, aby táto lokalita bola prednostne začlenená do plánu Východoslovenskej nížiny. Lebo doteraz tak nie je, v tom programe nie je začlenená táto lokalita. Aby tieto pomery tam boli riešené.

Ďalej by som mal žiadosť, že by aj naše rodiace sa výskumné pracovisko s takým programom, o ktorom som hovoril, dostalo určitú podporu zo strany aj našich slovenských orgánov, smerom k Ministerstvu poľnohospodárstva, aby nám boli pridelené potrebné finančné prostriedky na dobudovanie našej komplexnej výskumnej stanice, že by sa mohla stať dôstojným stánkom pre zavádzanie rozvoja vedy a techniky pri zvyšovaní poľnohospodárskej výroby. *(Potlesk.)*

Podpredseda Kríž:

Ďakujem súdruhu P a s t i e r i k o v i.

Súдруžky a súdruhovia poslanci!

Hlási sa ešte niekto do rozpravy, alebo má niekto dotaz?

O slovo požiadal ešte povereník SNR pre poľnohospodárstvo profesor Koloman B o d' a.

Dávam mu slovo.

Povereník MVDr. Boďa:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Chcel by som zodpovedať niektoré otázky, ktoré boli vznesené v priebehu nášho rokovania. Jedná sa hlavne o otázky súdruha poslanca Píša a o nadhodené problémy súdruhom poslancom Berníkom.

Súdruh Píš postavil v podstate štyri otázky.

Za prvé, ako je to s perspektívou výstavby krmovinárskeho priemyslu, do akej miery sa počíta s jeho rozširovaním a ako je to so zaistovaním živočíšnej bielkoviny, keď plánované kapacity sa oneskorene dávajú do užívania.

Súdruh Píš má pravdu, že výstavba drezín vo Zvolenskom okrese zaostala. Hlavným dôvodom toho boli predovšetkým zmeny v technológii oproti pôvodnej, ktorá sa predpokladala v projekte. Ide o stavbu atypickú a jej ukončenie sa skutočne oddialilo o rok. Breziny pôjdu do skúšobnej prevádzky v lete tohto roku. Oblastná správa nákupu poľnohospodárskych výrobkov vykonáva v tomto období týždenne kontrolu postupu výstavby tohto krmovinárskeho priemyslu. Ináč výstavba krmovinárskeho priemyslu sa bude rozvíjať podľa predpokladaného tempa, a to aj v kvantitatívnom vyjadrení, že do roku 1970 nové kapacity sa postavia v rozsahu 1 750 000 ton kŕmnych zmesí.

Čo sa týka problému živočíšnych bielkovín, bude okrem importu hlavne rybích múčiek a niektorých iných komponentov teda hlavne mäsného priemyslu, a aj ďalším rozširovaním výroby bielkovín na základe, proste na princípoch technickej mikrobiológie. Pôjde predovšetkým o produkciu bielkovín na báze uhľovodíkov ropy, ktorá — sa zdá, že je výskumne v Mikrobiologickom ústave ČSAV vyriešená — je poloprevádzkove v súčasnom období skúšaná.

To je prvá otázka.

Druhá otázka sa týkala úverných dodávok a zlého zatriedenia do oblastí kopaníc v Trenčianskom okrese a o údajnej nemožnosti zameniť rastlinné produkty tržné za produkty živočíšneho pô-

vodu. Podľa platnej metodiky pre vypracovanie plánu na rok 1967 úlohy pre súkromne hospodáriacich roľníkov určujú v celkovom objeme krajské plánovacie orgány rozpisom na okresy a okresné národné výbory cez MNV na súkromných roľníkov. V zásade, ak inak nerozhodne miestny národný výbor, sa dodávkové úlohy roľníkom určujú v zrninách a zemiakoch, ak nerozhodne o tom inak miestny národný výbor, a to len držiteľom nad 0,5 ha ornej pôdy. Ďalej pritom poľnohospodárskym závozom v horských výrobných podmienkach sa zrniny nepredpisujú. Preto aj okresu Trenčín bola na tento rok podľa údajov riaditeľa Krajskej poľnohospodárskej správy súdruha inž. Mráz a znížená úloha v dodávke zrnín od súkromných roľníkov takmer na polovicu.

Pokiaľ ide o určovanie úloh jednotlivým roľníkom, ako som už spomenul, je to v kompetencii miestnych národných výborov, ktoré môžu upustiť aj od dodávok. V odôvodnených prípadoch tak isto môže miestny národný výbor urobiť zámenné plnenie úloh v zrninách zemiakmi a môže toto zámenné plnenie byť realizované aj výrobkami živočíšnej výroby.

Je fakt, že v súvislosti so zavedením novej sústavy riadenia sa vynorili určité nové problémy vo vzťahu k jednotlivo hospodáriacim roľníkom, zvlášť ktorí sa nachádzajú prevažne v najhorších výrobných podmienkach, a tieto chceme v najbližšom období i na úrovni straníckych orgánov, Ústredného výboru KSS nastoliť.

Ďalšia otázka sa týka problému hydroponíi, ako ďalej. Pestovanie rastlín hydroponiou, teda bez pôdy, v živných roztokoch je rozšírené vo svete predovšetkým v tých oblastiach, kde je veľký nedostatok pôdy. Je to hlavne v Japonsku, Izraeli i v niektorých iných štátoch, kde dokonca dochádza i k určitému etážovému riešeniu tejto hydroponickej produkcie. Pestuje sa prevažne zelenina v týchto veľkovýrobných prevádzkach a okrasné rastliny. V Európe sú hydroponie rozvinuté predovšetkým v skleníkových hospodárstvach pri rýchlínení zeleniny, a to hlavne v Sovietskom sväze, potom v Nemeckej spolkovej republike a vo Francúzsku. My sme tieto veci našimi pracovníkmi študovali v Sovietskom sväze v okolí Kijeva, kde je najväčšia koncentrácia hydroponíi, a potom v okolí Leningradu. Hlavne v súvislosti s určitými predstavami realizovať toto na základe energie vo Východoslovenských železiarňach. U nás je problém hydroponíi tiež nakoniec výskumne vyriešený. Používa sa v malých prevádzkach predovšetkým na klíčenie semena pre výkrm mladých zvierat, a to z toho dôvodu, že takto naklíčené semená obsahujú väčšie množstvo bielkovín a vitamínov i stravitelných cukrov a sú

výborným dietetickým krmivom hlavne pre rastúci organizmus.

Zábranou širšieho rozšírenia hydropónie, a to treba povedať otvorene, sú vysoké investičné náklady na realizáciu, s ktorým problémom sa nakoniec stretávajú i v Sovietskom sväze, keď tam nejak dosť jednorazove došlo k pomerne širokému založeniu týchto prevádzok, hlavne čo sa týka produkcie zeleniny. U nás by mala špeciálne význam hydropónia zeleniny, pretože umožňuje v podstate úplnú automatizáciu pestovania. No predsa sa len nazdávame, že zvlášť s ohľadom na neobyčajne veľký energetický potenciál hlavne slnečnej energie južného Slovenska treba tu viac ísť cestou sústreďovania skleníkov pre rýchlenu zeleniny.

Teraz uvažujeme s výstavbou veľkých skleníkov hlavne v kooperácii — to je taký prvý príklad, kde sa nám podarilo prekonať zvýšené ceny na odpadovú paru pre poľnohospodárske závody zo strany priemyslu, ktorý v podstate zabraňuje pestovaniu zeleniny tým, že vstupuje do výstavby spoločnej — s priemyslom. Napríklad JRD v Prievoze so Slovnaftom, na základe spoločnej delby produkcie. Tento spôsob by sme chceli využiť i v iných závodoch, zvlášť pri VSŽ sa týmto problémom už dávnejšie zaoberajú a rozmyšľajú, či majú túto myšlienku realizovať. A boji by sme radi, keby tomu bolo tak ako v Slovnafte, kde Slovnaft dáva zo svojich devízových prostriedkov alebo aspoň predpokladá dať zo svojich devízových prostriedkov, tak je to dohodnuté, peniaze, valuty na zakúpenie zatiaľ aspoň jedného 6-hektárového holandského skleníka.

Teda asi tak stojí otázka, že s masovejším rozširovaním hydropónie z hľadiska vysokých investičných nákladov sa zatiaľ nepočíta.

Využitie CO₂. Kyslíčnik uhličitý sa zatiaľ skutočne využíva pri pestovaní zeleniny predovšetkým — alebo mohli by sme povedať — výlučne v skleníkoch. Tento problém využívania kyslíčnika uhličitého výskumne je vyriešený. No u nás v Československej socialistickej republike sa nepoužíva, a to tiež hlavne pre vysoké investičné náklady. V pôdnych podmienkach sa s prihnojovaním kyslíčnikom uhličitým vo svete nikde zatiaľ podľa našich vedomostí nerobí, i keď je to teoreticky možné v budúcnosti doriešiť takým spôsobom, ako sa napríklad vykonáva prihnojovanie tekutým čpavkom. Osobne si ale myslím, že túto otázku nie je možné skončiť hádam týmto mojím vysvetlením, a myslím si, že v niektorých podmienkach, kde sa jedná o možnosť vyššieho odberu kyslíčnika uhličitého, že by to bolo možné v spojitosti s realizáciou výstavby skleníka, dajme tomu na podobnej báze ako sa to

robí v Slovnafte, teda v spolupráci s priemyslom, kde je dostatok alebo nadbytok tohto produktu, realizovať.

Ďalej boli tu nadhodené otázky súdru Berníkom, týkajúce sa dovozu Reforme, teda ručných kosačiek motorových z Rakúska a zaistenia náhradných dielov. Treba povedať, súdruhovia, že u nás bol vyvinutý horský traktor, je to vlastne malotraktor s lištou, kde boli prebrané niektoré prvky z rakúskych kosačiek Reforme. Je to horský traktor i s adaptérmi, okrem žacej lišty má obracačku a zhrnovač. A tieto traktory v porovnávacích skúškach s rakúskou kosačkou sa jej vyrovnali. Tak isto v ťažkom teréne boli schopné pracovať, samozrejme, za veľmi uľahčenej práce, keďže pracovník v podstate na tomto malom traktore sedí a nemusí ovládať pomerne dosť namáhavý na fyzické vypätie ručný stroj Reforme. Z toho dôvodu sa rozhodlo, že rakúske kosačky sa nebudú dovážať a že bude podporovaný prechod na tento náš horský traktor, ale s tým, že prostriedky, ktoré sú k dispozícii na nákup z Rakúska, budú venované na obstaranie náhradných súčiastok a že náhradnými dielami budeme môcť dať do chodu a upraviť 3 500 — 4 000 kosačiek, ktoré na Slovensku máme. Tieto súčiastky podľa vyjadrenia súdruha ministra Buriana, v mene ktorého aj na tieto otázky odpovedám, majú dôjsť v mesiaci marci a apríli.

Problém traktora je nasledujúci. Výroba v priemysle je pripravená pokryť požiadavky poľnohospodárskych závodov, no v tomto roku boli vznesené len na 150 kusov. Myslím, že treba skôr urobiť týmto traktorom väčšiu propagáciu, keď boli verejne skúšané a boli vystavované na niektorých výstavách i v Brne preto, aby požiadavky na ich dodávku v nasledujúcom roku stúpili. Fakt je, že tu existuje problém ceny. Nie je to 40 000, ako hovoril súdruh Berník, je to 18 000 Kčs u malotraktora plus ešte náklady na adaptéry, tak vyjde to na niečo menej ako 30 000 Kčs, ak už strojárí od tej doby, keď táto cena bola stanovená, ju už ďalej nezvýšili. Fakt je, že hlavnou zábranou u tohto traktora je v súčasnej dobe cena, ale nie kvalita jeho práce. My sme sa nedávno o tom radili, ešte keď sa rozhodovalo o tom, či Reformky dovážať alebo nie, s našimi technikmi, ktorí parametre tohto traktora poznajú a ho plne pre prácu v tých istých podmienkach, ako pracujú rakúske kosačky, odporúčajú.

Toľko, súdružky a súdruhovia, ik dotazom, ktoré boli súdruhmi poslancami vznesené. Ináč nakoniec by som chcel poďakovať i v mene poľnohospodárov všetkým súdruhom, ktorí v diskusii vystúpili, ktorí náš predložený materiál o ďalšie úvahy a námety

obohatili a ktoré sa stanú podkladom pre našu ďalšiu prácu v oblasti intenzifikácie rastlinnej výroby.

Podpredseda **Križ:**

Ďakujem súdruhovi **B o d' o v i.**

Hlásí sa ešte niekto o slovo?

(*Nikto.*)

Keďže sa už nikto o slovo nehlási,

vyhlasujem rozpravu k 4. bodu programu za ukončenú.

Dávam teraz slovo zpravodajcovi Komisie SNR pre poľnohospodárstvo poslancovi **Šimonovi Ž b i r k o v i.**

Poslanec **Žbirka:**

Vážená Slovenská národná rada!

V návrhu na uznesenie SNR k otázkam ďalšej intenzifikácie a rozvoja rastlinnej výroby na Slovensku, ktorý sme vám predložili ako tlač číslo 42, podali súdruhovia poslanci niektoré pripomienky a návrhy. Komisia Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo prerokovala tieto pripomienky a splnomocnila ma, aby som Slovenskej národnej rade predložil uznesenia na schválenie s týmito zmenami a doplnkami:

Na strane 3 znenie prvého odseku sa upravuje tým, že za slovom „slovami“ sa vkladajú slová „vyšších stupňov“.

Na strane 5 v bode 2 sa v texte vynechajú slová „na úkor fosforu a drasla“.

Na strane 6 znenie bodu 3 sa upravuje takto: „V spolupráci s Ústrednou správou nákupu poľnohospodárskych výrobkov zabezpečiť cez odborové a oblastné riaditeľstvá šľachtiteľských a semenárskych podnikov, výrobné poľnohospodárske správy a vedenia poľnohospodárskych podnikov, aby v roku 1967 ponechali sa na výrobu semená lucerny i ostatných datelinovín všetky vhodné porasty bez rozdielu, či ide o množiteľské alebo ostatné plochy. Pre ďalšie roky zvážiť i možnosti zmluvného množenia lucerny v zahraničí.“

Na tej istej strane znenie bodu 5 sa upravuje takto: „Prehodnotiť súčasnú organizáciu semenárstva a zvážiť možnosť sústreďovania celej výroby a distribúcie vyšších i nižších stupňov osív a

sadíť do jednej organizácie a vyčleniť pre túto činnosť agronomickú službu, potrebné sklady a čistiace zariadenia.“

Na tej istej strane znenie bodu 6 sa upravuje takto: „Vychádzajúc z terajšieho stavu a potrieb budúcich rokov dobudovať na Slovensku v rámci správneho rozmiestenia špecializované šľachtiteľské stanice pre kukuricu v Topoľníkoch, vinič ušľachtily v Modre, teplomilné rastliny v Solaroch a zriadiť špecializovanú šľachtiteľskú stanicu pre lucernu.“

Na strane 7 v bode 8 sa vypúšťa prvý odsek, bod 9, keďže medzičasom už vyšli vykonávacie smernice.

Na tej istej strane sa upraví začiatok textu posledného odseku takto: „Zabezpečiť dovoz špeciálnych pneumatických sejačiek z Rumunska.“

Na strane 8 v odseku 2 sa nahradzuje text o semenárskom výskume takto: „Zaistiť a skvalitniť semenársky výskum.“

Na strane 10 sa bod 9 dopĺňa ďalším textom takto: „Prehodnotiť terajšiu organizáciu ochrany rastlín na všetkých stupňoch riadenia, zhodnotiť a prehĺbiť ju tak, aby sa ochranné zásahy stali bezprostrednou nutnosťou vo všetkých podnikoch a boli čo najefektívnejšie.“

Na strane 11 v bode 14 sa vynecháva text, ktorý sa začína v 8. riadku slovami: „... a to vytvorením osobitných finančných zdrojov“.

Okrem toho v preambule uznesenia na prvej strane druhú vetu nahradzujeme takto: „Hrubá rastlinná výroba sa v rokoch 1961—1965 zvýšila oproti rokom 1951—1955 o 2,8 %.“

V texte návrhu uznesenia sme vykonali niektoré menšie štylizážne úpravy, ktoré však nemenia zmysel.

Podpredseda Kríž:

Ďakujem poslancovi Ž b i r k o v i za prednesenie zprávy.

Súdržky a súdruhovia poslanci, má ešte niekto pripomienky alebo doplnky k návrhu uznesenia?

(Neboli.)

Pripomienok niet.

Dávam preto hlasovať

o návrhu uznesenia Slovenskej národnej rady k zpráve o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku, a to s doplnkami, ako ich odporučil zpravodajca.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada navrhnuté uznesenie jednomyselne schválila.

Ďalším bodom programu je

zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 9. septembra 1966 k zpráve o ďalšom rozvoji potravinárskeho priemyslu na Slovensku a 10. septembra 1966 k zpráve o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby.

Zprávy boli súdruhom poslancom r o z p o s l a n é.

Má niekto dotazy, prípadne pripomienky k uvedeným zprávam?

(Neboli.)

Pripomienok niet.

P o s l e d n ý m bodom nášho rokovania sú

dotazy poslancov.

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady vychádzajúc z námietok poslancov Slovenskej národnej rady na zlepšenie činnosti pléna Slovenskej národnej rady zaradilo dotazy poslancov ako osobitný bod programu.

Podľa § 26 ods. 1 rokovacieho a pracovného poriadku SNR poslanci Slovenskej národnej rady sú oprávnení klásť otázky predsedovi Slovenskej národnej rady, povereníkovi Slovenskej národnej rady a ostatným členom Predsedníctva Slovenskej národnej rady, ako aj vedúcim funkcionárom ostatných orgánov Slovenskej národnej rady vo veciach ich pôsobnosti.

Máte, súdružky a súdruhovia nejaké dotazy?

(Neboli.)

Keďže dotazov niet, považujem tento bod programu za ukončený.

Súdružky a súdruhovia poslanci,

záverom nášho rokovania ďakujem členom Predsedníctva Národného zhromaždenia, poslancom súdruhovi Valovi, súdruhovi Borůvkovi za ich účasť na našom rokovaní. Ďakujem súdruhovi ministrovi Ing. Burianovi, ktorý pre určený čas leteckého spoja sa ospravedlnil a odišiel skôr, ako aj všetkým prítomným hosťom za ich účasť, a tým, ktorí vystupovali v diskusii, za ich cenné vystúpenia na dnešnom rokovaní.

Vyhlasujem schôdzku za skončenú.

(Koniec schôdzky o 18.00 hod.)

— o o o —

PRÍLOHY

IV. Volebné obdobie

43

N á v r h

Predsedníctva Slovenskej národnej rady:

Z á k o n

Slovenskej národnej rady

z 1967

o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady

Slovenská národná rada sa usniesla na tomto zákone:

Časť I

Zmeny v usporiadaní a náplni úloh niektorých komisií
Slovenskej národnej rady

§ 1

(¹) Zriaďuje sa Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo.

(²) Do pôsobnosti Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo prechádza z doterajšej Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru pôsobnosť na úseku školstva.

§ 2

(¹) Zriaďuje sa Komisia Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie ako iniciatívny, kontrolný, výkonný a koordinačný orgán Slovenskej národnej rady pri riešení zásadných otázok v oblasti kultúry a informácií na Slovensku.

(²) Do pôsobnosti Komisie Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie prechádza z doterajšej Komisie Slovenskej ná-

rodnej rady pre školstvo a kultúru pôsobnosť na úseku kultúry a informácií.

§ 3

Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru sa zrušuje.

§ 4

Členov Komisie Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie volí Slovenská národná rada zo svojich poslancov, ďalej z radov predstaviteľov Československého rozhlasu, Československej televízie, Československého filmu a Československej tlačovej kancelárie pre Slovensko, predstaviteľov umeleckých sväzov a z ďalších pracovníkov kultúry a informácií.

§ 5

(¹) Zriaďuje sa Komisia Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo.

(²) Do pôsobnosti Komisie Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo prechádza z doterajšej Komisie Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo pôsobnosť na úseku lesného hospodárstva a pôsobnosť doterajšej Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo.

§ 6

Názov Komisie Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo sa mení na Komisiu Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo.

§ 7

Komisia Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo sa zrušuje.

Časť II

Zmeny v usporiadaní odborov štátnej správy, v ktorých pôsobia povereníci Slovenskej národnej rady, a v náplni činnosti niektorých povereníkov Slovenskej národnej rady.

§ 8

(¹) V odbore školstva pôsobí povereník Slovenskej národnej rady pre školstvo.

(²) Do pôsobnosti povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo prechádza pôsobnosť, ktorá pri riadení škôl, predškolských a mimoškolských výchovných zariadení, školského a mimoškolského vzdelávania pracujúcich, na úseku sociálno-právnej starostlivosti o deti, vedeckých hodností a pri riadení zahraničných stykov v oblasti školstva bola osobitnými predpismi doteraz zverená do pôsobnosti povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru.

§ 9

(¹) V odbore kultúry a informácií pôsobí povereník Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie.

(²) Do pôsobnosti povereníka Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie prechádza pôsobnosť, ktorá na úseku kultúry a umenia, najmä vo veciach kultúrno-výchovnej činnosti, knižníctva a divadelníctva, múzeí a galérií koncertnej a estrádnej činnosti, starostlivosti o kultúrne pamiatky a ochranu prírody, autorského práva, vydavateľstiev, tlače, výroby v oblasti kultúry, riadenia a koordinácie kultúrnych stykov so zahraničím a vo veciach cirkevných bola osobitnými predpismi doteraz zverená do pôsobnosti povereníka Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru.

§ 10

(¹) Oblastní riaditelia Československého rozhlasu, Československej televízie a riaditeľ Československej tlačovej kancelárie pre Slovensko zodpovedajú za činnosť svojich organizácií na Slovensku povereníkovi Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie a príslušnému ústrednému riaditeľovi.

(²) Oblastných riaditeľov Československého rozhlasu, Československej televízie a riaditeľa Československej tlačovej kancelárie pre Slovensko vymenúva a odvoláva Predsedníctvo Slovenskej národnej rady na návrh povereníka Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie.

§ 11

(¹) V odbore poľnohospodárstva pôsobí povereník Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo.

(²) Na povereníka Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo prechádza pôsobnosť, ktorá na úseku poľnohospodárstva bola osobitnými predpismi doteraz zverená do pôsobnosti povereníka Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo.

§ 12

(¹) V odbore lesného a vodného hospodárstva pôsobí povereník Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo.

(²) Na povereníka Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo prechádza pôsobnosť, ktorá v odbore lesného a vodného hospodárstva bola osobitnými predpismi doteraz zverená povereníkovi Slovenskej národnej rady pre pôdohospodárstvo a predsedovi Komisie Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo.

Časť III

Nové usporiadanie ľudovej kontroly a štatistiky

§ 13

(¹) Komisia ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady, z pôsobnosti ktorej sa vyčleňuje úsek štatistiky, pôsobí naďalej na úseku kontroly podľa doterajších predpisov; jej nový názov je Komisia ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady.

(²) Na čele Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady je povereník-predseda Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady.

§ 14

(¹) V odbore štatistiky pôsobí Slovenský štatistický úrad.

(²) Slovenský štatistický úrad je orgánom Slovenskej národnej rady a súčasne oblastným orgánom Štátneho štatistického úradu.

(³) Na Slovenský štatistický úrad prechádza z doterajšej Komisie ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady pôsobnosť na úseku štatistiky a oprávnenia predkladať Predsedníctvu Slovenskej národnej rady a ostatným slovenským národným orgánom zprávy a rozborý o stave a vývoji národného hospodárstva a spoločnosti na Slovensku.

§ 15

(¹) Na čele Slovenského štatistického úradu je predseda, ktorého vymenúva a odvoláva Predsedníctvo Slovenskej národnej rady na návrh predsedu Štátneho štatistického úradu.

(²) Pre riešenie zásadných otázok súvisiacich s činnosťou Slovenského štatistického úradu sa zriaďuje Štatistická rada. Jej predsedom je predseda Slovenského štatistického úradu; ostatných členov Štatistickej rady vymenúva a odvoláva Predsedníctvo Slovenskej národnej rady.

(³) Štatút Štatistickej rady schvaľuje Predsedníctvo Slovenskej národnej rady.

Časť IV

Zmeny v usporiadaní a označení niektorých zložiek výkonného aparátu Slovenskej národnej rady

§ 16

(¹) Výkonným aparátom Slovenskej národnej rady a jej orgánov v ďalej uvedených odboroch štátnej správy sú:

- a) v odbore školstva — Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre školstvo,
- b) v odbore kultúry a informácií — Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie,
- c) v odbore poľnohospodárstva — Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo,
- d) v odbore lesného a vodného hospodárstva — Povereníctvo Slovenskej národnej rady pre lesné a vodné hospodárstvo,
- e) v odbore ľudovej kontroly — aparát Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady.

(²) Pracovníci Slovenského štatistického úradu sú súčasťou jednotného aparátu Slovenskej národnej rady.

Časť V

Záverečné ustanovenia

§ 17

Pokiaľ z tohto zákona nevyplýva iné, vzťahuje sa na orgány Slovenskej národnej rady uvedené v tomto zákone zákon Slovenskej národnej rady č. 124/1964 Zb. o rokovacom a pracovnom poriadku Slovenskej národnej rady.

§ 18

Zrušuje sa

a) zákon Slovenskej národnej rady č. 49/1966 Zb. o Komisii Slovenskej národnej rady pre vodné hospodárstvo,

b) ustanovenie § 4 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 135/1965 Zb. o pôsobnosti Československej tlačovej kancelárie na Slovensku.

§ 19

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom schválenia Slovenskou národnou radou.

Dôvodová správa

Zákonné opatrenie Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 1/1967 Zb. o zmenách v organizácii a pôsobnosti niektorých ústredných orgánov zriadilo namiesto doterajšieho Ministerstva školstva a kultúry dve nové ministerstvá: Ministerstvo školstva a Ministerstvo kultúry a informácií. Pre úsek lesného hospodárstva, ktorý súčasne vyčlenilo z pôsobnosti doterajšieho Ministerstva poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, a pre úsek vodného hospodárstva zriadilo nové Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva. Pritom súčasne zrušilo Ústrednú správu vodného hospodárstva. V oblasti kontroly a štatistiky zriadilo Ústredný štatistický úrad, ktorého oblastným orgánom patriacim súčasne do systému orgánov Slovenskej národnej rady bude Slovenský štatistický úrad. Doterajšie orgány ľudovej kontroly a štatistiky budú v budúcnosti pôsobiť iba na úseku ľudovej kontroly; priradené tomu zákonné opatrenie vykonalo aj zmenu v ich názvoch.

V súvislosti s uvedenými zmenami v ústredných orgánoch citované zákonné opatrenie nanovo usporiadalo aj odbory štátnej správy, v ktorých majú pôsobiť povereníci Slovenskej národnej rady. Povereníci Slovenskej národnej rady budú pôsobiť v týchto nových odboroch štátnej správy: v školstve, v kultúre a informáciách, v poľnohospodárstve a v lesnom a vodnom hospodárstve. Ostatné odbory štátnej správy, v ktorých doteraz pôsobia povereníci Slovenskej národnej rady, zostávajú nedotknuté.

V nadväznosti na tieto zmeny treba úpravu v pôsobnosti a usporiadaní výkonných orgánov Slovenskej národnej rady vykonať zákonom Slovenskej národnej rady.

V súlade s novovymedzenými odbormi štátnej správy, v ktorých pôsobia povereníci Slovenskej národnej rady, treba zriadiť nové komisie Slovenskej národnej rady. Predkladaným návrhom zákona SNR sa navrhujú zriadiť: Komisia SNR pre školstvo, Komisia SNR pre kultúru a informácie a Komisia SNR pre lesné a vodné hospodárstvo.

Komisia SNR pre školstvo a Komisia SNR pre kultúru a informácie vznikajú namiesto doterajšej Komisie SNR pre školstvo a kultúru. Pôsobnosť novozriadených komisií sa rozčlení podľa úsekov ich činnosti. Pre toto rozčlenenie bude podporne slúžiť uslanovenie § 8 ods. 2 a § 9 ods. 2 navrhovaného zákona Slovenskej národnej rady.

Predkladaný návrh zákona Slovenskej národnej rady vychádza z toho, že úlohy, ktoré zákonné opatrenie Národného zhromaždenia č. 1/1967 Zb. zveruje Výboru pre kultúru a informácie, bude na Slovensku plniť Komisia SNR pre kultúru a informácie; v dôsledku toho Komisia SNR pre kultúru a informácie bude okrem základných funkcií komisií Slovenskej národnej rady ako iniciatívnych, kontrolných a výkonných orgánov Slovenskej národnej rady plniť aj funkciu koordinačného orgánu na úseku kultúry a informácií. Primerane tomu treba prispôbiť aj zloženie komisie, ktorej členmi okrem poslancov Slovenskej národnej rady budú aj vedúci predstavitelia hromadných informačných prostriedkov na Slovensku, Ústredia slovenskej knižnej kultúry, predstavitelia slovenských umeleckých sväzov a ďalší pracovníci z oblasti kultúry a informácií. Vzhľadom na šírku oblasti a počet orgánov, ktoré sa svojimi predstaviteľmi majú podieľať na koordinácii kultúrnej politiky na Slovensku, nadpolovičnú väčšinu členov tejto komisie nebudú môcť tvoriť poslanci Slovenskej národnej rady.

V odbore lesného a vodného hospodárstva navrhuje sa zriadiť Komisia SNR pre lesné a vodné hospodárstvo, ktorá bude plniť jednak úlohy v lesnom hospodárstve, ktoré doteraz plnila Komisia SNR pre pôdohospodárstvo, jednak úlohy vo vodnom hospodárstve, vymedzené v § 2 zák. SNR č. 49/1966 Zb., ktoré doteraz plnila Komisia SNR pre vodné hospodárstvo.

Pre pôsobnosť novozriadených komisií Slovenskej národnej rady platí všeobecné vymedzenie § 43 a 47 zákona SNR č. 124/1964 Zb. o rokovacom a pracovnom poriadku Slovenskej národnej rady. Podrobné vymedzenie úloh a pôsobnosti novozriadených komisií sa vykoná štatútmi, ktoré v zmysle § 48 cit. zákona schváli Predsedníctvo Slovenskej národnej rady.

V spojitosti so zriadením nových komisií, ako aj so zriadením Slovenského štatistického úradu treba zrušiť doterajšiu Komisiu SNR pre školstvo a kultúru a Komisiu SNR pre vodné hospodárstvo a zmeniť názov Komisie SNR pre pôdohospodárstvo a Komisie ľudovej kontroly a štatistiky Slovenskej národnej rady.

V novousporiadaných odboroch štátnej správy budú pôsobiť títo noví povereníci Slovenskej národnej rady: povereník SNR

pre školstvo, povereník SNR pre kultúru a informácie, povereník SNR pre poľnohospodárstvo a povereník SNR pre lesné a vodné hospodárstvo.

Pri vymedzení náplne činnosti nových povereníkov Slovenskej národnej rady v uvedených odboroch štátnej správy osnova vychádza zo skutočnosti, že sa majú vytvoriť potrebné organizačné predpoklady pre činnosť nových orgánov Slovenskej národnej rady, a to v rámci predpisov, ktoré vymedzujú pôsobnosť doterajších orgánov Slovenskej národnej rady. Ide tu o pôsobnosť upravenú v zákonoch (napr. autorský zákon, zákon o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch, o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu), v zákonoch Slovenskej národnej rady (napr. o štátnej ochrane prírody, o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách, o kultúrnych pamiatkach, o múzeách a galériách, o pôsobnosti Slovenskej národnej rady pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku, o rozvoji Tokajskej vinohradníckej oblasti na Slovensku, o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbáristov, komposesorátov a podobných útvarov), a v uzneseniach vlády, predovšetkým v uznesení č. 340/1964. Rozhraničenie pôsobnosti v odbore školstva a odbore kultúry a informácií by v praxi mohlo robiť ťažkosti; navrhovaná osnova preto podrobnejšie vymedzuje hľadiská pre delimitáciu pôsobnosti na obidva uvedené orgány (§ 8 ods. 2 a § 9 ods. 2). Požiadavka účinného riadenia v novousporiadaných odboroch štátnej správy na Slovensku si v priamej nadväznosti na navrhovaný zákon vyžiada novú úpravu pôsobnosti príslušných povereníkov Slovenskej národnej rady vládou na základe článku 85 ods. 3 Ústavy.

V zhode so zákonným opatrením Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 1/1967 Zb. upravuje osnova v § 10 vzťah oblastných riaditeľov Československého rozhlasu, Československej televízie a riaditeľa ČTK na Slovensku k povereníkovi SNR pre kultúru a informácie. V tomto zmysle boli cit. zákonným opatrením novelizované aj príslušné ustanovenia zák. č. 17/1964 Zb. a zák. č. 18/1964 Zb. Primerane tomu treba upraviť aj ustanovenia § 4 zák. SNR č. 135/1965 Zb. o pôsobnosti ČTK na Slovensku.

Slovenský štatistický úrad, ako oblastný úrad Štátneho štatistického úradu a zároveň ako orgán Slovenskej národnej rady, sa zriaďuje zákonným opatrením č. 1/1967 Zb. Citované zákonne opatrenie pritom výslovne splnomocňuje Slovenskú národnú radu upraviť pôsobnosť Slovenského štatistického úradu zákonom. Realizácia tohto splnomocnenia je závislá na prípravách celoštátneho zákona o usporiadaní štátnej štatistickej služby. Predkladaná

osnova zákona Slovenskej národnej rady preto upravuje len základné organizačné predpoklady, aby Slovenský štatistický úrad v rámci právomoci upravenej doterajšími predpismi (uznesenie vlády č. 362/1966 a uznesenia Predsedníctva SNR č. 129/1965 a č. 144/1966) mohol začať vykonávať svoju činnosť. V nadväznosti na budúci celoštátny zákon o štatistickej službe sa zákonom SNR konkrétne upraví pôsobnosť Slovenského štatistického úradu.

Novému členeniu orgánov Slovenskej národnej rady sa primerane prispôsobuje aj členenie jednotlivých zložiek výkonného aparátu Slovenskej národnej rady.

Okrem zmien v usporiadaní a náplni činnosti orgánov Slovenskej národnej rady ostáva pre ich ďalšiu činnosť naďalej smerodajným zákon SNR č. 124/1964 Zb. o rokovacom a pracovnom poriadku Slovenskej národnej rady.

x x x

Vykonanie tohto zákona vyžiada si potrebné zvýšenie výdavkov v skupine „Správa“ u Slovenskej národnej rady, ktoré sa zabezpečia v pláne a v rozpočte Slovenskej národnej rady na rok 1967.

V Bratislave 13. februára 1967.

Michal Chudík v. r.,
predseda
Slovenskej národnej rady

IV. volebné obdobie

44

N á v r h

Predsedníctva Slovenskej národnej rady

na voľbu povereníkov, predsedov a členov komisií SNR a na niektoré zmeny v zložení komisií SNR.

V súvislosti s prijatím zákona SNR o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov SNR Predsedníctvo SNR predkladá tento návrh na voľbu povereníkov, predsedov a členov komisií SNR a na niektoré zmeny v zložení komisií SNR:

poslanca Františka Hagaru uvoľniť z funkcie povereníka SNR pre financie a predsedu Finančnej a rozpočtovej komisie SNR a zvoliť za povereníka a predsedu Komisie SNR pre lesné a vodné hospodárstvo,

poslanca Jozefa Gajdošíka uvoľniť z funkcie povereníka a predsedu Komisie SNR pre potravinársky priemysel a zvoliť za povereníka SNR pre financie a predsedu Finančnej a rozpočtovej komisie SNR,

poslanca Dr. Mateja Lúčana zvoliť za povereníka a predsedu Komisie SNR pre školstvo.

Návrh na zloženie komisií SNR:

Komisia SNR pre školstvo

Členovia z radov poslancov SNR:

Daniel Futej
doc. Vasiľ Kapišovský CSc.
Elena Pastorková
Margita Potočková

Členovia z radov politických, hospodárskych, vedeckých, kultúrnych a iných pracovníkov:

Michal Bakoš, vedúci Odborného učilišťa v Armatúrke My-
java
doc. Dr. Miroslav Bažányi CSc., riad. Výsk. ústavu detskej
psychológie a patopsych., Blava, Legionárska 10
Vladimír Borodovčák, tajomník SÚV ČSM
Ján Dúž, tajomník Slovenskej odborovej rady
doc. Ing. Štefan Chochoľ, docent stavebnej fakulty SVŠT
Bratislava
Július Lihocký, Povereníctvo SNR pre školstvo
Karol Pichler, predseda komisie pre školstvo a kultúru Zá-
padoslovenského KNV
Olivér Rácz, riaditeľ SVŠ s vyučovacím jazykom maďarským,
Košice
doc. Dr. Emil Stračár CSc., Výskumný ústav pedagogický,
Bratislava, Štúrova 5
Marta Vlačihová, riaditeľka ZDŠ, Bratislava, Nedbalova ul.

Komisia SNR pre kultúru a informácie

Členovia z radov poslancov SNR:

František Déneš
Ján Harvát
Anna Hirková
Ondrej Klokoč
Vojtech Mihálik
Ervín Polák

Členovia z radov politických, hospodárskych, vedeckých, kultúrnych a iných pracovníkov:

Krista Bendová, spisovateľka, Bratislava, Mýtna 37
doc. Štefan Brenčič, tajomník Krajského výboru KSS, Bra-
tislava
akad. maliar Róbert Dúbravec, predseda Sväzu slovenských
výtvarných umelcov, Ružomberok
Ondrej Grieš, pracovník Ústredného výboru KSS
Ing. Róbert Harenčár, predseda Slovenského ústredného vý-
boru ČSM
akad. sochár Ján Kulich, laureát štátnej ceny Kl. Gottwalda,
Bratislava

Augustín Michalička, Povereníctvo SNR pre kultúru a informácie
zasl. umelec prof. Andrej Očenáš, prvý tajomník Sväzu slovenských skladateľov, Bratislava, Sládkovičová 11
doc. Dr. Ladislav Olexa CSc., riaditeľ Východoslovenského múzea, Košice
Ing. Ján Princ, riaditeľ Slovenského ústredia knižnej kultúry, Bratislava
Andrej Sarvaš, oblastný riaditeľ Čs. rozhlasu pre Slovensko
Ján Slivko, tajomník Sväzu slovenských divadelných umelcov, Bratislava, Gorkého 4
nár. umelec Eugen Suchoň, hudobný skladateľ, Bratislava, Bradlanská ul.
Dr. Rudolf Szabó, vedúci tajomník Ústredného výboru Csemadok, Bratislava
Ctibor Štítnický, prvý námestník ústredného riaditeľa Čs. filmu a oblastný riaditeľ Čs. filmu, Bratislava
Jozef Štolfa, vedúci politicko-výchovného odd. SOR
Jozef Vrabec, oblastný riaditeľ Čs. televízie

Komisia SNR pre lesné a vodné hospodárstvo

Členovia z radov poslancov SNR:

Zoltán Bánsky
Emil Chlebec
Ladislav Leco
František Faraga
Anton Prečuch
gan. mjr. Ján Strcula
Štefan Trstenský

Členovia z radov politických, hospodárskych, vedeckých, kultúrnych a iných pracovníkov:

Ing. Vladimír Bortel, riaditeľ Ústrednej hospodárskej úpravy lesov, Zvolen
Ing. Juraj Furdík, riaditeľ Výskumného ústavu vodohospodárskeho v Bratislave
prof. Ing. Elýgius Hromada CSc., vedúci katedry ekonomiky VŠLD, Zvolen
Ing. Lubomír Hyánek, Slovenská vysoká škola technická, katedra zdravotného inžinierstva, Bratislava

Július Chovaneč, námestník povereníka SNR pre poľnohospodárstvo
Dr. Ján Krajčí, Povereníctvo SNR pre lesné a vodné hospodárstvo
Ing. Stanislav Lupták, podnikový riaditeľ n. p. Bučina, Zvolen
Ing. Pavel Marko, podnikový riaditeľ Štátnych lesov v Žiline
Jozef Mikuš, podpredseda Stredoslovenského KNV, Banská Bystrica
Ing. Augustín Mistrík, generálny riaditeľ Odborového riaditeľstva Štátnych lesov v Bratislave
Ing. Ján Rendek, vedúci odboru vodného hospodárstva a prírodných zdrojov na Slovenskej plánovacej komisii
Ing. Štefan Paľko, ústredný riaditeľ Riaditeľstva vodných tokov, Bratislava
Štefan Šebesta, riaditeľ Hydroprojektu, Bratislava
doc. Ing. Dušan Zachar CSc., riaditeľ Výskumného ústavu lesného hospodárstva, Zvolen

Návrh na niektoré zmeny v zložení komisii SNR:

poslanca Jána Harváta uvoľniť z členstva v Komisii SNR pre potravinársky priemysel,

poslanca Ervína Poláka uvoľniť z členstva vo Finančnej a rozpočtovej komisii SNR,

poslanca gen. mjr. Jána Strculu uvoľniť z členstva v Komisii SNR pre stavebníctvo,

poslanca Antona Ťažkého uvoľniť z členstva v Slovenskej komisii pre techniku,

Timoteja Skalického, tajomníka SOR, uvoľniť z členstva v Slovenskej plánovacej komisii a vo Finančnej a rozpočtovej komisii SNR a zvoliť ho za člena Komisie SNR pre stavebníctvo,

Jozefa Mazáka, tajomníka SOR, zvoliť za člena Slovenskej plánovacej komisie,

Jolanu Kašičkovú, tajomníčku SOR, zvoliť za člena Finančnej a rozpočtovej komisie SNR,

Michala Kováča, námestníka riaditeľa Oblastného ústavu štátnej banky čsl., zvoliť za člena Slovenskej plánovacej komisie,

Jána Pappa, býv. podpredsedu Východoslovenského KNV uvoľniť z členstva v Slovenskej plánovacej komisii,

Ing. Jozefa Kubášovského, podpredsedu Východoslovenského KNV a predsedu krajskej plánovacej komisie zvoliť za člena Slovenskej plánovacej komisie,

Ing. Herberta Ďurkoviča, gen. riaditeľa Odborového riaditeľstva Závodov ťažkého strojárstva, Martin, uvoľniť z členstva v Slovenskej komisii pre techniku a

Ing. Pavla Marku, podnikového riaditeľa Štátnych lesov v Žiline, uvoľniť z členstva v Komisii SNR pre poľnohospodárstvo.

Bratislava 17. februára 1967

Michal Chudík v. r.,
predseda
Slovenskej národnej rady

Zpráva

o činnosti Predsedníctva a ostatných výkonných orgánov Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde KSČ a sjazde KSS

Predsedníctvo SNR predkladá plénu Slovenskej národnej rady informáciu o svojej činnosti, ako aj o činnosti komisií a povereníctiev SNR za obdobie od XIII. sjazdu KSČ a sjazdu KSS, ktorých uznesenia, rezolúcie a závery sú základnou smernicou pre prácu všetkých orgánov SNR. Tieto boli rozpracované a konkretizované v pláne hlavných úloh Slovenskej národnej rady na II. polrok 1966 a pre nastávajúce obdobie sú vyjadrené v pláne práce Predsedníctva a komisií SNR do konca júna 1967 a v rámcovom programe schôdzok Slovenskej národnej rady do konca IV. volebného obdobia.

V náväznosti na celkové zameranie činnosti Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde KSČ a sjazde KSS úlohy orgánov SNR sústreďovali sa najmä na tieto tri základné oblasti:

1. Urýchlené uplatňovanie novej sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva.

2. Vypracovanie návrhu vykonávacieho plánu na rok 1967, dopracovanie hlavných zámerov štvrtej päťročnice a rozpracovanie koncepčných úvah rozvoja národného hospodárstva do roku 1980.

3. Riešenie úloh súvisiacich s plnením štátneho plánu a rozpočtu, aby rovnomerným plnením sa aktívne prispievalo k upevňovaniu proporcionality a konsolidácie národného hospodárstva.

V oblasti riadenia národného hospodárstva sa rozpracovala problematika urýchleného zavádzania novej sústavy riadenia. Predsedníctvo SNR v júli 1966 prerokovalo stav prác na rozpracovaní opatrení pre urýchlenú realizáciu novej sústavy riadenia s osobitným zreteľom na plánovanie hospodárstva na Slovensku a schválilo harmonogram úloh jednotlivých orgánov SNR na ich zabezpečenie.

V súvislosti s vypracovaním nových prístupov k plánovaniu národného hospodárstva Slovenská plánovacia komisia rozpracovala podrobnejšie technológiu plánovacích prác na Slovensku a organické zapojenie všetkých orgánov SNR do týchto prác. Vzhľadom na zložitosť celej tejto problematiky práce nemohli byť dosiaľ ukončené a bude sa v nich aj naďalej intenzívne pokračovať. So Štátnou plánovacou komisiou a Ministerstvom financií sa dohodli a v príslušných normách konkretizovali zásady pre zostavovanie územného prierezu rozpočtov a finančných plánov na Slovensku.

Orgány SNR získavajú tak v pláne rozvoja národného hospodárstva za Slovensko ucelený nástroj, ktorý umožní cielavedome pôsobiť na využívanie zdrojov a ekonomických podmienok Slovenska z hľadiska súhrnných vzťahov k tvorbe a užitiu celospoločenských zdrojov.

Slovenská komisia pre techniku sa aktívne podieľala na vypracovaní zásad plánovitého riadenia rozvoja vedy a techniky v podmienkach pôsobenia novej sústavy riadenia národného hospodárstva, a to tiež z hľadiska pôsobnosti Slovenskej národnej rady a jej výkonných orgánov na tomto úseku činnosti. Ďalej Slovenská komisia pre techniku iniciatívne rozpracovala zásady riadenia investičnej činnosti na úseku spoločenskej výstavby. Tieto dokumenty boli už vládou schválené.

Pre vytvorenie optimálnych proporcií a na dosiahnutie maximálnej efektívnosti v procese vypracovávaní plánu i jeho realizácie sústreďovali sa práce Slovenskej plánovacej komisie, Finančnej a rozpočtovej komisie SNR, ako aj ostatných orgánov SNR na určenie takých ekonomických nástrojov, ktoré by v potrebnom rozsahu ovplyvnili oblastné proporcie.

Podľa uznesenia vlády č. 6 z 18. januára 1967 počnúc rokom 1967 sa bude hospodárskym organizáciám, ktoré zahájajú pre rozvoj svojej činnosti v určených oblastiach investičné akcie, poskytovať účelová dotácia zo štátneho rozpočtu vo výške 15 % z rozpočtových nákladov, a to v rámci prostriedkov vopred stanovených v štátnom rozpočte. Toto zvýhodnenie sa týka viacerých miest v 18 okresoch na Slovensku, a to najmä tam, kde je nízky priemyselný potenciál. Ďalšie zvýhodnenie týchto miest spočíva v tom, že podnikom, ktoré dostali dotáciu na výstavbu, sa poskytne zľava z odvodu zo základných prostriedkov na dobu 5 rokov, a to znížením stanovenej sadzby o jednu tretinu.

Okrem toho sa dohodli tiež výnimky z platenia stabilizačného odvodu. Úľavy z tohoto odvodu sa týkajú značného okruhu miest a okresov na Slovensku. Celkom sa platenie časti stabilizačného odvodu viazaného na prírastok pracovníkov odpúšťa v 14 okresoch a ďalším 13 miestam, resp. sa snižuje na polovicu u ďalších 7 okresov.

Pre posúdenie dopadu všetkých ekonomických nástrojov sa kvantifikáciou postupne získaval prehľad o hlavných tendenciách ich pôsobenia najmä v oblasti tvorby zdrojov a ich použitia na rozvoj výrobnotechnickej základne na Slovensku. Orgány SNR, najmä Slovenská plánovacia komisia a Finančná a rozpočtová komisia SNR, vykonali v tomto smere viaceré hodnotenia a roz-

bory, ako aj rozboru úrovne rentability v odvetviach priemyslu na Slovensku, na riešenie problémov na úseku cien a miezd a na zvyšovanie príjmovej základne národných výborov. Vzhľadom na ich závažnosť boli tieto po prerokovaní v Predsedníctve SNR predložené príslušným odborným orgánom vlády.

Tak v súvislosti s rozborom plnenia plánu za I. polrok 1966 zhodnotilo Predsedníctvo SNR aj pôsobenie ekonomických nástrojov v priemysle a v stavebníctve na Slovensku. Prijaté závery a opatrenia riešili jednak možnosti zvýšenia zdrojov podnikov a organizácií a použili sa tiež pri účasti príslušných orgánov SNR na dopracovaní zásad novej metodiky riadenia. Ďalej to bola analýza vývoja, vplyvu a uplatňovania tvorby cien na pohyb realizačných cien v organizáciách na Slovensku, s ktorou sa tak tiež zaoberalo i Predsedníctvo SNR. Aj keď vzhľadom na obmedzenosť sledovaného obdobia nebolo možné robiť komplexné uzávery, išlo o materiál, ktorý po prvý raz ucelenejšie hodnotil vývoj na úseku, ktorý pri zavádzaní novej sústavy riadenia má popredný význam a bol daný k dispozícii príslušným celoštátnym orgánom.

Príčiny nižšej rentability najmä v spotrebnom priemysle a možnosti zlepšenia rozviedla Finančná a rozpočtová komisia SNR v rozbere efektívnosti a rentability drevospracujúceho priemyslu na Slovensku. Materiál, prerokovaný tiež Predsedníctvom SNR, prispeje k rozpracovaniu problematiky komplexného využívania drevnej hmoty. Slovenská komisia pre techniku vykonala analýzu technickej úrovne drevospracujúceho priemyslu v porovnaní s priemyselne vyspelými štátmi a v spolupráci s plánovacími orgánmi vypracovala koncepciu dlhodobého rozvoja komplexného využitia drevnej hmoty v ČSSR. Tento materiál bol prerokovaný v pléne Štátnej komisie pre techniku. Súčasne Slovenská komisia pre techniku spracúva koncepciu vybavenia drevospracujúceho priemyslu strojno-technologickým zariadením. Vykonan sa tiež rozbor rentability odevného priemyslu porovnávajúcou metódou medzi približne rovnakými výrobkami na Slovensku a v českých krajinách za účelom získania objektívnych a subjektívnych činiteľov určujúcich úroveň rentability. Rozbor sa stal podkladom pre redistribúciu medzi VJH pre rok 1967 a ďalšie roky.

V súvislosti s realizovaním záverov XIII. sjazdu KSČ na zvýšenie právomoci a zodpovednosti národných výborov venovali orgány SNR, najmä Finančná a rozpočtová komisia SNR a Povereníctvo SNR pre financie, v spolupráci s Ministerstvom financií a ďalšími ústrednými orgánmi značnú pozornosť vytváraní podmienok pre zvýšenie finančno-ekonomickej právomoci národných

výborov, hlavne mestských a miestnych. Bol vypracovaný rozbor a hodnotenie možnosti zvyšovania príjmov rozpočtov národných výborov z hľadiska uplatňovania ekonomických nástrojov a využívania miestnych surovinových a pracovných zdrojov pre zvyšovanie ekonomickej samostatnosti národných výborov.

Orgány SNR budú aj naďalej venovať osobitnú pozornosť rozborom pôsobenia ekonomických nástrojov určených pre zabezpečovanie oblastných proporcií rozvoja.

Práce na zostavení návrhu vykonávacieho plánu na rok 1967 a na vypracovaní štvrtého päťročného plánu, ako aj výhľadu dlhodobého rozvoja tvorili a tvoria ďalšiu základnú oblasť činnosti orgánov SNR.

Zostavenie návrhu vykonávacieho plánu na rok 1967 bolo nutné na rozdiel od minulých rokov posunúť do I. štvrťroka 1967, a to najmä preto, aby podniky mohli vo svojich návrhoch plne uplatniť pravidlá a nástroje nového systému riadenia, ich odraz na ekonomickú činnosť podnikov, ako aj dopady z prestavby veľkoobchodných cien. Úloha je značne zložitá tiež preto, že súčasný stav prác na VHJ znamená zhoršenie kvalitatívnych stránok rozvoja, zakotvených do smerníc štvrtej päťročnice. Požiadavky VHJ predstavujú navyše investície za 1,5 mld. Kčs a vyššiu potrebu zhruba o 12 000 pracovníkov pri súčasnom znížení výroby o 800 mil. Kčs a produktivity práce v priemysle o 2,5 % a v stavebníctve o 1,5 %. Nedodržia sa tiež vzťahy k zahraničnému a vnútornému obchodu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti hlavnými problémami vykonávacieho plánu na rok 1967 zaoberalo sa v decembri 1966 i Predsedníctvo SNR a uložilo všetkým poverenikom a predsedom komisií SNR organizovať riešenie otvorených problémov plánu za hospodárstvo na Slovensku na ministerstvách, krajských národných výboroch, výrobnohospodárskych jednotkách a podnikoch s cieľom výrazne zlepšiť a zrealizovať vzťahy a proporcie plánu založené štvrtým päťročným plánom, a to predovšetkým:

- v dosiahnutí optimálnej dynamiky rozvoja priemyselnej produkcie a dodávok pre zahraničný a vnútorný trh,

- v zlepšení krytia investičnej výstavby kapacitami stavebnej výroby a stavebnými hmotami,

- v sprogresívnení vzťahu prírastku výroby a výkonov a rastu produktivity práce,

- v zabezpečovaní vyššej rentability výroby v doterajších i v nových výrobných kapacitách a vytváraní vyšších zdrojov potrebných na financovanie najmä investičnej výstavby a na zabezpečenie priemerného rastu miezd.

Pri dopracúvaní úloh návrhu štvrtého päťročného plánu sa práce sústreďovali na riešenie viacerých vecných problémov. Išlo tu najmä o problémy okolo rozšírenia výrobných základne na Slovensku, a to hlavne presunom niektorých investičných zámerov z českých krajov, neuspokojivú situáciu v oblasti rozvíjania technických predvýrobných útvarov a kapacít v strojárstve, ďalej vyriešenie rozmiestnenia, zaškolenia, ako aj materiálneho a finančného zabezpečenia výchovy dorastu v učebnom pomere a tiež ďalšie rozšírenie materiálnej základne v nevýrobnej sfére.

Slovenská komisia pre techniku vykonala prieskum súčasného stavu a posúdila zámary strojárnských podnikov na Slovensku v oblasti rozvíjania technických predvýrobných útvarov a kapacít s osobitným zreteľom na rozvoj výskumnej a vývojovej základne. Tento materiál bol prerokovaný v Predsedníctve SNR a predložený Štátnej komisii pre techniku za účelom rýchlejšieho prekonania neuspokojivej situácie.

Dosiaľ sa uspokojivo doriešil problém kapacitného a finančného zabezpečenia výchovy dorastu v učebnom pomere v rokoch 1967 až 1970. Slovenská plánovacia komisia v spolupráci s Komisiou SNR pre školstvo a kultúru vypracovali návrh komplexných opatrení pre riešenie tohto problému v podmienkach novej sústavy riadenia národného hospodárstva. S návrhom po jeho prerokovaní v Predsedníctve SNR zaoberali sa tiež Predsedníctvo a príslušné výbory Národného zhromaždenia, ako i vláda. Na jeho základe prijala vláda uznesenie č. 412 zo 16. novembra 1966, podľa ktorého podniky na Slovensku budú dotované zo štátneho rozpočtu sumou zhruba 400 mil. Kčs, ktoré použijú na úhradu nákladov výchovy učňov prijatých nad reprodukčnú potrebu.

Na úseku finančno-ekonomických vzťahov rozpracovali orgány SNR rad materiálov, týkajúcich sa predovšetkým kvantifikácie zdrojov pre financovanie investičnej výstavby na Slovensku, rozboru príčin rozdielnej rentability paralelných výrobnohospodárskych jednotiek v českých krajoch a na Slovensku. Ďalej sa kvantifikovali podmienky hospodárenia tak v priemysle, stavebníctve, ako aj v ostatných nepriemyselných odvetviach.

Výsledky týchto finančno-ekonomických rozborov ukázali, že zdroje vytvorené podnikmi na Slovensku nebudú stačiť na pokrytie plánom predpokladaného rozsahu investičnej výstavby. Predsedníctvo SNR vychádzajúc z tejto skutočnosti prijalo opatrenia, aby Slovenská plánovacia komisia, Finančná a rozpočtová komisia SNR, Slovenská komisia pre techniku a Oblastný ústav ŠBČS prerokovali s príslušnými ústrednými orgánmi možnosti krytia

nedostatku zdrojov pre plánovaný objem investičnej výstavby na Slovensku v štvrtom päťročnom pláne a pre rok 1967 a dohodli spoločný postup prác pri riešení tohoto problému. Tieto otázky boli opätovne prerokované na porade predsedu Štátnej plánovacej komisie a predsedu Slovenskej plánovacej komisie 19. januára 1967 s tým, že sa budú riešiť buď redistribúciou zdrojov prostredníctvom štátneho rozpočtu, alebo v individuálnych prípadoch predĺžením doby splatnosti úveru a oddialením, resp. odpustením platenia úrokov z investičných úverov. Komplexne však problém nemohol byť dosiaľ uzavretý a má sa doriešiť do konca marca 1967.

Náročné úlohy stoja pred orgánmi SNR pri riešení problémov rozvoja vedecko-výskumnej základne. Slovenská komisia pre techniku orientovala svoju činnosť na tomto úseku na prekonávanie doterajšieho vážneho zaostávania výskumu a vývoja na Slovensku, najmä vo výrobnnej sfére, a na základe jej návrhov schválila Štátna komisia pre techniku opatrenia na urýchlenie rozvoja výskumnej a vývojovej základne na Slovensku oproti pôvodným zámerom štvrtej päťročnice.

V oblasti plánu fondu vedy a techniky Slovenská komisia pre techniku vypracovala vlastný variant rozvoja výskumno-vývojovej základne na Slovensku do roku 1970. Požiadavky tohoto variantu, týkajúce sa siete výskumných pracovísk, investícií, kádového a materiáloveho vybudovania, boli zahrnuté do návrhu plánu rozvoja národného hospodárstva v štvrtej päťročnici.

Okrem uvedeného treba uviesť ešte niektoré ďalšie úlohy, ktoré príslušné orgány SNR riešili v návaznosti na štvrtý päťročný plán.

Tak bol Slovenskou komisiou pre techniku vypracovaný materiál o územno-technických dôsledkoch plánovanej menovitej a centrálne posudzovanej odborovej investičnej výstavby, návrh plánu projektových prác na jednotlivé roky štvrtej päťročnice, Povereníctvom SNR pre potravinársky priemysel koncepcia rozvoja potravinárskeho priemyslu, Povereníctvom SNR pre obchod, Slovenskou plánovacou komisiou a Slovenským výborom Sväzu spotrebných družstiev výhľad rozvoja obchodu do roku 1970, Povereníctvom SNR pre školstvo a kultúru návrh siete škôl II. cyklu a návrh siete škôl pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť.

V súvislosti s vypracovaním dlhodobého plánu sa začali práce, ktorými sa má získať prehľad o možnostiach rozvoja hospodárstva a jeho štruktúry na Slovensku do roku 1980. Vyjasňujú sa základné problémy, najmä využitie prírodného bohatstva Slovenska a zdrojov pracovných síl, a tiež sa vypracov-

vávajú technicko-ekonomické koncepcie rozvoja jednotlivých odvetví národného hospodárstva, a to tak, aby sa dosiahlo účel-ného zapojenia týchto zdrojov do celoštátnej ekonomiky, ako aj úvahy o vývoji osídlenia.

Treba pritom vyzdvihnúť, že ide o široké rozpracovanie koncepčných a rozvojových problémov hospodárstva na Slovensku v jeho ucelenej forme, a to za významnej účasti veľkého počtu pracovníkov z praxe a vedeckého frontu.

V súlade s požiadavkou vytvárania predpokladov pre efektívne využitie prírodných a technicko-ekonomických podmienok Slovenska, Slovenská plánovacia komisia a Slovenská komisia pre techniku spracovali 11 štúdií zameraných na rozvoj ťažby, úpravy a využitie rúd, magnezitu, masťu a nerudných surovín, na problematiku palivo-energetickej základne, rozvoj teplárstva a elektrifikačnej sústavy, ochranu prírody a prírodného a životného prostredia a problematiku poľnohospodárstva a hospodárenia v horských a podhorských oblastiach. Okrem toho Slovenská komisia pre techniku bola priamym gestorom spracovania ďalších dvoch štúdií, týkajúcich sa optimálnej produkcie ťažby a využitia drevnej hmoty.

Vypracované technicko-ekonomické štúdie sú určené ako podklad pre dlhodobý výhľad rozvoja národného hospodárstva.

Treba pritom uviesť, že technicko-ekonomické štúdie, ktoré sú nesporne prínosom z hľadiska variantných riešení, nie sú ešte celkom dopracované pokiaľ ide o otázky konkrétnej realizácie a tiež neobsahujú ešte hlbšie ekonomické vyhodnotenie vo vzťahu k tvorbe a rozdeleniu národného dôchodku. Dopracovanie týchto problémov sa uskutoční v ďalšej etape prác.

Okrem štúdií boli v priebehu roku 1966 Slovenskou komisiou pre techniku podrobne dopracované tri technicko-ekonomické koncepcie, a to koncepcia individuálnej bytovej výstavby, koncepcia riešenia informačnej činnosti a sústavy a koncepcia uplatnenia a využitia výpočtovej techniky na Slovensku. Komisiou SNR pre vodné hospodárstvo bol vypracovaný materiál o hlavných smeroch rozvoja vodného hospodárstva na Slovensku, Komisiou SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva rozbor vplyvu mechanizácie a chemizácie na ďalší rozvoj služieb po roku 1970 za účelom určovania technických smerov rozvoja aj na úseku miestneho hospodárstva a Výborom SNR pre cestovný ruch koncepcia rozvoja cestovného ruchu a rekreácie do roku 1980.

Ďalšou základnou oblasťou činnosti orgánov SNR bolo riešenie problémov vyplývajúcich z realizácie plánu a rozpočtu.

Komisie a Predsedníctvo SNR mesačne hodnotili stav v plnení

úloh plánu a vychádzajúc z vecných problémov i celkového vývoja a tendencií robili opatrenia v záujme dodržiavania cieľov určených v pláne a vytvárania predpokladov pre ďalší harmonický rozvoj jednotlivých odvetví i celého národného hospodárstva. Z tohoto hľadiska riešili orgány SNR v poslednom období celý rad ďalších závažných úloh. Išlo najmä o tieto úlohy:

• Na úseku investičnej výstavby a stavebníctva predmetom sústavnej starostlivosti príslušných orgánov SNR, najmä Komisie SNR pre stavebníctvo, Slovenskej komisie pre techniku a Slovenskej plánovacej komisie bolo zabezpečovanie úloh na vybraných stavbách a plnenie plánu dokončovania a odovzdávania stavieb. Úlohy v základnej stavebnej výrobe splnilo stavebníctvo na Slovensku 14. decembra 1966. Plánované úlohy v bytovej výstavbe boli za rok 1966 splnené. Pri budovaní kapacít stavebnej výroby činnosť Komisie a Povereníctva SNR pre stavebníctvo, bola zameraná na vytváranie podmienok pre ich ďalšie zvyšovanie z hľadiska územného rozloženia, štruktúry stavebných prác a pre rýchlu a efektívnu výstavbu občianskej a technickej vybavenosti sídlisk. Prostredníctvom generálnych riaditeľstiev boli robené opatrenia na ďalšie znižovanie rozostavanosti a jej vývoj bol usmerňovaný tak, aby sa dosiahla optimálna úroveň a ďalšie skracovanie času výstavby.

Podobne boli robené opatrenia pre úspešné plnenie a pokračovanie úloh štátneho plánu vo výrobe stavebných hmôt, rozširovala sa výroba predovšetkým nedostatkových materiálov a dosiahlo sa zvýšenie kvality výrobkov. Úlohy vo výrobe stavebných hmôt v objemových ukazovateľoch boli splnené 5. decembra 1966.

Pre ďalšie zlepšenie výrobnej základne stavebných hmôt orientovala sa práca Komisie a Povereníctva SNR pre stavebníctvo na efektívne investičné opatrenia, najmä vo výrobe cementu, azbestocementu, murivových materiálov a betonárskeho tovaru.

Vzhľadom na neuspokojivé plnenie uznesení ÚV KSČ, ÚV KSS, ako aj Predsedníctva SNR o využití nerudných surovín na Slovensku pre urýchlený rozvoj stavebných hmôt a materiálov sa Predsedníctvo SNR s touto otázkou znovu osobitne zaoberalo. Prijaté opatrenia sú zamerané na urýchlené konkretizovanie akcií, ktoré budú realizované nad rámec smerníc štvrtej päťročnice na Slovensku a na riešenie spôsobu financovania investičného rozvoja stavebnej keramiky a keramických surovín na Slovensku, včítane riešenia financovania výstavby Závodu na keramické dlaždice v Michalovciach, čo sa už medzitým aj stalo.

Na úseku poľnohospodárstva a lesného hospodárstva popri zabezpečovaní plnenia hlavných úloh štátneho

plánu rozvoja poľnohospodárstva sústreďovali sa úlohy najmä na riešenie technických a ekonomických problémov, ako aj na koncepčné riešenie niektorých špecifických problémov v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve na Slovensku. Osobitná pozornosť sa venovala vytváraniu podmienok a príprave poľnohospodárskych závodov i výrobných poľnohospodárskych správ pre úspešné uplatnenie novej sústavy i v tomto odvetví výroby.

Na úseku rastlinnej výroby Komisia a Povereníctvo SNR pre pôdohospodárstvo sa podieľali na viacerých opatreniach sledujúcich zvyšovanie hektárových úrod jednotlivých plodín, či už sa tieto dotýkali šľachtenia, semenárstva alebo výživy rastlín. Vypracovala sa analýza doterajšieho rozvoja rastlinnej výroby a návrh opatrení pre ďalšiu intenzifikáciu a rozvoj rastlinnej výroby na Slovensku do roku 1970. Tieto otázky vzhľadom na ich dôležitosť sú predložené na prerokovanie i plénu Slovenskej národnej rady.

V živočíšnej výrobe vykonávané opatrenia sledovali vytváranie predpokladov pre plnenie plánu výroby a nákupu živočíšnych produktov. Bola vypracovaná a Predsedníctvom SNR schválená koncepcia rozvoja chovu hydiny a urobené opatrenia na doriešenie vecných problémov súvisiacich so zabezpečením zvýšenia efektívnosti výroby jatočných ošípaných cestou intenzívnejšieho rozširovania garantovania prírastkov vo výkrme ošípaných zo strany poľnohospodárskych nákupných a zásobovacích podnikov plným dotovaním potreby kŕmnych zmesí. V spolupráci s Ministerstvom poľnohospodárstva sa riešila komplexne tiež otázka produkcie odstavčiat.

V záujme maximálneho využitia horských a podhorských oblastí v poľnohospodárskej výrobe Povereníctvo SNR pre pôdohospodárstvo v spolupráci s Ministerstvom poľnohospodárstva sa aktívne podieľalo na vypracovávaní zásadných materiálov na úseku plánovania výroby a rozvoja ekonomiky týchto oblastí. Povereníctvo vypracovalo návrhy a námety dotýkajúce sa celoročnej zamestnanosti v poľnohospodárstve a organizácie medzidružstevnej kooperácie. Problémy celoročnej zamestnanosti v poľnohospodárstve budú i predmetom rokovania pléna SNR v septembri toho roku.

Na úseku poľnohospodárskej investičnej výstavby a meliorácií sústreďovala sa činnosť Komisie a Povereníctva SNR pre pôdohospodárstvo na účelné a hospodárne využitie vkladaných investičných prostriedkov, riešenie problémov prípravnej a projektovej dokumentácie a otázok materiálno-technického a dodávateľského zabezpečenia. Na úseku riadenom krajskými výrobnými

poľnohospodárskymi správami bola poľnohospodárska výstavba splnená za rok 1966 na 107 %.

Na ústredne zabezpečovaných melioračných stavbách, i keď finančný plán nebol splnený, boli zabezpečené úlohy v odovzdávaní kapacít do prevádzky. Boli uvedené do prevádzky závlahy Perek 3362 ha, Medzibodrožie 2896 ha, na Hornom Žitnom ostrove 4670 ha a bola ukončená posledná etapa výstavby závlah Šaľa—Kolárovo.

Pomerne dobré výsledky sa dosiahli aj v intenzifikácii lúk a pastvín cestou budovania hnojovicových hospodárstiev a močovkových závlah. Bolo ukončených 79 akcií hnojivých závlah s výmerou 5755 ha.

V záujme rýchlejšej konsolidácie ekonomicky slabých JRD boli v zmysle uznesenia vlády č. 609/1965 riešené otázky ich vysokého úverového zaťaženia čiastočným odpisom dlhodobých investičných úverov vo výške 954 mil. Kčs a postupnými odpismi osobitných dlhodobých neinvestičných úverov a osobitných úverov na výrobné náklady v čiastke 667 mil. Kčs.

Popri uvedených úlohách jednou z hlavných bolo spracovanie rámcových podmienok hospodárenia poľnohospodárskych podnikov v novej sústave riadenia. Na rámcové podmienky hospodárenia organicky nadväzovalo spracovávanie pravidiel dodávateľsko-odberateľských vzťahov, pravidiel pre poskytovanie diferenciálnych príplatkov, stabilizačných dotácií, subvencií, prírastkových prémie a pravidiel pre poskytovanie príplatkov a dodatočných prostriedkov pre stabilizáciu pracovných síl v poľnohospodárstve. Súbežne s týmito prácami prebiehali práce na vyčíslení dopadu prestavby veľkoobchodných cien v priemysle na poľnohospodárstvo.

Nové zásady riadenia boli rozpracované aj na podmienky lesného hospodárstva. Vypracovala sa nová organizačná štruktúra na báze trustu podnikov so samostatným odborovým riadením na Slovensku, zostavili a vydali sa pravidlá a smernice pre všetky úseky riadenia cestou plánu i ekonomických nástrojov. Okrem toho vykonal sa podrobný prieskum situácie v obhospodarovaní nešťátnych lesov a rozpracovali otázky ďalšej socializácie lesného hospodárstva.

Celkové úlohy plánu lesného hospodárstva boli splnené úspešne.

V oblasti vodného hospodárstva popri vypracovávaní technicko-ekonomických koncepcií rozvoja vodného hospodárstva na úseku úprav tokov, výstavby vodovodov, kanalizácií, nádrží, plavebných ciest a bilancie vody jednou z najzávažnejších úloh bolo riešenie problematiky výstavby vodných diel na Dunaji.

Slovenská komisia pre techniku v spolupráci s Komisiou SNR pre vodné hospodárstvo pripravili podrobné a rozsiahle materiály a rozbery pre štátne a stranické orgány v otázke výberu optimálneho variantu využitia Dunaja. Po prerokovaní celej problematiky v pléne Slovenskej komisie pre techniku a Štátnej komisie pre techniku boli výsledné návrhy predložené Predsedníctvu SNR, ktoré zaujalo stanovisko, že navrhovaný deřivačný variant sústavy vodných diel na Dunaji najlepšie splňuje podmienky jeho komplexného využitia a oznámilo svoje stanovisko vláde, ktoré bolo v zásade prijaté a schválené.

Pri zabezpečovaní samotnej investičnej výstavby sústreďovalo sa úsilie Komisie SNR pre vodné hospodárstvo na prípravu a výstavbu týchto akcií: rekonštrukčné a sanačné práce na Dunaji, výstavba vodného diela Liptovská Mara, príprava a výstavba úprav na Ipli, rekonštrukčné práce v povodí rieky Nitry a iné. Materiálnym a organizačným zabezpečením rekonštrukčných a sanačných prác na Dunaji a obnovou v roku 1965 povodňou postihnutých oblastí na južnom Slovensku sa osobitne zaoberalo tiež Predsedníctvo SNR a na základe ním predloženého materiálu tiež Predsedníctvo Národného zhromaždenia.

Na úseku potravinárskeho priemyslu išlo hlavne o úlohy súvisiace s budovaním výrobo-technickej základne tohto odvetvia urýchlenním procesu modernizácie a rekonštrukcie, zvyšovaním kvality výrobkov, presadzovaním správnej výživy, ako aj dopracovaním a uplatnením novej sústavy riadenia.

Základné materiály týkajúce sa problematiky potravinárskeho priemyslu prerokovali v II. polroku 1966 i Predsedníctvo a plénum SNR. Prijaté uznesenia znamenajú principiálnu orientáciu pre ďalší rozvoj potravinárskeho priemyslu na Slovensku najmä z hľadiska zabezpečenia kvality a správnej výživy obyvateľstva.

V náväznosti na rozvoj technicko-výrobnej základne potravinárskeho priemyslu na Slovensku v štvrtom päťročnom pláne stáva sa osobitne závažnou otázkou zvyšovanie kvalifikácie kádrov a ich stabilizácia. Preto Komisia a Povereníctvo SNR pre potravinársky priemysel na základe sociologického prieskumu v spolupráci so Slovenskou vysokou školou technickou a niektorými ďalšími inštitúciami vykonali rozbor súčasného stavu kvalifikácie a problémov výchovy kádrov v potravinárskom priemysle. Predsedníctvo SNR schválilo závery rozboru a ich realizácia bude znamenať zlepšovanie kvalifikačnej štruktúry v potravinárskom priemysle na Slovensku.

Hlavný dôraz v celkovej činnosti Komisie a Povereníctva SNR pre potravinársky priemysel bol kladený na riešenie koncepčných

otázok, a to nielen na úseku plnenia plánu výroby, ale i reprodukcie základných fondov, pri ktorých bola potrebná úzka súčinnosť s Ministerstvom potravinárskeho priemyslu a ďalšími orgánmi, najmä s Poverením SNR pre pôdohospodárstvo, Poverením SNR pre obchod, Štátnou inšpekciou akosti výrobkov potravinárskeho priemyslu, generálnymi projektantami stavieb, dodávateľmi a podobne. Ďalej to boli otázky účelnej aplikácie nástrojov novej sústavy riadenia na špecifické podmienky potravinárskeho priemyslu najmä v oblasti akosti výrobkov, racionalizácie výživy, modernizácie a technologickej rekonštrukcie potravinárskeho priemyslu, s ktorými sa Komisia a Poverenie SNR pre potravinársky priemysel sústavne zaoberali.

Popri uvedených úlohách Komisia a Poverenie SNR pre potravinársky priemysel riešili tiež otázky zlepšovania stavu v dodržiavaní kvality a hygieny pri výrobe základných potravinárskych výrobkov dennej spotreby, ako mlieka, mäsa, chleba a pečiva, problematiky investičnej výstavby a plnenia kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov plánu.

Na úseku obchodu a cestovného ruchu okrem úloh súvisiacich s prácami na vykonávanom a päťročnom pláne a na dlhodobom výhľade ťažisko úloh Komisie a Poverenia SNR pre obchod a Výboru SNR pre cestovný ruch spočívalo vo vytváraní predpokladov pre urýchlenú realizáciu novej sústavy riadenia na úsekoch ich činnosti a v zabezpečovaní realizácie plánu.

Vypracovaný bol výhľad rozvoja vnútorného obchodu na Slovensku do roku 1970, ktorý poukázal na problémy obchodu a zabezpečenia jeho rozvoja z hľadiska smerných úloh do roku 1970. Z jeho záverov, prerokovaných i Predsedníctvom SNR, sa vychádza v ďalších etapách prác na pláne do roku 1970.

S ohľadom na nedostatky v štruktúre spotreby potravín a na vládne uznesenie č. 69/1965 o zabezpečení racionálnej výživy obyvateľstva vypracovalo ďalej Poverenie SNR pre obchod rozbor možností vyrovnania spotreby potravín na úroveň odporúčanej výživovej normy, ktorý ako súčasť spoločného materiálu s Poverením SNR pre potravinársky priemysel a Poverením SNR pre pôdohospodárstvo bude predložený Predsedníctvu SNR s príslušnými návrhmi opatrení. Ako podkladový materiál pre výhľadové štúdie bola spracovaná tiež analýza rozvoja vnútorného obchodu na Slovensku v rokoch 1961—1965, ktorá rozoberá tendencie a javy, ktoré ovplyvnili vývoj vnútorného obchodu v sledovanom období. Zahájené boli ďalej práce na dlhobohkej koncepcii rozvoja materiálno-technickej základne obchodu a dlhobohkej koncepcii verejného stravovania.

V súvislosti so zabezpečovaním realizácie novej sústavy riadenia Povereníctvo SNR pre obchod sa aktívne podieľalo na vymedzení obchodných vzťahov a dodávateľsko-odberateľských vzťahov v novej sústave riadenia. Pozitívne výsledky sa dosiahli hlavne vo vymedzení vzťahov medzi obchodnými organizáciami navzájom a smerom k výrobným družstvám a miestnemu priemyslu. Pre posúdenie možnosti uplatňovania jednotných odvodov prejednála Komisia SNR pre obchod rozbor nákladov a ich vplyv na odvody z hrubého dôchodku pri súčasnom prejednaní orientačnej kvantifikácie zdrojov a potrieb v roku 1966. Vyvodila ďalej závery z materiálu o urýchlenej realizácii zásad novej sústavy riadenia v obchode z hľadiska rámcových podmienok hospodárenia, odchýlok z rámcových podmienok, pre vnútorný obchod a kvantifikácie úloh na rok 1967.

V spolupráci s príslušnými orgánmi bola venovaná osobitná pozornosť opatreniam na oslabenie negatívneho pôsobenia monopolu vo vzťahoch medzi výrobou a obchodom i vo vzťahu obchodu k spotrebiteľom. Pozitívne možno hodnotiť zrušenie rajonizácie medzi štátnym a družstevným obchodom, územného vymedzenia pôsobnosti všetkých obchodných organizácií, voľnejšie vymedzenie sortimentného profilu obchodnej činnosti a ďalšie opatrenia.

V oblasti realizácie úloh plánu venovala sa starostlivosť predovšetkým riešeniu tých problémov, ktoré nedostatočne zabezpečovali podniky a odborové riaditeľstvá, alebo ktoré zostali otvorené, v prevádzacom pláne a v odberateľsko-dodávateľských vzťahoch. Týkalo sa to najmä zabezpečenia fondov obuvi, odevov, nábytku, televízorov, stavebných hmôt, usmerňovania dodávok výrobkov z mäsa a mliečnych výrobkov a zabezpečenia zásobovania občerstvujúcimi nápojmi a pivom v letnej sezóne. Plán malo-obchodného obratu za rok 1966 v obchodných organizáciách na Slovensku sa splnil na 101,7 %.

Plnenie úloh v investičnej výstavbe prebiehalo so značnými ťažkosťami a plán investícií v obchodných organizáciách riadených MVO a KNV sa v roku 1966 splnil na 96 %. Projektová a rozpočtová príprava stavieb plánovaných na zahájenie v roku 1967 bola zabezpečená a všetky plánované akcie prešli výberovým konaním.

Na úseku cestovného ruchu Výbor SNR pre cestovný ruch sústreďoval sa predovšetkým na zabezpečovanie letnej turistickej sezóny, rozpracoval postavenie a úlohy orgánov cestovného ruchu v nových podmienkach riadenia, opatrenia na efektívnejšie využitie zariadení cestovného ruchu v mimosezónnom období, ako aj možnosti zvýšenia podielu Slovenska na celoštátnom cestov-

nom ruchu. Pokračoval ďalej v spracovávaní územno-plánovacej prípravy oblastí cestovného ruchu na Slovensku. V roku 1966 boli pre potreby cestovného ruchu rozpracované dva rajónové územné plány, 12 smerných územných plánov a 38 podrobných územných plánov alebo štúdií na ich úrovni.

Popri uvedených úlohách Výbor SNR pre cestovný ruch v spolupráci so Slovenskou komisiou pre techniku venoval sústavnú pozornosť výstavbe Vysokých Tatier, či už išlo o predprojektovú prípravu, dodávateľské zabezpečenie a zaradenie akcií do plánu, čo sa prejavilo v upresnení celkových objemov do roku 1970 na 620,7 mil. Kčs, v doriešení dodávateľského zabezpečenia u prevažnej väčšiny stavieb, vyriešení problému plynofikácie a zaradení výstavby 246 bytových jednotiek do plánu.

Na úseku miestneho hospodárstva ťažisko práce sa sústreďovalo v podstate na určovanie hlavných smerov rozvoja služieb podľa jednotlivých odborov činnosti a pre ten účel sa využívali finančné prostriedky z vládnej rozpočtovej rezervy, limity na dovoz strojov a zabezpečovala sa výroba strojov v tuzemsku. Tak napr. z prostriedkov vládnej rozpočtovej rezervy, s ktorými disponovala Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva, bolo uvoľnených 32 mil. Kčs na budovanie chemických rýchločistiarní a autoservisov, výstavbu domov služieb, skleníkov a na rekonštrukciu, modernizáciu a rozšírenie jestvujúcich prevádzkárni.

Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva zabezpečovala ďalej práce súvisiace s plánovaním a vyhodnocovaním investičnej výstavby a generálnych opráv a s vypracovávaním expertízy u projektov priemyslových prácovní a chemických čistiarní v Rimavskej Sobote, vo Zvolene, Žiline, Topoľčanoch, ako aj viaceré odborné posudky a oponentúry k rôznym výskumným a vývojovým úlohám.

V súvislosti s novou sústavou riadenia komisia pravidelne hodnotila vplyv ekonomických pravidiel a nástrojov a podieľala sa v spolupráci s Ministerstvom vnútra na riešení niektorých základných otázok týkajúcich sa miestneho hospodárstva a prípravy rámcových podmienok hospodárenia podnikov. K týmto otázkam zorganizovala v dňoch 14.—16. septembra 1966 i celoslovenský seminár pre zodpovedných pracovníkov národných výborov a podnikov miestneho hospodárstva.

Popri uvedených úlohách Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva riešila niektoré problémy na úseku materiálo-technického zásobovania podnikov miestneho hospodárstva a pl-

nenie úloh vyplývajúcich z uznesení pléna SNR zo 16. septembra 1965 o opravách a údržbe bytového majetku na Slovensku.

Na úseku školstva a kultúry Komisia a Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru pristúpili k realizácii sjazdových uznesení predovšetkým dôkladným rozpracovaním úloh rozvoja školstva tak, ako to vyplýva z uznesení ÚV KSČ z októbra 1964 o ďalšom rozvoji výchovy a vzdelávania mládeže. Prípravy k otvoreniu nového školského roku 1966/67 niesli sa v znamení záverov XIII. sjazdu KSČ a z analýzy výchovno-vyučovacích výsledkov v uplynulom školskom roku. Pre nový školský rok boli vytýčené tieto hlavné úlohy:

- zvýšiť efektívnosť výchovno-vzdelávacej práce škôl ďalšou modernizáciou obsahu, metód a foriem práce,

- zvýšiť účinnosť morálnej a ideovo-politickej výchovy pri nezmenenej starostlivosti o didaktickú stránku vyučovania,

- komplexne vytvárať podmienky pre prácu učiteľov a cieľavedome zvyšovať ich politickú, odbornú a pedagogickú úroveň,

- zlepšiť materiálne a priestorové podmienky pre prácu škôl.

Vyvrcholením ideovo-politickej prípravy na plnenie záverov XIII. sjazdu KSČ a hlavných úloh v školskom roku 1966/1967 bola celoslovenská konferencia učiteľov, pedagogických a školských pracovníkov v Banskej Bystrici v dňoch 6.—10. septembra 1966, ktorá prispela k rozpracovaniu úloh pedagogickej práce na školách a k hlbšiemu pochopeniu školskej politiky strany v nastávajúcom období.

Komisia a Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru prijali rad opatrení na zlepšenie výchovno-vyučovacieho procesu na školách na základe vyhodnotenia prijímacích a maturitných skúšok na stredných školách v školskom roku 1965/1966. Tieto hodnotenia ukázali, že na ZDŠ sa vyžaduje zvýšiť náročnosť vo vyučovaní Slovenského jazyka a matematiky, rozvíjať u žiakov schopnosti samostatnej práce, logického a pohotového myslenia, utvárania si správnych predstáv a tvorivého uplatňovania teoretických poučiek na prax. Aj naďalej sa venovala starostlivosť o rozvoj talentov rozšírením tried pre zvlášť nadané deti v matematike na ZDŠ a zvýšením počtu stredných všeobecnovzdelávacích škôl s rozšírením vyučovania jazykov.

Značné úsilie bolo venované zlepšovaniu stavu vo výchove učňov a mládeže v pracovnom pomere. Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru sa aktívne podieľalo na vypracovaní návrhu komplexných opatrení pre riešenie problému zabezpečenia výchovy dorastu v učebnom pomere v rokoch 1967—1970, ako aj na vypracovaní návrhu zákona o zriadení štátnej inšpekcie na výchovu

učňov a mládeže v pracovnom pomere a na prepracovaní obsahu a dĺžky štúdia v jednotlivých študijných odboroch na stredných odborných školách.

Taktiež boli robené opatrenia na odstránenie nedostatkov v starostlivosti o deti a vo výstavbe detských domovov. Dokončujú sa prípravy výstavby detských domovov v Martine a vo Zvolene a detského mestečka v Trenčíne. Východoslovenský kraj zriaďuje nový detský domov na Bankove pri Košiciach. V detských domovoch boli upravené vyživovacie normy a zvýšili sa platy vychovávateľov. Ministerstvu školstva bol predložený návrh na nové riadenie detských domovov, aby sa zvýšila úroveň odborného dozoru a tým zlepšila výchovná starostlivosť v detských domovoch.

V oblasti vysokých škôl sa zabezpečovala predovšetkým realizácia nového vysokoškolského zákona, rozpracúvala sieť nosných vedných odborov na jednotlivých vysokých školách a fakultách a navrhli sa opatrenia na rozčlenenie príslušných pracovísk do vedecko-výskumnej a vývojovej základne. Komisia a Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru v spolupráci so Slovenskou komisiou pre techniku a Slovenskou akadémiou vied rozpracovali komplex opatrení na účinnejšie zapojenie vysokých škôl do výskumnej činnosti. Vykonala sa analýza ideovo-politickej práce na vysokých školách a pripravili opatrenia, ktoré prerokovalo i Predsedníctvo SNR, na výraznejšie zainteresovanie vysokoškolskej mládeže na realizovaní ideovo-politických cieľov socialistickej spoločnosti. Ďalej boli robené opatrenia na zabezpečenie ubytovania a stravovania vysokoškolských študentov. V tomto školskom roku je na vysokých školách na Slovensku v dennom štúdiu 32 953 poslucháčov, čo je o 1232 viac ako v minulom školskom roku.

Na ekonomickom úseku Komisia a Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru pravidelne vykonávali kontrolu plnenia plánu a rozpočtu a osobitne sledovali plnenie úloh školskej a kultúrnej investičnej výstavby. Plán školskej a kultúrnej investičnej výstavby centrálne posudzovaných stavieb sledovaných rezortom bol za rok 1966 splnený na 104,6 %.

Východiskom pri rozpracúvaní konkrétnych opatrení v jednotlivých oblastiach umenia a kultúry stala sa smernica rezolúcie XIII. sjazdu KSČ, aby základným kritériom ďalšieho rozvoja umeleckej tvorby i kultúrno-výchovnej práce sa stala priama, otvorená a čestná podpora socializmu.

Z tohoto hľadiska sa venovala pozornosť najmä dramaturgii divadiel, rozvíjaniu hudobnej tvorby a jej interpretácie, ako aj podpore rozvoja výtvarného umenia.

V oblasti osvetý bola výchovná práca zameriavaná na zabezpe-

čovanie mimoškolského vzdelávania, rozvíjanie záujmovej činnosti dospelých a mládeže a na zabezpečovanie ochrany a tvorby životného prostredia. Predsedníctvo SNR prijalo ďalšie opatrenia na ochranu kultúrnych pamiatok a ochranu prírodných rezervácií. Na úsek vydavateľskej činnosti zameriavala sa pozornosť Povereníctva SNR pre školstvo a kultúru na vydávanie literatúry najmä filozofickej, ekonomickej a technickej a na otázky svetonázorovej, morálnej a estetickej výchovy najmä mládeže.

Na úseku zdravotníctva Komisia a Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo orientovali svoju činnosť na realizáciu zásad uznesení strany a vlády o rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti.

Popri prácach na príprave zákona SNR č. 74 z 9. septembra 1966 o pôsobnosti SNR a jej orgánov pri zabezpečovaní starostlivosti o zdravie ľudu vykonal sa rad opatrení v krajocho a okresoch, ktoré smerovali

- k zvyšovaniu odbornej a ideologickej úrovne zdravotníckych pracovníkov,

- k zlepšeniu hygieny prostredia a epidemiologickej situácie, včítane spresnenia koncepcie rozvoja hygienickej služby,

- k prehlbeniu starostlivosti o zdravie pracujúcich a organizácie zdravotníckych služieb.

Pre ďalšie prehlbovanie ideologickej a odbornej úrovne zdravotníckych pracovníkov boli ďalej vytvárané podmienky pre sústredenie jednotlivých katedier Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave. Vyriešená bola koncepcia výchovy obvodných a závodných lekárov a vypracovaný systém pomaturitného vzdelávania stredných zdravotníckych pracovníkov a postgraduálnej výchovy lekárov.

Na úseku hygienických služieb spresnila sa koncepcia rozvoja siete a činnosti hygienických zariadení. Sledovalo sa uplatňovanie zásad nového zákona o starostlivosti o zdravie a naň nadväzujúcich vyhlášok ministra zdravotníctva v práci orgánov hygienickej služby a hospodárskych organizácií pri vytváraní a ochrane zdravých podmienok života a práce, najmä so zameraním na zásobovanie obyvateľstva zdravotne nezávadnou pitnou vodou, na čistotu ovzdušia a výstavbu sídlisk, hygienickú úroveň výroby a predaja potravín, zdravý vývoj mladej generácie a znižovanie chorobnosti, najmä u črevných nákaz.

V liečebno-preventívnej starostlivosti Komisia a Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo orientovali sa na prieskum a vyhodnotenie úrovne i organizácie práce v územných a závodných ambulantných zariadeniach, na zabezpečenie psychiatrickej starostlivosti,

boja proti tuberkulóze a stomatologickej starostlivosti vo všetkých krajocho Slovenska.

Aj v roku 1966 zvláštna pozornosť bola venovaná otázkam investičnej výstavby v zdravotníctve, a to nielen poskytovaním odbornej pomoci pri zostavovaní investičných úloh, ale aj bezprostredne pri realizácii stavieb a pri zabezpečovaní úzkoprofilových materiálov. Komisia a Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo v spolupráci so Slovenskou komisiou pre techniku vykonali rad opatrení na urýchlenie investičnej výstavby na dôležitých zdravotníckych stavbách. Za obdobie roku 1966 vzrástol posteľový fond celkovo o 322 postelí, takže koncom roku 1966 dosiahlo sa relácie 6,26 postelí na 1000 obyvateľov.

Na úseku práva a zákonnosti ťažisko činnosti Právnej komisie SNR a Povereníctva SNR pre spravodlivosť sa sústredilo na ďalšie zintenzívnenie ich účasti na tvorbe socialistického právneho poriadku a kontroly nad dodržiavaním socialistickej zákonnosti na Slovensku, osobitne v činnosti justičných orgánov.

Pri plnení úloh v oblasti tvorby a zdokonaľovania právneho poriadku Právna komisia SNR a Povereníctvo SNR pre spravodlivosť postupovali v zmysle koncepcie ďalšej legislatívnej činnosti SNR, rozpracovanej a schválenej v období príprav XIII. sjazdu KSČ v súlade s celoštátnymi opatreniami na zdokonalenie legislatívy. Konkrétne úlohy boli vyjadrené v pláne legislatívnych prác, ktorý bol skordinovaný s obdobným plánom vlády a Národného zhromaždenia.

V hodnotenom období bol v nadväznosti na príslušné celoštátne právne úpravy vypracovaný a Slovenskou národnou radou schválený zákon o pôsobnosti SNR pri riadení a organizácii vysokých škôl na Slovensku, o pôsobnosti SNR a jej orgánov pri zabezpečovaní starostlivosti o zdravie ľudu a novelizovaný zákon SNR o voľbách do Slovenskej národnej rady. Bol vypracovaný a plénu SNR predložený návrh zákona SNR o zmenách v organizácii a náplni činnosti niektorých výkonných orgánov SNR a v záverečnom štádiu prípravy je návrh zákona SNR o Slovenskom protialkoholickom sbore. Vedľa toho sa Právna komisia SNR podieľala na vypracovaní niektorých vykonávacích predpisov. V súčasnosti ďalej rozpracúva právnu problematiku bezpečnosti na horách s predpokladom, že ju formou iniciatívneho návrhu na vydanie celoštátneho zákona, resp. zákona SNR, predloží v polovici tohto roka na posúdenie plénu SNR.

Súčasnou opatrení v oblasti vlastnej legislatívnej činnosti SNR bolo v II. polroku 1966 tiež vykonanie previerky a zabezpečenie registrácie rezortných predpisov vydaných slovenskými národ-

nými orgánmi, ktoré sa ponechávajú v platnosti po 1. októbri 1966.

Pri prehlbovaní účasti Slovenskej národnej rady na celoštátnej normotvorbe kvalitatívne novým prvkom sa stalo prerokúvanie návrhov významných zákonov, resp. už zásad navrhovaných právnych úprav v komisiách a ďalších orgánoch SNR. Komisie SNR vo funkcii orgánov národného zastupiteľského sboru priamym prerokúvaním a vyjadrovaním sa k návrhom celoštátnych zákonov aktívne prispievajú k tomu, aby sa v nich uplatňovali skúsenosti a potreby štátnej a spoločenskej praxe na Slovensku. Takáto zainteresovanosť orgánov SNR na príprave celoštátnych právnych predpisov prehľbuje formy demokratickej súčinnosti SNR s Národným zhromaždením i s ďalšími ústrednými orgánmi štátu a vytvára priaznivé predpoklady pre to, aby tiež zabezpečovanie zákonov sa uskutočňovalo za ich zvýšenej účasti.

Právna komisia SNR takto v poslednom období prerokovala návrh zákona o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch, o znalcoch a tlmočníkoch, o niektorých dôsledkoch zanedbávania starostlivosti o deti, zásady zákona o národných výboroch, o správnom konaní, o zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím a návrhy niektorých ďalších právnych úprav. Vo všetkých prípadoch dbala na to, aby jej stanovisko tlmočené či už priamo Ústavnoprávnemu výboru NZ a ďalším celoštátnym orgánom, alebo pripravované pre Predsedníctvo SNR, vyjadrovalo jednotný pohľad zainteresovaných komisií SNR na základné problémy navrhovanej úpravy a v tomto zmysle cieľavedome rozvíjala svoju koordinačnú funkciu.

V úsilí o upevňovanie socialistickej zákonnosti na Slovensku Právna komisia SNR a Povereníctvo SNR pre spravodlivosť venovali zvýšenú pozornosť predovšetkým otázkam boja proti kriminalite. Pravidelne sledovali a hodnotili stav a vývoj tých druhov trestnej činnosti, kde sa v posledných rokoch celoštátne i na Slovensku ukazovali nepriaznivé tendencie a viedli súdy k dôslednému využívaniu prostriedkov trestnej represie i prevencie v súlade s ustanoveniami zákonov.

Na úseku kontroly ťažisko činnosti Komisie ľudovej kontroly a štatistiky SNR bolo zamerané predovšetkým na ďalšie prehlbovanie zásad plánovania a koordinácie kontrolnej, rozborovej a štatistickej činnosti a ich zameranie na kľúčové otázky rozvoja národného hospodárstva.

Za obdobie od XIII. sjazdu KSČ vykonala alebo realizovala Komisia ľudovej kontroly a štatistiky SNR na úsekoch priemyslu, poľnohospodárstva, investičnej výstavby, dopravy a spoločenskej

spotreby, v úzkej súčinnosti s poverenictvami a komisiami SNR, oblastnými orgánmi, Ústrednou komisiou ľudovej kontroly a štatistiky a so sústavou orgánov ľudovej kontroly na Slovensku 24 previerok, rozborov a prieskumov, z toho 8 neplánovaných.

Z vykonaných a realizovaných previerok a rozborov treba spomenúť najmä

- previerku rozpracovania uznesení XIII. sjazdu KSČ v niektorých vybraných hospodárskych organizáciách, pokiaľ ide o zabezpečenie hospodárskej politiky strany,

- kontrolu vybavovania pripomienok a námetov k tézám pre prípravu XIII. sjazdu KSČ hospodárskymi organizáciami a orgánmi na Slovensku,

- rozbor a previerku vplyvu zdokonalenej sústavy riadenia v spotrebnom a potravinárskom priemysle,

- rozbor vplyvu zdokonalenej sústavy riadenia na úseku štátnej automobilovej dopravy,

- previerku plnenia vybraných uznesení SNR a Predsedníctva SNR, prijatých v roku 1964—1965.

- previerku plnenia uznesenia vlády v oblasti vytvárania podmienok pre zabezpečenie kvality a technickej úrovne výrobkov vo vybraných strojárskych podnikoch na Slovensku,

- previerku plnenia uznesení strany a vlády o rozvoji starostlivosti o zdravie socialistickej spoločnosti,

- rozbor súčasného stavu poľnohospodárskej výroby v horských a podhorských oblastiach na Slovensku,

- rozbor stavu riešenia otvorených problémov plánu rozvoja hospodárstva na Slovensku v roku 1967 a výhľadu na rok 1968,

- perspektívu vývoja obyvateľstva, rodín a domácností do roku 1985,

- revíziu hospodárenia VHJ Cementárne a vápenky, generálne riaditeľstvo Trenčín.

Veľmi priaznivo treba hodnotiť tiež výsledky previerky zabezpečenia investičnej výstavby a starostlivosti o deti vo výchovných zariadeniach s ochrannou a ústavnou výchovou na Slovensku, na základe ktorej príslušné orgány po prerokovaní materiálu prijali opatrenia na zásadné zlepšenie situácie v detských domovoch.

Previerková činnosť Komisie ľudovej kontroly a štatistiky SNR mala v prevažnej miere preventívny charakter s cieľom pomôcť odstraňovať zistené nedostatky už v priebehu previerky priamo na objektoch. Vo väčšine prípadov boli vypracované pre príslušné stranické a štátne orgány návrhy opatrení na postupné riešenie problémov, ktoré nebolo možné riešiť na preverovaných organizáciách.

Na úseku národných výborov sa v uplynulom období ďalej prehľbovala a konkretizovala účasť Slovenskej národnej rady a jej orgánov na ich politickom a hospodárskom riadení v súlade s celoštátnym riadením. V úzkej súčinnosti s národnými výbormi riešili orgány SNR všetky otázky a problémy, dotýkajúce sa najmä úloh na úseku spoločenskej výstavby, tvorby životného prostredia, bytovej výstavby, realizácie zásad novej sústavy plánovitého riadenia v oblasti hospodárstva národných výborov, zlepšovania investorskej, projektovej a inžinierskej činnosti organizácií riadených národnými výbormi, ako aj na úseku kultúrno-výchovnej práce, dodržiavania socialistickej zákonnosti a rozvoja poľnohospodárstva.

Osobitne za aktívnej účasti príslušných národných výborov boli rozpracované komplexne problémy rozvoja niektorých okresov na Slovensku, a to okresov Čadca a Dolný Kubín, a ďalej boli riešené tiež problémy rozvoja okresu Prievidza najmä z hľadiska riešenia problému ženskej zamestnanosti. Obdobne v tomto polroku budú rozpracované a v Predsedníctve SNR prerokované komplexne problémy rozvoja okresu Rimavská Sobota.

x x x

V najbližšom období pôjde najmä o to, aby orgány SNR sa aj naďalej aktívne zúčastnili na dopracovaní všetkých otvorených problémov hlavne v oblasti riadenia národného hospodárstva, dokončenia výberového pokračovania a finančného zabezpečenia plánovanej investičnej výstavby, zvýšenia finality výroby za účelom zabezpečenia potrebných fondov tovaru pre vnútorný a zahraničný obchod a dodávok pre investičnú výstavbu a zladenia investičnej výstavby s kapacitami stavebnej výroby.

Michal Chudík, v. r.,
predseda
Slovenskej národnej rady

IV. Volebné obdobie

42

Návrh

Komisie Slovenskej národnej rady pre poľnohospodárstvo:

Uznesenie

Slovenskej národnej rady
z 1967

k zpráve povereníka SNR pre poľnohospodárstvo prof. MVDr. Kolomana Boďu Dr. Sc. o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku.

Rastlinná výroba na Slovensku sa za posledných 15 rokov vyvíjala len veľmi pomaly. Kým v rokoch 1951—1965 vzrástla spotreba čistých živín na 1 ha poľnohospodárskej pôdy o 180 %, hrubá rastlinná produkcia sa v priemere zvýšila iba o 2,8 %. Hektárové výnosy pšenice sa zvýšili o 2,1 q, jačmeňa o 2,7 q, kukurice na zrno o 2 q, cukrovej repy o 55,7 q. Výnosy zemiakov však poklesli o 31,4 q, tak isto sena z lúk o 7 q a sena z viacročných krmovín o 9,2 q.

Príčiny neuspokojivého rozvoja rastlinnej výroby sú hlavne v tom, že vklady do poľnohospodárskej výroby boli sústredované na budovanie hospodárskych zariadení a do mechanizácie, čo pochopiteľne súviselo so socializáciou poľnohospodárstva, naproti tomu však účinných investícií do pôdy bolo veľmi málo a nedosahovali ani 10 %. Ďalej to, že z poľnohospodárstva odišlo v povojnových rokoch 636 000 pracovníkov, čo predstavuje 59 % z celkového počtu. Toto najviac postihlo rastlinnú výrobu. Okrem tohto príčiny zaostávania sú v mnohých prípadoch aj v nedostatočne zabezpečovanej agrotechnike, nesprávnej výžive rastlín, nižšej kvalite osív a sadív a nakoniec aj v nízkej účinnosti ochrany rastlín.

Medzi príčiny nedostatočného rozvoja rastlinnej výroby sa

ráta aj to, že v rokoch 1945—1965 ubudlo na Slovensku takmer 64 000 ha pôdy. Na jedného obyvateľa na Slovensku pripadá už iba 39,5 ára ornej pôdy. Proces znižovania ornej a poľnohospodárskej pôdy bude ešte pokračovať, a to v súvislosti s realizáciou delimitácie pôdneho fondu v prospech lesného hospodárstva a v dôsledku ďalšej investičnej výstavby.

Určitý obrat k lepšiemu badať v rastlinnej výrobe v posledných rokoch. Vo výžive rastlín sa dosiahli niektoré dobré výsledky. Zvýšili sa dodávky priemyslových hnojív. Zlepšila sa organizácia práce s maštalnými hnojivami a aj v ochrane rastlín sa v poslednom období výraznejšie prejavili priame zásahy s chemickými prípravkami proti škodlivým činiteľom. Ochrana rastlín sa v súčasnom období modernizuje; zavádzajú sa účinnejšie a úspornejšie prípravky; aplikácia v ochrane sa už vykonáva vysokovýkonnými mechanizačnými prostriedkami — a to pozemnými a leteckými.

V poslednom období sa začína s rozširovaním vysokointenzívnych odrôd obilnín, hlavne pšenice. Výroba osív sa obstarávala na základe množiteľských a odrodových plánov a osivá sú na základe požiadaviek výrobných poľnohospodárskych správ uvoľňované odbytovým plánom. Na Slovensku je zriadených 21 šľachtiteľských staníc, 18 semenárskych štátnych majetkov a 8 čistiacich staníc pre osivá. Od začiatku tohto roku zahajuje svoju činnosť aj Oblastné riaditeľstvo šľachtiteľských a semenárskych podnikov pre Slovensko so sídlom v Bratislave, ktoré bude riadiť a zabezpečovať výrobu a dotáciu poľnohospodárskych závodov osivami na celom území Slovenska.

Do roku 1970 má vzrásť hrubá rastlinná výroba oproti r. 1965 o 31,8 %, a ročný prírastok má byť 6,4 %.

Dodávky priemyslových hnojív majú vzrásť na 172,9 kg čistých živín na 1 ha poľnohospodárskej pôdy. Rovnako má byť dostatok herbicídov do všetkých kultúr. Majú sa rozšíriť plochy vysokointenzívnych odrôd poľnohospodárskych plodín, dobudujú sa závlahy na cca 140 000 ha a odvodnením sa zúrodní 75 000 ha zamokrených pôd.

Stanovenie štruktúry sa ponecháva iniciatíve poľnohospodárskych podnikov.

V ochrane pôdneho fondu sa ráta s dôslednou realizáciou zákona č. 53/66.

V koncepcii hlavných intenzifikačných zložiek agrotechniky sa ráta so systematickým opakovaním a lepším využívaním agrochemických rozborov pôdy, ako aj lepším využívaním záverov komplexných prieskumov pôdy. Tieto sa budú postupne využívať na

efektívnejšie využívanie hnojív a ostatných zásahov, ako aj na realizovanie špecializácie rastlinnej výroby na vedeckých pokladoch.

V organizácii výroby osív a sadív na plánovitú obmenu nastáva zmena v tom, že poľnohospodárske podniky si budú môcť uzavrieť odberateľsko-dodávateľské zmluvy na osivá a sadivá buď vyšších alebo nižších stupňov so semenárskymi organizáciami. Od 1. januára 1967 sa postupne uvoľňujú osivá a sadivá do voľného predaja.

Pri zemiakoch sa uvažuje s pestovateľskou plochou 140 000 ha — a s priemerným há výnosom 140 q/ha. V rozvoji technických plodín sa predpokladá plné krytie požiadaviek spracovateľských odvetví.

V ovocinárstve sa predpokladá ďalší rýchly rozvoj hlavne uplatňovaním progresívnych metód, ktoré sa doteraz najlepšie osvedčili u nás i v zahraničí. Za tým účelom sa už budujú ovocné veľkoškôlky, ktoré budú produkovať dostatok stromčekov intenzívnych tvarov a progresívnych odrôd. Obdobne v zeleninárstve má dôjsť do roku 1970 k podstatne pohotovejšiemu reagovaniu výrobcov pre uspokojovanie záujmov obyvateľstva. Plocha vinohradov sa má do roku 1970 zvýšiť z doterajších 20 377 ha na 23 800 ha. V tom istom čase sa má plocha chmeľníc zvýšiť na 440 ha.

V rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku osobitnú pozornosť vyžadujú zemiaky, pretože ich úroveň výroby poklesla a ohrozuje zásobovanie obyvateľstva, hoci pre pestovanie zemiakov máme na väčšej časti Slovenska veľmi dobré podmienky.

Jednou z hlavných príčin klesajúcej úrovne výroby zemiakov je to, že sa vo veľkom podiele pestujú u súkromne hospodáriacich roľníkov a na záhumienkoch (61,9 %). Z tohto hľadiska vystupuje do popredia riešenie výroby zemiakov v nastávajúcich rokoch u jestvujúceho súkromného sektoru, ktorý je najmä v produkčných okresoch, ako je Čadca, Dolný Kubín, Poprad a ďalších. Súkromný sektor v týchto okresoch sa má pomerne vysokým percentom podieľať na naplnení spoločenskej objednávky zemiakov.

V zdokonalenej sústave riadenia poľnohospodárstva bude potrebné uvážiť, akými ekonomickými nástrojmi sa majú zainteresovať jednotliví hospodáriaci roľníci na rozvoji rastlinnej výroby. Môžu sa tu uplatniť napr. určité diferenčné príplatky, prémie a podobne. S týmito však schválené dokumenty na aplikáciu zásad zdokonalenej sústavy riadenia poľnohospodárstva nerátajú, preto vyžadujú dodatočné riešenie.

Opatrenia, ktoré budú vykonávať riadiace orgány, sú zúžené na jadrové problémy, ktoré sa týkajú najmä biologizácie rastlinnej výroby, ako je napríklad otázka šľachtenia, semenárstva a výživa rastlín, ďalej na dokompletizovanie závlah, ochranu pôdneho fondu a pod.

Na zaistenie plánovaného rozvoja a intenzifikácie rastlinnej výroby na Slovensku do roku 1970

Slovenská národná rada ukladá

I. povereníkovi SNR pre pôdohospodárstvo úlohy, ktoré zabezpečí cestou ministra poľnohospodárstva a lesného hospodárstva:

1. V spolupráci s ostatnými rezortami postupne prepracúvať doterajšie predpisy o ochrane pôdneho fondu (stavebné limity, ochranné pásma a pod.) tak, aby v maximálnej miere zodpovedali zásadám zákona č. 53/1966 o ochrane poľnohospodárskeho fondu.

2. V spolupráci s príslušnými rezortami zabezpečiť v zhladení s uznesením a rezolúciou XIII. sjazdu KSC stanovený objem priemyslových hnojív do r. 1970 tak, aby sa súčasne zvýšil podiel dusíka na úkor fosforu a drasla podľa zdôvodnených požiadaviek výskumu; ďalej sledovať a kontrolovať ako sa plnia opatrenia na zvyšovanie výroby kombinovaných hnojív, o koncentrácii živín a balenia hnojív podľa súčasnej svetovej úrovne a požiadaviek poľnohospodárov.

3. Nedostatok ďatelínovinových semien, ktorý vznikol v dôsledku veľmi nízkych úrod, riešiť dovozom. Vyvinúť úsilie, aby pre potreby Slovenska sa na jar 1967 doviezlo najnutnejšie množstvo semena lucerny. Na budúce roky rátať s výrobou semena lucerny našich odrôd v severnom Bulharsku, prípadne v Juhoslávii. V týchto krajinách nie sú v úrodách semena lucerny také výkyvy ako u nás. (Menší výskyt plodomora a menšie riziko podrastania.).

4. S ohľadom na výrazné rozširovanie nových sovietskych odrôd pšenice vyslať našich šľachtiteľov pšenice zo Slovenska do Sovietskeho svazu a Bulharska na štúdium najnovších odrôd a metód v novošľachtení.

5. Sústrediť postupne výrobu a distribúciu vyšších a nižších stupňov semien ďatelínovín a tráv do jednej organizácie (Oblasťné riaditeľstvo šľachtiteľských a semenárskych podnikov) a vyčleniť pre túto činnosť agronomickú službu, potrebné sklady a čistiace zariadenie.

6. Vychádzajúc z terajšieho stavu a potrieb budúcich rokov zriadiť na Slovensku v rámci správneho rozmiestnenia Hlavné špecializované šľachtiteľské stanice pre

- kukuricu v Topolníkoch
- vinič ušľachtilý v Modre
- teplomilné rastliny v Solaroch
- špecializovanú šľachtiteľskú stanicu pre lucernu siatu v Kráľovej pri Senci (rozšírením pôdneho fondu v Hrubej Borši).

7. Zriadiť odrodovú skúšobňu v oblasti Trebišova na podchytenie odrodových výsledkov na glejových pôdach Východoslovenskej nížiny a ďalšie pracovisko — za podobným účelom — vo flyšovom pásme v oblasti Stropkova, Svidníka alebo Medzilaboriec.

8. Cestou Odborového riaditeľstva obchodu ovocím a zeleninou vytvoriť podmienky na budovanie klimatizovaných skladov na ovocie tak, aby úloha vybudovať sklady o kapacite 500 ton do roku 1970, bola pre Slovensko ako minimálna.

Ďalej vytvára podmienky, aby špecializované poľnohospodárske závody si budovali vlastné sklady, v ktorých by ovocie triedili, balili a pripravovali na trh. Uvažovať o budovaní združených skladov viacerých špecializovaných závodov.

9. Rozvoj chmeliarstva na Slovensku podrobiť v rámci schválených zásad v zdokonalenej sústave osobitnou subvenčnou politikou. V rámci ekonomických nástrojov poskytovať 70 %-né subvencovanie nákladov na výstavbu sušiarň a 50 %-né subvencovanie nákladov na vlastnú výsadbu chmeľníc.

10. Doteraz uvažované investície do roku 1970 na výstavbu a dobudovanie šľachtiteľských a semenárskych podnikov a odrodových skúšobní sú nízke a nepostačujú na požadovaný rozvoj. Znova preskúmať objem investícií, zvážiť ich rozsah v súvislosti s úlohami a doriešiť spôsob ich zabezpečovania.

11. Vzhľadom na to, že sa v budúcnosti neuvažuje s výstavbou kalibrovacích závodov na kukuricu, obstarat' z Rumunska dovoz špeciálnych pneumatických sejačiek, ktoré vyrába závod Semeno-toáre v Bukurešti a veľmi dobre sa osvedčili. Pre rok 1967 do-viezť pokusne 5—10 ks a v ďalších rokoch ďalšie množstvá — podľa toho, ako sa osvedčia v našich podmienkach.

12. Vedecko-výskumná základňa na Slovensku je ešte nedorie-šená a nekompletná. Z hľadiska špecifických potrieb Slovenska sa žiada zriadiť postupne v budúcich rokoch vedecko-výskumné pracovisko, a to pre

- zeleninárstvo a kvetinárstvo
- ovocinárstvo
- cukrovú repu
- zemiaky
- obilniny a strukoviny

- Uvažovať o zriadení samostatného semenárskeho výsku-mu v rámci ČSSR.

- Z terajšieho Laboratória pôdoznalectva v Bratislave po-stupne do roku 1970 vytvoriť výskumný ústav pôdozna-lectva a výživy rastlín pre potreby Slovenska;

II. povereníkovi SNR pre pôdohospodárstvo úlohy, ktoré za-bezpečí vo vlastnej kompetencii, ako aj cestou slovenských orgánov:

1. V spolupráci s národnými výbormi dôsledne požadovať, aby v každom prípade pre zaberanie pôdy na nepoľnohospodárske účely boli investormi vypracované viaceré alternatívy umiestnenia stavby a aby zabraná plocha nepresahovala skutočnú potrebnú plochu na výstavbu. Trvať, aby investori podľa zákona uskutoč-ňovali rekultivácie neplodnej a devastovanej pôdy, alebo zúrod-nenie menej úrodnej pôdy.

2. V spolupráci s národnými výbormi postupne prehodnocovať a usmerňovať smerné územné plány miest, že by už pri ich zisťo-vaní sa riešili otázky ochrany pôdneho fondu.

3. Uskutočniť v roku 1967 v spolupráci s národnými výbormi podľa zákona č. 53/66 Zb. previerku rozsahu nevyužitej pôdy

v areáloch podnikov a závodov a dohodnúť postup ako zaistiť jej obhospodarovanie.

4. V spolupráci so štátnymi kontrolnými orgánmi uskutočniť preverku dodržiavania stanovených zásad zo strany investorov — najmä pokiaľ ide o rekultivačné povinnosti, ich rozsah a kvalitu, ako aj skutočnú plochu zaberanej pôdy.

5. V spolupráci s výskumnými ústavmi na Slovensku a pobočkami ÚKSÚP prehodnotiť úlohy vo vápnení kyslých pôd v súvislosti s agrochemickými rozbormi pôdy. Na základe výsledkov spracovať plán vápnenia kyslých pôd, najmä lúk a pasienkov.

6. Cestou Oblastnej pobočky ÚVSH v Bratislave preveriť na bázach ÚVSH efektívnosť zaorávky slamy, ako náhradu za maštalný hnoj.

7. Orientovať výrobné poľnohospodárske správy na budovanie okresných agronomických laboratórií po obsahovej, technickej a kádrovej stránke. Zaistiť plné praktické využitie výsledkov ich činnosti v poľnohospodárskych podnikoch.

8. Dbáť na presné časové plnenie harmonogramu realizácie uznesenia vlády č. 11/61 o komplexnom prieskume pôdneho fondu. Cestou výrobných poľnohospodárskych správ zabezpečiť pohotovú realizáciu výsledkov tohto prieskumu do praxe.

9. Usmerňovať výrobné poľnohospodárske správy a rastlinolekársku službu na plné využitie herbicídov v tých kultúrach, kde je už chemické odbúranie výskumne doriešené. Ide najmä o plnšie využitie herbicídov v strukovinách, cukrovej repe, zemiakoch, viacročných krmovinách, zelenine, sadoch a vinohradoch.

10. Dodávky nových strojov na ochranu rastlín usmerňovať do tých podnikov, kde ich najlepšie využijú a kde zabezpečia najúčinnější zásahy podľa metodických pokynov. Úlohu v leteckom ošetrovaní a hnojení kultúr, ktorá je do r. 1970 stanovená na 800 000 ha, považovať za minimálnu a hľadať cesty ďalšieho zvyšovania služieb Agroletu podľa požiadaviek poľnohospodárov.

11. Sledovať plnenie plánu výstavby skladovacích kapacít na osivá a sadbu a priemyslové hnojivá. Okrem toho sledovať a hodnotiť zriaďovanie miešární na priemyslové hnojivá podľa harmonogramu ÚSN — poľnohospodárskych výrobkov.

12. Dohodnúť s odborovými riaditeľstvami cukrovarov, tabakového a ľanárskeho priemyslu vybudovanie takej siete nákupných stredísk a sušiarenských kapacít, ktorá bude v plnom súlade s novými zásadami ekonomického riadenia.

13. Usmerniť a ekonomickými nástrojmi podporiť výstavbu zemiakárni a sušiarň tak, aby do konca 4. päťročnice sa na Slovensku skladovalo najmenej 50 % sadiva (7000 vagónov) v klimatizovaných zemiakárňach.

14. So zreteľom na to, že aj v perspektíve sa ráta s pomerne veľkou výrobou zemiakov u jednotlivých hospodáriacich roľníkov na trhové fondy, je nutné doriešiť plánovitú obmenu zemiakovej sadby, ako jedno z rozhodujúcich agrotechnických opatrení. V rámci zdokonalenej sústavy riadenia poľnohospodárskej výroby treba uvážiť ďalšie formy zvyšovania zainteresovanosti jednotlivých hospodáriacich roľníkov na výrobu kvalitných zemiakov, a to vytvorením osobitných finančných zdrojov z niektorých ekonomických nástrojov (diferenčné príplatky, prírastkové prémie a pod.). Z týchto zdrojov mohli by národné výbory uhradzovať náklady na nákup kvalitnej zemiakovej sadby pre súkromné hospodáriacich roľníkov, prípadne na ochranu rastlín a pod.

15. Opatrenia na rozvoj rastlinnej výroby do r. 1970 prerokovať s krajskými výrobnými poľnohospodárskymi správami a výrobnými poľnohospodárskymi správami v okresoch a zaistiť ich rozpracovanie a uplatňovanie na podmienky jednotlivých krajov, okresov a poľnohospodárskych závodov, aby sa stali v každom roku súčasťou CVFP.

16. V zimnom období zorganizovať doškoloňovanie pracovníkov výrobných poľnohospodárskych správ a poľnohospodárskych závodov z úseku ochrany a výživy rastlín a ostatnej agrotechniky. Za tým účelom v rámci plánov zimnej kampane usporiadať konferencie, semináre, školenia a aktivity odborníkov výskumu a poprednej poľnohospodárskej praxe s cieľom zabezpečovať úlohy vyplývajúce z uznesenia Slovenskej národnej rady o intenzifikácii a ďalšom rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku.

Slovenská národná rada predpokladá, že realizácia uvedených opatrení na ďalší rozvoj a intenzifikáciu rastlinnej výroby bude v rozhodujúcej miere závislá od tvorčej aplikácie zásad zdokonalenej sústavy v poľnohospodárstve a od rozumného využívania všetkých ekonomických nástrojov vo sfére riadenia. Na zabezpečovaní týchto úloh sa majú aktívne podieľať príslušné rezorty,

všetky krajské výrobné poľnohospodárske správy, výrobné poľnohospodárske správy v okresoch, poľnohospodárske výskumné ústavy, organizácie, zariadenia a hlavne priamo poľnohospodárske závody. Je žiadúce, aby všetky zainteresované zložky si vypracovali časový harmonogram jednotlivých úloh a tento zahrnuli do svojej pracovnej náplne.

V Bratislave dňa 24. novembra 1966.

Prof. MVDr. K. B o d ě a Dr. Sc., v. r.,
predseda

Šimon Ž b i r k a v. r.,
zpravodajca

Zpráva

o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke SNR 9. septembra 1966 k zpráve o ďalšom rozvoji potravinárskeho priemyslu na Slovensku

Slovenská národná rada na svojej schôdzke dňa 9. septembra 1966 prerokovala Zprávu o ďalšom rozvoji potravinárskeho priemyslu na Slovensku z hľadiska zabezpečenia kvality výrobkov a správnej výživy obyvateľstva.

Do rozpravy k zpráve vystúpilo celkom 9 poslancov, minister potravinárskeho priemyslu s. Krutina a predseda Spoločnosti pre racionálnu výživu s. doc. Bučko.

Ešte v priebehu schôdze členovia Komisie SNR pre potravinársky priemysel prerokovali prednesené pripomienky a námety k zpráve. Návrh uznesení, ktorý bol v dôsledku toho doplnený o ďalšie 2 body a v 3 častiach prevedená úprava znenia, bol jednomyselne schválený.

Všetkým poslancom, ktorí v rozprave vystúpili, bolo dňa 8. októbra 1966 zaslané podrobné písomné stanovisko, ktoré pre informáciu sa predkladá v skrátenom znení:

s. poslanec Ing. P í š

zaoberal sa otázkami racionálnej výživy, vážnou situáciou v obaloch, výrobou kyseliny ribonukleovej a chuťovými látkami z droždia, ako aj problematikou tvorby cien, decentralizáciou riadiacej činnosti a organizáciou výrobo-technickej základne potravinárskeho priemyslu.

Problematicu racionálnej výživy s dlhodobou koncepciou spotreby potravín podľa odporúčaných dávok bude výhľadove riešiť pracovná skupina pri Slovenskej plánovacej komisii.

Pokiaľ ide o obaly, k tejto otázke bolo prijaté príslušné uznesenie. Na základe uznesenia vlády č. 241/66 o spôsobe riešenia hlavných otvorených zvähov 4. päťročného plánu sa v súčasnej dobe dopracúva súbor opatrení na zlepšenie situácie.

Výroba kyseliny ribonukleovej z droždia závisí od stanoviska Povereníctva SNR pre zdravotníctvo a ďalších zdravotníckych orgánov, ktorým celá problematika bola zaslaná k vyjadreniu. Výrobou doporučovaných chuťových látok z droždia sa už zaoberá Výskumný ústav liehovarov a konzervární.

Podľa najnovších informácií sa v návrhu kategorizácie cien potravinárskych výrobkov predpokladá, že do kategórie pevných

cien bude zahrnutých 82 % a do kategórie voľných a limitných cien 18 % objemu výrobkov.

Otázka decentralizácie riadiacej činnosti a zvýšenia právomoci výrobnno-hospodárskych jednotiek a podnikov potravinárskeho priemyslu sa rieši v rámci celkových opatrení na realizáciu novej sústavy riadenia. Konkrétne opatrenia na zvýšenie právomoci hospodárskych organizácií budú zakotvené v dokumente o delbe činnosti, právomoci a zodpovednosti medzi Ministerstvom potravinárskeho priemyslu, odborovými riaditeľstvami a podnikmi, pričom výrobnno-hospodárske jednotky budú mať kompetenciu riešiť otázky vnútornej organizácie podľa vlastného uváženia;

s. poslankyňa K u d r y o v á

upozornila na zlú situáciu v obalovom materiáli pre cukrovinársky priemysel, ako aj nejasnosti pri zabezpečovaní výrobného programu závodu Figaro Trnava.

Požiadavky na obalový materiál v jednotlivých rokoch 4. päťročnice boli v zmysle uznesenia vlády č. 241/66 vypracované a ich celkovým zhodnotením bola poverená Štátna plánovacia komisia. Napriek značne zvýšenej výrobe bude ešte stále dochádzať ku schodkom medzi zdrojmi a potrebou. Kolégium ministra potravinárskeho priemyslu, ktoré sa touto vážnou problematikou zaoberalo 29. augusta 1966, prijalo okrem iného i uznesenie naďalej pokračovať v rokovaníach s príslušnými rezortami.

Pokiaľ ide o výrobný program závodu Figaro v Trnave, otázky boli prerokované v polovici mesiaca októbra t. r. priamo na závoде za účasti riaditeľa Odborového podniku Čsl. čokoládovní. V závoде sa uvažuje s výrobou roksových lízatiek a tureckého medu;

s. poslanec L i c h n e r

zaoberal sa odberateľsko-dodávateľskými vzťahmi medzi poľnohospodárskou výrobou a potravinárskym priemyslom, najmä kvalitou dodávaného mäsa, mlieka a priemyselných zemiakov, ako aj nedostatkami v konzervárskom závoде v Prievidzi.

Potravinársky priemysel — ktorý v doterajších podmienkach bol nútený v záujme zabezpečenia dostatku potravinárskych výrobkov preferovať kvantitu pred kvalitou surovín — od 1. januára 1967 bude dôsledne uplatňovať požiadavky na akosť surovín v zmysle platných ČSN. Závery z rokovania komisií SNR pre potravinársky priemysel a poľnohospodárstvo vychádzajú zo zásady podstatného zlepšenia odberateľsko-dodávateľských vzťahov, ktoré sa prehlbujú i vo vzťahu k obchodu a doprave.

Nedostatky v závode Prievidza vyplývajú predovšetkým z nedostatočných kapacitných možností a v súčasnosti prevádzanej rekonštrukcie závodu;

s. poslanec B o h d a n o v s k ý

zaoberal sa zaostávaním spracovateľských a nákupných kapacít, požiadavkami potravinárskeho priemyslu na akosť, množstvo, odrody a technické vlastnosti dorábaných produktov a odberateľsko-dodávateľskými vzťahmi.

V dodávateľsko-odberateľských vzťahoch sa očakáva zlepšenie od vytvárania priamych trhových vzťahov, ktoré budú upravené hospodárskymi zmluvami, záväznými pre obe strany.

V oblasti pestovania obilnín bol už vypracovaný ekonomický rozbor pestovania sladovníckeho jačmeňa podľa jednotlivých odrôd, ako aj rozbor pestovaných pšeníc. Vo februári 1967 prerokuje Komisia SNR pre potravinársky priemysel technicko-ekonomický pestovateľský rozbor jednotlivých druhov tabaku.

Otázka rozvoja v pestovaní ovocia a zeleniny je v potravinárskom priemysle riešená plánovaným zvýšením spracovateľskej kapacity konzervárni vo 4. päťročnici o 33 tisíc ton. Na zabezpečenie surovín pre spracovateľské podniky je potrebné v rámci odberateľsko-dodávateľských vzťahov uzavrieť dlhodobé zmluvy, na ktoré by mal naväzovať i rozvoj poľnohospodárskej produkcie na tomto úseku.

Rozvoj produkcie cukrovej repy značne predstihol spracovateľské kapacity na Slovensku. Spracovanie celej produkcie repy podstatne uľahčia nové kapacity — cukrovar v Rimavskej Sobote a Dunajskej Strede, ako aj ďalšie rekonštrukcie a modernizácie cukrovarov;

s. poslanec B e l o v i c k ý

predniesol návrhy, týkajúce sa rozvoja potravinárskeho priemyslu v Stredoslovenskom kraji, najmä koncepcie mäsového priemyslu a návrh na zvýšenie ekonomickej právomoci Povereníctva SNR pre potravinársky priemysel.

Námety týkajúce sa rozvoja boli prerokované s generálnym riaditeľom mäsového priemyslu. Základné úlohy 4. päťročného plánu sú už vládou schválené, pričom prostriedky na roky 1966—1970 sú obmedzované a určené na konkrétne akcie. Nakoľko v podstate ide o nový pohľad na výstavbu v Stredoslovenskom kraji, bolo dohodnuté postupné riešenie niektorých predložených návrhov.

Návrh na zvýšenie ekonomickej právomoci povereníctva je v súčasnosti predmetom rokovania s ministrom potravinárskeho priemyslu;

s. poslanec F a g l i c

predniesol pripomienky, zamerané predovšetkým na otázky zásobovania obyvateľstva Stredoslovenského kraja najmä chlebom.

Situácia v zásobovaní chlebom sa rieši výstavbou nových pekární. Dokončovacie práce prebiehajú na priemyselnej pekární v Banskej Bystrici, stavajú sa pekárne v Hnúšti a Veľkom Krtíši. S výstavbou pekárne sa započalo tiež v Považskej Bystrici, pre pekáreň v Banskej Štiavnici je hotová projektová a rozpočtová dokumentácia. V pláne projektových prác sú zahrnuté ďalšie štyri akcie výstavby pekární v rokoch 1967—1968 — v Liptovskom Mikuláši, Lučenci, Zvolene a Žiline. Pre pekáreň v Brezne bol projekt dohotovený a predložený k odsúhlaseniu, započatie stavby je závislé na jej zaradení do plánu Pozemnými stavbami.

Uskutočniť návrh na výrobu chleba a pečiva vo vyradených prevádzkach by znamenalo podstatné zdraženie výrobkov. Rekonštrukcie týchto prevádzok by vyžadovali okrem toho veľké náklady, keďže ide o hygienicky nevyhovujúce priestory.

Problém skrmovania chleba rieši v súčasnej dobe Povereníctvo SNR pre pôdohospodárstvo, ktoré prevádza experimentálne pokusy v niektorých okresoch, medzi iným i v Rimavskej Sobote.

Pre zlepšenie situácie v zásobovaní obyvateľstva konzumným mliekom a mliečnymi výrobkami plánuje sa výstavba mliekárenského závodu v hornej časti okresu Zvolen po roku 1970;

s. poslanec S t r c u l a

zaoberal sa problémami závodu na výrobu kyseliny citrónovej a toruly v Leopoldove.

Otázkou nedostatkov v uvedenom závode sa podrobne zaoberala odborná komisia a kolégium ministra potravinárskeho priemyslu. Rieši sa finančný dopad neúspešnej prevádzky v roku 1966, otázka výroby v budúcom roku a dovoz strojov a zariadení zo zahraničia.

V dňoch 30. októbra — 3. novembra t. r. boli v závode experti z SSSR. Sovietski experti doporučili úpravy v strojno-technologickom zariadení, organizácii práce a posilnenie útvaru údržby kvalifikovanými pracovníkmi, k čomu predložili i návrh z pohľadu obdobnej prevádzky v SSSR.

Na základe ponuky západonemeckého dodávateľa, ktorý dal záruku efektívnej prevádzky, v súčasnej dobe sú v závode 4 experti z NSR.

Vypracovanú dokumentáciu na úpravu výroby predložia odborovému riaditeľstvu Liehovarov a konzervárni do konca roku 1966, ktoré v druhej polovici januára 1967 expertízu posúdi a rozhodne o ďalšom postupe;

s. poslanec L e c o

hovoril k problematike výkupu a spracovania zeleniny a ovocia vo Východoslovenskom kraji, ku kontraktácii a celkovému rozvoju konzervárenského priemyslu na východnom Slovensku.

Problematikou využitia mimoriadne dobrej úrody sliviek sa zaoberali Ústredná zeleninárska komisia a vláda. Z prijatých opatrení vyplynulo znížiť dovoz sliviek, spracovávať slivky vo mzde pre pestovateľov na kompóty, lekvár a marmeládu. Súčasne bola povolená výmena ovocia za destilát, znížila sa daň z pestovateľského pálenia i samotná cena slivovice.

K rozvoju konzervárenského priemyslu na východnom Slovensku treba uviesť, že podľa plánu v roku 1967 bude zahájená výstavba nového konzervárenského závodu v Trebišove o kapacite 20 tis. ton a započne sa tiež s výstavbou kotolne v Sabinove;

s. poslanec povereník pro. MVDr. B o d ě a

podrobnejšie rozviedol niektoré problémy, ktorými sa zaoberal s. poslanec B o h d a n o v s k ý a uviedol námety k príspevkom s. poslancov B e l o v i c k é h o a F a g l i c a, týkajúcich sa poľnohospodárskej výroby, najmä rozvoja produkcie vajec a jatočnej hydiny.

Námety sú správne. Vývoj v stavoch nosníc i v produkcii kurčiat v posledných rokoch však vyžaduje, aby boli urýchlene a zásadne riešené niektoré problémy, ktoré nepriaznivý stav spôsobujú. Za prvoradú otázku treba považovať dopracovanie koncepcie rozvoja surovinovej základne, ako i vymedzenie úloh, vzťahov a zodpovedností medzi prvovýrobou a spracovateľským priemyslom. Treba kladne hodnotiť, že v súčasnom období riešenie týchto problémov prebieha nielen na úrovni Ministerstva potravinárskeho priemyslu, Ministerstva poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, Odborového riaditeľstva hydinnárskeho priemyslu a národného podniku Hydinnárstvo, ale aj priamo medzi Povereníctvom SNR pre poľnohospodárstvo a Povereníctvom SNR pre potravinársky priemysel.

Koncepcia rozvoja hydiny na Slovensku do roku 1970 a výhľad do roku 1980 sa riešia v úzkej spolupráci, čo vytvára predpoklad riešenia ďalšieho rozvoja výroby uvedených produktov.

Jozef G a j d o š í k, v. r.,
povereník SNR
pre potravinársky priemysel

Z p r á v a

o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke SNR 10. septembra 1966 k zpráve o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby.

Slovenská národná rada na svojom zasadnutí dňa 10. septembra 1966 prerokovala zprávu povereníka-predsedy Slovenskej komisie pre techniku o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby.

V obsahove bohatej diskusii odznelo veľa námetov zameraných na odstránenie niektorých súčasných nedostatkov a na zlepšenie ďalšieho rozvoja výstavby rodinných domkov.

Už v priebehu zasadania Slovenskej národnej rady prerokovala Slovenská komisia pre techniku pripomienky a námety poslancov prednesené na rokovaní ústne, ako aj pripomienky zaslané neprítomnými poslancami písomne. Na základe požiadaviek poslancov doplnila a upresnila návrh uznesenia, ktorý Slovenská národná rada potom schválila v plnom rozsahu.

Prednesenými pripomienkami a námetmi sme sa na Slovenskej komisii pre techniku podrobne zaoberali, prerokovali sme ich s príslušnými rezortmi a krajskými národnými výbormi a o ich využití a riešení vás týmto informujeme:

Poslanec s. Ing. K o m p i š :

Poukázal na nedostatočnú pomoc a nedostatočné usmerňovanie individuálnych stavebníkov verejnou správou, v čom treba vidieť príčinu živelnosti individuálnej bytovej výstavby. Živelnosť navrhuje odstrániť vytváraním združení stavebníkov pre výstavbu rodinných domkov pri Ústrednej rade družstiev.

Ústredná rada bytových družstiev vypracovala zásady štatútu združení stavebníkov rodinných domkov, ktoré Vládna koordináčna komisia pre otázky bytovej výstavby schválila 18. novembra 1966. Na základe schválených zásad Ústredná rada bytových družstiev vypracúva štatút združení stavebníkov rodinných domkov.

Upozornil na potiaže občanov pri zabezpečovaní stavebných pozemkov pre výstavbu rodinných domkov v obvode mesta Bratislavy.

Západoslovenský Krajský národný výbor a Mestský národný výbor v Bratislave zabezpečujú prípravu územia pre hromadnú výstavbu rodinných domkov v sídlisku na Kramároch, kde sa bu-

dujú už čiastočne inžinierske siete, a na sídliskách v Karlovej Vsi a v Prievoze. Pre rozptýlenú výstavbu, na základe požiadania Slovenskej komisie pre techniku, zabezpečuje útvár hlavného architekta mesta Bratislavy pasportizáciu stavebných pozemkov, ktoré bude možné prideľovať záujemcom podľa poradia.

Poslanec s. Marejka :

Zdôraznil, že jedným z najvážnejších problémov je získanie stavebných pozemkov a navrhuje tento problém riešiť vyvlastňovaním stavebných pozemkov na podklade zastavovacieho plánu.

Pre zjednodušenie a urýchlenie riešenia problémov súvisiacich so stavebnými pozemkami vydala bývalá Štátna komisia pre investičnú výstavbu smernice číslo 33/64 Zb. smerníc pre NV pre postup národných výborov pri vytváraní rezerv stavebných pozemkov pre prideľovanie do osobného užívania za účelom výstavby rodinných domkov. Podľa § 9 bodu 2 týchto smerníc majú národné výbory v prípadoch, keď nedôjde k dohode v prevode pozemkov, navrhnúť vyvlastnenie pozemkov pre účely plánovitého rozvoja výstavby obce zástavbou rodinných domkov príslušnému stavebnému úradu, ktorý tieto návrhy posúdi z hľadiska predpisov o vyvlastnení (§ 1 zák. č. 87/58 a §§ 43 a 45 vyhlášky č. 144/56 Ú. v.). Národné výbory však dôsledne podľa týchto smerníc nepostupujú. Slovenská komisia pre techniku vypracovala a zaslala k pripomienkam metodiku pre postup národných výborov pri zabezpečovaní prípravy územia pre sústredenú výstavbu rodinných domkov a bude usmerňovať národné výbory, aby dôsledne a nekompromisne uplatňovali smernice a predpisy pre prípravu pozemkov pre výstavbu rodinných domkov.

Poslanci s. Marejka, s. Hagara a s. Bednár :

Upozornili na zložitosť základných predpisov, ktoré upravujú úsek individuálnej bytovej výstavby a žiadali, aby bolo prikrútené k ich novelizácii.

Najnaliehavejšie otázky zjednodušenia stavebného konania, najmä pokiaľ ide o zníženie počtu dokladov, riešia smernice Štátnej komisie pre techniku por. č. 9/66 Zb. smerníc pre NV o postupe stavebných úradov pri povoľovaní výstavby rodinných domkov. Podľa vládneho uznesenia čí. 106/66 Štátna komisia pre techniku vypracúva v priebehu roka 1967 návrh na zjednotenie základných predpisov pre prípravu, umiestňovanie, povoľovanie, prevádzanie a kolaudáciu stavieb (ide o novelizáciu zákona č. 84/58 Zb. o územnom plánovaní a zákona č. 87/58 Zb.

o stavebnom poriadku). Poznnamenávame, že uvedené smernice sme v závere zasadania pléna SNR rozmnožili a dali súdruhom poslancom k dispozícii.

Poslanci s. Marejka, s. Bednára a s. Malina:

Poukázali na nedostatočnú územnícku prípravu, najmä nedostatok podrobných územných plánov strediskových obcí.

V priebehu druhého polroka 1966 jednotlivé Krajské národné výbory prerokovali územnícku prípravu vidieckych sídlisk a schválili harmonogramy pre vypracovanie územných plánov na roky 1966—1970, kde sú uprednostnené obce, v ktorých sa predpokladá sústredená bytová výstavba.

Poslanci s. Marejka, s. Bednár, s. Súlety a s. Malina:

Upozornili na nedostatok stavebných materiálov na trhu, čo spôsobuje značnú rozostavanosť a je brzdou rýchlejšieho rozvoja individuálnej bytovej výstavby.

Kritika nedostatočného zásobovania stavebným materiálom je plne oprávnená. I keď podľa predbežných informácií boli ku koncu roka 1966 bilancované základné stavebné materiály pre trh vydodané, požiadavky trhu však neboli priebežne počas celej stavebnej sezóny pokrývané. Plán IBV za rok 1966 bol na Slovensku splnený na 110,3 % oproti plánu 12.500 bytov bolo odovzdaných 13.798 bytov. V roku 1967 sa očakáva zvýšenie výroby stavebných materiálov, pritom je však situácia najmä v murovacích materiáloch a v pálenej krytine naďalej vážna. Schodok v bilancii murovacích materiálov na Slovensku je cca 82 mil. tehlových jednotiek. I pri tomto schodku Slovenská plánovacia komisia vykryva trhové fondy na rok 1967 v rozsahu dosiahnutej skutočnosti za rok 1966, t. j. v objeme 550 mil. tehlových jednotiek. Generálne riaditeľstvo Čsl. tehliarskych závodov v Brne nekryje celoštátne požiadavky trhových fondov o 100 mil. tehlových jednotiek. V pálenej krytine bude v roku 1967 na Slovensku chýbať cca 459.000 m². Za tejto bilancie sa ráta s čiastočným zabezpečením náhradných dodávok z dovozu a presunom z českých krajov. Podľa predbežných bilancií stolárske výrobky, vápno a cement budú kryté. Nedostatočné sú stále zdroje keramických dlaždíc, obkladačiek, domácich vodárničiek a niektorých materiálov pre dokončovacie práce.

Otázkami materiálno-technického zásobovania sa sústavne zaoberá Vládna koordinačná komisia pre otázky bytovej výstavby.

Návrhy Vládnej koordinačnej komisie vyústili v uznesení vlády ČSSR čis. 367 z 5. 10. 1966, ktorým vláda ukladá rezortom, odborovým riaditeľstvám a ostatným orgánom, do ktorých pôsobnosti patria organizácie vyrábajúce materiály a výrobky pre údržbu a výstavbu bytov, zabezpečiť, s využitím všetkých nástrojov zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia národného hospodárstva, intenzívny rozvoj a najefektívnejšie využitie materiálo-technickej základne, ktorá je rozhodujúcou podmienkou pre splnenie úloh v oblasti bývania. Ďalej vláda zaručila všetkým organizáciám riadeným národnými výbormi, družstevnými orgánmi, jednotnými roľníckymi družstvami a spoločenskými organizáciami, ktoré sa rozhodnú podľa podmienok pre hospodárenie podnikov od 1. januára 1967 pre obnovenie, zavedenie a rozšírenie výroby potrebných stavebných surovín, materiálov a výrobkov, že im obnovené a rozšírené prevádzkárne a závody nebudú odobrané a že vytvorená produkcia im bude ponechaná k ich voľnému použitiu. V priebehu januára 1967 Vládna koordinačná komisia pripravuje pre vládu informáciu o materiálo-technickom zabezpečení bytovej výstavby.

Upozornili na akútnu potrebu budovať technickú a potrebnú občiansku vybavenosť v obciach so sústredenou výstavbou rodinných domkov a nutnosť zabezpečovať pre tieto úlohy potrebné finančné prostriedky.

Štátna plánovacia komisia na základe technických podkladov Štátnej a Slovenskej komisie pre techniku pri tvorbe celkových objemov investícií národných výborov vychádzala z toho, že treba rátať pre technickú vybavenosť IBV 10.000 Kčs na jeden rodinný dom. V podmienkach zdokonalenej sústavy riadenia však vláda schvaľuje pre krajské národné výbory iba globálny rozsah investičných prostriedkov v rozpočtovej sfére a stanovuje len záväzný počet štátnych bytov. Rozsah vyčlenenia investičných prostriedkov na budovanie technickej vybavenosti je v právomoci národných výborov. Je preto potrebné, aby krajské národné výbory a okresné národné výbory pri zostavovaní vlastných rozpočtov s touto úlohou počítali a vyčlenili investičné prostriedky v potrebnej výške pre zabezpečenie technickej vybavenosti na vybraných pozemkoch. Slovenská komisia pre techniku v rámci pripravovanej metodiky pre prípravu územia pre sústredenú výstavbu rodinných domkov navrhuje, aby národné výbory okrem harmonogramov územnej a projektovej prípravy súborov rodinných domkov zabezpečovali potrebné prostriedky pre technickú vybavenosť.

Poslanec s. Marejka:

Navrhuje oslobodiť stavebníkov od poplatku za registráciu zmluvy štátneho notára, oslobodiť stavebníkov od poplatku za užívanie povolenie, od domovej dane na dobu 6—10 rokov a poskytnúť stavebníkom úrokové úľavy.

Plne sa stotožňujeme s návrhom. Návrhy na úverové zvýhodnenie individuálnych stavebníkov, oslobodenie od poplatkov za registráciu zmlúv, oslobodenie od domovej dane Slovenská komisia pre techniku navrhla tiež v predchádzajúcich materiáloch, ktoré boli na porade o bytovej výstavbe u s. predsedu vlády akceptované a bolo uložené príslušným rezortom pripraviť návrhy na riešenie uvedených problémov. Povereníctvo SNR pre financie v spolupráci so Slovenskou plánovacou komisiou a Slovenskou komisiou pre techniku vypracovalo konkrétny návrh na riešenie uvedených problémov a zaslalo v decembri 1966 Ministerstvu financií.

Poslanci s. Marejka, s. Súlety a s. Bednár:

Žiadajú vypracovanie ďalších vzorových projektov rodinných domkov na základe doterajších skúseností, stanoviť, kto sa bude o projektovú dokumentáciu starať a stanoviť zároveň i poplatok za projekt.

Slovenská komisia pre techniku vykonala výber projektov rodinných domkov v rámci celej ČSSR, ktoré sa najviac približujú požiadavkám bytového štandardu typizácií a unifikácií prvkov a rešpektujú tiež špecifické požiadavky jednotlivých sociálnych vrstiev. Prehľad projektov je vydaný formou katalógu, ktorý obdržali všetky okresné a mestské národné výbory. (Katalóg sme na zasadnutí rozdali s. poslancom.) Je dohodnuté, že krajské projektové ústavy, projekčné zložky stavebných podnikov i niektorých národných výborov, ktorých projekty rodinných domkov sú zaradené v katalógu, vydodajú stavebníkom vykonávacie projekty za poplatok, ktorý kryje len vlastné náklady za rozmnoženie a materiál, t. j. asi 100—150 Kčs za jednu sadu projektov. Vzhľadom na to, že sme chceli rýchle pomôcť stavebníkom, vydali sme tento katalóg na prechodné použitie a preto sme ďalej zabezpečili prostredníctvom Štátneho typizačného ústavu — pobočka v Bratislave spracovanie ďalších štúdií projektov rodinných domkov, ktorými bude katalóg projektov sústavne dopĺňovaný. Predpokladáme, že postupným doplnením katalógu novými riešeniami bude umožnený individuálnym stavebníkom široký

výber projektov a títo nebudú odkázaní na súkromných projektantov.

Poslanci s. Marejka a s. Malina:

Navrhujú, aby podniky boli viazané pomáhať svojim pracovníkom pri svojpomocnej výstavbe.

Vyhláška č. 191/64 Zb. o finančnej, úverovej a inej pomoci družstevnej bytovej výstavbe a výstavbe rodinných domkov v § 17 v bode 3 ustanovuje, že pri výstavbe rodinných domkov svojpomocou môže organizácia poskytnúť svojmu pracovníkovi pomoc ako v družstevnej výstavbe.

Poslanec s. Marejka:

Navrhuje stanoviť dodávateľa prefabrikovaných dielcov a pri výrobe prefabrikovaných prvkov, najmä stropov, vychádzať zo schválených typov rodinných domov.

Slovenská komisia pre techniku v spolupráci s Poverením SNR pre stavebníctvo zabezpečuje vypracovanie materiálno-technickej základne individuálnej bytovej výstavby, ktorá vytvorí predpoklady pre zosúladienie výroby prefabrikovaných prvkov so schválenými a užívanými typmi rodinných domkov. Súčasne budú určené i výrobné určité druhy prefabrikátov.

Poslanci s. Súlety a s. Malina:

Poukázali na neprimerane nízke ceny vykupovaných stavebných pozemkov a žiadajú cenové otázky stavebných pozemkov urýchlene riešiť.

Ministerstvo financií pripravilo návrh novelizácie vyhlášky č. 73/64 Zb. o oceňovaní nehnuteľností. Návrh je v súčasnom období v pripomienkovom konaní na príslušných rezortoch a národných výboroch. Obsahuje niekoľko alternatív na riešenie problematiky. Návrh predpokladá zvýšenie doterajších cien stavebných pozemkov.

Poslanec s. Malina:

Upozornil na dôsledky prestávky veľkoobchodných cien stavebnej výroby na realizačné ceny individuálnej bytovej výstavby zabezpečovanej dodávateľským spôsobom.

Poverenie SNR pre financie v spolupráci so Slovenskou

plánovacou komisiou, Slovenskou komisiou pre techniku a Povereníctvom SNR pre stavebníctvo vypracovalo návrh na riešenie dôsledkov prestavby veľkoobchodných cien stavebnej výroby na realizačné ceny individuálnej bytovej výstavby a postúpilo ho Ministerstvu financií.

Za účelom propagácie progresívnych foriem výstavby rodinných domkov navrhuje realizovať vzorovú výstavbu jednotlivých progresívnych typov a túto vzorovú výstavbu po ukončení sprístupniť verejnosti.

Vládna koordinačná komisia pre otázky bytovej výstavby schválila 18. XI. 1966 výstavbu cca 130 bytov ako overovaciu sériu progresívnych typov rodinných domkov, ktoré vypracovalo dočasné projektové pracovisko ÚSSD, vedené Ing. arch. G o č á r o m. Časť týchto bytov bude realizovaná tiež vo vybraných sídliskách na Slovensku a po ukončení bude použitá pre propagačné účely.

Na viaceré otázky som odpovedal v závere rokovania pléna SNR a tiež s. poslancom písomne. O otázkach prípravy a realizácie individuálnej bytovej výstavby budeme súdruhov poslancov informovať v Informačných zprávach pre poslancov SNR.

Ing. Ján M a r k o, v. r.,
povereník-predseda
Slovenskej komisie pre techniku

O B S A H

11. schôdzky

1. Návrh Predsedníctva SNR na vydanie zákona Slovenskej národnej rady o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady	5
Rozoslaná tlač	5
Zpráva zpravodajcu povereníka SNR pre spravodlivosť prof. Dr. Petra Colotku	5
Dotaz poslanca Stanislava Hollého	9
Odpoveď zpravodajcu prof. Dr. Petra Colotku	10
Vysvetlenie predsedu SNR Michala Chudíka	10
Rozprava odpadá	10
Návrh zákona schválený	11
2. Návrh Predsedníctva SNR na voľbu povereníkov, predsedov a členov komisií Slovenskej národnej rady a na niektoré zmeny v zložení komisií SNR	11
Rozdaná tlač	11
Návrh Predsedníctva SNR schválený	13
3. Zpráva o činnosti Predsedníctva a ostatných výkonných orgánov Slovenskej národnej rady po XIII. sjazde KSČ a sjazde KSS	13
Rozoslaná tlač	13
Rozprava odpadá	13
4. Zpráva povereníka SNR pre poľnohospodárstvo o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku	13
Rozoslaná tlač	13
Úvodné slovo povereníka SNR pre poľnohospodárstvo prof. MVDr. Kolomana Bodu	13
Rozprava	22
Reč poslanca Ing. Emila Piša	23
Reč poslanca Jána Lichnera	27
Schôdzka prerušená	33
Schôdzka znovu otvorená	33

Prejav prof. Dr. Ěmila ŠpaldonĚa, hlavnĚho vedeckĚho tajomnĚka SAV	33
Reć poslanca JĚna BelovickĚho	43
Prejav ministra poľnohospodĚrstva Ing. JiřĚho Buriana	50
SchĚdzka prerušenĚ	61
SchĚdzka znovu otvorenĚ	61
Reć poslanca Mateja BernĚka	61
Prejav ćlena PredsednĚctva NZ Josefa Borůvku	67
Reć poslanca Tibora BohdanovskĚho	72
Prejav prof. Ing. VladimĚra Krajćovića z VysokĚj školy poľnohospodĚrskĚj v Nitre	76
Reć poslankyne Vilmy Vaculovej	85
SchĚdzka prerušenĚ	88
SchĚdzka znovu otvorenĚ	88
Prejav doc. Ing. Alexandra Hubu, ExperimentĚlne laboratĚrium ochrany rastlĚn v Ivanke	89
Prejav Ing. Antona PiršĚla, oblastnĚho riaditeĚa šľachtiteĚskĚch a semenĚrskĚch podnikov a ćlena Komisie SNR pre poľnohospodĚrstvo	93
Reć poslanca Štefana FerenceiĚho	99
Prejav Alojza Pastierika, vedůceho Komplexnej vĚskumnej stanice poľnohospodĚrskĚj v Michalovciach	105
Odpovede poverĚnĚka SNR pre poľnohospodĚrstvo prof. MVDr. Kolomana Boću	108
Rozprava skonćenĚ	112
ZprĚva zpravodajcu Šimona Źbirku	112
Uznesenie schvĚlenĚ	114
5. ZprĚva o vybavenĚnĚ nĚvrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesenĚch na schĚdzke Slovenskej nĚrodnej rady 9. septembra 1966 k zprĚve o ěalšom rozvoji potravinĚrskĚho priemyslu na Slovensku a 10. septĚmbra 1966 k zprĚve o komplexnej problematike individuĚlnĚj bytovej vĚstavby	114
RozoslanĚ tĚlać	114
6. Dotazy poslancov Slovenskej nĚrodnej rady	114
PrĚlohy	116

Prílohy

k 11. schôdzke

Návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na prijatie zákona SNR o zmenách v organizácii a náplni úloh niektorých výkonných orgánov Slovenskej národnej rady (*tlač SNR 43*) 117

Návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na voľbu povereníkov, predsedov a členov komisií SNR a na niektoré zmeny v zložení komisií SNR (*tlač SNR 44*) . . . 126

Zpráva o činnosti Predsedníctva a ostatných výkonných orgánov Slovenskej národnej rady 131

Návrh komisie SNR pre poľnohospodárstvo na uznesenie Slovenskej národnej rady k zpráve povereníka SNR pre poľnohospodárstvo prof. MVDr. Kolomana B o d' u Dr. Sc. o ďalšej intenzifikácii a rozvoji rastlinnej výroby na Slovensku (*tlač SNR 42*) 152

Zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke SNR 9. septembra 1966 k zpráve o ďalšom rozvoji potravinárskeho priemyslu na Slovensku 161

Zpráva o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke SNR 10. septembra 1966 k zpráve o komplexnej problematike individuálnej bytovej výstavby 167

Vydavateľ: Kancelária Slovenskej národnej rady. — Vytlačili Polygrafické závody, n. p., závod 02, ul. Februárového víťazstva č. 6/d — Zodpovedný redaktor: Jozef Ilčík. — Miesto vydania: Kancelária Slovenskej národnej rady, Bratislava, Gottwaldovo nám. 45. — Dátum vydania: marec 1967. — Prvé vydanie, náklad 250 výtlačkov.